

คดีหมิ่นประมาทกับปัญหาในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์

นางสาว นพวรรณ บุษหมั่น

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-1183-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LIBEL CASES AND THE PROBLEMS IN NEWS COVERAGE IN NEWSPAPERS

Miss Noppawan Bootsaman

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Journalism in Journalism

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-1183-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

คดีหมิ่นประมาทกับปัญหาในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์

โดย

นางสาวนพวรรณ บุชหมั่น

สาขาวิชา

วารสารสนเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ สุกัญญา สุตบรรทัด

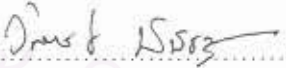
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ สุกัญญา สุตบรรทัด)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วิลาสินี พิพิธกุล)

สภามหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นพวรรณ บุชนัน : คดีหมิ่นประมาทกับปัญหาในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์. (LIBEL CASES AND THE PROBLEMS OF COVERAGE IN NEWSPAPERS) อ.ที่ปรึกษา : ศ.สุกัญญา สุตบรรทัด, จำนวนหน้า 149 หน้า. ISBN 974-17-1183-2

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงเงื่อนไขหรือปัจจัยภายในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ซึ่งทำให้เกิดข่าวลักษณะหมิ่นเหม่ต่อความผิดหมิ่นประมาท โดยเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาจากกรณีศึกษาที่ฟ้องร้องเอาความผิดกับหนังสือพิมพ์ในคดีหมิ่นประมาทภายในปี พ.ศ. 2542- พ.ศ. 2545 (มกราคม) รวม 10 ชื่อฉบับ 10 กรณีศึกษา และการสัมภาษณ์เชิงลึกนักหนังสือพิมพ์ระดับบรรณาธิการจากหนังสือพิมพ์ 10 ชื่อฉบับ และผู้เสียหายจากการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ 3 ท่าน ตลอดจนการสำรวจความเห็นจากนักข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์จำนวน 100 คน

ผลการวิจัยพบว่า การเสนอเนื้อหาลักษณะหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ มีทั้งการนำเสนอเป็นข่าว และ บทความแสดงความคิดเห็น โดยเนื้อหาที่หนังสือพิมพ์นำเสนอซึ่งส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงบุคคลส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องบุคคลสาธารณะและนำเสนอโดยไม่คำนึงถึงหลักความเป็นธรรม ในส่วนของลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์ ปรากฏใน 2 ลักษณะคือ การเสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริง และ การเสนอความเห็นโดยมิชอบ โดยพบว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดลักษณะความผิดดังกล่าว ได้แก่ การใช้แหล่งข่าว, การนำเสนอข่าวไปล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์ และการตีความและสรุปความประเด็นข่าว

ในส่วนของกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์นั้นพบปัญหาซึ่งเป็นปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้เกิดข่าวลักษณะหมิ่นเหม่ต่อความผิดฐานหมิ่นประมาท โดยบุคลากรในกระบวนการผลิตข่าว คือ นักข่าว และ บรรณาธิการข่าว เป็นเงื่อนไขสำคัญ โดยพบประเด็นสำคัญว่านักหนังสือพิมพ์ขาดความตระหนักและใส่ใจต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อบุคคลที่ตกเป็นข่าว นอกจากนี้ยังมีเงื่อนไขอื่นๆ คือ บุคลากรภายนอกกระบวนการผลิต ได้แก่ แหล่งข่าว และผู้เสียหายจากข่าว , เงื่อนไขทางด้านองค์กร คือ นโยบายองค์กร, เงื่อนไขทางด้านกระบวนการผลิต คือ ข้อจำกัดทางด้านเวลาในการทำงาน และ เงื่อนไขทางด้านคุณค่าข่าว

มาตรการในการควบคุมข่าวลักษณะหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์นั้น พบว่ายังไม่มีการกำหนดอย่างเป็นรูปธรรม แต่ภายในองค์กรหนังสือพิมพ์จะมีการควบคุมอยู่ในกระบวนการทำข่าวซึ่งเป็นการตรวจสอบจากบรรณาธิการ อย่างไรก็ตามบรรณาธิการหนังสือพิมพ์และผู้เสียหายมีความเห็นร่วมกันว่า มาตรการในการควบคุมหนังสือพิมพ์ที่ดีที่สุดควรจะเป็นผู้บริโภคสื่อเอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดยจากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ บุคลากรในกระบวนการผลิตข่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความใส่ใจและตระหนักต่อผลกระทบที่จะเกิดกับบุคคลที่ตกเป็นข่าวอย่างยิ่ง

ภาควิชา.....วารสารสนเทศ..... ลายมือชื่อนิสิต..... นพวรรณ บุชนันท์
สาขาวิชา.....วารสารสนเทศ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2545..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4385087028 : MAJOR JOURNALISM

KEY WORD: FACTORS / LIBEL – PRONE NEWS/ NEWSPAPER

NOPPAWAN BOOTSAMAN : LIBEL CASES AND THE PROBLEMS OF NEWS COVERAGE IN
NEWSPAPER. THESIS ADVISOR : PROF. SUKANYA SUDBANTHAD 149 pp.

ISBN 974-17-1183-2.

The objective of this research is to study conditions in the news production process of newspapers that may emerge as factors that lead to libel-prone news. The study uses these methodologies – content analysis of case studies of libel lawsuits against newspapers filed between 1999-2002 (January), totaling 10 case studies and involving 10 newspaper issues; in-depth interviews with editors or news chiefs from the 10 newspapers, and three defamed parties from newspapers reports; as well as survey of opinions of 100 reporters in newspaper organizations.

The research finds that newspapers present content that was categorized as libel in the form of both news items and articles. Most of the defamatory libel content have to do with public persons or celebrities, and are usually presented without due consideration to fairness. As for the libel cases brought against newspapers, two types of offenses are detected – presentation of content that deviate from facts, and presentation of opinions without evidential support. Factors that lead to such wrongdoings include the following: use of news sources, news presentation that violate personal privacy, journalistic language, news interpretation and summary of new points.

With regard to factors in the news production process that may lead to libel-prone news, reporters and editors are found to be major factors. The study finds that reporters do not have sufficient awareness and consciousness about impacts that may result upon people who are subjects of their news reports. There are other factors outside the production processes such as news sources, damaged parties from the news, organizational factors that include organizational policy, time constraints, and news value criteria.

As far as measures to control libel-prone news, the study finds that no concrete measure has yet been outlined or implemented. The control in the news production process is usually in the form of overseeing and monitoring by the editor. However, the interviewed newspaper editors and damaged parties all agree that the most effective measure in controlling newspaper is the consumers themselves.

A major recommendation resulting from this study is that news personnel ought to have considerable awareness and consciousness about the impacts that their news reports may result upon the news subjects.

Department.....Journalism.....Student's signature.....*Noppawan Bootsaman*
Field of study.....Journalism.....Advisor's signature.....*Sukanya Sudbanthad*
Academic year2002.....Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความกรุณาของ ศาสตราจารย์ สุกัญญา สุตบรรทัด ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิจัย ตลอดจนเป็นผู้จุดประกายความคิดในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รองศาสตราจารย์ ดร. พีระ จิรโสภณ ในฐานะประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร. วิลาสินี พิพิธกุล ในฐานะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำที่ทำให้งานวิจัยชิ้นนี้มีความสมบูรณ์มากที่สุด

ขอบพระคุณ คณะอาจารย์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ซึ่งเป็นพื้นฐานต่อการเข้าใจศาสตร์ต่างๆ ในเวลาต่อมาแก่ผู้วิจัย และ คณะอาจารย์ ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มอบความรู้ทางการหนังสือพิมพ์และศาสตร์ทางการสื่อสารมวลชนแก่ผู้วิจัย อีกทั้งยังปลูกฝังนิสัยช่างคิดและวิเคราะห์แก่ผู้วิจัยโดยที่ผู้วิจัยไม่รู้ตัว

ขอบพระคุณผู้เอื้อเฟื้อเพื่อข้อมูลประกอบการวิจัย ได้แก่ บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์ ผู้เสียหายจากข่าวกรณีศึกษา และพี่ ๆ นักข่าวที่ช่วยตอบแบบสอบถาม ตลอดจนเจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดเนติบัณฑิต สำหรับข้อมูลประเภทเนื้อหา

ขอบคุณ เพื่อนร่วมชั้นเรียนปริญญาโท รหัส 43 ที่ได้ช่วยเหลือกันเป็นอย่างดีมาตลอดการศึกษา พี่ๆปริญญาโท รหัส 42 ที่ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยเสมอมา
ขอบคุณ สัม ผึ้ง เอ็ม จล ที่คอยถามไถ่และให้กำลังใจเสมอ
ขอบคุณน้ำมน สำหรับกระดาษ ริไซเคิล และแรงศรัทธาที่ทำให้ผู้วิจัยอยากให้งานวิจัยออกมาเป็นรูปเล่มโดยเร็ว

ขอบคุณ ดี สำหรับความช่วยเหลือและกำลังใจที่มีให้ตลอดเวลา และ ขอบคุณ แดง ที่คอยช่วยเหลือทุกครั้งที่ที่มีปัญหา

ขอขอบคุณ พ่อ กับ แม่ ผู้ที่เป็นบุคคลสำคัญที่สุดในชีวิต ซึ่งคอยอบรม เลี้ยงดู และสนับสนุน รวมทั้งเป็นผู้ให้การศึกษาคือเป็นสมบัติที่มีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ทั้งในแง่วิชาชีพหนังสือพิมพ์และวิชาการสื่อสารมวลชน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต หากมีข้อผิดพลาดใด ๆ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขออภัยรับไว้ด้วยความสำนึก

นพวรรณ บุญหมั่น

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหานำวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	6
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์	7
2.2 แนวคิดเรื่องจริยธรรมและความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์	10
2.3 แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตข่าว	14
2.4 แนวคิดเรื่ององค์การหนังสือพิมพ์และความเป็นเจ้าของ	19
2.5 แนวคิดเรื่องข่าว	20
2.6 แนวคิดเรื่องความผิดพลาดในการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์	25
2.7 ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น	27
2.8 นิยามศัพท์	28
3 ระเบียบวิธีวิจัย	31
3.1 ขอบเขตการวิจัย	31
3.2 วิธีดำเนินการวิจัย	31
ตอนที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหา	31
ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก	32
ตอนที่ 3 การสำรวจความคิดเห็น	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตอนที่ 4 ก้าววิเคราะห์ข้อมูล.....	34
3.3 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	34
3.4 เครื่องมือในการวิจัย.....	35
4 ผลการวิจัย.....	38
4.1 การวิเคราะห์เนื้อหา.....	38
กรณีศึกษาที่ 1 เช็คบิล 4 ส.ส. ปชป. หนีทหาร.....	41
กรณีศึกษาที่ 2 จอยเลิฟชั่น.....	44
กรณีศึกษาที่ 3 โกงเลือกตั้ง ส.ว.....	47
กรณีศึกษาที่ 4 Post กับเหตุการณ์นองเลือดเดือนตุลา.....	50
กรณีศึกษาที่ 5 โฆษกรัฐบาลทักษิณค้ายา.....	53
กรณีศึกษาที่ 6 แฉกรรมการสรรหา กทช. ส่อค้ำไม่โปร่งใส.....	56
กรณีศึกษาที่ 7 ยู๋ย-ทนายแตกคอ.....	59
กรณีศึกษาที่ 8 บุกโรงงานซีดีเถื่อนเมืองนนท์.....	61
กรณีศึกษาที่ 9 วิพากษ์ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก.....	64
กรณีศึกษาที่ 10 ปลดผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย.....	67
สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหา.....	70
4.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก.....	72
ผลการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา.....	75
วิเคราะห์คำสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา.....	97
ผลการสัมภาษณ์ความเห็นของผู้เสียหายจากกรณีศึกษา.....	98
4.3 การสำรวจความคิดเห็น.....	103
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	107
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	107
5.2 อภิปรายผล.....	111
5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	132
รายการอ้างอิง.....	133
ภาคผนวก.....	136
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	149

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 รวมกรณีศึกษา.....	39
2 ตารางบันทึกข้อมูล กรณีศึกษาที่ 1.....	40
3 ตารางบันทึกข้อมูล กรณีศึกษาที่ 2.....	43
4 ตารางบันทึกข้อมูล กรณีศึกษาที่ 3.....	46
5 ตารางบันทึกข้อมูล กรณีศึกษาที่ 4.....	49
6 ตารางบันทึกข้อมูล กรณีศึกษาที่ 5.....	52
7 ตารางบันทึกข้อมูล กรณีศึกษาที่ 6.....	55
8 ตารางบันทึกข้อมูล กรณีศึกษาที่ 7.....	58
9 ตารางบันทึกข้อมูล กรณีศึกษาที่ 8.....	60
10 ตารางบันทึกข้อมูล กรณีศึกษาที่ 9.....	63
11 ตารางบันทึกข้อมูล กรณีศึกษาที่ 10.....	66
12 ข้อมูลส่วนบุคคลกลุ่มตัวอย่าง.....	104
13 ปัจจัยหรือเงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวที่ก่อให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท.....	104
14 สิทธิส่วนบุคคลและสิทธิในการนำเสนอข่าว.....	105
15 ความคิดเห็นต่อการถูกฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาท.....	105
16 มาตรการในการควบคุมข่าวขององค์กรหนังสือพิมพ์.....	106
17 แนวทางแก้ไข.....	106

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
ภาพที่ 1	แผนภาพแสดงกรอบแนวคิดงานวิจัย..... 30

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“หนังสือพิมพ์” ได้รับการยกย่องจากรัฐสภาอังกฤษในระบอบต้นศตวรรษที่ 19 ว่าเป็นฐานันดรที่สี่ (The Fourth Estate) โดยรัฐสภาอังกฤษในสมัยนั้นได้พิจารณาจากข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่าหนังสือพิมพ์ได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทน, เป็นปากเป็นเสียงของประชาชน อีกทั้งความคิดเห็นต่างๆ ที่หนังสือพิมพ์แสดงออกเป็นนโยบายนั้นมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการหล่อหลอมชี้นำประชามติ (Public Opinion) ในสังคม (Leonard Ray Teel and Ron Taylor, 1983)

สมณานามที่หนังสือพิมพ์ได้รับอย่างไม่เป็นทางการครั้งนั้น ยังคงใช้เรียกหนังสือพิมพ์อยู่ในปัจจุบัน ด้วยเหตุว่า การบริหารงานของรัฐบาลในประเทศเสรีประชาธิปไตยแต่ละประเทศมีความสลับซับซ้อนขึ้นทุกขณะ ซึ่งยากต่อความเข้าใจของประชาชน ดังนั้น หากปราศจากความช่วยเหลือจากสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ในการทำหน้าที่เป็นแหล่งข่าวสาร (Source of information) และคอยอธิบายข่าว (Interpret) ให้แก่ประชาชนแล้ว ก็เห็นจะเป็นเรื่องยากที่จะให้ประชาชนทั่วไปสามารถทำความเข้าใจในความซับซ้อนของการปกครองประเทศนั้นได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวหนังสือพิมพ์ซึ่งถือว่าเป็นสื่อหลักของสื่อทางวารสารศาสตร์ นับวันจึงยิ่งทวีความสำคัญขึ้นในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้รับการสนับสนุนจากวิทยากรที่ก้าวหน้าและทันสมัย ให้กระทำหน้าที่แจ้งข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาแก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์เช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

เมื่อหนังสือพิมพ์มีความสำคัญต่อสังคมดังที่กล่าวมาแล้วนั้น หนังสือพิมพ์ในประเทศเสรีประชาธิปไตยจึงได้รับสิทธิ (Right) และเสรีภาพ (Freedom) ตามกฎหมายอย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกับที่สาธารณชน (Public) ได้รับ ทั้งนี้เพื่อให้หนังสือพิมพ์ได้ปฏิบัติหน้าที่ในการแจ้งข่าวสารแก่ประชาชนได้อย่างถูกต้องตรงไปตรงมา และครบถ้วนตามเจตน์จำนงที่หนังสือพิมพ์ได้ตั้งปณิธานไว้

การให้สิทธิและเสรีภาพแก่หนังสือพิมพ์ นับเป็นเรื่องดีต่อประเทศที่มีการปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตย สำหรับหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีเนื้อหาซึ่งให้ความสำคัญในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนมากที่สุดเท่าที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์ ซึ่ง

แสดงให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยได้รับสิทธิและเสรีภาพในการแสวงหาและแสดงออกซึ่งข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ ตลอดจนดำเนินตามบทบาทของตน อันได้แก่ การนำเสนอข่าวสาร (To provide information), การเสนอความเห็นหรืออธิบายข่าว (To offer guidance or to explain the news), การให้ความบันเทิง (To provide entertainment), การให้บริการสาธารณะ (To serve the public) และการเป็นที่ถ้อยแถลงธุรกิจ (To stay in business) อย่างเสรี (Duane Bradley , 1971)

อย่างไรก็ตามในบริบทของสังคมไทย สิทธิและเสรีภาพนั้นเปรียบเสมือนดาบสองคม หากใช้ในด้านดีสิทธิและเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ ย่อมเปรียบเสมือนกระจกเงาสะท้อนให้เห็นถึงความถูกต้อง ตรงไปตรงมา และครบถ้วนของข่าวสารที่ประชาชนจะได้รับ แต่หากหนังสือพิมพ์นำไปใช้ในทางที่ไม่ชอบธรรม ย่อมส่งผลกระทบต่อสาธารณะได้ มิงงานวิจัยทางด้านการสื่อสารมวลชนในอดีตหลายฉบับได้กล่าวถึงการไร้เสรีภาพของสื่อมวลชนเกินขอบเขต ส่งผลให้เกิดการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อบุคคลในข่าวตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการขึ้นมาควบคุมหนังสือพิมพ์ตลอดจนสื่อมวลชนอื่นๆ ในการใช้สิทธิและเสรีภาพที่ตนมีเพื่อประโยชน์ของสาธารณะอย่างแท้จริง ซึ่งหมายถึงหนังสือพิมพ์จะต้องแสดงออกถึงบทบาทหน้าที่ของตนด้วยความเที่ยงธรรม ปราศจากอคติ และที่สำคัญคือ ต้องกระทำอย่างมีความรับผิดชอบเต็มที่ต่อสาธารณชนในสังคม

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533) ได้ประยุกต์แนวคิดของ ปีเตอร์ เอ็ม แซนด์แมน และคณะ (Peter M. Sandman et Al) ในการแบ่งมาตรการควบคุมสื่อมวลชนออกเป็น 4 มาตรการ คือ มาตรการควบคุมตนเอง, มาตรการควบคุมโดยสาธารณะ, มาตรการควบคุมการปกครอง และมาตรการควบคุมทางกฎหมาย มาตรการดังกล่าวเปรียบเสมือนกลไกที่สังคมนำมาใช้เพื่อการสนับสนุนหรือกระตุ้นเตือนสื่อมวลชนให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบ

มาตรการดังกล่าวข้างต้นจะต้องดำเนินควบคู่กันไปการควบคุมจึงจะมีประสิทธิภาพ หากแต่ในบริบทของสังคมไทย มาตรการควบคุมทางกฎหมายดูเหมือนจะเป็นมาตรการที่เข้ามาบีบบทบาทมากที่สุดในการควบคุมหนังสือพิมพ์ตลอดจนสื่อมวลชนชนิดอื่นๆ ไม่ให้ใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองเกินขอบเขต เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ถึงแม้รัฐธรรมนูญจะระบุไว้อย่างชัดเจนถึงการจำกัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์นั้นจะกระทำไม่ได้ หากแต่ในรัฐธรรมนูญอีกเช่นกันที่มักจะระบุความรับผิดชอบทางกฎหมายของหนังสือพิมพ์กำกับเอาไว้ด้วย (พิศิษฐ์ ชาวลาวัณย์ , 2542)

ถึงกระนั้นการกำหนดมาตรการในการควบคุมสื่อมวลชน ยังไม่สามารถทำให้หนังสือพิมพ์ประพฤติปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างชอบธรรมได้ แม้ว่าจะมีมาตรการทางกฎหมายซึ่งมีบทลงโทษกำกับหากหนังสือพิมพ์ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ แต่ดูเหมือนหนังสือพิมพ์ยังคงละเลยและดำเนินการโดยไม่คำนึงถึงสาธารณชนในสังคมอยู่เป็นนิจ

ดังจะเห็นได้จากการเสนอข่าวสารที่ผิดพลาดออกสู่สาธารณะ ที่มีปรากฏอยู่เสมอและต่อเนื่องในหน้าหนังสือพิมพ์ และการนำเสนอข่าวในลักษณะดังกล่าวของหนังสือพิมพ์ในหลายต่อหลายครั้งได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ตกเป็นข่าวหรือผู้เกี่ยวข้อง เป็นการแสดงให้เห็นถึงความไม่รับผิดชอบของหนังสือพิมพ์แม้ว่าจะมีมาตรการควบคุมแล้วก็ตาม นอกจากนี้ การนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ในปัจจุบัน ยังมีลักษณะบิดเบือนซึ่งเป็นอันตรายอย่างยิ่งไม่เพียงแต่ต่อสังคมเท่านั้น หากแต่ยังส่งผลกระทบต่อองค์กรหนังสือพิมพ์เอง ในกรณีที่เข้าข่ายความผิดทางกฎหมาย

ในประเทศไทยนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์จะต้องรับผิดชอบต่อการใช้เสรีภาพของตนให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมายมากมายหลายฉบับ นอกเหนือจากรัฐธรรมนูญแล้วก็มี อาทิ พระราชบัญญัติการพิมพ์ ประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดลักษณะหมิ่นประมาท ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยความผิดฐานละเมิด เป็นต้น (สิริทิพย์ ชันสุวรรณ ,2539)

จากสถิติการฟ้องร้องดำเนินคดีตามกฎหมายซึ่งสื่อมวลชนตกเป็นจำเลย ที่ปรากฏในปัจจุบันมากที่สุดได้แก่คดีในลักษณะหมิ่นประมาท (วรวิทย์ ฤทธิพิศ , 2538) ซึ่งหนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่ตกเป็นจำเลยในคดีดังกล่าวมากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น (พิศิษฐ์ ชาวลาวัช , 2542) ซึ่งให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่มีเสรีภาพมากที่สุดในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหมด กำลังใช้เสรีภาพที่ตนมีไปในทางมิชอบ ซึ่งการกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสาธารณะ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อองค์กรหนังสือพิมพ์เองในแง่ของความไว้วางใจจากสังคม

คติความผิดฐานหมิ่นประมาท คือ การดูถูก ดูหมิ่น ใส่ความผู้อื่น ต่อบุคคลที่สาม อันเป็นผลให้ผู้นั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ในส่วนของหนังสือพิมพ์ซึ่งมีหน้าที่ในการให้ข่าวสารและเสนอความเป็นจริง เพื่อตอบสนองประโยชน์แก่สาธารณะ ในบางครั้งการทำหน้าที่เพื่อให้สังคมได้รู้ความจริงแพร่หลายออกไป อาจทำให้บุคคลใดเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติยศ ผู้เสียหายอาจมีการฟ้องร้องให้รับผิดชอบหมิ่นประมาท (พิศิษฐ์ ชาวลาวัช ,2542)

อย่างไรก็ตามในสภาพความเป็นจริง ข่าวที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ทุกวันนี้มีลักษณะบิดเบือนและผิดพลาดเป็นจำนวนมาก และลักษณะของการนำเสนอข่าวสารที่ผิดพลาดออกสู่

ประชาชนนั่นเอง มีผลทำให้เกิดการดูถูก ดูหมิ่น ตลอดจนการใส่ความหรือการเสนอข้อความอันเป็นเท็จ อันทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งเสียชื่อเสียง ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นความผิด

ซึ่งจะเห็นได้ว่าบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความผิดพลาดอันนำไปสู่การฟ้องร้องดำเนินคดีต่อองค์กรหนังสือพิมพ์ คือ บุคคลในกระบวนการผลิตข่าวสาร อาทิ ศักดิ์ เศรษฐ์ (2542) กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่องปัจจัยในการเสนอข่าวสารผิดพลาดและการยอมรับของหนังสือพิมพ์ ว่า นักข่าว เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งนำไปสู่ความผิดพลาดในการเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์

โดยทั่วไปแล้วหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะมีหน่วยงานสำคัญๆ อยู่ 3 หน่วยงาน โดยแต่ละหน่วยงานจะทำงานประสานกันอย่างดียิ่ง เพื่อผลิตหนังสือพิมพ์ให้ออกไปถึงมือผู้อ่านตรงตามเวลาทุกวัน หน่วยงานดังกล่าวประกอบด้วย กองบรรณาธิการ (Editorial Department) กองการผลิต (Mechanical Department) และกองจัดการ (Business Department) โดยส่วนของกองบรรณาธิการเป็นส่วนที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการผลิตข่าวมากที่สุด

กองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับนั้นมีองค์ประกอบหลัก คือ บรรณาธิการ และนักข่าว องค์ประกอบหลักนี้ต้องทำงานภายในกระบวนการที่ซับซ้อนในการผลิตข่าวสารออกสู่ผู้อ่าน ซึ่งแต่ละขั้นตอนต้องเร่งรัดภายใต้เงื่อนไขเวลาที่กำหนด ทำให้ข่าวสารจำนวนมากไม่ได้รับการตรวจสอบอย่างดีพอ บ่อยครั้งข่าวที่ออกมาสู่สาธารณะจึงส่งผลกระทบต่อเกียรติยศ และชื่อเสียงของผู้ตกเป็นข่าว

เนื่องด้วยปัจจุบัน การปฏิรูปสื่อมวลชนมีการถกเถียงกันในวงกว้าง ทั้งในเรื่องของการให้เสรีภาพแก่สื่อมวลชน หรือความต้องการการปลอดจากการแทรกแซงของรัฐและนายทุน หากแต่การกระทำของสื่อมวลชนในปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงการให้เสรีภาพที่มีอยู่อย่างเกินขอบเขตที่ควรจะเป็น ทำให้สื่อมวลชนถูกมองในแง่ลบจากสาธารณชน รัฐจึงจำเป็นต้องออกกฎหมายมาเป็นมาตรการในการควบคุมการทำงานของสื่อมวลชน ไม่ให้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในรัฐและการก้าวล่วงในส่วนของคุณธรรมและเสรีภาพของบุคคลในสังคม ซึ่งเปรียบเสมือนการจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชนไปโดยปริยาย

แม้ว่าภายหลัง ในส่วนของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์จะรวมตัวกัน เพื่อส่งเสริมมาตรการควบคุมกันเองให้สัมฤทธิ์ผล เช่นการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติในปี พ.ศ.2542 แต่ในช่วงสองสามปีที่ผ่านมา เห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์ยังคงทำผิดซ้ำแล้วซ้ำเล่า แม้แต่มาตรการทาง

กฎหมายก็ไม่สามารถทำให้ความผิดที่เกิดขึ้นจากการกระทำของหนังสือพิมพ์ลดน้อยลงได้ อีกทั้งยังมีแนวโน้มของการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อหนังสือพิมพ์ไม่ได้มีที่ท่าว่าจะลดลง

การตกเป็นจำเลยในคดีหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ที่นับวันจะมีแนวโน้มที่สูงขึ้น นำไปสู่คำถามที่ว่า สมควรหรือไม่ที่หนังสือพิมพ์จะยังได้รับเสรีภาพเท่าที่เป็นอยู่ และมาตรการควบคุมหนังสือพิมพ์ทั้งในส่วนขององค์กรสื่อเองและส่วนของกฎหมายสมควรได้รับการปรับเปลี่ยนเพื่อช่วยลดปัญหาดังกล่าวหรือไม่

อย่างไรก็ตามปรากฏการณ์ที่เห็นอย่างป็นรูปธรรมมากที่สุดในการหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหานี้ในกรณีดังกล่าว คือ การค้นหาปัญหาในกระบวนการผลิตข่าวของหนังสือพิมพ์ว่ามีลักษณะอย่างไร ตลอดจนเงื่อนไขใดในกระบวนการผลิตที่ทำให้ข่าวสารที่ออกไปมีลักษณะหมิ่นเหม่ต่อการฟ้องร้องเอาผิดทางกฎหมาย ทั้งนี้ได้ใช้กรณีของการตกเป็นจำเลยในคดีหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์เป็นตัวอย่างในการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเน้นทำการศึกษากระบวนการในการทำข่าวของหนังสือพิมพ์และนักหนังสือพิมพ์ ในฐานะที่เป็นผู้ผลิตสาร ตลอดจนหนังสือพิมพ์ในฐานะที่เป็นสารที่ออกสู่สาธารณะ เพื่อให้เห็นปัญหาและปัจจัยที่ก่อให้เกิดข่าวลักษณะหมิ่นประมาทในหนังสือพิมพ์ได้อย่างกว้างขวางและรอบด้าน

ปัญหานำวิจัย

1. การเสนอเนื้อหาข่าวลักษณะหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์เป็นอย่างไร
2. ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์เป็นอย่างไร
3. กระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ถูกฟ้องหมิ่นประมาทเป็นอย่างไร
4. เงื่อนไขใดในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้หนังสือพิมพ์ถูกฟ้องหมิ่นประมาท
5. หนังสือพิมพ์มีมาตรการในการควบคุมข่าวลักษณะหมิ่นประมาทหรือไม่ / อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารวบรวมและจัดหมวดหมู่ลักษณะความผิดพลาดจากการเสนอข่าวสารในลักษณะหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์
2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการทำงานของหนังสือพิมพ์ ในส่วนของการผลิตข่าวสารและการควบคุมข่าวสารที่สัมพันธ์กับข่าวลักษณะหมิ่นประมาท

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการสื่อข่าวและการเขียนข่าว ตลอดจนกระบวนการผลิตข่าวทั้งหมด โดยเฉพาะในส่วนของข่าวที่มีลักษณะหมิ่นเหม่ต่อความผิดทางกฎหมายหรือความผิดเชิงจริยธรรม
2. เพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาในส่วนของวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ ในส่วนของกระบวนการทำข่าวให้มีความรัดกุม รอบคอบ ซึ่งจะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อ่านและผู้ตกเป็นข่าว อันจะก่อให้เกิดผลทางคดีความ นอกจากนี้ยังพัฒนาในส่วนของมาตรการการควบคุมภายในองค์กรข่าว เพื่อตรวจสอบข่าวก่อนนำเสนอสู่สายตาประชาชน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง คดีหมิ่นประมาทบนหน้าหนังสือพิมพ์กับปัญหาในกระบวนการทำข่าว มี แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์
2. แนวคิดเรื่องจริยธรรมและความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์
3. แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตข่าว
4. แนวคิดเรื่ององค์กรหนังสือพิมพ์และความเป็นเจ้าของ
5. แนวคิดเรื่องข่าว
6. แนวคิดเรื่องความผิดพลาดในการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์

แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์

สื่อมวลชนมีหน้าที่ให้ข่าวสารและเสนอความเป็นจริงเพื่อสนองตอบประโยชน์แก่สาธารณะ ในบางครั้งการทำหน้าที่เพื่อให้สังคมได้รู้ความจริงแพร่หลายออกไป อาจทำให้บุคคลใดเสียหายแก่ ชื่อเสียง เกียรติยศ ผู้เสียหายอาจมีการฟ้องร้องสื่อมวลชนให้รับผิดชอบหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ 328 โดยผ่านกระบวนการยุติธรรม

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326 ได้บัญญัติความผิดฐานหมิ่นประมาทไว้ว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

พิศิษฐ์ ชวลาธวัช (2542) กล่าวว่า ความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้นแยกเป็นองค์ประกอบได้ ดังนี้ คือ

- องค์ประกอบภายนอก คือ ใส่ความผู้อื่น ต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง
- องค์ประกอบภายใน คือ กระทำโดยเจตนา

โดยได้ อธิบายถึงความหมายขององค์ประกอบต่างๆ ไว้ดังนี้

“การใส่ความผู้อื่น” หมายถึง การแสดงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งที่พาดพิงถึงบุคคลอื่น ข้อเท็จจริงนั้นอาจเป็นความจริงหรือไม่เป็นความจริงก็ได้ ดังนั้นคำว่าใส่ความ จึงไม่ได้มีความหมายเฉพาะถึงการหาความ คือ เอาความไม่จริงไปพาดพิงถึงผู้อื่นเท่านั้น แต่มีความหมายรวมไปถึงการแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นความจริงเกี่ยวกับผู้อื่นด้วย

วิธีการใส่ความ คือ การแสดงข้อความให้ปรากฏ อาจทำได้ 3 ประการ คือ

1. การใส่ความผู้อื่นด้วยวาจา ได้แก่ การกล่าวถึงผู้อื่นด้วยคำพูด แม้อ้อยคำนั้นจะไม่หยาบคาย ถ้าความหมายที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง ก็ถือว่าเป็นการใส่ความผู้อื่น
2. การใส่ความด้วยกริยา ได้แก่ แสดงกริยาให้บุคคลที่สามเข้าใจว่าผู้อื่นเป็นคนไม่ดีหรือมีความประพฤติเสียหาย
3. การใส่ความด้วยการขีดเขียน อาจทำได้ 2 ทาง คือเขียนข้อความเป็นลายลักษณ์อักษร กับอีกทางหนึ่งไม่เป็นตัวหนังสือที่จะอ่านได้ เช่น รูปภาพ หรือรูปลักษณะอื่นใดที่ทำให้บุคคลที่สามเข้าใจได้ว่าหมายถึงผู้ใด ซึ่งอาจทำให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง

“ต่อบุคคลที่สาม” ต้องเป็นการใส่ความต่อบุคคลที่สาม ก็คนไม่สำคัญอาจจะทั้งประเทศก็ได้ บุคคลที่สามจะเชื่อหรือไม่ ไม่ใช่สาระสำคัญ

“โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง” โดยพิจารณาจากความรู้สึกนึกคิดของบุคคลโดยทั่วไปไม่ใช่พิจารณาจากตัวผู้หมิ่นประมาทหรือเฉพาะตัวผู้เสียหาย และจะต้องใช้ระดับความนึกคิดของวิญญูชน ไม่ใช่ความรู้สึกของคนในระดับใดระดับหนึ่งเท่านั้น โดยพิจารณาจากข้อความหรือคำพูดที่ปรากฏออกมา คำพูดหรือประโยคบางอย่างอาจเป็นการหมิ่นประมาทในตัวเองได้

“การกระทำโดยเจตนา” หมายถึง ผู้กระทำได้กระทำโดยประสงค์ต่อผลหรือย้อมเล็งเห็นผลได้ว่าจะเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของบุคคลที่ตนใส่ความหรือกระทำให้ผู้ถูกใส่ความถูกดูหมิ่นหรือเกลียดชังจากบุคคลทั่วไปได้

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นการแสดงถึงข้อกฎหมายในส่วนของความผิดฐานหมิ่นประมาท อันเกิดจากจำเลยเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล แต่ความผิดฐานหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์นั้นเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 328-329

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 328

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 328 ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียงหรือสิ่งบันทึกเสียงอย่างอื่น กระทำโดยกระจายเสียง หรือกระทำโดยป่าวประกาศด้วยวิธีอื่นใด ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต

1. เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม
2. ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติกรตามหน้าที่
3. ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ
4. ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นทำเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาล หรือในการประชุม “ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท”

ความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้นมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิส่วนบุคคลอย่างชัดเจน เนื่องจาก ความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้น เป็นความผิดตามหลักกฎหมายว่าด้วย การละเมิดสิทธิในชื่อเสียง เกียรติยศ และความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ซึ่งสิทธิเหล่านี้เป็นสิทธิส่วนบุคคลอย่างหนึ่ง

Ralph L. Holsinger & Jon Paul Dilts ได้กล่าวถึงข้อโต้แย้งที่จำเลยใช้ในการโต้แย้งว่าไม่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับหลักกฎหมาย มาตรา 329 ที่กำหนดลักษณะของการกระทำที่ไม่ถือว่าเป็นการหมิ่นประมาทไว้ว่า (อ้างถึงในอังฉิดา ลิ้มปัทมปาณี, 2540)

1. การเผยแพร่โฆษณา (Publication) หากมีการโฆษณาข้อมูลอันเป็นส่วนตัว ไม่ว่าจะแท้หรือจริง ต่อสาธารณะ ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ถ้าไม่มีการเผยแพร่โฆษณาไม่มีความผิด
2. การยินยอม (Consent) ถ้ามีการยินยอม ไม่เป็นการละเมิด การสมัครใจยินยอม เช่นยินยอมโดยปริยาย ข่าวแจก ให้สัมภาษณ์ หรือยินยอมจากผู้มีอำนาจรองจากผู้ตกเป็นข่าว เช่น คู่สมรส ลูกค้า ผู้เช่า ไม่ถือว่าละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การยินยอมไม่ได้หมายความว่าถึง หนังสือพิมพ์ต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลเหล่านี้ก่อน ในกรณีที่เขียนพาดพิงถึง อาจเป็นการเขียนที่มีเงื่อนไข หรือยกเลิกเพิกถอนชื่อหรือภาพนั้นได้
3. หลักความจริง (Truth) สามารถเป็นข้อโต้แย้งในการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลใน 4 ประการได้ต่างกัน ใช้ได้ดีในกรณีการเปิดเผยข้อมูลอันเป็นส่วนตัว (Public disclosure) ถ้าพิสูจน์ได้ว่าเป็นข้อมูลจริง และในกรณีที่ข้อมูลเป็นข้อมูลที่รัฐจัดทำ (Public Record) การเปิดเผยข้อมูลไม่ถือว่าเป็นการละเมิด
4. ความมีชื่อเสียง (Identity) สามารถใช้โต้แย้ง ในกรณีที่บุคคลมีชื่อเสียงถูกจับตามองโดยสื่อมวลชนและเรื่องที่เป็นจริง เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะ และกรณีการใช้ชื่อหรือภาพของบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม เพราะการมีชื่อเสียงเท่ากับยินยอมเป็นบุคคลสาธารณะ การใช้ชื่อและภาพไม่จำเป็นต้องได้รับการยินยอม การเป็นบุคคลสาธารณะย่อมตกอยู่ในความสนใจของประชาชนโดยปริยาย และต้องยอมรับถึงผลที่อาจเกิดขึ้นต่อสาธารณชนด้วย

5. ข้อมูลที่ถูกบันทึกโดยเจ้าหน้าที่รัฐและเปิดเผยต่อสาธารณะได้ หากหนังสือพิมพ์เปิดเผยข้อมูลที่รัฐจัดทำไว้แล้ว ไม่ถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัว เพราะข้อมูลเป็นจริงและสามารถเปิดเผยได้ เช่น ข้อมูลของคนร้าย อาชญากร ฯลฯ
6. คุณค่าของความเป็นข่าว (Newsworthiness) เมื่อใดก็ตามที่เผยแพร่ข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เหตุการณ์นั้นมีคุณค่าความเป็นข่าว ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

จากหลักเกณฑ์ที่กล่าวข้างต้น อาจนำไปใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับกรณีความผิดฐานหมิ่นประมาทที่หนังสือพิมพ์ตกเป็นจำเลยได้ เนื่องจากเป็นหลักที่หนังสือพิมพ์ใช้ได้แย้งในกรณีที่เกิดความผิดพลาดจนถึงขั้นถูกฟ้องร้องขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ เป็นแนวคิดพื้นฐานสำคัญในงานวิจัยชิ้นนี้ เนื่องจากทำให้ผู้วิจัยได้ทราบสามารถประมวลลักษณะของความผิดที่หนังสือพิมพ์กระทำให้เกิดการฟ้องร้อง อีกทั้งยังทำให้ผู้วิจัยมีกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหา โดยผู้วิจัยนำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นกรอบในการเลือกกรณีศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหา รวมถึงการสรุปและอภิปรายผล

แนวคิดเรื่องจริยธรรมและความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์

สุกัญญา สุกบรรทัด กล่าวถึงจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ไว้ว่า “เมื่อพูดถึง จรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์ คนไทยโดยทั่วไปมักจะพูดกันถึงผลที่ออกมาแล้ว โดยส่วนใหญ่มักจะไปพิจารณากันถึงผลงานของหนังสือพิมพ์ที่ปรากฏสู่สาธารณะว่าดี หรือไม่ดี ถูกต้องตามศีลธรรมกฎหมายหรือไม่ถูกต้อง เรามักจะวิจารณ์การใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์ การเขียนข่าว การพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ การล่วงล้ำสิทธิส่วนบุคคลของหนังสือพิมพ์ นั่นคือพิจารณาตรงผลที่เกิดขึ้นแล้ว แต่เรามักจะไม่ได้คำนึงไปถึงจุดสำคัญที่สุด คือ จุดของการตัดสินใจเลือกกระทำของหนังสือพิมพ์”

Black , Steel and Barney (1995) ชี้ว่า “เรื่องของจริยธรรมในวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไม่ใช่เรื่องที่จะมองกันแค่ว่าถูกหรือผิด การตัดสินใจในเรื่องจริยธรรมเป็นไปด้วยความยุ่งยากซับซ้อน ที่จะต้องคำนึงถึงผลสะท้อนที่จะตามมาเมื่อมีการตัดสินใจ กระบวนการพิจารณาเรื่องจริยธรรมยังประกอบด้วยเรื่องของค่านิยมต่างๆที่มีความสำคัญมากน้อยไม่เท่ากัน เช่น ระหว่างการพูดความจริงที่บางครั้งต้องขัดแย้งกับความเห็นอกเห็นใจ , เรื่องของความกล้าหาญที่ขัดแย้งกับความรู้สึกอ่อนไหว , การคำนึงถึงผลประโยชน์ของสาธารณะกับสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นตลอดเวลาในการทำงานของหนังสือพิมพ์ และนักหนังสือพิมพ์จะต้องมีกระบวนการตัดสินใจทำนองนี้ทุกครั้ง เมื่อต้องเผชิญกับความยุ่งยากทางจริยธรรม”

ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชน (Normative Theories of Media Performance)

สุภา ศิริमानนท์ (2530) ได้กล่าวถึงจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ว่า จะต้องเกี่ยวข้องกับ ปัจจัย 4 ประการ คือ สิทธิ (Rights) เสรีภาพ (Freedom) หน้าที่ (Function) และความรับผิดชอบ (Responsibility) โดยทั้งสี่ปัจจัยล้วนแล้วแต่เป็นพื้นฐานของจริยธรรมทั้งสิ้น โดยแบ่งออกเป็นสอง กลุ่มด้วยกัน คือ เมื่อกล่าวถึงสิทธิก็ต้องคู่กับเสรีภาพ และหน้าที่ก็จะเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

แนวคิดนี้มีที่มาจากหลักทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชนที่เป็นการศึกษาในระดับ โครงสร้าง (Structure) ภาพรวมของความเป็นสื่อมวลชนนั้นๆ และในระดับของการปฏิบัติงาน (Performance) ที่แสดงออกมาผ่านตัวบุคลากร บรรทัดฐานจะเป็นตัวบอกถึงสิ่งที่คาดหวังหรือสิ่งที่ สื่อมวลชนควรปฏิบัติ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับเรื่องของการควบคุม (Control) การปกป้อง (Protection) และการกำกับดูแล (Regulation) แม้ในความเป็นจริงจะไม่มีสื่อมวลชนใดที่จะทำตามหลักการตาม อุดมคติของบรรทัดฐานได้อย่างครบถ้วน แต่บรรทัดฐานจะเป็นตัวที่คอยเหนี่ยวรั้งไม่ให้สื่อตกต่ำ หรือถูกผลักดันไปในทางที่เสียหาย

บรรทัดฐานในแต่ละสังคมและยุคสมัยและแตกต่างกันออกไป ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ คือ

ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory)

ตลาดเสรีทางความคิดขยายขอบเขตอย่างอิสระ จนเริ่มมีการวิตกกังวลว่า ใครจะเป็นผู้ ตรวจสอบและควบคุมดูแลสื่อ จึงมีการเสนอว่า เสรีภาพที่ได้รับการประกันจะต้องดำเนินไป พร้อมกับความรับผิดชอบต่อสังคม เริ่มมีการพูดถึงหลักจรรยาบรรณทางวิชาชีพ สื่อมวลชนต้อง เป็นภาพตัวแทนของคนทุกกลุ่มในสังคม นำเสนอข่าวอย่างมีเนื้อหาสาระถูกต้องยุติธรรม

McQuail (1994) ได้ระบุลักษณะสำคัญของทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมของ สื่อมวลชนดังนี้ คือ

- สื่อมวลชนต้องมีพันธกิจอันพึงปฏิบัติต่อสังคม เจ้าของสื่อควรจะเป็นมหาชน
- ข่าวสารของสื่อจะต้องเป็นเรื่องจริง ถูกต้อง ยุติธรรม ตรงไปตรงมา และสอดคล้องกัน
- สื่อต้องทำหน้าที่เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดและทัศนะอันหลากหลาย
- สื่อควรจะต้องมีเสรีภาพภายใต้การควบคุมตัวเอง
- สื่อจะต้องปฏิบัติงานตามหลักจรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ
- บางสถานการณ์ สังคมอาจจำเป็นต้องเข้าแทรกแซงการทำงานของสื่อเพื่อผลประโยชน์ ส่วนรวม

มาตรการการควบคุมสื่อมวลชน

ในทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมมีการกล่าวถึงส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในแวดวงสื่อสารมวลชน คือ การควบคุมดูแลสื่อ ความรับผิดชอบของสื่อมวลชนในสังคมนั้นจะเกิดได้ มักจะเกิดขึ้นอยู่กับระบบการควบคุมสื่อมวลชนในสังคม

Wilbur Schramm (1966) กล่าวว่า กลไก 3 กลไกที่สังคมอาจนำมาใช้เพื่อการสนับสนุนหรือกระตุ้นเตือนสื่อมวลชนให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบได้แก่ กลไกแรกคือรัฐบาลและกฎระเบียบต่างๆที่รัฐบาลออกมาเพื่อควบคุมสื่อมวลชน กลไกที่สองคือสื่อมวลชน ซึ่งอาจจะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งอาจจะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน สมาคม หรือองค์กรต่างๆของสื่อมวลชน และกลไกสุดท้ายคือสาธารณชน หรือองค์กร สมาคมที่สาธารณชนตั้งขึ้นมา

กลไกทั้งสามจะเป็นไปในลักษณะที่ว่า ยิ่งระบบการสื่อสารมีอิสระและมีความรับผิดชอบมากเท่าใด ภาระของรัฐบาลที่ต้องดูแลสื่อมวลชนยิ่งลดน้อยลงเท่านั้น และหากปราศจากความรับผิดชอบ รัฐบาลจำต้องเข้ามาควบคุมขอบเขตและบทบาทสื่อมวลชน ทำให้สื่อมวลชนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นอิสระ

จากกลไกทั้งสามนี้ Schramm เห็นว่า การควบคุมที่ดีที่สุดคือการควบคุมจากตัวสื่อเอง โดยสื่อต้องมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และปฏิบัติหน้าที่ในสิ่งที่จำเป็นและเหมาะสม ในขณะเดียวกันสาธารณชนต้องทำหน้าที่เป็นตัวจักรที่สำคัญในกระบวนการสื่อสาร เพราะสาธารณชนมีอำนาจในการกำหนดรูปแบบของระบบและการตอบสนองของสื่อมวลชน ทำให้สื่อมวลชนสนองความต้องการของสังคมได้

สุรพงษ์ โสภนะเสถียร (2533) ได้ประยุกต์แนวคิดของ ปีเตอร์ เอ็ม แชนด์แมน และคณะ ได้แบ่งมาตรการควบคุมสื่อมวลชนออกเป็น 4 มาตรการ คือ

1. มาตรการควบคุมตนเอง มาตรการนี้เป็นความรับผิดชอบที่เกิดจากสำนึกและความตระหนักของบุคคลในวงการสื่อมวลชนเอง ถึงบทบาทที่เหมาะสมของสื่อมวลชนต่อสังคมโดยส่วนรวม

หนังสือพิมพ์ไทยในปัจจุบัน ได้ให้การยอมรับ ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ซึ่งออกโดยสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2541 ซึ่งมีกรอบทางความคิดที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1.1 กรอบในด้านที่สนองสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน (Public Right to Know) เน้นการเสนอข่าวสารโดยมุ่งสาธารณประโยชน์ ปกป้องแหล่งข่าว และมีความตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าถึงข่าวสารของประชาชน รวมทั้งการคำนึงถึงคุณค่าความเป็นข่าวด้วย

1.2 กรอบในด้านที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความไว้วางใจของสาธารณชน (Public Trust) เน้นการเสนอความจริงด้วยความถูกต้อง และความสมดุล ตรงไปตรงมา และด้วยวิธีการแสวงหาข่าวสารโดยสุจริต

1.3 กรอบในด้านที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเคารพในสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลอื่น และยึดมั่น
 ในหลักการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Respect to Individual Right Privacy)
 เน้นการเสนอข่าวสารที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลอื่น

2. มาตรการควบคุมโดยสาธารณะ เป็นการควบคุมที่เกิดจากสาธารณชนที่อยู่ภายนอกวงการ
 สื่อมวลชน ซึ่งได้แก่การควบคุมจากประชาชนในฐานะผู้บริโภคที่เปิดรับสารจากสื่อมวลชน
 การควบคุมจากกลุ่มผลประโยชน์และการควบคุมจากมติมหาชน
3. มาตรการควบคุมทางกฎหมาย หมายถึง การควบคุมสื่อมวลชนตามประมวลกฎหมาย ซึ่งศาล
 สถิติยุติธรรมจะพิจารณาตัดสินโดยคำนึงถึงความถูกต้อง และผลประโยชน์ของผู้มีส่วนร่วมใน
 ทางสื่อสารทุกระดับ ได้แก่ ปังเจกชน นักเขียน บริษัท สังคม และรัฐ

กฎหมายสำคัญที่เข้ามาควบคุมสื่อมวลชนมีอาทิ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมาย
 แพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 รวมถึงระเบียบ คำสั่ง อื่นๆอีกมากมาย เป็นต้น

4. มาตรการควบคุมทางการปกครอง รัฐบาลยังคงมีบทบาทสูงในการกำหนดสิ่งที่จะต้องกระทำ
 หรือต้องไม่กระทำของสื่อมวลชนมีเป็นจำนวนมาก แต่ที่เด่นชัดคือเจ้าพนักงานการพิมพ์
 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ควบคุมสอดส่องดูแลการปฏิบัติงานของหนังสือพิมพ์ตาม พ.ร.บ.
 การพิมพ์ พ.ศ.2484

มาตรการควบคุมอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งมิใช้ในบริบทของสังคมไทยได้แก่ มาตรการการ
 ควบคุมกันเองระหว่างสื่อ โดยการควบคุมกันเองนั้น จะมีลักษณะเป็นรูปแบบของจรรยาบรรณ
 เพื่อที่จะใช้ยึดถือร่วมกันตามข้อกำหนดของสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยและสมาคม
 นักข่าวแห่งประเทศไทย ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2519 โดยมีหลักการดังนี้

1. การส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ เป็นภารกิจอันมีความสำคัญเหนือสิ่งอื่น
 ใดสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์
2. การเสนอข่าว ภาพ หรือการแสดงความคิดเห็นต้องเป็นไปด้วยความสุภาพสุจริต ปราศจาก
 ความมุ่งหวังในประโยชน์ส่วนตน หรืออามิสสินจ้างใดๆ
3. การเสนอข่าวต้องเสนอแต่ความเป็นจริง พึงละเว้นการต่อเติมเสริมแต่ง หากปรากฏว่าข่าวใดๆ
 ไม่ตรงต่อความเป็นจริงต้องรีบแก้ไขโดยเร็ว
4. การที่จะให้ได้ข่าว ภาพ หรือข้อมูลอย่างใดๆมาเป็นของตนต้องใช้วิธีการที่สุภาพ และซื่อสัตย์
5. ต้องเคารพต่อความไว้วางใจที่ได้รับมอบหมาย จากการปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพของตน
6. ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยถือเอาสาธารณประโยชน์เป็นสำคัญ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่
 แสวงหาประโยชน์ส่วนตน หรือหมุ่คณะโดยมิชอบ
7. ต้องไม่กระทำการใดๆอันเป็นการบั่นทอนเกียรติคุณของวิชาชีพ หรือความสามัคคีของเพื่อน
 ร่วมวิชาชีพ

แนวคิดเรื่องจริยธรรมและความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของบุคลากรภายในกระบวนการผลิตข่าวอีกทั้งยังเป็นพื้นฐานของการกำหนดนโยบายขององค์กรหนังสือพิมพ์อื่นเกี่ยวข้องเนื่องกับการผลิตข่าวออกสู่สาธารณะ ผู้วิจัยจะนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในการตั้งคำถามเพื่อสัมภาษณ์และสร้างแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องใน ส่วนการผลิตข่าว เพื่อตอบคำถามวิจัยในประเด็นเรื่องมาตรการควบคุมภายในองค์กรเป็นสำคัญ นอกจากนั้นยังใช้เป็นกรอบในการสรุปและอภิปรายผล

แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตข่าว

คำว่า “ข่าว” มีความสัมพันธ์กับ คำว่า “เหตุการณ์” อย่างใกล้ชิด เพราะ ข่าว คือ เหตุการณ์ที่ถูกรายงาน แต่ถึงกระนั้นเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมทุกเหตุการณ์ก็เชื่อว่า จะกลายเป็นข่าวได้ เหตุการณ์ที่ถูกเลือกภายใต้เงื่อนไข เช่น ความน่าสนใจของเหตุการณ์ นโยบายองค์กร ฯลฯ จะต้องผ่านกระบวนการผลิต ก่อนจะออกสู่สายตาประชาชน

ทฤษฎีนายทวารข่าวสาร (Gatekeeping Theory)

David Manning White (1950) ได้ทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการคัดเลือกข่าวสาร หรือ Gatekeeping เพื่อที่จะศึกษาถึงกิจกรรมการทำงานภายในห้องข่าว เป็นการคัดเลือกข่าวจำนวนมากจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อที่จะนำออกเผยแพร่สู่สาธารณชน กิจกรรมการคัดเลือกข่าวเป็นเรื่องที่น่าจะให้ความสนใจ เนื่องจากทำให้เราทราบถึงคุณค่าของข่าว โดยมีประเด็นที่ใช้ในการศึกษา คือ ต้องการที่จะรู้ว่าบรรณาธิการใช้เกณฑ์ส่วนตัวมากน้อยเพียงใดในการคัดเลือกข่าว

จากการศึกษาวิจัยของ White ได้ข้อสรุปถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกข่าว ได้แก่

1. ทัศนคติของบรรณาธิการ
2. ความเร่งรีบที่ใช้ในการทำงาน
3. คุณค่าข่าว
4. คุณภาพของการเขียนข่าว
5. หลักที่ยึดถือในการบริหาร
6. ความต้องการของผู้อ่าน
7. การแข่งขันระหว่างสื่อ

นอกจากนี้ Galtung & Ruge ได้ให้ความสนใจในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกข่าว 3 ประการ คือ (อ้างถึงใน วิมลพรรณ ตั้งจิตเพิ่มความคิด ,2541)

1. ปัจจัยด้านองค์กร เป็นปัจจัยที่พบได้มากที่สุดและยากที่จะหลีกเลี่ยง มักจะมีเรื่องอุดมการณ์ทางความคิดเข้ามาเกี่ยวข้อง

2. ปัจจัยเกี่ยวกับประเภทของข่าว การเลือกเหตุการณ์ที่เข้ากับความคิดหวังของผู้รับ (สามารถเข้ากันได้กับเหตุการณ์ที่มีมาในอดีต) ต้องอยู่ภายในขอบเขตที่ยอมรับได้ เป็นข่าวที่มีคุณค่า และต้องการที่จะสร้างสมดุลระหว่างข่าวประเภทต่างๆ
3. ปัจจัยด้านสังคม-วัฒนธรรม คุณค่าของข่าวอยู่ที่เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นปกครอง คนใหญ่คนโต เพราะเชื่อว่าเหตุการณ์ต่างๆ อยู่ในความสนใจของประชาชน

จากการศึกษาดังกล่าว Galtung & Ruge ได้สรุปถึงกระบวนการทำข่าว โดยแบ่งเป็น 2 แนวความคิด กล่าวคือ แนวคิดแรกมีลำดับขั้นตอนคือ เริ่มจากเหตุการณ์ต่างๆ ในโลกที่เกิดขึ้นอย่างไม่สามารถคาดการณ์ได้และเป็นเหตุการณ์ที่แปลกไปจากภาวะปกติ สื่อมวลชนจะมีการตอบสนองโดยการนำเกณฑ์การเลือกเข้าไปจับ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวต้องมีความสำคัญกับสาธารณชน แล้วนำข่าวที่ได้เลือกแล้วนั้นมารายงานให้แก่สาธารณชนได้ทราบ ผู้รับจะให้ความสนใจหรือไม่ก็อยู่ที่พฤติกรรมการคัดเลือกข่าวตามความสนใจของแต่ละคน

แนวคิดที่สอง เริ่มต้นจากการที่รู้ว่าเรื่องใดเป็นที่สนใจของประชาชน แล้วนำความสนใจนั้นมาเป็นเกณฑ์ในการเลือกข่าว รวมทั้งนำข้อบังคับหรือข้อเรียกร้องขององค์กร รวมทั้งประเภทของข่าวเข้าร่วมพิจารณาด้วย เหตุการณ์ที่ถูกนำมาเป็นข่าวจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อสอดคล้องกับเกณฑ์การเลือกข่าวนั้น การรายงานข่าวก็จะต้องเขียนให้เข้ากับเกณฑ์ของข่าวที่องค์กรได้ระบุไว้ ไม่ใช่เขียนโดยการอ้างความจริงที่เกิดขึ้น หรือเขียนตามที่ผู้รับต้องการเท่านั้น

นอกจากนี้ ณรงค์ ศรีนันทา (อ้างถึงใน อภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์, 2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “เนื้อหาและแนวทางการคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวิทย์ภาษาไทย” พบว่า ความสนใจส่วนตัวของบรรณาธิการ และหัวหน้าข่าวต่อเหตุการณ์ ความคิดเห็นของคนในกองบรรณาธิการ หรือนโยบายของเจ้าของหนังสือพิมพ์ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกข่าว โดยบางปัจจัยก็มีอิทธิพลในระดับสูง บางปัจจัยก็มีอิทธิพลในระดับต่ำ

ทางเดินของข่าว

มาลี บุญศิริพันธ์ (2534) กล่าวถึงทางเดินของข่าวว่า ผู้สื่อข่าวเป็นบุคคลแรกที่สัมผัสกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายนอกเป็นประจำ จะเป็นผู้รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงทั้งหมด นำมาเขียนเป็นข่าวส่งให้กับหัวหน้าข่าว หรือบรรณาธิการข่าวแต่ละประเภท ในกรณีที่ผู้สื่อข่าวส่งข่าวทางโทรศัพท์ หรือทางจดหมายซึ่งไม่ได้เขียนในรูปของข่าว หรือเขียนข่าวไม่ชัดเจน บรรณาธิการอาจส่งให้ผู้เรียบเรียงข่าว หรือผู้เขียนข่าว (Rewriter) นำไปเขียนเป็นข่าวให้ถูกต้องก่อนส่งไปพิมพ์

บรรณาธิการข่าวแต่ละคนจะทำการคัดเลือกข่าวที่ถูกส่งเข้ามา ตามหลักการประเมินคุณค่าข่าว โดยพิจารณาถึงองค์ประกอบของข่าว นโยบายการเสนอข่าวและอื่นๆ เมื่อได้ข่าวที่มีคุณค่า น่าสนใจมาแล้ว จะส่งให้หัวหน้ากองบรรณาธิการหรือบรรณาธิการบริหาร เพื่อพิจารณาตัดสินใจ

คัดเลือกอีกครั้งหนึ่ง โดยให้เหมาะสมกับเนื้อที่ของหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่ในส่วนนี้บรรณาธิการข่าว จะคัดเลือกและอาจร่วมกับบรรณาธิการฝ่ายจัดหน้าทำการพาดหัวข่าว ตรวจสอบความถูกต้อง กำหนดความยาว จัดหน้า (Lay-out) ในขั้นหนึ่งก่อน แล้วส่งต่อไปที่โต๊ะข่าว (Copy Desk) เพื่อ ประชุมร่วมกับหัวหน้าข่าว (Rimman) ฝ่ายต่างๆ โดยมีบรรณาธิการข่าวทำหน้าที่นั่งประจำใน ตำแหน่งหัวหน้าโต๊ะ (Slotman) เพื่อทำหน้าที่บรรณาธิกรณ ตรวจสอบ ปรับปรุงการใช้ภาษา การ พาดหัวข่าว ให้เรียบร้อย ก่อนที่จะส่งให้บรรณาธิการฝ่ายจัดหน้า นำไปจัดวัตถุดิบทั้งหลายลงใน หน้าหนังสือพิมพ์ให้ดูเรียบร้อยน่าอ่านตามหลักของการจัดหน้าที่ดี แล้วจึงส่งให้ฝ่ายผลิตจัดการ พิมพ์ตามที่กำหนดไว้

จากเรื่องทางเดินของข่าวข้างต้น จะเห็นองค์ประกอบสำคัญภายในกระบวนการผลิตข่าว นั้นคือ บุคลากรภายในกระบวนการผลิต ซึ่งบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบเกี่ยวกับการสื่อ ข่าวนั้นเป็นบุคลากรภายในกองบรรณาธิการ ซึ่งได้แก่บรรณาธิการและผู้สื่อข่าวเป็นสำคัญ

บุคลากรในกระบวนการผลิตข่าว

บรรณาธิการ นับเป็นหัวใจของการผลิตหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ สำหรับบุคคลผู้ดำรง ตำแหน่งนี้เปรียบเสมือนกับต้นเรือที่สามารถจะควบคุมลูกเรือและทิศทางเดินเรือให้หันเหไปทางใด ก็ได้ มาลี บุญศิริพันธ์ (2534) บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ว่า บรรณาธิการบริหาร (Executive Editor) หรือบรรณาธิการใหญ่ เป็นตำแหน่งสำคัญรองลงไปจากบรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณาหรือเจ้าของ หนังสือพิมพ์ ปกติ บรรณาธิการบริหารมีหน้าที่สำคัญในการดูแลรับผิดชอบการบริหารและการ ดำเนินงานทั้งหมดของฝ่ายบรรณาธิการ หมายถึง การจัดหา รวบรวม ตรวจสอบ แก้ไข คัดเลือกเนื้อหาทุก อย่างซึ่งนำลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ โดยมีบรรณาธิการข่าวเป็นผู้ช่วย ซึ่งบรรณาธิการข่าว (News Editor) มีหน้าที่ในการเขียนบทบรรณาธิการ และจะเป็นผู้ตัดสินใจในการพิจารณาลงพิมพ์ข่าวและ ภาพทั้งหมด ก่อนส่งให้บรรณาธิการบริหารเป็นผู้แก้ไขในขั้นตอนสุดท้ายก่อนตีพิมพ์

มานิจ สุขสมจิต (2534) กล่าวว่า บรรณาธิการจะต้องเป็นผู้วินิจฉัยข่าวสารบางเรื่องว่าจะ เหมาะสมต่อการตีพิมพ์หรือไม่ ทั้งๆที่ข่าวสารนั้นเป็นความจริง และนักข่าวได้เสาะแสวงหาและ ได้เขียนอย่างถูกต้องแล้ว ทั้งนี้ถ้าหากว่ามีผลกระทบกระเทือนของข่าวชิ้นนั้น อาจพัวพันไปถึง ปัญหาทางกฎหมาย ปัญหาทางจริยธรรม หรือปัญหาการเมือง

ผู้สื่อข่าว (Reporter) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่านักข่าว ชวรัตน์ เจ็ดชัย (2521) กล่าวว่า เป็น ผู้รักษาประตูข่าว (gatekeeper) คนแรกของหนังสือพิมพ์ และเป็นสมาชิกของกองบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ทั่วไปซึ่งสาธารณชนรู้จักและคุ้นเคยมากที่สุด ผู้สื่อข่าวได้ชื่อว่าเป็นกระดูกสันหลัง ของการแสวงหาและรวบรวมข่าวสำหรับที่จะนำลงหนังสือพิมพ์

พิศิษฐ์ ชาวลาวัช (2540) กล่าวว่า ผู้สื่อข่าว มีความสำคัญและบทบาทในการรายงานข่าว ของสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ในแต่ละวัน

ผู้สื่อข่าวถูกกำหนดให้รับผิดชอบงานข่าวแต่ละประเภท ทำการสื่อข่าวโดยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากการบันทึกเหตุการณ์หรือสถานการณ์ การสัมภาษณ์ข้อมูลจากแหล่งข่าว ข้อมูลเอกสารและมีการนำไปรายงานเผยแพร่

บุญเลิศ ช้างใหญ่ (2545) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์จะดีหรือไม่ดี มีคนอ่านมากหรือน้อย ได้รับการยอมรับแค่ไหน ข่าวสารที่นำมาเสนอมีความน่าเชื่อถือเพียงไร ขึ้นอยู่กับฝีมือของผู้สื่อข่าวว่า จะหาข่าวได้เก่งและสามารถเลือกสรรสิ่งที่เกิดขึ้นมาเสนอต่อผู้อ่านได้อย่างตรงใจได้ขนาดไหน ผู้สื่อข่าวจะเป็นผู้พิจารณาตัดสินประเมินคุณค่าข่าวด้วยตัวเองในระดับต้น และจะเป็นผู้พิจารณาว่าใครเป็นแหล่งข่าว ข่าวนั้นจะมีผลกระทบต่อสังคม กระทบต่อนักหนังสือพิมพ์ของตนเอง และต่อผู้สื่อข่าว ในลักษณะที่สร้างปัญหาขึ้นภายหลังหรือไม่ เช่น ถูกปฏิเสธข่าว การถูกประท้วง การถูกแจ้งความฟ้องร้องดำเนินคดีในข้อหาหมิ่นประมาทหรือไม่

ภายในกระบวนการผลิตข่าวมีขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งคือการรวบรวมข้อมูล ซึ่งภายหลังจากผู้สื่อข่าวรับทราบจากบรรณาธิการข่าวหรือหัวหน้าข่าวว่าต้องทำอะไร ผู้สื่อข่าวจะต้องรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข่าว แสดงให้เห็นว่าแหล่งข่าวมีความสำคัญในกระบวนการผลิตด้วย

แหล่งข่าว (News Sources) พิศิษฐ์ ชาวลาวัณย์ (2540) กล่าวว่าแหล่งข่าว คือ บ่อเกิดหรือที่มาของข่าวสารทุกชนิดไม่ว่าข่าวนั้นจะเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือความผิดปกติหรือพฤติกรรมทางสังคม แหล่งข่าวเป็นรากเหง้าของข่าวทั้งหมด และแหล่งข่าวก็เป็นตัวกำหนดทิศทางข่าวสารในทิศทางต่างกัน

แหล่งข่าว แบ่งเป็น 2 ประเภท

1. แหล่งข่าวเปิด (Open News Sources) รายละเอียดของข่าวที่ได้มาโดยเปิดเผย ได้มีการระบุผู้เปิดเผยข่าว ระบุผู้ให้สัมภาษณ์เรื่องต่างๆ ระบุผู้ร่วมอภิปราย ผู้ร่วมประชุม หรือผู้ปาฐกถา ระบุสถานที่เกิดเหตุ
2. แหล่งข่าวปิด (Confidential News Sources) รายละเอียดของข่าวได้มาจากผู้ชี้เบาะแสของข่าว (Tipster) โดยผู้ให้ข่าวมีเงื่อนไขที่จะให้เสนอข่าวไม่เปิดเผย ชื่อ นามสกุล อาชีพ หรือที่มาของแหล่งข่าว เพราะเกรงว่าจะมีผลเสียหาย เสียประโยชน์หรือเกิดอันตรายแก่ผู้ให้ข่าวและครอบครัวได้ โดยสาเหตุของการปิดบังอาจจะมาจากเหตุผลดังนี้
 - 2.1. ต้นตอของเรื่องมีลักษณะควบคุมไม่ให้ถูกเปิดเผย พยายามปิดบังซ่อนเร้นทุกวิถีทาง หรือมีบทลงโทษผู้เปิดเผยเรื่องราว

2.2. Tipster ประสงค์ที่จะให้เปิดเผยเรื่องเพื่อทำลายคู่แข่งทางด้านผลประโยชน์ และเป็นเรื่องที่สื่อมวลชนไม่อาจล่วงรู้ได้ หากไม่ได้รับความร่วมมือจาก Tipster

2.3. Tipster เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม หากปล่อยให้มีการทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้น ประเทศชาติจะเสียหาย

โดยเรื่องราวจากแหล่งข่าวปิดอาจได้แก่ การทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยราชการ หรือ ภาคเอกชน ความลับทางราชการ ทางการเมือง เศรษฐกิจ สัญญาลับระหว่างประเทศ

นอกจากนั้น พิเศษฐ์ ชวลารวัช (2540) ยังเสนอแนวเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลจาก แหล่งข่าวปิด ว่า “ผู้สื่อข่าวหรือผู้รับผิดชอบในระดับสูงควรวางตัวอยู่เหนือความขัดแย้งหรือ ผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะหากเรื่องราวถูกเปิดเผยไปแล้วไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าเป็นจริงตามข่าว ความเชื่อในสื่ออื่นนั้นจะเสื่อมหรือถูกกล่าวหาว่าถูกปิดข่าวได้”

โดยสรุป บุคคลที่มีส่วนสำคัญในกระบวนการทำข่าวนั้น ได้แก่ บรรณาธิการข่าว และ ผู้สื่อข่าว อย่างไรก็ตามบุคคลอื่น ๆ ในการทำข่าวยังได้แก่ หัวหน้าข่าว ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ รองลงมาจากบรรณาธิการข่าว โดยหัวหน้าข่าวจะแบ่งอยู่ตามฝ่ายต่างๆ ซึ่งหมายถึงหน้าข่าวต่างๆ นั้นเอง เช่น ฝ่ายข่าวอาชญากรรม ฝ่ายข่าวสตรี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งข่าว ซึ่งถึงแม้จะไม่ได้ เป็นบุคคลภายในองค์กรหนังสือพิมพ์โดยตรงแต่ก็มีความสำคัญในกระบวนการทำข่าวไม่น้อย

การนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์

กระบวนการสุดท้ายในกระบวนการผลิตข่าว คือ การนำเสนอ (Presentation) การปฏิบัติ ภารกิจ หน้าทีของหนังสือพิมพ์นั้น ได้แสดงออกโดยการนำเสนอเนื้อหาต่างๆผ่านการเขียนใน ลักษณะรูปแบบแตกต่างกันไป เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเลือกรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และตรงตามจุดประสงค์ของผู้เขียน

วิมลพรรณ ตั้งจิตเพิ่มความคิด (2541) กล่าวถึง การเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ ว่า โดยทั่วไปแล้วเนื้อหาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับย่อมแตกต่างกันไม่มากก็น้อย ซึ่งสามารถจำแนก รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ได้ดังนี้ คือ

1. การนำเสนอเนื้อหาประเภทข่าว การเสนอข่าวเป็นหน้าที่ประการแรกของสื่อมวลชน
2. การเสนอเนื้อหาประเภทบทความ หมายถึง ความเรียงที่เสนอเรื่องราว ต่างๆที่เป็นจริง การเขียนมักจะเขียนด้วยท่วงทำนองที่ค่อนข้างเอาจริงเอาจัง บทความ จึงมีความหมายถึงบทความ บรรณาธิการ บทความวิเคราะห์ เหตุการณ์ ฯลฯ รวมทั้งคอลัมน์ ส่วนบุคคล ต่างๆ อันมี ลักษณะแตกต่างจากการนำเสนอเป็นข่าว
3. โฆษณา (Advertising) การโฆษณา คือ การติดต่อสื่อสารจากผู้โฆษณาเจ้าของสินค้าหรือบริการ ไปยังกลุ่มเป้าหมายที่คาดว่าจะเป็นผู้ซื้อสินค้า หรือใช้บริการนั้นๆ

โดยสรุป แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตข่าว นั้น เป็นแนวคิดสำคัญในงานวิจัยชิ้นนี้ เพราะจะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงการทำงานภายในกระบวนการผลิตข่าว ตลอดจนการตัดสินใจของนักหนังสือพิมพ์ในการทำข่าว ผู้วิจัยจะนำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นกรอบในการตั้งข้อสันนิษฐานเบื้องต้น การวิเคราะห์ปัญหา การตั้งคำถามเชิงลึกและแบบสอบถามเพื่อสอบถามผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงการสรุปและอภิปรายผล

แนวคิดเรื่ององค์กรหนังสือพิมพ์และความเป็นเจ้าของ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “คดีหมิ่นประมาทบนหน้าหนังสือพิมพ์กับปัญหาในกระบวนการทำข่าว” นั้น เรื่องขององค์กรหนังสือพิมพ์และความเป็นเจ้าของนั้นจะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตข่าวและกลไกภายในองค์กรซึ่งมีผลต่อการควบคุมการผลิต

Mcquail (1994) กล่าวว่าในแต่ละ องค์กรของสื่อมวลชน จะประกอบด้วย 2 ส่วนใหญ่ คือ

1. องค์กรประกอบภายในองค์กร ซึ่งจะแบ่งเป็นระบบย่อยๆ ได้ 3 ระบบ คือ
 - 1.1 เทคโนโลยี
 - 1.2 ระบบการบริหารจัดการ
 - 1.3 บุคลากร
 2. องค์กรประกอบแวดล้อมขององค์กร เนื่องจากองค์กรสื่อมวลชนเป็นรูปแบบที่เป็นตัวเป็นตนของสถาบันสื่อมวลชนซึ่งเป็นสถาบันสังคมย่อยๆ สถาบันหนึ่ง ดังนั้นการทำงานขององค์กรสื่อหนึ่งๆจึงต้องโยงใยอยู่กับปัจจัยแวดล้อมภายนอก เช่น
 - 2.1 การควบคุมจากด้านการเมืองและกฎหมาย
 - 2.2 การควบคุมจากเจ้าของทุนหรือเจ้าของสินค้าที่นำมาโฆษณาในสื่อ
 - 2.3 สถาบันต่างๆ ในสังคม เช่น สถาบันศาสนา โรงเรียน ฯลฯ
 - 2.4 เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม
 - 2.5 คู่แข่งขัน องค์กรด้านข่าวสารข้อมูล สภาพของสภาพเศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลา
 - 2.6 ความต้องการ ความสนใจ ของผู้รับสาร
- ซึ่งองค์ประกอบต่างๆเหล่านี้ Mcquail กล่าวว่า เป็นปัจจัย ที่เข้ามามีผลต่อการทำงานขององค์กรทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามที่กล่าวข้างต้นนั้นเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรสื่อมวลชนทั่วไป แต่สำหรับองค์กรหนังสือพิมพ์นั้นมีลักษณะที่เหมือนและแตกต่างจากที่ Mcquail ได้กล่าวไว้ด้วย ดังจะกล่าวถึงใน โครงสร้างภายในขององค์กรหนังสือพิมพ์

ลักษณะความเป็นเจ้าของในองค์กรหนังสือพิมพ์

ยงยุทธ รักษาศรี (2534) กล่าวว่า ในการดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์นั้นนอกจากจะถูกจำกัดด้วยข้อจำกัดทางกฎหมาย ซึ่งได้กำหนดขอบเขตไว้อย่างชัดเจน ยังมีปัจจัยอื่นๆ ซึ่งมีบทบาทสำคัญ

ต่อการผลิตหนังสือพิมพ์ เช่น ผู้ลงทุน หรือเจ้าของกิจการผลิตหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย การลงทุน ผลประโยชน์ที่จะได้รับกลับมาจากการลงทุน กล่าวคือ ถ้านายทุนเป็นนักธุรกิจย่อมลงทุนเพื่อธุรกิจกำไร นายทุนเป็นนักการเมืองย่อมดำเนินการเพื่อการเมือง นายทุนเป็นนักหนังสือพิมพ์ย่อมดำเนินการในวิญญูณนักหนังสือพิมพ์ ผู้ลงทุนเป็นรัฐบาลย่อมดำเนินการเพื่อเป็นกระบอกเสียงของรัฐบาลหรือเป็นสื่อการประชาสัมพันธ์ของรัฐบาล

ในสภาพปัจจุบันของการผลิตหนังสือพิมพ์จะพบว่าหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยส่วนใหญ่การดำเนินการเป็นของธุรกิจเอกชน เมื่อสถานภาพการดำเนินการหนังสือพิมพ์โดยทั่วไปเป็นของเอกชน จึงน่าที่จะต้องพิจารณาว่าการลงทุนต้องใช้ค่าใช้จ่ายหรือลงทุนสูง เมื่อมีการลงทุนย่อมหวังผลกำไร จำเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าของกิจการจะต้องเข้าควบคุมหรือเข้าบริหาร ประการสำคัญ “ผู้ลงทุน” หรือ เจ้าของกิจการจะไม่ยอมปล่อยให้หนังสือพิมพ์ของตนกระทบกระเทือนทางกฎหมายกับบุคคล หน่วยงาน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อกรดำเนินการ อาจทำให้มีผลกระทบต่อกำไร ขาดทุนได้ ดังนั้น นายทุนจึงมีแนวโน้มที่จะปกป้องผลประโยชน์ของตนมากกว่าความรับผิดชอบต่อสังคม

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพ (2543) ซึ่งได้อธิบายว่า ในยุคสมัยของคาร์ล มาร์กซ์ สื่อมวลชนที่เป็นหลัก คือ หนังสือพิมพ์ มาร์กซ์ มองว่าหนังสือพิมพ์ดำเนินการไปตามหลักของระบบทุนนิยม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องพลังการผลิต เช่น วัตถุดิบ เทคโนโลยี แรงงาน และความสัมพันธ์ทางการผลิต เช่น นายทุนเป็นเจ้าของ คนงานเป็นลูกจ้าง เจ้าของหนังสือพิมพ์เป็นนายทุนเสมอ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ระดับชาติหรือนานาชาติก็ตาม คนกลุ่มนี้เข้ามาทำหนังสือพิมพ์เพื่อรักษาผลประโยชน์ทางชนชั้นของตนเองด้วยวิธีการ 2 ด้าน คือ เอาเปรียบแรงงานลูกจ้าง และเอากำไรจากผู้บริโภค ซึ่งเมื่อนายทุนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตหนังสือพิมพ์ ก็ย่อมสามารถควบคุมการผลิต รวมถึงความคิดที่อยู่ในเนื้อหาสื่อได้ด้วย

ซึ่งแนวคิดเรื่ององค์กรหนังสือพิมพ์และความเป็นเจ้าของ มีส่วนสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจของนักหนังสือพิมพ์ในการทำข่าว การเลือกข่าวและการนำเสนอข่าว นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นถึงปัจจัยเบื้องหลังกระบวนการซึ่งมีส่วนกำหนดการผลิตข่าว ผู้วิจัยจะนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ประกอบการการตั้งคำถามเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตตลอดจนการสรุปและอภิปรายผล

แนวคิดเรื่องข่าว

หน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์คือ การนำเสนอข่าวสารแก่ประชาชน ดังนั้นผลผลิตของหนังสือพิมพ์ก็คือ “ข่าว” นั่นเอง อย่างไรก็ตามการผลิตข่าวนั้นมีหลักการและแนวทางในการใช้ประกอบการทำข่าวของบรรณาธิการข่าวและผู้สื่อข่าวอยู่ ซึ่งผู้วิจัยได้ประมวลมาเป็นแนวคิดเรื่องข่าวดังนี้

ความหมายของคำว่า “ข่าว” อาจแตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่าแต่ละคนจะให้ความสำคัญแก่สิ่งที่จะนำมารายงานอย่างไร ทำให้นิยามของข่าวเป็นไปอย่างกว้างขวางตามคุณลักษณะที่ปรากฏในตัวเอง จึงมีความพยายามในการจำกัดความปรากฏออกมาหลายแบบ มาลี บุญศิริพันธ์ ได้สรุปถึงคำจำกัดความของ “ข่าว” ไว้ว่า “ข่าว ประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 3 ประการ คือ ความน่าสนใจ (Interest) ข้อเท็จจริง (facts) และผู้อ่าน (readers) กล่าวคือ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นต้องเป็นสิ่งที่น่าสนใจ สำหรับผู้อ่านหนังสือพิมพ์

เนื่องจากในแต่ละวันมีเหตุการณ์ต่างๆเกิดขึ้นมากมาย เหตุการณ์ต่างๆเหล่านั้น ไม่ได้มีทุกเหตุการณ์ที่จะเป็นข่าวได้ และข่าวทุกข่าวที่เกิดขึ้นก็เชื่อว่า จะได้รับการนำเสนอต่อประชาชนทุกข่าว สิ่งที่เป็นตัวกำหนดประการหนึ่งในการวินิจฉัยว่าเหตุการณ์ใดควรเป็นข่าวหรือข่าวใดควรได้รับเลือกให้นำเสนอ คือ คุณค่าข่าว

คุณค่าข่าว (News Worthiness)

อย่างไรก็ตาม “ข่าว” ก็คือ รายงานเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่น่าสนใจ ความน่าสนใจจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่จะเป็นแนวทางกำหนดว่าข่าวนั้นมีคุณค่า (News Worthiness) สมควรแก่การรายงานหรือไม่ “ความน่าสนใจ” (Interest) เป็นคุณสมบัติที่ผู้รายงานข่าวจำเป็นต้องคำนึงถึง เพราะข่าวที่ขาดความน่าสนใจคนก็จะไม่อ่าน ผู้สื่อข่าวที่มีความชำนาญและมีประสบการณ์จะพยายามเขียนข่าวให้น่าสนใจและน่าอ่านโดยไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง ปัญหาเกิดขึ้นที่ว่าอะไรคือสิ่งที่น่าสนใจ? นักหนังสือพิมพ์และบุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับข่าว ได้กำหนดหลักในการประเมินความสนใจของผู้อ่าน เรียกว่า คุณค่าข่าว (News Worthiness) ขึ้นมา โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1. ความสอดคล้องสมัย (Timeliness) นับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการเสนอข่าว เพราะผู้อ่านมักให้ความสนใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสดๆ ร้อนๆ หรือเรื่องราวที่ทันสมัย ดังคำกล่าวที่ว่า “ข่าวต้องสดเหมือนปลา”
2. ความใกล้ชิด (Proximity/Neamess) นักจิตวิทยาอธิบายถึงนิสัยของมนุษย์ว่า มนุษย์สนใจเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว อันอาจส่งผลกระทบต่อตัวเองได้มากกว่า ความใกล้ชิดนี้หมายถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิดต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ
3. ความเด่น (Prominence) หมายถึง บุคคลสำคัญซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี เมื่อบุคคลนั้นๆ เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็ย่อมได้รับความสนใจจากประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งความเด่นนี้รวมถึงสถานที่สำคัญ วัตถุอันล้ำค่า ฯลฯ ด้วย
4. ความแปลกประหลาด (Oddity/Unusualness) เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างผิดปกติ หรือผิดวิสัยในสังคม เหตุการณ์นั้นย่อมก่อให้เกิดความสนใจและมีคุณค่าทางข่าวสูงเช่นเดียวกัน

5. ผลกระทบกระเทือน (Consequence) ข่าวที่มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมากมักจะได้รับการพิจารณาที่จะเสนอเป็นข่าวมากกว่า ข่าวที่ว่าอาจจะเป็นผลกระทบกระเทือนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ
 6. ความขัดแย้ง (Conflict) เพราะความขัดแย้งเป็นที่สนใจของมนุษย์โดยทั่วไป อาจเป็นความขัดแย้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม
 7. ความมีเงื่อนงำ (Suspense/Mystery) บางครั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอาจมีเบื้องหลังลึกลับซับซ้อน หนังสือพิมพ์มักให้ความสนใจขุดคุ้ยและนำมาตีแผ่เสนอเป็นข่าวติดต่อกันเป็นเวลาหลายๆ วัน ซึ่งข่าวประเภทนี้จะได้รับความสนใจจากผู้อ่านอย่างกว้างขวางมาก
 8. ปุถุชนสนใจ (Human Interest) เมื่อมีเหตุการณ์ขึ้นแล้ว ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสะเทือนอารมณ์ ต่อเหตุการณ์หรือมีความรู้สึกร่วมทางอารมณ์กับบุคคลในข่าวด้วย เช่น เห็นอกเห็นใจ เสรีาโศกเสียใจ กลัวหรือหวาดระแวงว่าสักวันหนึ่งอาจเกิดขึ้นกับตัวเองได้ ข่าวที่ก่อให้เกิดความรู้สึกสะเทือนอารมณ์ดังกล่าวนี้ส่วนใหญุ่มักจะเป็นข่าวอาชญากรรม ที่ผู้อ่านสนใจอยากรู้สาเหตุที่แท้จริง
 9. เพศ (Sex) ธรรมชาติของมนุษย์มักสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับเพศ ทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ หรือความผิดปกติทางเพศ
 10. ความขบขัน (Amusement) ในช่วงเวลาที่บรรยากาศทางเศรษฐกิจและการเมืองกำลังเคร่งเครียด หนังสือพิมพ์อาจเสนอข่าวขบขันเพื่อผ่อนคลายบรรยากาศได้บ้างชั่วขณะหนึ่ง ข่าวขบขันนี้อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของดาวตลกเองหรือเหตุการณ์อื่นๆ
 11. ความเปลี่ยนแปลง (Change) ในสังคมมนุษย์ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีหรือทางที่ไม่ดีก็ได้ การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นมนุษย์ซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งในสังคม ก็จำเป็นต้องให้ความสนใจในการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ ด้วย เพราะการเปลี่ยนแปลงย่อมมีผลกระทบต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม
 12. ความก้าวหน้า (Progress) มนุษย์มีความพยายามดิ้นรนที่จะเอาชนะธรรมชาติอยู่เสมอมนุษย์จึงได้ค้นคว้าทดลองหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์นี้บางครั้งทำให้ประชาชนทั่วโลกสนใจ จึงถือได้ว่ามีคุณค่าทางข่าวสูงเช่นกัน
- “คุณค่าข่าว” เป็นส่วนสำคัญที่นักหนังสือพิมพ์ใช้เป็นกฎในการคัดเลือกเหตุการณ์ที่จะมาเป็นข่าว ตลอดจนข่าวที่จะได้รับการนำเสนอ ดังนั้นข่าวที่ถูกคัดเลือกจึงอาจกล่าวได้ว่ามีความเหมาะสมสำหรับประชาชน เพราะคุณค่าข่าวนั้นเกิดขึ้นมาจากการประมวลความสนใจของมนุษย์นั่นเอง อย่างไรก็ตามข่าวที่มีคุณค่าข่าวครบถ้วน อาจเป็นข่าวที่ไม่ดีก็ได้ ดังนั้นนอกจากเรื่องคุณค่าข่าวแล้ว ในการทำข่าวขึ้นหนึ่งๆ นั้นจะมีกฎอีกประการหนึ่งที่จะทำให้ข่าวนั้นสมบูรณ์และมีประโยชน์ต่อสาธารณะนั่นคือ “คุณภาพข่าว”

คุณภาพข่าว (News Value)

ครุณี หิรัญรักษ์ (2534) ได้กล่าวว่า ข่าวที่จะได้รับการนำเสนอในหน้าหนังสือพิมพ์ นอกจากจะมียุทธศาสตร์ประกอบของคุณค่าข่าวแล้ว ต้องมีลักษณะของข่าวที่ดี ซึ่ง “ข่าวที่ดี” ประกอบด้วยคุณสมบัติดังนี้

1. ความถูกต้อง หมายถึง ความถูกต้องในการเสนอข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ความถูกต้องดังกล่าว จะสามารถกระทำได้โดยการตรวจสอบให้แน่เสียก่อน โดยเฉพาะข้อมูลที่ได้รับรวมทั้งชื่อบุคคล สถานที่ตำแหน่ง เป็นต้น ทั้งนี้จะต้องรวมถึงการใช้ภาษา และตัวสะกดที่ถูกต้อง
2. ความสมดุล หมายถึง ข่าวทุกข่าวจะต้องมีความเน้นหนักข้อเท็จจริง และความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์ และได้รับรายละเอียดมากพอในการนำไปประกอบพิจารณา หรือการตัดสินใจอย่างถูกต้อง และอย่างเป็นธรรม
3. ความเป็นกลาง หรือความไม่เอาตัวไปพัวพัน ข่าวที่ดี จะต้องไม่มีการสอดแทรก หรือแสดงความคิดเห็นเข้าไปในข่าวอย่างตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง หรือมีอคติจากผู้เขียน
4. ความกระชับรัด และชัดเจน ข่าวที่ดี จะต้องเป็นข่าวที่เขียนด้วยความชัดเจน ไม่กำกวม ใช้ภาษาสั้น กระชับ และเข้าใจง่าย

ซึ่งสอดคล้องกับ “คุณลักษณะของข่าวที่ดี” ของ มาลี บุญศิริพันธ์ ซึ่งกล่าวว่า หัวใจของข่าวนั้นอยู่ที่การเสนอเฉพาะข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง เทียงตรง ไม่มีการแสดงความคิดเห็นใดๆ โดยผู้เขียนทั้งสิ้น ผู้เขียนข่าวต้องมีความเป็นกลาง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไรก็ต้องเขียนรายงานตามข้อเท็จจริงที่ได้ตรวจสอบแล้วเท่านั้น ซึ่งนอกเหนือจาก ความถูกต้อง (Accuracy) ความสมดุล (Balance) ความเป็นกลาง (Objectivity) และความกระชับชัดเจน (Conciseness) แล้วนั้น ยังมี ความรวดเร็ว (Immediacy) เพราะปัจจุบันเทคโนโลยีการพิมพ์พัฒนาขึ้นมาก ทำให้การรายงานข่าวไปถึงผู้อ่านได้เร็ว ฉะนั้นคุณค่าของความรวดเร็วทันสมัยจึงยังสำคัญอยู่และจำเป็นมากขึ้น

ในการเขียนข่าวขึ้นหนึ่งๆ ขึ้นมานั้น ไม่เพียงแต่คำนึงถึงสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเท่านั้น หากแต่ต้องคำนึงถึงโครงสร้างของข่าวด้วย โดยโครงสร้างของข่าวนั้น คือ ส่วนประกอบของข่าวนั้นเอง

ส่วนประกอบของข่าว

ตามหลักสากลนิยม ข่าวแบ่งความสำคัญออกได้เป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. หัวข่าว (Headlines) หัวข่าวและการพาดหัวข่าวเป็นหัวใจสำคัญส่วนหนึ่งของการเสนอข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ หัวข่าวจะเป็นแหล่งสำคัญแหล่งแรกที่จะบอกผู้อ่านให้ทราบว่าหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นมีข่าวที่น่าสนใจอะไรบ้าง หน้าแรกของหัวข่าวคือ สร้างความดึงดูดใจให้แก่ผู้อ่าน โดยการใช้คำหรือข้อความที่น่าสนใจ สะดุดตา และชวนติดตาม ภาษาที่ใช้ในการโปรยหัวข่าวหรือ

พาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์จะต้องเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่กำกวม ผู้เขียนจะต้องพยายามใช้คำที่สั้น กระชับ แต่มีน้ำหนัก

2. วรรณคดี (Leads) วรรณคดีเป็นส่วนสำคัญมากที่สุดส่วนหนึ่งในการเขียนข่าว ส่วนใหญ่มักจะเขียนวรรณคดีเป็นแบบสรุปใจความ คือย่อเรื่องสำคัญ โดยวรรณคดีนั้นจะต้องตอบคำถาม Who ,What ,Where ,When ,Why และ How
3. ส่วนเชื่อมระหว่างวรรณคดีกับเนื้อเรื่อง (Neck) ส่วนเชื่อมระหว่างวรรณคดีกับเนื้อเรื่องทำหน้าที่คือ ให้รายละเอียดของบุคคล สถานที่ เพิ่มเติมจากวรรณคดีหรืออธิบายขยายความ W ตัวหนึ่งตัวใด และเพื่อทำความเข้าใจผู้อ่านได้เข้าใจเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้ดียิ่งขึ้น
4. รูปแบบของการเขียนข่าว (Structural Types) รูปแบบของการเขียนข่าวนั้นทำให้ข่าวมีความแตกต่างจากสารคดี เรื่องสั้น และนวนิยาย มี 3 แบบ คือ แบบพีรามิดหัวกลับ แบบพีรามิดหัวตั้ง และ แบบผสม

สิ่งที่นักหนังสือพิมพ์ใช้เป็นกรอบในการทำข่าวอีกประการหนึ่ง นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ได้แก่ การรายงานข่าว

การรายงานข่าว (Reporting)

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์ มีวิธีการรายงานข่าวออกมาในรูปแบบต่างๆ ได้แก่

1. การรายงานแบบตรงไปตรงมา (Objective Reporting) เป็นการรายงานข่าวตามที่ปรากฏขึ้นเป็นเหตุการณ์ เห็นอะไร ได้ข้อเท็จจริงอะไรมาก็รายงานไปอย่างนั้น
2. การรายงานแบบตีความ (Interpretative Reporting) เป็นการรายงานข่าวในลักษณะไขข่าวหรืออธิบายข่าวให้กระจ่างขึ้น ในการรายงานข่าวแบบตีความหรืออธิบาย มีความสำคัญในด้านการให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ที่คิดว่าผู้อ่านควรทราบเพิ่มเติมจากข่าวที่เป็นเพียงเหตุการณ์ (Event News) ความพยายามตอบคำถามบางข้อ เช่น ทำไมสิ่งเหล่านี้จึงไม่เคยปรากฏมาก่อน อะไรคือต้นเหตุ เหตุการณ์นี้มีผลกระทบต่อใคร อย่างไร และอะไรจะเกิดขึ้นต่อไป จึงเป็นสิ่งจำเป็นและควรปฏิบัติโดยยังคงรักษาความเที่ยงตรงของข้อเท็จจริงไว้ด้วย
3. การสื่อข่าวแบบสอบสวน (Investigative Reporting) เป็นวิธีการสื่อข่าวที่เน้นหนักทางการรวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ โดยการสืบเสาะ ขุดคุ้ยข้อมูลจากเหตุการณ์และหลักฐานให้แน่ใจในข้อเท็จจริงที่ได้เพื่อความกระจ่างเกี่ยวกับเรื่องที่เคลือบแคลงสงสัย การสื่อข่าวประเภทนี้มักจะเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม เช่นการทุจริต ผิดกฎหมาย คอร์รัปชัน ความไม่ชอบมาพากลทั้งหลาย การทำข่าวประเภทสืบสวนสอบสวน มักต้องใช้เวลาในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงของข่าวจากหลายแหล่ง ตั้งแต่แหล่งข่าวบุคคล เอกสาร สถิติ และหลักฐานอื่นๆ

4. การรายงานข่าวเชิงประจักษ์ (Precision Journalism) หมายถึง การรู้จักใช้ขั้นตอน วิธีการทางการวิจัยมาเป็นประโยชน์ในการรายงานข่าว ทั้งในรูปแบบของการนำวิธีการวิจัยมาใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความต้องการของผู้อ่าน ทิศนคติของกลุ่มเป้าหมาย การรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติให้เป็นภาษาที่เข้าใจง่ายตามหลักการสื่อสารมวลชน
5. การรายงานข่าวเฉพาะด้าน (Specialized Reporting) เป็นการใช้วิธีการทางการตลาด (Marketing Approach) มาช่วยในการรายงานข่าว เพื่อให้การนำเสนอข่าวนั้นๆ เป็นไปในลักษณะการเข้าถึง ผู้บริโภคแบบเจาะกลุ่ม

ซึ่งแนวคิดเรื่องข่าว ถือเป็นพื้นฐานของกระบวนการทำงานขององค์กรหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็น องค์กรผู้ผลิตข่าว ผู้วิจัยนำแนวคิดนี้ไปใช้ประโยชน์ในการเลือกกรณีศึกษา วิเคราะห์เนื้อหาข่าวใน กรณีศึกษา การตั้งข้อสันนิษฐานเบื้องต้น และการอภิปรายสรุปผล

แนวคิดเรื่องความผิดพลาดในการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์

จากงานวิจัยของ อภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์ (2542) เรื่อง “ปัจจัยในการเสนอข่าวสารผิดพลาดและ การยอมรับของหนังสือพิมพ์” ได้ผลสรุปเกี่ยวกับลักษณะความผิดพลาดในการเสนอข่าวสารของ หนังสือพิมพ์มีอยู่ 3 ประเภท คือ ความผิดพลาดจากการใช้ภาษา , ความผิดพลาดจากการตีความหรือ หยิบประเด็นข่าว และความผิดพลาดจากการอ้างแหล่งข่าวและข้อมูล และลักษณะความผิดพลาด ทั้งหลายเหล่านี้อาจจะสอดคล้องกับลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ปรากฏบนหน้า หนังสือพิมพ์

ลักษณะการนำเสนอและความผิดของหนังสือพิมพ์ฐานหมิ่นประมาท

อนันต์ ณะโสธร (2535) กล่าวในงานวิจัยของเขาว่า “กรณีหนังสือพิมพ์เสนอข่าวสารต่อ ประชาชน โดยลักษณะของการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์นั้น เป็นการพิมพ์โฆษณาที่กระทำลงใน เอกสาร ภาพวาด หรือภาพระบายสี ซึ่งสามารถเผยแพร่ข้อความที่หมิ่นประมาทออกไปได้อย่าง กว้างขวาง และโดยปกติ อาชีพและหน้าที่ของหนังสือพิมพ์นั้นจะต้องเขียนหรือเสนอข่าวพาดพิงไป ถึงบุคคลที่สามเสมอ ถ้าวิเคราะห์เนื้อหาที่หนังสือพิมพ์นำมาเสนอต่อประชาชนอาจสรุปได้สาม ประการ คือ

1. การเสนอข่าวและความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์
2. การให้ความรู้ ความบันเทิง
3. การโฆษณาสินค้า บริการ

จะเห็นได้ว่าโดยลักษณะการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ ต้องกล่าวถึงบุคคลอื่นอยู่เป็นประจำ หลักเสมอ และเมื่อเขียนถึงบุคคลอื่นถ้าเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ก็คงไม่มีความผิด แต่ถ้าทำให้บุคคล

อื่นเสียหายต่อชื่อเสียงอาจเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ เช่น การวาดภาพล้อ หรือเขียนถ้อยคำได้ภาพล้อ ซึ่งทำให้ผู้อ่านส่วนมากเข้าใจว่า ภาพหรือถ้อยคำนั้นหมายถึงผู้ใดแล้ว ก็อาจถือเป็นการใส่ความหมิ่นประมาทผู้นั้นได้ (บัญญัติ สุชีวะ , 2513)

ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์แล้ว จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มอาจเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ ดังนี้ คือ

1. การพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ โดยทั่วไปยึดหลักความตื่นเต้นเร้าใจ ให้ประชาชนสนใจเฉพาะพาดหัวข่าวอย่างเดียว โดยไม่ต้องพิจารณาถึงความเห็น ก็อาจเป็นหมิ่นประมาทได้
2. การลงรูปภาพแล้วบรรยายได้รูปสั้นๆ เพื่อให้เร้าใจ ก็อาจเป็นหมิ่นประมาทได้
3. คอลัมน์ซุบซิบ กล่าวถึงเรื่องส่วนตัวคนอื่นก็อาจหมิ่นประมาทได้

อย่างไรก็ดี แม้ว่าหนังสือพิมพ์จะไม่ได้แต่งเรื่องขึ้นเอง แต่ฟังเขาเล่ามาถ่ายทอดก็ไม่พินิจ นอกจากนี้การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์พาดพิงไปถึงบุคคลอื่นในเรื่องต่อไป นี้ ศาลถือเสมอว่าเป็นเรื่องหมิ่นประมาท (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ,2526)

1. คำกล่าวถึงความประพฤติชั่ว ทุจริต หรือต้องโทษทางอาญา
2. คำกล่าวถึงความประพฤติเสื่อมเสียทางประเวณี หรือผิดปกติทางเพศ
3. คำกล่าวถึงฐานะการเงินว่าไม่น่าเชื่อถือ หนี้สินล้นพ้นตัว
4. การตั้งฉายาที่แสดงให้เห็นลักษณะบกพร่องของบุคคลในทางอุปนิสัยไม่ดีในทางเพศ

จากข้างต้นจะเห็นว่า ความผิดพลาดหลักของหนังสือพิมพ์จะอยู่ที่ประเด็นของการใช้ภาษา โดยเฉพาะในส่วนความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ปรากฏในข่าวบนหน้าหนังสือพิมพ์

การใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์

ภาษาของสื่อมวลชนในปัจจุบันถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะภาษาหนังสือพิมพ์ ถึงแม้ว่าสื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ จะแพร่หลายในวงจำกัดกว่าวิทยุและภาพยนตร์ก็ตาม แต่สิ่งพิมพ์เป็นสื่อถาวรที่ปรากฏต่อสายตาของผู้รับสารเป็นเวลานาน ดังนั้นการใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์จึงถูกจับตาเป็นพิเศษจากคนกลุ่มต่างๆ

การใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์นั้นมีลักษณะที่แตกต่างไปจากภาษาในงานพิมพ์ชนิดอื่นๆ หรือแตกต่างไปจากภาษามาตรฐานมิใช่น้อย กล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์มีลักษณะภาษาจำเพาะเป็นของตนเอง ชำนาญ รวดเร็วกว่า (2521) กล่าวสรุปลักษณะสำคัญของภาษาหนังสือพิมพ์ได้ดังนี้

1. ใช้ภาษาที่มีความกระชับ กะทัดรัด เพื่อให้สะดุดตาสะดุดความสนใจของผู้อ่านมากกว่าการเขียนธรรมดา
2. วางรูปแบบของเนื้อความแตกต่างจากความเรียงทั่วไป โดยเน้นจุดสำคัญของเรื่องก่อน แล้วจึงค่อยขยายความนำไปสู่รายละเอียดในภายหลัง
3. ใช้คำสำนวนแปลกๆ เพื่อเร้าความสนใจให้ติดตามอ่าน

4. ใช้ภาษาที่มีลักษณะง่าย ระดับภาษาปากและภาษาที่แบบแผนมากกว่าภาษาระดับมาตรฐาน เพื่อให้สามารถเป็นสื่อได้ถึงคนทุกระดับความรู้

แนวคิดเรื่องความผิดพลาดในการเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์นั้นเป็นส่วนที่ใช้ประกอบการอธิบายถึงความผิดพลาดอันเนื่องมาจากการนำเสนอข่าว ผู้วิจัยจึงจะใช้แนวคิดดังกล่าวในการวิเคราะห์เนื้อหา รวมถึงการสรุปและอภิปรายผล

ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น

เงื่อนไขภายในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาทอาจจะประกอบด้วย

1.1 เงื่อนไขด้านตัวบุคคล อาจจะประกอบด้วย

- บุคลากรภายในองค์กรข่าว ได้แก่ บรรณาธิการข่าว , หัวหน้าข่าว , ผู้สื่อข่าว ฯลฯ
- บุคลากรภายนอกองค์กรข่าว ได้แก่ แหล่งข่าว , เหยื่อข่าว

1.2 เงื่อนไขด้านองค์กร อาจจะประกอบด้วย นโยบายขององค์กร , มาตรการควบคุมภายในองค์กร ฯลฯ

1.3 เงื่อนไขด้านความเป็นข่าว อาจจะเป็นองค์ประกอบของข่าว , การรายงานข่าว , คุณค่าข่าว ฯลฯ

1.4 เงื่อนไขด้านการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ อาจประกอบด้วย ข้อจำกัดทางด้านเวลาและความรีบเร่งในการผลิต

นิยามศัพท์

หนังสือพิมพ์ หมายถึง สิ่งพิมพ์ซึ่งมีชื่อจำหน่ายเช่นเดียวกัน และออก เจตนาจะออกตามลำดับ เรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม¹ ในที่นี้ ศึกษาทั้งหนังสือพิมพ์ที่ออกเป็นรายวัน และรายสัปดาห์ ทั้งภาษาอังกฤษและ ภาษาไทย ซึ่งออกจำหน่ายในส่วนกลางเป็นหลัก

คดีหมิ่นประมาท หมายถึง การกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหมวดความผิดฐานหมิ่น ประมาท มาตรา 326,328,329 ของหนังสือพิมพ์ และมีการฟ้องร้องจากผู้เสียหายต่อ ศาล

ปัญหาในกระบวนการทำข่าว หมายถึง ปัจจัยหรือเงื่อนไขภายในกระบวนการทำข่าวของ หนังสือพิมพ์ที่เป็นชนวนเหตุทำให้เกิดข่าวลักษณะซึ่งหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิง กฎหมาย

ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาท หมายถึง การนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ที่มีประเด็นหรือ เนื้อหาที่มีลักษณะ คือ ใส่ความ / ผู้อื่น / ต่อบุคคลที่สาม / การใส่ความนั้นน่าจะทำให้ ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือเกลียดชัง / และกระทำโดยเจตนา ในที่นี้หมายถึง

- การเสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริง คือ การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีผู้ ได้แย้งว่าไม่เป็นความจริง และผลจากการรายงานนั้นกระทบต่อชื่อเสียงของผู้ที่ถูก พาดพิงถึง
- การเสนอความเห็นโดยมิชอบ คือ การลงบทความของหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีผู้ได้แย้งว่า ผู้เขียนบทความนั้นมีความคิดเห็นซึ่งเป็นอคติ และข้อความจากการแสดงความคิดเห็น นั้นกระทบต่อชื่อเสียงของผู้ที่ถูกพาดพิง

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิดฐานหมิ่นประมาท หมายถึง สาเหตุที่ปรากฏในเนื้อหาที่แสดงถึงความ บกพร่องหรือ ความผิดพลาดจนทำให้เนื้อหาที่หนังสือพิมพ์นำเสนอไปหมิ่นประมาทบุคคล

การนำเสนอเนื้อหา หมายถึง การนำเสนอเรื่องที่ได้รับการคัดเลือกแล้วแพร่กระจายไปสู่ผู้รับสาร ใน ที่นี้หมายความเพียง รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา โดยแบ่งเป็น การเสนอเนื้อหา ประเภทข่าว , การเสนอเนื้อหาประเภทบทความ

กระบวนการทำข่าว หมายถึง กระบวนการสะท้อนภาพความเป็นจริงในสังคมทางสื่อมวลชนของ ผู้สื่อข่าว ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการผลิต , กระบวนการรวบรวมข้อมูล จนกระทั่ง การรายงานข่าวทางสื่อมวลชน ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนดังนี้

- การเฝ้าสังเกต ตรวจสอบเหตุการณ์ และสถานการณ์แวดล้อมทั่วไป

¹ นิยามตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484

- การพิจารณาวินิจฉัยความเป็นข่าว
- การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งต่างๆ
- การเขียนเรียบเรียง
- การพิจารณาคัดเลือกและตกแต่งปรับปรุงจากกองบรรณาธิการ
- การรายงานสู่สาธารณชน

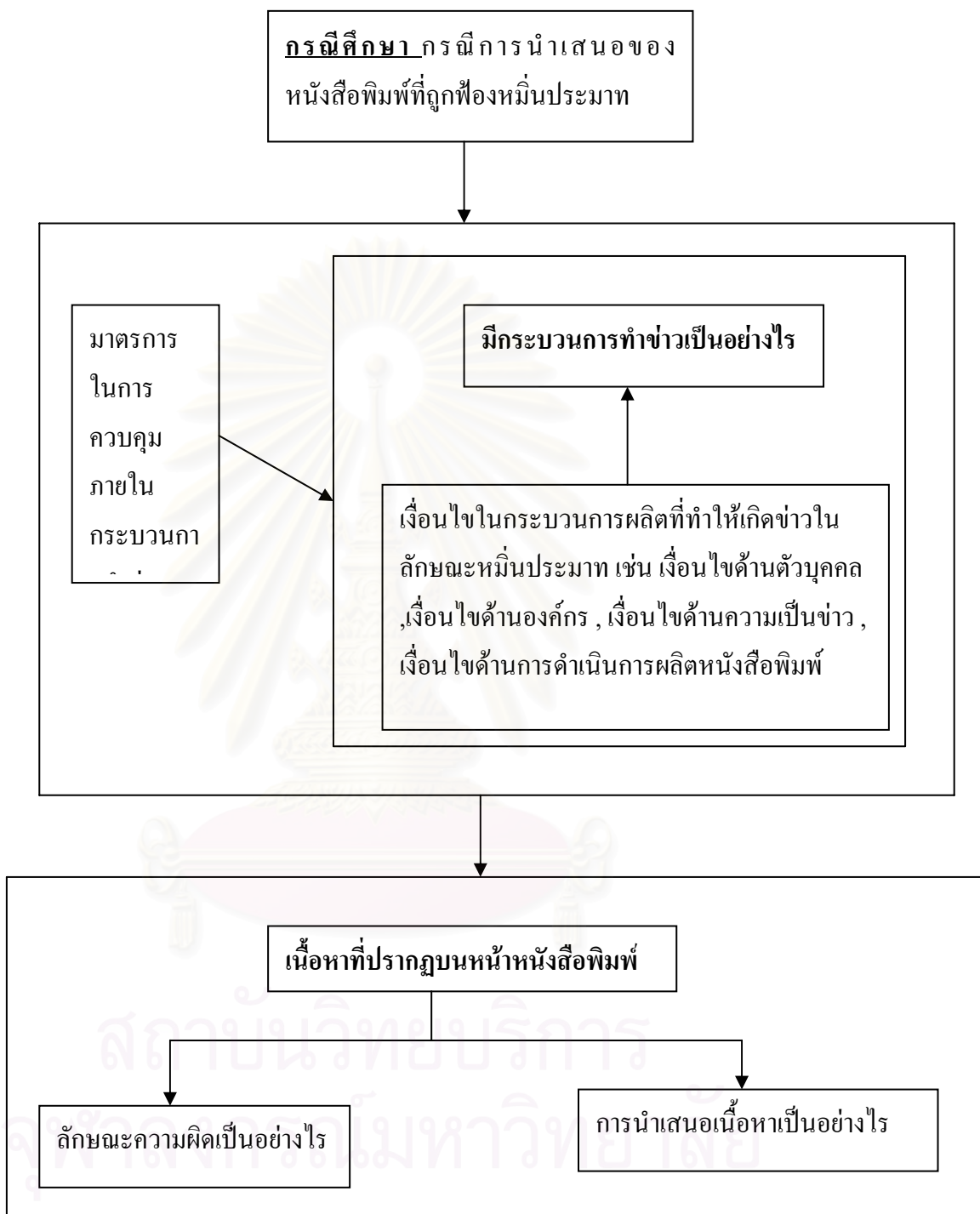
เงื่อนไขในกระบวนการทำข่าว หมายถึง ปัจจัย หรือผลที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง หรือ ปัญหาใดปัญหาหนึ่งในกระบวนการทำข่าว ซึ่งทำให้เกิดข่าวที่มีลักษณะต้องความพิคฐานหมิ่นประมาท ในที่นี้ แบ่งเป็น

- เงื่อนไขด้านตัวบุคคล อาจจะประกอบด้วย
 - บุคลากรภายในองค์กรข่าว ได้แก่ บรรณาธิการข่าว , หัวหน้าข่าว ,ผู้สื่อข่าว ฯลฯ
 - บุคลากรภายนอกองค์กรข่าว ได้แก่ แหล่งข่าว ,เหยื่อข่าว
- เงื่อนไขด้านองค์กร อาจจะประกอบด้วย นโยบายองค์กร , มาตรการควบคุมภายในองค์กร
- เงื่อนไขด้านความเป็นข่าว อาจจะเป็นองค์ประกอบของข่าว , การรายงานข่าว ,คุณค่าข่าว
- เงื่อนไขด้านการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ อาจประกอบด้วย ข้อจำกัดทางด้านเวลา และความรีบเร่งในการผลิต

มาตรการควบคุม หมายถึง การกำหนดวิธีการขึ้นมากำกับดูแลการทำงานของหนังสือพิมพ์ให้ เป็นไปอย่างมีความรับผิดชอบ ในที่นี้หมายถึงมาตรการควบคุมภายในองค์กรหนังสือพิมพ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรอบแนวคิดงานวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “คดีหมิ่นประมาทบนหน้าหนังสือพิมพ์กับปัญหาในกระบวนการทำข่าว” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยกรณีศึกษา (Case Study) ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวและมีการฟ้องร้องดำเนินคดีในความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ/หรือ 328 และ/หรือ 329 ในช่วงปี พ.ศ.2542 – พ.ศ. 2545 (มกราคม)

ขอบเขตการวิจัย

กรณีศึกษาจากการฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาในช่วงปี พ.ศ.2542 – พ.ศ. 2545 (มกราคม) ซึ่งมีหนังสือพิมพ์เป็นจำเลย

การศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1. ทำการสำรวจเนื้อหากรณีที่ฟ้องร้องเอาความผิดกับหนังสือพิมพ์ในคดีหมิ่นประมาท ภายในปี พ.ศ. 2542 – พ.ศ.2545 (มกราคม) ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีรวบรวมคือ
 - จัดบันทึกการลงประกาศขอมาในหนังสือพิมพ์ ที่จัดจำหน่ายใน ส่วนกลาง จำนวน 11 ชื่อฉบับ คือ ไทยรัฐ ,เดลินิวส์ , ข่าวสด , มติชน , ไทยโพสต์ , ผู้จัดการ, กรุงเทพธุรกิจ , แนวหน้า , สยามรัฐ , บ้านเมือง, และวัฏจักร ในช่วงปี พ.ศ. 2542-2545 (มกราคม)
 - สืบค้นจากฐานข้อมูลในเวปไซด์ของศาลอาญา (www.cmcourt.com) โดยใช้วิธีสืบค้นจากชื่อบรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาของหนังสือพิมพ์รายวัน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งจัดจำหน่ายใน ส่วนกลาง
2. เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกรณีหมิ่นประมาทที่ได้มาทั้งหมด โดยเกณฑ์การคัดเลือกคือ
 - สามารถสืบค้นถึงวันที่ข่าวที่ต้อความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้นลงพิมพ์ได้
 - เลือกกรณีที่ได้รับความสนใจจากประชาชน
 - เลือกจากหนังสือพิมพ์ชื่อฉบับละ 1 กรณี โดยอาศัยเกณฑ์ความหลากหลายของประเภทข่าว และความหลากหลายของประเภทหนังสือพิมพ์

3. นำกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์เนื้อหา โดยบันทึกเป็นประเด็นเนื้อหาและรหัส ในรูปแบบตารางลงรหัส (Coding Sheet) ทั้งนี้เพื่อตอบปัญหานำวิจัย คือ
- การเสนอเนื้อหาที่เป็นลักษณะหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์เป็นอย่างไร
 - ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์เป็นอย่างไร

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

เพื่อทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทำข่าวของกรณีศึกษาที่เลือกขึ้นมา ผู้วิจัยจึงใช้การสัมภาษณ์เพื่อสอบถามข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อตอบปัญหานำวิจัย คือ

- กระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ถูกฟ้องหมิ่นประมาทเป็นอย่างไร
- เจือใจใดในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้หนังสือพิมพ์ถูกฟ้องหมิ่นประมาท
- หนังสือพิมพ์มีมาตรการในการควบคุมข่าวลักษณะหมิ่นประมาทหรือไม่/อย่างไร

โดยแบ่งเป็น

1. สัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์ในระดับบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าว ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการปฏิบัติงานของหนังสือพิมพ์กับกรณีข่าวที่มีลักษณะหมิ่นประมาท เพื่อศึกษาถึงกระบวนการทำข่าวนโยบาย กรอบการตัดสินใจ ความรับผิดชอบและการควบคุมภายในกระบวนการผลิต ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือพิมพ์ฉบับที่ถูกฟ้องร้อง ฉบับละ 1 คน โดยอาศัยหลักเกณฑ์เป็นผู้รับผิดชอบในระดับสูงในกระบวนการทำข่าว และ/หรือมีความรู้เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา โดยบรรณาธิการ/หัวหน้าข่าว จากองค์กรหนังสือพิมพ์ ที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ มีดังนี้

1.1. นายสุชิน รุ่งเรืองกุล	หัวหน้ากองบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์
1.2. นายภิญญวรรม เกสรวัดนะ	หัวหน้าข่าวบันเทิงหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
1.3. นายจักรกฤษณ์ เพิ่มพูน	บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ
1.4. นายพนา จันทรวโรจน์	บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์ The Nation
1.5. นายธนกร ศรีสุขใส	กรรมการผู้ช่วยผู้อำนวยการใหญ่ ไอเอ็นเอ็นกรุ๊ป (หนังสือพิมพ์ข่าวอาทิตย์วิเคราะห์รายวัน)
1.6. นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์	บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน
1.7. นายอายุษ ประทีป ณ ถลาง	บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์
1.8. นายฐาตุร บุนปาน	บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ข่าวสด
1.9. นายจิระพงศ์ เต็มเปี่ยม	บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์แนวหน้า

1.10. นายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์
ผู้จัดการรายวัน

2. สัมภาษณ์ ผู้เสียหายจากกรณีศึกษาที่หนังสือพิมพ์หมิ่นประมาท เพื่อให้ทราบถึง มุมมองต่อการนำเสนอข่าวและการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ในกรณีศึกษาและกรณีทั่วไปๆที่ทำให้เกิดการหมิ่นประมาทบุคคลขึ้น โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อผู้เสียหายจากกรณีศึกษารวมทั้งสิ้น 10 ท่าน จากทั้ง 10 กรณีศึกษา แต่มีผู้เสียหายจากกรณีศึกษาจำนวน 3 ท่านที่ยินยอมให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ สืบเนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีความ บางกรณีผู้เสียหายไม่ยินยอมที่จะให้ความเห็น โดยให้เหตุผลดังนี้

- คดีความยังอยู่ในชั้นศาล
- จำรายละเอียดในคดีไม่ได้
- ไม่อยากพูดถึงกรณีดังกล่าวอีก

โดยผู้เสียหายจากกรณีศึกษา 3 กรณีที่ยินยอมให้สัมภาษณ์เป็นกรณีที่หนังสือพิมพ์ยอมรับในความผิด และมีการลงประกาศขอขมาในหน้าหนังสือพิมพ์ โดยผู้เสียหายจำนวน 3 ท่าน คือ

2.1 นางพิกุลแก้ว ไกรฤกษ์	อดีตผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพิษณุโลก
2.2 นายสนุชชัย นกพลับ	ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์
2.3 นายถวิล พึ่งมา	คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
	เจ้าคุณทหาร ๑ ลาดกระบัง

ตอนที่ 3 การสำรวจความคิดเห็นของผู้สื่อข่าว (Survey)

เพื่อให้การสัมภาษณ์เชิงลึกมีความละเอียดและได้ข้อมูลอย่างกว้างขวางและรอบด้านมากขึ้น ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) เพื่อสอบถามความคิดเห็นของนักข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์เพื่อนำข้อมูลมาเป็นส่วนประกอบในส่วนของการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าว

โดยผู้วิจัยเลือกนักข่าวจากองค์กรหนังสือพิมพ์ซึ่งผู้วิจัยเข้าไปดำเนินการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวจำนวน 10 องค์กร ได้แก่ เดลินิวส์ ไทยรัฐ กรุงเทพธุรกิจ The Nation ข่าวอาทิตย์วิเคราะห์รายวัน มติชนรายวัน ไทยโพสต์ ข่าวสด แนวหน้า ผู้จัดการรายวัน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างนักข่าวแบบจัดพวกตามสัดส่วนที่กำหนด (Quota Sampling) โดยเลือกนักข่าวจากองค์กรหนังสือพิมพ์ 10 องค์กรดังกล่าว องค์กรละ 10 คน

² อ้างอิงจากระเบียบวิธีวิจัยเรื่อง ปัจจัยในการเสนอข่าวสารผิดพลาดและการยอมรับของหนังสือพิมพ์ ของ อภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์ นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูล

- นำผลการวิจัยทั้งสามส่วนมาวิเคราะห์เพื่ออภิปรายผล
- ในส่วนของแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัย จะใช้วิธีจำแนกเนื้อหาคำตอบออกเป็นประเด็นต่างๆ และวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละของแต่ละรายการ โดยผู้วิจัยแบ่งคำตอบออกตามประเด็นคำถามซึ่งผู้วิจัยตั้งขึ้น ดังนี้
 - ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ปัจจัยหรือเงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวที่ก่อให้เกิดข่าวลักษณะหมิ่นประมาท
 - สิทธิส่วนบุคคลและสิทธิในการนำเสนอข่าว
 - มาตรการในการควบคุมข่าวลักษณะหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมาย
 - ความตระหนักของนักข่าวต่อการถูกฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์
 - แนวทางแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาทหรือความผิดเชิงจริยธรรม

โดยข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจะนำไปใช้ในการสนับสนุนกับการสัมภาษณ์ในส่วนของความคิดเห็นของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวต่อไป

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

1. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร
 - 1.1 ฐานข้อมูลจากเว็บไซต์ของศาลอาญา (www.cmcourt.com)
 - 1.2 หนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวสารที่เป็นกรณีศึกษาเรื่องหมิ่นประมาทโดยหนังสือพิมพ์
2. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล
 - 2.1 หัวหน้าข่าว หรือบรรณาธิการที่ทำข่าวกรณีหมิ่นประมาทหรือหัวหน้าข่าวหรือบรรณาธิการข่าวในองค์กรที่หนังสือพิมพ์ฉบับที่ถูกฟ้องร้อง
 - 2.2 ผู้สื่อข่าว ในองค์กรหนังสือพิมพ์ฉบับที่ถูกฟ้องร้อง
 - 2.3 ผู้เสียหายจากกรณีที่ถูกฟ้องร้อง

เครื่องมือในการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา

ก. แบบบันทึกคดี³ในการรวบรวมคดีหมิ่นประมาทซึ่งหนังสือพิมพ์ตกเป็นจำเลยนั้น ผู้วิจัยได้สร้างแบบบันทึกคดีเพื่อนำมารวบรวมและบันทึกรายละเอียดของแต่ละกรณี โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ปีที่เป็นคดีความ
- วัน / เดือน / ปี ที่นำเสนอ
- ผู้เสียหาย (โจทก์)
- หนังสือพิมพ์ที่ถูกฟ้องร้อง
- ผลการดำเนินคดี / ข้อยุติ
- แหล่งข้อมูล

ข. ตารางบันทึกข้อมูล⁴ (Coding sheet) เพื่อบันทึกข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามนำวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

- จำเลย
- โจทก์ (ผู้เสียหาย)
- ประเด็นปัญหา
- รูปแบบการนำเสนอ
- ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทตามผู้ฟ้องร้อง
- เจื่อนใจหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิดฐานหมิ่นประมาท (ที่ปรากฏในเนื้อหา)
- ข้อยุติ

2. เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก

2.1 บทสัมภาษณ์บรรณาธิการ / หัวหน้าข่าวที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ในส่วนของข้อมูลเกี่ยวกับกรณีศึกษา และความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับข่าวหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์

ข้อมูลเกี่ยวกับกรณีศึกษา สัมภาษณ์ในประเด็นต่อไปนี้

- เจื่อนใจในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้ข่าวดังกล่าวเป็นข่าวลักษณะหมิ่นประมาท

³ ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข

⁴ ดูรายละเอียดภาคผนวก ข

ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับข่าวหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์สัมภาษณ์ในประเด็นต่อไปนี

- กระบวนการทำข่าวและนโยบายในการทำข่าวของหนังสือพิมพ์
- เงื่อนไขหรือปัจจัยในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ซึ่งทำให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท
- ความรับผิดชอบต่อการนำเสนอข่าว (กรณีที่ข่าวโดนฟ้องร้อง)
- มาตรการควบคุมข่าวลักษณะหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมายหรือเชิงจริยธรรม
- ความคิดเห็นต่อสิทธิส่วนบุคคล และสิทธิในการนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์
- การเสนอแนวทางแก้ไขภายในกระบวนการทำข่าวเพื่อไม่ให้เกิดข่าวลักษณะหมิ่นประมาทหรือจริยธรรม

2.2 บทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากกรณีศึกษา โดยสัมภาษณ์ในประเด็นต่อไปนี้

- ความเห็นของกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ส่งผลให้เกิดการหมิ่นประมาทบุคคล
- ความเห็นต่อความรับผิดชอบต่อการนำเสนอข่าว (กรณีส่งผลกระทบต่อบุคคลในข่าว)
- ความเห็นต่อมาตรการควบคุมข่าวลักษณะหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมายหรือจริยธรรมของหนังสือพิมพ์
- ความเห็นต่อสิทธิในการรักษาสิทธิส่วนบุคคลของประชาชน / องค์กร / หน่วยงานราชการ
- ข้อเสนอแนะในการป้องกันไม่ให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท

3. เพื่อสำรวจความคิดเห็น

แบบสอบถามปลายเปิด⁵สำหรับสอบถามความคิดเห็นของนักข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ฉบับที่ถูกฟ้องร้อง โดยแบ่งเป็น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 คำถามเพื่อแสดงความคิดเห็น โดยมีคำถามดังนี้

- ท่านคิดว่าปัจจัยหรือเงื่อนไขใดในกระบวนการทำข่าว ที่ทำให้หนังสือพิมพ์ถูกฟ้องหมิ่นประมาท (เพื่อทราบถึงปัจจัยหรือเงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวที่ก่อให้เกิดข่าวลักษณะหมิ่นประมาท)
- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อคำว่า “สิทธิส่วนบุคคล” กับ “สิทธิในการนำเสนอข่าว” (เพื่อทราบถึงการให้ความสำคัญระหว่างสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิในการนำเสนอข่าว)

⁵ ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.

- มาตรการในการควบคุมข่าวในลักษณะหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมายหรือเชิงจริยธรรมในองค์กรหนังสือพิมพ์ของท่านเป็นอย่างไร (เพื่อให้ทราบถึงมาตรการในการควบคุมข่าวลักษณะหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมายในองค์กรหนังสือพิมพ์)
- ท่านมีความรู้สึกอย่างไรเมื่อข่าวที่ท่านทำถูกฟ้องหมิ่นประมาท (เพื่อทราบความตระหนักของนักข่าวต่อการถูกฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาท)
- ท่านคิดว่าจะมีแนวทางใดในการแก้ไขปัญหาในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ เพื่อลดหรือไม่ให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นเหม่เชิงความผิดฐานหมิ่นประมาท (เพื่อให้ทราบถึงแนวทางแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาทหรือความผิดเชิงจริยธรรม)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “คดีหมิ่นประมาทกับปัญหาในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์” ได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 3 วิธีด้วยกัน กล่าวคือ

1. การวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis): ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจเนื้อหากรณีที่ถูกเป็นข่าวฟ้องร้องหนังสือพิมพ์ในข้อหาหมิ่นประมาท ในช่วงปี พ.ศ. 2542 – พ.ศ. 2545 (มกราคม) แล้วนำมาเลือกกรณีศึกษา
2. สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) : ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา 2 กลุ่ม ดังนี้
 - 2.1. บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์จำนวน 10 ท่าน
 - 2.2. ผู้เสียหายจากกรณีศึกษา จำนวน 3 ท่าน
3. สำรวจความคิดเห็น (Survey): ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) โดยใช้สอบถามผู้สื่อข่าวจากองค์กรหนังสือพิมพ์ที่ผู้วิจัยเข้าไปสัมภาษณ์ 10 องค์กร องค์กรละ 10 ท่าน

ในการนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 : การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
- ตอนที่ 2 : การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
- ตอนที่ 3 : การสำรวจความคิดเห็น (Survey)

ตอนที่ 1 : การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1. ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจเนื้อหากรณีที่ถูกเป็นข่าวฟ้องร้องหนังสือพิมพ์ในข้อหาหมิ่นประมาท ในช่วงปี พ.ศ. 2542 – พ.ศ. 2545 (มกราคม) จากหนังสือพิมพ์รายวันทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ที่ออกจำหน่ายในส่วนกลางจำนวน 12 ฉบับ โดยจากผลการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถรวบรวมกรณีที่ถูกเป็นข่าวฟ้องร้องหนังสือพิมพ์ได้จำนวนทั้งสิ้น 78 กรณีข่าว¹
2. ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากกรณีที่รวบรวมมาทั้งหมด โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกมาเป็นกรณีศึกษาทั้งสิ้น 10 กรณี ซึ่งใช้เกณฑ์ในการเลือกดังนี้
 - สามารถสืบค้นถึงวันที่ข่าวที่ตรงความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้นลงพิมพ์ได้

¹ ดูรายละเอียดภาคผนวก ก.

- เลือกกรณีที่ได้รับความสนใจจากประชาชน
- เลือกจากหนังสือพิมพ์ชื่อฉบับละ 1 กรณี โดยอาศัยเกณฑ์ความหลากหลายของประเภทข่าว และความหลากหลายของประเภทหนังสือพิมพ์

ตารางที่ 1.: รวมกรณีศึกษา²

กรณีศึกษาที่	ชื่อกรณีข่าว	จำเลย(หนังสือพิมพ์)
1	เช็ดบิล ส.ส. ปชป. หนีทหาร	เดลินิวส์
2	จอยเลิฟซีน	ไทยรัฐ
3	โคงเลือกตั้ง สว.	กรุงเทพธุรกิจ
4	"Post" กับเหตุการณ์นองเลือด 6 ตุลา	The Nation
5	โฆษกรัฐบาลทักษิณค้ายา	ข่าวอาทิตย์วิเคราะห์รายวัน
6	แฉ กก.สรรหา กทช. สื่อเค้าไม่โปร่งใส	มติชนรายวัน
7	ผู้ย-ทนาย แดกคอค	ไทยโพสต์
8	บุกโรงงานซีดีเดือนเมืองนนท์	ข่าวสด
9	วิพากษ์ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	แนวหน้า
10	ปลดผู้ว่าการรถไฟฯ	ผู้จัดการรายวัน

โดยผลการวิเคราะห์เนื้อหาที่มีรายละเอียดดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² กรณีศึกษาเรียงลำดับตามวันที่นำเสนอเป็นข่าว

ตารางที่ 2 : Codingsheet ที่ 1 (กรณีศึกษาที่ 1 : เชคบิล ส.ส.ปป. หนึทหาร)

จำนวน	โจทก์ (ผู้เสียหาย)	ประเด็นปัญหา	รูปแบบการนำเสนอ		ลักษณะความผิด ตามผู้ฟ้องร้อง	ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิด ลักษณะหมิ่นประมาท	ข้อยุติ
			ข่าว	บทความ			
<p>จำนวนที่ 1 นพ. เปรมศักดิ์ เพ็ญยุระ</p> <p>จำนวนที่ 2 นายประชา เหตระกูล บก.ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา นสพ. เดลินิวส์</p>	<p>นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ</p>	<p>หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ฉบับวันที่ 6 มีนาคม 2542 ได้เสนอข่าวประเด็นเรื่องการตรวจสอบ หลักฐานการหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ทหาร โดย ได้ลงข้อความจากการสัมภาษณ์ นพ. เปรม- ศักดิ์ เพ็ญยุระ โดยกล่าวพาดพิงถึง นาย อภิสิทธิ์ ว่า นายอภิสิทธิ์มียศร้อยตรี แต่ไม่ ยอมประดับยศ ซึ่งถือว่าเป็นการหมิ่นพระ บรมเดชานุภาพ จากข้อความดังกล่าวเป็นเหตุ ให้นายอภิสิทธิ์ฟ้องร้องหนังสือพิมพ์ในข้อหา หมิ่นประมาท</p>	/		เสนอเนื้อหาผิดไปจาก ข้อเท็จจริง	การใช้แหล่งข่าว	<p>เจรจาขอความ หลังศาลพิพาก ษารับฟ้อง</p>

กรณีศึกษาที่ 1 : เชคบิด 4 ส.ส. ปชป. หนีทหาร

ผู้เสียหาย : นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

หนังสือพิมพ์ที่ถูกฟ้องร้อง : เดลินิวส์

การนำเสนอเนื้อหากรณีศึกษา :

- หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ได้นำเสนอเป็นข่าว โดยเสนอในประเด็นการตรวจสอบการหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ทหารของ ส.ส. ฝ่ายรัฐบาล ในหน้าหนึ่ง ตั้งแต่ฉบับวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2542 ถึงฉบับวันที่ 13 มีนาคม 2542 โดยนำเสนอเป็นข่าวต่อเนื่องเป็นเวลา 25 วัน โดยการนำเสนอข่าวมีทั้งการเป็นพาดหัวหลัก พาดหัวรอง และลงในกรอบเล็ก ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์
- หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ฉบับวันที่ 6 มีนาคม 2542 ได้นำเสนอข่าวในประเด็นการหนีทหารของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ซึ่งในเนื้อความกล่าวว่ามีหลักฐานจากทางพรรคความหวังใหม่ส่งมา แจกจ่ายแก่ผู้สื่อข่าว ว่า นายอภิสิทธิ์ เป็นบุคคลหนึ่งซึ่งไม่ได้รับการเกณฑ์ทหาร ในเนื้อหายังระบุว่าในการสมัครเป็นอาจารย์ รร. นายร้อย จปร. ของนายอภิสิทธิ์ นั้น นายอภิสิทธิ์ได้กรอกข้อความในการสมัครซึ่งถือว่าเป็นเท็จและถือว่าใช้เอกสารปลอมในการสมัครเข้ารับราชการ นอกจากนี้ยังมีการลงคำให้สัมภาษณ์ของ นพ. เปรมศักดิ์ เพียยุระ ส.ส. พรรคความหวังใหม่ โดยกล่าวว่า “ นายอภิสิทธิ์ บอกว่าตัวเองมียศร้อยตรี (ร.ต.) แต่ทำไม ไม่ประดับยศ ไม่ใช้ ร.ต. นำหน้าชื่อ หากเป็นจริงอย่างที่พูด ก็ไม่ใช่เรื่องเล็กแล้ว เท่ากับหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เพราะยศ ร.ต. เป็นยศพระราชทาน ทำไมกองทัพไม่ตรวจสอบ เพราะถือเป็นเรื่องใหญ่มาก ”
- หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 11 มีนาคม 2542 ลงข่าวว่า เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2542 นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้เข้าแจ้งความดำเนินคดีต่อนายแพทย์ เปรมศักดิ์ เพียยุระเป็นจำเลยที่ 1 และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ โดยนายประชา เหวตระกุล บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ เป็นจำเลยที่ 2 ในคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาทที่ศาลจังหวัดขอนแก่น ตามคดีหมายเลขคำที่ 2528/42

วิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหากรณีศึกษา :

- ประเด็นของการฟ้องร้องของผู้เสียหายอยู่ที่ “ข้อความ” ซึ่ง นายแพทย์ เปรมศักดิ์ เพียยุระ ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าว ในประเด็นที่พาดพิงถึงนายอภิสิทธิ์ และหนังสือพิมพ์นำมาลงพิมพ์ทั้งข้อความที่ได้มาจากการสัมภาษณ์
- หนังสือพิมพ์เดลินิวส์เป็นหนังสือพิมพ์เพียงฉบับเดียวที่นำเสนอข้อความจากคำสัมภาษณ์นั้น โดยในกรณีนี้หนังสือพิมพ์อ้างอิงแหล่งข่าวที่เปิดเผยชื่อได้ ซึ่งเป็นผู้ให้สัมภาษณ์
- การนำเสนอของหนังสือพิมพ์ในฉบับที่ผู้เสียหายระบุในคำฟ้องว่ามีการกล่าวพาดพิงถึงตนเอง ในทำนองเสียหาย คือในฉบับวันที่ 6 มีนาคม 2542 หนังสือพิมพ์ใช้แหล่งข่าวเปิดเผยชื่อได้

ทั้งหมด โดยมีการใช้แหล่งข่าวจากฝ่ายที่ถูกกล่าวหา และฝ่ายซึ่งเป็นผู้กล่าวหา แสดงให้เห็นความพยายามในการสร้างความสมดุล (Balance) ให้เกิดขึ้นในข่าว

- อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ไม่ได้ให้โอกาสผู้ที่ถูกพาดพิงถึงเพื่อแก้ชื่อกล่าวหา โดยหลังจากฉบับวันที่ 6 มีนาคม 2542 เป็นการรายงานข่าวตามประเด็นที่มีอยู่เดิม ในส่วนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ แสดงให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์เพิกเฉยต่อการความเป็นธรรม (Fairness) ในการนำเสนอ
- การนำเสนอของหนังสือพิมพ์ในกรณีนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับนักการเมือง บ่อยครั้งที่ทำให้เกิดการฟ้องร้อง เนื่องจากนักการเมืองเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง หรือที่เรียกว่าเป็นบุคคลสาธารณะ (public person) หากเสนอข่าวโดยไม่ระมัดระวังอาจโดนฟ้องร้องได้

ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทตามผู้ฟ้องร้อง :

- เป็นการเสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริง โดยผู้เสียหายได้บรรยายในคำฟ้องว่า “ จำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 ได้ร่วมกันหมิ่นประมาทใส่ความโจทก์ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ โดยจำเลยที่ 1 ได้ให้สัมภาษณ์แก่ผู้สื่อข่าว โดยตั้งใจให้จำเลยที่ 2 นำข้อความไปลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ฉบับวันที่ 6 มีนาคม 2542

ปัจจัยที่ทำให้เกิดลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ปรากฏในเนื้อหา :

- การใช้แหล่งข่าวของหนังสือพิมพ์

ข้อยุติ :

- หลังจากศาลพิพากษารับฟ้องในคดีดังกล่าว มีการเจรจายอมความกันระหว่างโจทก์และจำเลย โดยที่สุด จำเลยถอนฟ้องทั้งจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 : Codingsheet ที่ 2 (กรณีศึกษาที่ 2 : จอยเลิฟจีน)							
จำนวน	โจทก์ (ผู้เสียหาย)	ประเด็นปัญหา	รูปแบบการนำเสนอ		ลักษณะความผิด ตามผู้ฟ้องร้อง	ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิด ลักษณะหมิ่นประมาท	ข้อยุติ
			ข่าว	บทความ			
จำนวนที่ 1 บริษัทวัชรพล จำกัด จำนวนที่ 2 นายไพฑูรย์ สุนทร บก.ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา นสพ. ไทยรัฐ	นางสาวศิริลักษณ์ ผ่องโชค	หนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับวันที่ 23 พฤศจิกายน 2542 ได้เสนอข่าวสังคมชุมชน ในคอลัมน์ คลื่นรบกวน ในหน้าข่าวบันเทิง โดยในเนื้อหา กล่าวถึง นางสาวศิริลักษณ์ ไปแสดงบทเลิฟจีนนอกจอกับหนุ่มฝรั่ง โดยข้อความดังกล่าว เป็นเหตุให้นางสาวศิริลักษณ์ ยื่นฟ้องหนังสือพิมพ์ไทยรัฐในข้อหาหมิ่นประมาท	/		เสนอเนื้อหาผิดไปจาก ข้อเท็จจริง	การใช้แหล่งข่าว การนำเสนอข่าวไปละเมิด สิทธิส่วนบุคคล	เจรจาขอความ ก่อนศาลพิพาก ษารับฟ้อง

กรณีศึกษาที่ 2 : จอยเลิฟซีน

ผู้เสียหาย : ศิริลักษณ์ ผ่อง โชค

หนังสือพิมพ์ที่ถูกฟ้องร้อง : ไทยรัฐ

การนำเสนอเนื้อหากรณีศึกษา :

- หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 23 พฤศจิกายน 2542 ได้เสนอข่าวในลักษณะข่าวสังคมซุบซิบในคอลัมน์ “คลื่นรบกวน” ในหน้าข่าวบันเทิงของหนังสือพิมพ์ พร้อมลงรูปภาพขนาด 1 นิ้วของผู้เสียหายประกอบ โดยมีข้อความระบุได้ภาพว่า “ในวันซ้อมพิธีปิดกีฬามหาวิทยาลัยที่ ม.ศ.ว. องค์กรฯ นักเรียนครึ่งพันเห็นกับตาว่าผู้เสียหาย เลิฟซีนกับหนุ่มฝรั่ง แบบเรื่องเมียหลวงซัดซ้าย”
- หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 24 พฤศจิกายน 2542 ได้เสนอข่าวภายในฉบับโดยพาดหัวว่า “ “จอย” ศิริลักษณ์ ผ่อง ไทยรัฐ ” โดยรายละเอียดในข่าวกล่าวว่า เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2542 เวลา 9.00 น. นางสาว ศิริลักษณ์ ผ่อง โชค หรือ จอย ได้เข้าแจ้งความที่ สภ.อ. เมืองนนทบุรี ให้ดำเนินคดีกับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ในข้อหาหมิ่นประมาท

วิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหากรณีศึกษา :

- การนำเสนอเนื้อหาในคอลัมน์ซุบซิบทำให้เนื้อหาข่าวอาจหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมายเนื่องจาก รูปแบบของคอลัมน์และเนื้อหาที่จะนำมาใช้เป็นข่าวซุบซิบ (Gossip) นอกจากนี้ในกรณีดังกล่าว การนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับความประพฤติทางเพศของดารา หรือบุคคลใดๆก็ตาม เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลซึ่งไม่เป็นประโยชน์ใดๆต่อสาธารณะ
- มีการอ้างแหล่งข่าว คือ อ้างว่ามีนักเรียนเห็นเหตุการณ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตามการที่หนังสือพิมพ์ไม่สามารถอ้างแหล่งข่าวในลักษณะเปิดเผยทำให้ข้อเท็จจริงที่ลงตีพิมพ์ขาดน้ำหนักของที่น่าเชื่อถือ
- หนังสือพิมพ์ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการให้ความเป็นธรรม (Fairness) ต่อบุคคลซึ่งถูกพาดพิงในการแก้ข้อกล่าวหา

ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทตามผู้ฟ้องร้อง :

- เป็นการเสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริง โดยผู้เสียหายบรรยายในการฟ้องร้องว่า เนื่องจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้ลงพิมพ์ข้อความอันเป็นเท็จและไม่ตรงกับความจริงในคอลัมน์คลื่นรบกวน ฉบับวันที่ 23 พฤศจิกายน 2542 เป็นเหตุให้ได้รับความเสียหาย

ปัจจัยที่ทำให้เกิดลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ปรากฏในเนื้อหา :

- การใช้แหล่งข่าว
- การนำเสนอประเด็นซึ่งหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

ข้อยุติ :

- มีการเจรจาขอความกันระหว่างโจทก์และจำเลย ก่อนการนำคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 : Codingsheet ที่ 3 (กรณีศึกษาที่ 3 : โกงเลือกตั้ง ส.ว.)							
จำนวน	โจทก์ (ผู้เสียหาย)	ประเด็นปัญหา	รูปแบบการนำเสนอ		ลักษณะความผิด ตามผู้ฟ้องร้อง	ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิด ลักษณะหมิ่นประมาท	ข้อยุติ
			ข่าว	บทความ			
จำนวนที่ 1 บริษัทเนชั่นมัลติ มีเดียกรุ๊ป จำนวนที่ 2 นายจักรกฤษณ์ เพิ่มพูน บก.ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา นสพ. กรุงเทพ ธุรกิจ	นางพิกุลแก้ว ไกรฤกษ์	หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2543 ได้เสนอข่าวในประเด็น การเลือกตั้ง ส.ว. โดยมีการระบุถึงนางพิกุล- แก้ว เป็นผู้สมัครซึ่งทาง กกต. ได้พบหลัก- ฐานกระทำทุจริตเลือกตั้ง โดยถึงจะได้รับ เลือกตั้ง แต่ทาง กกต. จะไม่ประกาศรายชื่อ จากข้อความดังกล่าวเป็นเหตุให้นางพิกุลแก้ว ฟ้องร้องหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจในข้อหา หมิ่นประมาท	/		เสนอเนื้อหาผิดไปจาก ข้อเท็จจริง	การใช้แหล่งข่าว	หนังสือพิมพ์ลง ประกาศขอ ขมา , ผู้เสียหาย ยินยอมถอน ฟ้องหลังจาก ศาลพิพากษา รับฟ้อง

กรณีศึกษาที่ 3 : โกงการเลือกตั้ง ส.ว.

ผู้เสียหาย : พิกุลแก้ว ไกรฤกษ์

หนังสือพิมพ์ที่ถูกฟ้องร้อง : กรุงเทพธุรกิจ

การนำเสนอข่าวประเด็นปัญหา :

- หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจฉบับวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2543 ในหน้ากรุงเทพมหานครเมือง ซึ่งเป็นหน้าข่าวการเมืองของหนังสือพิมพ์ ได้ลงข่าวพาดหัวหลักว่า “เลือก ส.ว. สะพัด “2 หมิ่นล้าน” ข้อมูลชัด. เงินไหลเวียนผิดปกติกว่า 10 จว. ยุวรัตน์จัดไม่ตายพื้นที่ “โกง” ไม่ประกาศชื่อ” โดยในเนื้อหาข่าวเป็นการกล่าวถึงการเลือกตั้ง ส.ว. โดยทั่วไปว่ามีการพบการทุจริตและการไหลเวียนของเงินอย่างผิดปกติในหลายจังหวัด ซึ่งทาง กกต. กล่าวว่าหากพบผู้สมัครคนใดที่คาดว่าทุจริตทางกกต. จะไม่ประกาศรายชื่อ หลังจากนั้นมีความกล่าวถึงนางพิกุลแก้ว ว่า เป็นผู้สมัครรายหนึ่งในจังหวัดพิษณุโลกซึ่งถูกขึ้นบัญชีดำ ไว้ โดยหากได้รับการเลือกตั้งในครั้งนี้อาจจะไม่ถูก

ประกาศรายชื่อ

- ต่อมานางพิกุลแก้ว ไกรฤกษ์ ได้ยื่นฟ้องบริษัทเนชั่นมัลติมีเดียกรุ๊ป ในฐานะเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ เป็นจำเลยที่ 1 และนายจักรกฤษณ์ เพิ่มพูน ในฐานะบรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ เป็นจำเลยที่ 2 ในคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาทที่ศาลจังหวัดพิษณุโลก ตามคดีหมายเลขคดีที่ 5 0 7 / 2 5 4 3

วิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาข่าวกรณีศึกษา :

- หนังสือพิมพ์เสนอข่าวประเด็นการทุจริตเลือกตั้ง ส.ว. โดยมีการอ้างอิงจากหลายแหล่งข้อมูล ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลประเภทบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการโกงการทุจริตเลือกตั้ง โดยแหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์ใช้ทั้งหมดเป็นแหล่งข่าวเปิด อย่างไรก็ตามมีการอ้างถึงแหล่งข่าวปิด ซึ่งเป็นแหล่งข่าววงใน กกต. จังหวัดพิษณุโลก
- ในกรณีของข้อความซึ่งพาดพิงถึงผู้เสียหายนั้น หนังสือพิมพ์ได้อ้างถึงคำสัมภาษณ์ของประธาน กกต. จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งกล่าวว่าจะอาจจะมีผู้สมัครอย่างน้อย 2 ราย ที่ถูกขึ้นบัญชีดำและอาจไม่ได้รับการประกาศรายชื่อหากได้รับการเลือกตั้ง ซึ่งไม่ได้ระบุชื่อว่าเป็นผู้สมัครรายใด จากนั้นหนังสือพิมพ์ได้อ้างถึงแหล่งข่าวใน กกต. จังหวัดพิษณุโลก ว่า ผู้สมัครทั้ง 2 รายนั้นมีใครบ้าง และหนังสือพิมพ์ได้ลงพิมพ์ชื่อ และ สกุล ของผู้สมัคร ส.ว. จังหวัดพิษณุโลก 2 ราย ซึ่งมีชื่อของผู้ที่ถูกพาดพิงปรากฏอยู่
- การนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไม่ได้นำเสนออย่างเป็นธรรม (Fairness) เนื่องจากหนังสือพิมพ์ไม่ได้สัมภาษณ์บุคคลที่ตกเป็นข่าว และไม่มีพื้นที่ในการโต้แย้งข้อกล่าวหาของผู้ที่ถูกพาดพิงถึงเลย นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังละเลยต่อการสร้างความสมดุล (Balance) กล่าวคือเมื่อมีการพาดพิงถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งในข่าว หนังสือพิมพ์ไม่ได้นำเสนอทั้งสองด้าน คือในส่วนข้อมูล

ของผู้ที่ถูกพาดพิงถึง หนังสือพิมพ์เสนอแต่เพียงข้อมูลเพื่อแสดงให้เห็นถึงการทุจริตเลือกตั้งเท่านั้น

ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทตามผู้ฟ้องร้อง :

- เป็นการเสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริง โดยผู้เสียหายบรรยายในคำฟ้องว่า จากข่าวหนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2543 ของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ได้กล่าวหาโจทก์ โดยเสนอข้อความอันเป็นเท็จ ส่งผลให้โจทก์ได้รับความเสียหายจากการรายงานของหนังสือพิมพ์

ปัจจัยที่ทำให้เกิดลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ปรากฏในเนื้อหา :

- การใช้แหล่งข่าว

ข้อยุติ :

- ผู้เสียหายถอนฟ้องในคดีดังกล่าวหลังศาลพิพากษารับฟ้อง
- หนังสือพิมพ์ลงประกาศขอขมา ในหนังสือพิมพ์รายวันทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษจำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ กรุงเทพธุรกิจ (หน้าการเมือง) ข่าวสด มติชนรายวัน และ The Nation เป็นเวลา 7 วัน โดยข้อความโดยสรุปว่า หนังสือพิมพ์ยอมรับผิดว่าลงข้อความที่เป็นเท็จทำให้ นางพิกุลแก้ว ไกรฤกษ์ ได้รับความเสียหาย ลงชื่อ บริษัทเนชั่นมัลติมีเดียกรุ๊ป จำกัด และ นายจักรกฤษณ์ เพิ่มพูน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 : Codingsheet ที่ 4 (กรณีศึกษาที่ 4 :Post กับเหตุการณ์เดือนตุลา)

จำนวน	โจทก์ (ผู้เสียหาย)	ประเด็นปัญหา	รูปแบบการนำเสนอ		ลักษณะความผิด ตามผู้ฟ้องร้อง	ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิด ลักษณะหมิ่นประมาท	ข้อยุติ
			ข่าว	บทความ			
จำนวนที่ 1 นายโจลส์ อิงการณ์	นสพ. บางกอก โพสต์	หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น ฉบับวันที่ 6 ตุลาคม 2543 ได้เสนอข่าวซึ่งเป็นคำสัมภาษณ์ของ ผศ. โจลส์ เกี่ยวกับเหตุการณ์เดือนตุลาคม 2519 โดยมีข้อความกล่าวถึงหนังสือพิมพ์ บางกอกโพสต์ว่า เป็นหนังสือพิมพ์ซึ่งลงข่าว นำไปสู่ความรุนแรงในเหตุการณ์นองเลือด เมื่อเดือนตุลาคม 2519 เนื้อความดังกล่าวเป็นเหตุให้ หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ฟ้องร้อง หนังสือพิมพ์ เดอะเนชั่น ในข้อหาหมิ่นประมาท	/		เสนอเนื้อหาผิดไปจาก ข้อเท็จจริง	การใช้แหล่งข่าว	หนังสือพิมพ์ลง
จำนวนที่ 2 บริษัทเนชั่นมัลติ มีเดียกรุ๊ป							ประกาศขอ
จำนวนที่ 3 นายธนาชัย พีรพัฒน์วงศ์							ขมา , ผู้เสียหาย
จำนวนที่ 4 นายสุทธิชัย หุ่ยน							ยินยอมถอน
จำนวนที่ 5 นายพนา จันทร์วิโรจน์							ฟ้องหลังจาก ศาลพิพากษา รับฟ้อง

กรณีศึกษาที่ 4 : Post กับเหตุการณ์นองเลือดเดือนตุลา

ผู้เสียหาย : หนังสือพิมพ์ Bangkok Post

หนังสือพิมพ์ที่ถูกฟ้องร้อง : หนังสือพิมพ์ The Nation

การนำเสนอข่าวประเด็นปัญหา :

- หนังสือพิมพ์ The Nation ฉบับวันที่ 6 ตุลาคม 2543 ได้ลงข่าวซึ่งเป็นคำสัมภาษณ์ของ ผศ. ใจลส์ อึ้งภากรณ์ เกี่ยวกับเหตุการณ์นองเลือดในเดือนตุลาคม 2519 โดยคำสัมภาษณ์ของ ผศ. ใจลส์ ได้กล่าวถึงหนังสือพิมพ์ Bangkok Post ว่าเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งซึ่งลงข่าวที่เป็นขบวนการเหตุให้เกิดเหตุการณ์นองเลือด และทำให้นักศึกษาผู้ยึดมั่นในประชาธิปไตยต้องเสียชีวิต โดยหนังสือพิมพ์ The Nation ได้ลงข่าวดังกล่าวในหน้า 1 โดยตีเป็นกรอบทางมมบนด้านขวาของหน้าหนังสือพิมพ์ พาดหัวข่าวว่า “Press reports led to Oct 6 bloodshed” โดยมีข้อความที่กล่าวว่าหนังสือพิมพ์ Bangkok Post มีจุดมุ่งหมายในการรายงานข่าวเพื่อปลุกเร้าความขัดแย้งระหว่างผู้ร่วมในเหตุการณ์กับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองให้ลุกโชน
- วันที่ 4 มกราคม 2544 บริษัท โปสต์ พับลิชชิง จำกัด (มหาชน) ได้ยื่นฟ้อง นายใจลส์ อึ้งภากรณ์ เป็นจำเลยที่ 1 บริษัท เนชั่น มัลติมีเดียกรุ๊ป จำกัด (มหาชน) เป็นจำเลยที่ 2 นายธนาชัย ธีรพัฒน์วงศ์ เป็นจำเลยที่ 3 นายสุทธิชัย แซ่หยุ่น เป็นจำเลยที่ 4 และนายพนา จันทรวีโรจน์ เป็นจำเลยที่ 5 ในข้อหาร่วมกันหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ต่อศาลอาญา กรุงเทพใต้ เป็นคดีหมายเลข 18/2544

วิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาข่าวกรณีศึกษา :

- ในการนำเสนอข่าวประเด็นดังกล่าวของหนังสือพิมพ์นั้น หนังสือพิมพ์ได้อ้างอิงแหล่งข่าวเปิดในกรณีดังกล่าวนอกจากหนังสือพิมพ์จะลงข้อความจากการสัมภาษณ์แล้ว หนังสือพิมพ์แสดงให้เห็นถึงการตีความและสรุปความจากคำสัมภาษณ์แล้วนำมาเป็นส่วนของการพาดหัวข่าวด้วยการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไม่ได้นำเสนออย่างเป็นธรรม (Fairness) เนื่องจากหนังสือพิมพ์ไม่ได้สัมภาษณ์บุคคลที่ตกเป็นข่าว และไม่มีพื้นที่ในการโต้แย้งข้อกล่าวหาของผู้ที่ถูกพาดพิงถึงเลย นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังละเลยต่อการสร้างความสมดุล (Balance) กล่าวคือเมื่อมีการพาดพิงถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งในข่าว หนังสือพิมพ์ไม่ได้นำเสนอทั้งสองด้าน

ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทตามผู้ฟ้องร้อง :

- เป็นการเสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริง โดยผู้เสียหายบรรยายในคำฟ้องว่า จากข่าวหนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 6 ตุลาคม 2543 ของหนังสือพิมพ์ The Nation ได้เสนอเนื้อหาซึ่งเป็นการนำเสนอข้อความอันเป็นเท็จต่อสาธารณะ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ปรากฏในเนื้อหา :

- การใช้แหล่งข่าว

ข้อยุติ :

- ผู้เสียหายถอนฟ้องในคดีดังกล่าวหลังศาลพิพากษารับฟ้อง
- หนังสือพิมพ์ลงประกาศขอขมา ในหนังสือพิมพ์รายวันทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษจำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ข่าวสด มติชนรายวัน และ The Nation เป็นเวลา 7 วัน โดยข้อความโดยสรุปว่า หนังสือพิมพ์ยอมรับผิดว่าลงข้อความที่เป็นเท็จซึ่งเป็นการหมิ่นประมาท หนังสือพิมพ์ Bangkok Post ลงชื่อ ผศ.โจลส์ อึ้งภากรณ์ และ นายพนา จันทวิโรจน์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ The Nation

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 : Codingsheet ที่ 5 (กรณีศึกษาที่ 5 : โฆษกรัฐบาลทักษิณค้ายา)

จำนวน	โจทก์ (ผู้เสียหาย)	ประเด็นปัญหา	รูปแบบการนำเสนอ		ลักษณะความผิด ตามผู้ฟ้องร้อง	ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิด ลักษณะหมิ่นประมาท	ข้อยุติ
			ข่าว	บทความ			
จำนวนที่ 1 นายประยูร หาญคนศิริสกุล บก.ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา สพ. ข่าวอา- ทิตยวีเคราะห์ราย วัน	นายชงยุทธ คิยไพรัช	หนังสือพิมพ์ข่าวอาทิตยวีเคราะห์รายวัน ฉบับ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2544 เสนอข่าวในประ เด็นการตรวจจับผู้ค้ายาเสพติด โดยมีการลง ภาพของนายชงยุทธซ้อนทับกับภาพของนายก รัฐมนตรี และพาดหัวข่าวว่า "เบื้องหลังโฆษก ค้ายา เกมทำลายล้าง หรือไม่มีไฟไม่มีควัน" โดยเนื้อหาข่าวมีการกล่าวถึงนายชงยุทธในทำ นองว่าค้ายาเสพติด การนำเสนอข่าวดังกล่าว เป็นเหตุให้นายชงยุทธ ฟ้องร้อง หนังสือพิมพ์ ข่าวอาทิตยวีเคราะห์รายวัน ในข้อหาหมิ่น ประมาท	/		เสนอเนื้อหาผิดไปจาก ข้อเท็จจริง	การใช้แหล่งข่าว	ศาลพิพากษา รับฟ้อง คดียัง อยู่ในชั้นการ พิจารณาในชั้น ศาล

กรณีศึกษาที่ 5 : โฆษกรัฐบาลทักษิณค้ายา

ผู้เสียหาย : นายขยงยุทธ ดิยไพรัช

หนังสือพิมพ์ที่ถูกฟ้องร้อง : หนังสือพิมพ์ข่าวอาทิตย์วิเคราะห์รายวัน

การนำเสนอข่าวประเด็นปัญหา :

- หนังสือพิมพ์ข่าวอาทิตย์วิเคราะห์รายวัน ฉบับวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2544 ลงข่าวประเด็นเรื่องการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล โดยพาดหัวข่าวหน้าหนึ่ง กล่าวพาดพิงถึง โฆษกรัฐบาลคือ นายขยงยุทธ ดิยไพรัช โดยลงเป็นภาพของนายขยงยุทธทาบทวนช้อนกับภานายกรัฐมนตรี และใช้คำพาดหัวว่า “เบื้องหลังโฆษกค้ายา เกมทำลายล้าง หรือไม่มีไฟ ไม่มีควัน” ในข่าวต่อหน้าต่อหน้ามีความระบุถึงนายขยงยุทธในเรื่องของดังกล่าว ภายใต้หัวข้อว่า “สื่อ... โฆษกทักษิณ ค้ายาบ้า” โดยในเนื้อความในย่อหน้าสุดท้ายกล่าวว่า “ นอกเหนือไปจากความคาดเดาของหลายฝ่ายที่เฝ้าจับตากันอยู่นั้น “ฟองसान จามรจันทร์” ผู้สื่อข่าวหญิงสายรัฐบาลเก่าประจำกรมประชาสัมพันธ์ ถึงกับออกมาระบุตัวบุคคลที่ถูกสื่อต่างประเทศอ้างถึงนั้นน่าจะหมายถึง “ขยงยุทธ ดิยไพรัช” ส.ส. ระบบแบ่งเขตจาก อ. แม่ฟ้าหลวง จ. เชียงราย สังกัดพรรคไทยรักไทย”
- วันที่ 28 พฤษภาคม 2544 นายขยงยุทธ ดิยไพรัช เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง นายประยูร หาญคนศิริสกุล เจ้าของและบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์ข่าวอาทิตย์วิเคราะห์รายวัน เป็นจำเลยในความผิดฐานหมิ่นประมาท โดยการโฆษณา ต่อศาลอาญา ถนนรัชดาภิเษก

วิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาข่าวกรณีศึกษา :

- หนังสือพิมพ์ข่าวอาทิตย์วิเคราะห์รายวัน ได้เปิดประเด็นข่าวการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลเริ่มในหนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2544 โดยเนื้อหาข่าวมีการกล่าวว่ามีนักการเมืองบางคนมีส่วนพัวพันในขบวนการค้ายาเสพติดด้วย
- การนำเสนอของหนังสือพิมพ์ในฉบับที่ผู้เสียหายระบุในคำฟ้องว่ามีการกล่าวพาดพิงถึงตนเองในทำนองเสียหาย คือในฉบับวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2544 โดยภายในเนื้อหาข่าวต่อหน้า 2 ทั้งหน้าใช้แหล่งข่าวเปิด คือนางฟองसान จามรจันทร์ โดยกล่าวถึงนายขยงยุทธว่าน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ายาเสพติดตามที่สื่อต่างประเทศระบุ นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังยกข้อความจากแหล่งข่าวประเภทเอกสาร คือมีการยกข้อความในเนื้อหาข่าวภาคภาษาอังกฤษ มาประกอบ นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์แหล่งข่าวภายในรัฐบาลเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว โดยต้องการให้รัฐบาลระบุให้ชัดเจนว่า ส.ส. หรือรัฐมนตรีคนใดเกี่ยวข้องกับกรณียาเสพติด การที่หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาข่าว โดยอ้างอิงแหล่งข่าวซึ่งเปิดเผยชื่อ โดยมีการยกข้อความในเนื้อหาข่าวจากหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษที่แหล่งข่าวกล่าวถึงมาประกอบ เพื่อเพิ่มน้ำหนักให้กับข้อมูล

- การนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไม่ได้นำเสนออย่างเป็นธรรม (Fairness) เนื่องจากหนังสือพิมพ์ไม่ได้สัมภาษณ์บุคคลที่ตกเป็นข่าว และไม่มีพื้นที่ในการโต้แย้งข้อกล่าวหาของผู้ที่ถูกพาดพิงถึงเลย อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญต่อการสร้างความสมดุล (Balance) เนื่องจากมีความพยายามในการนำเสนอข้อมูลอย่างรอบด้าน
- การนำเสนอของหนังสือพิมพ์ในกรณีนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับนักการเมือง บ่อยครั้งที่ทำให้เกิดการฟ้องร้อง เนื่องจากนักการเมืองเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง หรือที่เรียกว่าเป็นบุคคลสาธารณะ (public person) นอกจากนี้ข่าวกรณีดังกล่าวยังมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด ซึ่งหากเสนอข่าวโดยไม่ระมัดระวังและไม่มีความรอบคอบอาจโดนฟ้องร้องได้

ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทตามผู้ฟ้องร้อง :

- เป็นการเสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริง โดยผู้เสียหายบรรยายในคำฟ้องว่า หนังสือพิมพ์ข่าวอาทิตย์วิเคราะห์รายวันได้เสนอข้อความอันเท็จส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงและเกียรติยศ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ปรากฏในเนื้อหา :

- การใช้แหล่งข่าว

ข้อยุติ :

- ศาลพิพากษารับฟ้อง คดียังอยู่ในชั้นการพิจารณาในชั้นศาล

ตารางที่ 7 : Codingsheet 6 (กรณีศึกษาที่ 6: แฉกรรมการสรรหา กทข. ส่อเค้า 'ไม่โปร่งใส')

จำนวน	โจทก์ (ผู้เสียหาย)	ประเด็นปัญหา	รูปแบบการนำเสนอ		ลักษณะความผิด ตามผู้ฟ้องร้อง	ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิด ลักษณะหมิ่นประมาท	ข้อยุติ
			ข่าว	บทความ			
จำนวนที่ 1 นายแก้วสรร อดิโพธิ จำนวนที่ 2 นายสุชาติ ศรีสุวรรณ บก.ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา นสพ. มติชน รายวัน	นายถวิล พึ่งมา	หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 4 พฤษภาคม 2544 ได้เสนอข่าวในประเด็นการสรรหา กทข. โดยได้ลงพาดหัวข่าวว่า "วุฒิแลเลือก กทข. สุดเลวร้าย เทียบอั้งยี่ 3 กลุ่มใหญ่ จับมือยึดเรียบ ชรก.-นักวิชาการ-สื่อสาร สมคบตั้งกตีกาเพื่อพวกพ้อง สภาสูงนัดชี้ล้ม 'ไม่ล้มวันนี้' ข้อความดังกล่าวเป็นเหตุให้นายถวิล ฟ้องร้องหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ในข้อหาหมิ่นประมาท	/		เสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริง	การใช้แหล่งข่าว ความเหมาะสมในการใช้ ภาษาของหนังสือพิมพ์	หนังสือพิมพ์ลง ประกาศขอ ขมา , ผู้เสียหาย ยินยอมถอน ฟ้องหลังจาก ศาลพิพากษา รับฟ้อง

กรณีศึกษาที่ 6 : แฉกรรมการสรรหา กทช. ส่อเค้าไม่โปร่งใส

ผู้เสียหาย : นายถวิล พึ่งมา

หนังสือพิมพ์ที่ถูกฟ้องร้อง : หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน

การนำเสนอข่าวประเด็นปัญหา :

- หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ได้นำเสนอข่าวประเด็นปัญหาดังกล่าวเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ถึงวันที่ 5 พฤษภาคม 2544 เป็นเวลา 5 วัน โดยนำเสนอเป็นพาดหัวหลัก พาดหัวรอง และกรอบเล็กในหน้าหนึ่ง และนำเสนอเป็นข่าวในฉบับในฉบับวันที่ 3 พฤษภาคม 2544 ในหน้าองค์กรอิสระ
- หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 1 พฤษภาคม 2544 เสนอเป็นพาดหัวข่าวว่า “ กมธ. วุฒิ ฯ เสนอล้ม ก.ก. สรรหา-กทช. ไม่โปร่งใส-ขาดกม.” รายละเอียดในเนื้อข่าวเป็นการเสนอรายงานของ กทช. (คณะกรรมการสามัญตรตรวจสอบกระบวนการสรรหาและคุณสมบัติ ผู้สมควรดำรงตำแหน่งกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ) โดยมีนายแก้วสรร อติโพธิ เป็นประธาน ในเนื้อข่าวเป็นการกล่าวถึงรายงานของ คณะกรรมการชุดของนายแก้วสรร ที่มีเสนอต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้ล้มคณะกรรมการ สรรหา กทช. ที่ได้ผ่านการพิจารณาโดยระบุว่า การตั้งคณะกรรมการสรรหานั้นขัดต่อกฎหมาย และระบุว่ามีการเล่นพรรคเล่นพวกกัน โดยในกรรณการข่าวของหนังสือพิมพ์มีการระบุชื่อคณะกรรมการสรรหาในส่วนของผู้แทนสถาบันการศึกษาซึ่งมีของผู้เสียหายปรากฏอยู่ด้วย
- หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 4 พฤษภาคม 2544 เสนอเป็นข่าวหน้าหนึ่ง พาดหัวเป็นข่าวหลักว่า “วุฒิแฉเล็อก “กทช.” สุดเลวร้าย เทียบ “อึ้งยี” ! 3 กลุ่มใหญ่จับมือยึดเรียบ ชรก.-นักวิชาการ-สื่อสาร สมคบตั้งกตติกาเพื่อพวกพ้อง สภาสูงนักชี้ล้ม-ไม่ล้มวันนี้” โดยในเนื้อข่าวกล่าวถึงวาระพิจารณาเรื่องการเลือกกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ซึ่งมีนายแก้วสรร อติโพธิ เป็นประธาน โดยนายแก้วสรรได้ชี้แจงถึงความผิดพลาดในกระบวนการสรรหาว่ามีการพรรคเล่นพวกกัน
- หนังสือพิมพ์แนวหน้าฉบับวันที่ 8 พฤษภาคม 2544 เสนอข่าวว่า นายถวิล พึ่งมา ได้แจ้งความดำเนินคดีต่อ นายแก้วสรร อติโพธิ เป็นจำเลยที่ 1 และนายสุชาติ ศรีสุวรรณ บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน เป็นจำเลยที่ 2 ที่ศาลอาญา ในข้อหาาร่วมกันหมิ่นประมาทผู้อื่นให้ได้รับความเสียหาย **วิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาข่าวกรณีศึกษา :**
- ในการนำเสนอข่าวหนังสือพิมพ์ใช้แหล่งข่าวเปิดทั้งหมดในการอ้างอิงข้อมูลที่ได้มา ประเด็นปัญหาที่โดนฟ้องร้องอยู่ที่ “ข้อความที่ปรากฏในพาดหัวข่าว” โดยหนังสือพิมพ์ใช้ภาษาที่รุนแรงในการพาดหัวในพาดหัวข่าวหน้า 1 ซึ่งพาดหัวข่าวดังกล่าวเป็นพาดหัวข่าวหลัก ซึ่งข้อความในพาดหัวดังกล่าวสอดคล้องกับการอภิปรายในสภาของนายแก้วสรร อติโพธิ ซึ่งถือว่า

เป็นแหล่งข่าวของหนังสือพิมพ์ ซึ่งหากข้อความใดที่หนังสือพิมพ์นำเสนอไม่ว่าจะเป็นส่วนตัวของข่าวก็ตามไปส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของผู้ที่ถูกพาดพิง ก็มีสิทธิถูกฟ้องร้องได้

- อย่างไรก็ตามการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์นั้นเป็นการนำเสนอเหตุการณ์ซึ่งต่อเนื่องกัน ดังนั้นการลงชื่อผู้เสียหายอย่างชัดเจนในหนังสือพิมพ์ฉบับก่อนหน้า เป็นเหตุให้ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงกับข้อความที่หนังสือพิมพ์ใช้พาดพิงได้ ซึ่งข้อความดังกล่าวนั้นมีส่วนให้ผู้เสียหายถูกเข้าใจผิดได้
- การนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไม่ได้นำเสนออย่างเป็นธรรม (Fairness) เนื่องจากหนังสือพิมพ์ไม่ได้สัมภาษณ์บุคคลที่ตกเป็นข่าว และไม่มีพื้นที่ในการโต้แย้งข้อกล่าวหาของผู้ที่ถูกพาดพิงถึงเลย นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังละเลยต่อการสร้างความสมดุล (Balance) กล่าวคือเมื่อมีการพาดพิงถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งในข่าว หนังสือพิมพ์ไม่ได้นำเสนอทั้งสองด้าน

ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทตามผู้ฟ้องร้อง :

- เป็นการเสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริง โดยหนังสือพิมพ์แนวหน้าได้สัมภาษณ์ นายถวิลเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวซึ่งระบุว่า “นายแก้วสรรพยายามใส่ร้ายผู้อื่น โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ตกถึงบุคคลที่ถูกกล่าวถึง และหนังสือพิมพ์ที่นำเสนอข่าวดังกล่าวก็เสนอเรื่องที่ไม่จริง จากข้อความในพาดพิงข่าวบุคคลใดอ่านจะคิดว่าพวกเราเป็นคนขี้โกง”

ปัจจัยที่ทำให้เกิดลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ปรากฏในเนื้อหา :

- การใช้แหล่งข่าว
- ความเหมาะสมในการใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์

ข้อยุติ :

- ผู้เสียหายถอนฟ้องในคดีดังกล่าวหลังศาลพิพากษารับฟ้อง
- หนังสือพิมพ์ลงประกาศขอขมา ในหนังสือพิมพ์รายวันทั้งภาษาไทย 2 ฉบับ ได้แก่ ข่าวสด และ มติชนรายวัน เป็นเวลา 7 วัน โดยข้อความโดยสรุปว่า หนังสือพิมพ์ยอมรับผิดว่าลงข้อความที่เป็นเท็จซึ่งทำให้นายถวิล พึ่งมา ได้รับความเสียหาย ลงชื่อ นายแก้วสรร อติโพธิ และ นาย สุชาติ ศรีสุวรรณ บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 : Codingsheet ที่ 7 (กรณีศึกษาที่ 7 : ผู้ย-ทนายแตกคอ)							
จำนวน	โจทก์ (ผู้เสียหาย)	ประเด็นปัญหา	รูปแบบการนำเสนอ		ลักษณะความผิด ตามผู้ฟ้องร้อง	ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิด ลักษณะหมิ่นประมาท	ข้อยุติ
			ข่าว	บทความ			
จำนวนที่ 1 นายพล ผดุงรัตน์ จำนวนที่ 2 นายทวิสิน สถิตรัตนชีวิน บก.ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา นสพ. ไทย โพสต์	นางอัมภัพันธ์ ธเนศเศรษฐนทร	หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ฉบับวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 ได้นำเสนอข่าวโดยเนื้อหาว่าระบุว่า นายพล ผดุงรัตน์ ทนายความของนางอัมภัพันธ์ ได้ขอลอนตัวจากการเป็นทนายของนางอัมภัพันธ์ โดยระบุว่านางอัมภัพันธ์มีพฤติกรรมน่าสงสัยในขอบข่ายที่น่าจะมีเรื่องทุจริต โดยข้อความดังกล่าวเป็นเหตุให้นางอัมภัพันธ์ ฟ้องร้องหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ในข้อหาหมิ่นประมาท	/		เสนอเนื้อหาผิดไปจาก ข้อเท็จจริง	การใช้แหล่งข่าว	เจรจาขอความ หลังศาลพิพาก ษารับฟ้อง

กรณีศึกษาที่ 7 : ผู้-ทนายแตกคอ

ผู้เสียหาย : อัมภัพันธ์ ธเนศเดชสุนทร

หนังสือพิมพ์ที่ถูกฟ้องร้อง : หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์

การนำเสนอข่าวประเด็นปัญหา :

- หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ฉบับวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 นำเสนอข่าวดังกล่าว เป็นข่าวหน้าหนึ่ง ไม่ใช่ข่าวหลักประจำฉบับ โดยลงพาดหัวว่า “แฉ “ผู้” อ้างขายควาเทียม ทนายแตกคอขอ 75 ล้าน” โดย เนื้อหาความเป็นการกล่าวถึงการขอลอนตัวจากการเป็นทนายความประจำตัวนางอัมภัพันธ์ ของ นายพล ผดุงรัตน์ ซึ่งเนื้อหาข่าวมาจากคำสัมภาษณ์ของนายพล เกี่ยวกับกรณีการขอลอนตัวจากการเป็นทนายความ โดยกล่าวอ้างว่าพบหลักฐานว่าเงินของนางอัมภัพันธ์ที่มีอยู่ ได้มาโดยไม่สุจริต โดยในหน้า 2 ฉบับวันเดียวกัน หนังสือพิมพ์ได้ตีพิมพ์ คำร้องของทนายความต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ เพื่อขอลอนตัว จากการเป็นทนายความของนาง อัมภัพันธ์
- วันที่ 23 สิงหาคม 2544 นางอัมภัพันธ์ ธเนศเดชสุนทร เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง นายพล ผดุงรัตน์ เป็นจำเลยที่ 1 และ นายทวีสิน สถิตย์รัตนชีวิน เป็นจำเลยที่ 2 ต่อศาลอาญา ถนนรัชดา ในข้อหา ร่วมกันหมิ่นประมาท โจทก์ ตามเลขคดีดำที่ 2779/44

วิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาข่าวกรณีศึกษา :

- หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ เป็นหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวที่เสนอข่าวดังกล่าว โดยหนังสือพิมพ์อ้างแหล่งข่าวเปิด โดยหากข้อความซึ่งผู้พูดให้สัมภาษณ์ ไปส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของบุคคลใดๆ จนเกิดการฟ้องร้องขึ้น หนังสือพิมพ์ซึ่งลงข้อความนั้นๆ จำเป็นต้องโดนฟ้องด้วย ในข้อหา ร่วมกันเผยแพร่เอกสารอันเป็นเท็จ
- การนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไม่ได้นำเสนออย่างเป็นธรรม (Fairness) เนื่องจากหนังสือพิมพ์ไม่ได้สัมภาษณ์บุคคลที่ตกเป็นข่าว และไม่มีพื้นที่ในการโต้แย้งข้อกล่าวหาของผู้ที่ถูกพาดพิงถึงเลย นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังละเลยต่อการสร้างความสมดุล (Balance) กล่าวคือเมื่อมีการพาดพิงถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งในข่าว หนังสือพิมพ์ไม่ได้นำเสนอทั้งสองด้าน

ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทตามผู้ฟ้องร้อง :

- เป็นการเสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริง โดยบรรยายในคำฟ้องว่า จำเลยที่ 1 ได้กล่าวหาใส่ความโจทก์ ด้วยถ้อยคำที่เป็นเท็จ เพื่อให้จำเลยที่ 2 นำข้อความดังกล่าวไปลงตีพิมพ์

ปัจจัยที่ทำให้เกิดลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ปรากฏในเนื้อหา :

- การใช้แหล่งข่าว

ข้อยุติ :

- หลังจากศาลพิพากษารับฟ้องในคดีดังกล่าว มีการเจรจายอมความกันระหว่างโจทก์และจำเลย โดยที่สุด จำเลยถอนฟ้องทั้งจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2

ตารางที่ 9 : Codingsheet ที่ 8(กรณีศึกษาที่ 8 : บุคลากรงานซีดีเดือนเมืองนนท์)

จำนวน	โจทก์ (ผู้เสียหาย)	ประเด็นปัญหา	รูปแบบการนำเสนอ		ลักษณะความผิด ตามผู้ฟ้องร้อง	ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิด ลักษณะหมิ่นประมาท	ข้อยุติ
			ข่าว	บทความ			
จำนวนที่ 1 บริษัทมติชนจำกัด จำนวนที่ 2 นายฐากร บุนปาน บก.ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา นสพ. ข่าวสด	นายฉลอง เรียวแรง	หนังสือพิมพ์ข่าวสด ฉบับวันที่ 4,5,8 กรกฎาคม 2544 ได้นำเสนอข่าวและสื่อบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบุกค้นโรงงานผลิตซีดีในจังหวัดนนทบุรี โดยเนื้อความกล่าวว่าเป็นโรงงานผลิตซีดีเถื่อนซึ่งเป็นของญาตินายฉลอง เรียวแรงและมีกรกล่าวว่ นายฉลองมีส่วนพัวพันกับการผลิตซีดีเถื่อนและของผิดกฎหมายอื่นๆจากข้อความดังกล่าวเป็นเหตุให้นายฉลอง ฟ้องร้องหนังสือพิมพ์ในข้อหาหมิ่นประมาท	/		เสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริง	การตีความและสรุปความประเด็นข่าว	เจรจาขอความหลังศาลพิพากษารับฟ้อง

กรณีศึกษาที่ 8 : บุกโรงงานซีดีเถื่อนเมืองนนท์ ญาติลอบ เรียวแรง

ผู้เสียหาย : ลอบ เรียวแรง

หนังสือพิมพ์ที่ถูกฟ้องร้อง : หนังสือพิมพ์ข่าวสด

การนำเสนอข่าวประเด็นปัญหา :

- หนังสือพิมพ์ข่าวสด ฉบับวันที่ 4, 5 และ 8 พฤษภาคม 2544 ได้เสนอข่าวและสื่อบันทึกภาพ เกี่ยวกับการบุกค้นโรงงานซีดีในจังหวัดนนทบุรี
- หนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 4 พฤษภาคม 2544 พาดหัวข่าวลงในหน้าหนึ่งว่า ““ป” ลุย รง. ซีดีเถื่อน ! บ้านญาติ “ลอบ” งูเห่า ” โดยเนื้อความในข่าวระบุว่า มีการบุกเข้าจับกุมโรงงานผลิตซีดีเถื่อนในจังหวัดนนทบุรี โดยรายงานข่าวเปิดเผยว่า โรงงานแห่งนี้มีของญาติอดีต ส.ส. ลอบ เรียวแรง ซึ่งเคยถูกตำรวจบุกเข้าจับกุมในข้อหาเดียวกันไปแล้ว
- หนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 5 พฤษภาคม 2544 พาดหัวข่าวลงในหน้าหนึ่งว่า “แม้ตัวเองยึด-ย้าย แทนผลิตซีดีเถื่อน” โดยในรายงานข่าวเสนอรายละเอียดว่าการที่รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย สั่งให้มีการตรวจและบุกเข้าจับกุมโรงงานผลิตซีดีเถื่อนที่จังหวัดนนทบุรี เนื่องจากกรณีที่ทางสหรัฐอเมริกาฟ้องเรียณมายังรัฐบาลเรื่องถูกละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เลยได้มีนโยบายเพื่อจับกุมดังกล่าว โดยเน้นที่ผู้ผลิตรายใหญ่ โดยในการจับกุมครั้งนี้เป็นไปด้วยความยากลำบาก และเห็นชัดเจนว่ากำลังมีการทำลายซีดีเถื่อนที่ผลิตอยู่ โดยในข่าวมีคำสัมภาษณ์ของ นายลอบ เรียวแรง ซึ่งออกมาได้ว่าไม่เกี่ยวกับโรงงานซีดีเถื่อน โดยอ้างว่าเป็นถูกการเมืองเล่นงานและระบุว่าที่หนังสือพิมพ์นำเสนอเรื่องของตนเพราะตีความเอาเองจากกรณีอื่นๆแล้วมาเหมารวมว่าตนเองเป็นคนไม่ดี
- หนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 8 พฤษภาคม 2544 ในคอลัมน์แฟ้มคดี หน้า 2 เป็นการรายงานข่าวเชิงวิเคราะห์ในลักษณะของสื่อบันทึกภาพ โดยพาดหัวว่า “พลิกแฟ้มคดี “ซีดีเถื่อน” จากบ้านพิษฯ-เมืองนนท์ บิ๊ก “ป” ลุยเอง-จับ รง.ผลิต เจ้าเก่า-ญาติ “ลอบ” งูเห่า ” โดยในเนื้อความเป็นการนำรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ในฉบับวันที่ 4 และ ฉบับวันที่ 5 มาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ โดยโยงการบุกทำลายโรงงานซีดีเถื่อนกับประเด็นทางการเมือง
- วันที่ 7 สิงหาคม 2544 นายลอบ เรียวแรง ได้ยื่นคำร้องต่อศาลอาญา โดยมี บริษัทมติชนจำกัด มหาชน เป็นจำเลยที่ 1 และ นายฐากร บุนปาน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ข่าวสด เป็นจำเลยที่ 2 ในข้อหาหมิ่นประมาท ตามเลขคดีดำหมายเลข 2592/44

วิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหากรณีศึกษา :

- หนังสือพิมพ์ได้นำเสนอข่าวทั้ง 2 ด้านแสดงถึงความสมดุล (Balance) โดยเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้ชี้แจงข้อกล่าวหา แสดงถึงความเป็นธรรม (Fairness) อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์

เสนอโดยให้น้ำหนักไปตั้งแต่แรกว่า ผู้เสียหายมีส่วนเกี่ยวพันในคดี แสดงให้เห็นถึงการตีความ และสรุปความประเด็นข่าวของหนังสือพิมพ์

- นอกจากนี้หนังสือพิมพ์พยายามเชื่อมโยงเหตุการณ์ให้มาเกี่ยวข้องกับบุคคลซึ่งเป็นที่รู้จัก โดยที่บุคคลนั้นอาจจะกระทำผิดหรือไม่ก็ได้ โดยการลงข้อความมีการระบุชื่อเสียอย่างชัดเจน
- การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์มีการใช้แหล่งข่าวเปิด โดยหนังสือพิมพ์ได้ใช้แหล่งข่าวทั้งสองฝ่าย คือฝ่ายกล่าวหาและฝ่ายที่ถูกกล่าวหา

ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทตามผู้ฟ้องร้อง :

- เป็นการเสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริง โดยในคำบรรยายฟ้องระบุว่า หนังสือพิมพ์ข่าวสด ฉบับวันที่ 4,5 และ 8 พฤษภาคม 2544 ได้นำเสนอข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับโจทก์ เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหาย

ปัจจัยที่ทำให้เกิดลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ปรากฏในเนื้อหา :

- การตีความและสรุปความประเด็นข่าว

ข้อยุติ :

- หลังจากศาลพิพากษารับฟ้องในคดีดังกล่าว มีการเจรจาอมความกันระหว่างโจทก์และจำเลย โดยที่สุด จำเลยถอนฟ้องทั้งจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2

ตารางที่ 10 : Codingsheet ที่ 9 (กรณีศึกษาที่ 9:วิพากษ์ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก)							
จำนวน	โจทก์ (ผู้เสียหาย)	ประเด็นปัญหา	รูปแบบการนำเสนอ		ลักษณะความผิด ตามผู้ฟ้องร้อง	ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิด ลักษณะหมิ่นประมาท	ข้อยุติ
			ข่าว	บทความ			
จำนวนที่ 1 นต. ประสงค์ สุนศิริ เจ้าของคอลัมน์ จำนวนที่ 2 นายจิระพงศ์ เต็มเปี่ยม บก.ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา นสพ. แนวหน้า จำนวนที่ 3 นายวารินทร์ พูนศิริวงศ์ จำนวนที่ 4 นางผาณิต พูนศิริวงศ์	1.นายจุมพล ณ สงขลา 2.นายกมล ทองธรรมชาติ 3.นายฝัน จัทรปาน 4. นายศักดิ์ เดชาชาญ	หนังสือพิมพ์แนวหน้าฉบับวันที่ 28 สิงหาคม 2544 ได้นำเสนอบทความวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก ในกรณีวินิจฉัยในคดีชุกหุ้มของ นายกรัฐมนตรี ซึ่งเนื้อหาที่ปรากฏในบทความนั้นเป็นเหตุให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมากจำนวน 4 ท่านฟ้องร้องหนังสือพิมพ์แนวหน้าในข้อหาหมิ่นประมาท		/	เสนอความคิดเห็นโดยมีขอบ	การตีความและสรุปความประเด็นข่าว	ศาลพิพากษา รับฟ้อง คดียัง อยู่ในชั้นการ พิจารณาในชั้น ศาล

กรณีศึกษาที่ 9 : วิพากษ์ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก

ผู้เสียหาย : จุมพล ฅ สงขลา , กมล ทองธรรมชาติ , ผัน จันทรปาน , ศักดิ์ เฉลิมชาญ

หนังสือพิมพ์ที่ถูกฟ้องร้อง : หนังสือพิมพ์แนวหน้า

การนำเสนอข่าวประเด็นปัญหา :

- หนังสือพิมพ์แนวหน้าฉบับวันที่ 28 สิงหาคม 2544 ตีพิมพ์บทความในคอลัมน์ “น.ต. ประสงค์ สุ่นศิริ พุด” โดยเป็นบทความจากผู้อ่าน ซึ่งใช้นามปากกาว่า “คณาจารย์ มธ. ที่รักความถูกต้อง” ซึ่งส่งเข้ามาแล้วทางเจ้าของคอลัมน์นำมาลง เนื้อความเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ผลการตัดสินของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมากซึ่งมีมติให้นายกรัฐมนตรีรอดพ้นจากความผิดในคดีชุกหูน
- ในการตีพิมพ์บทความดังกล่าวมีการเน้นข้อความบางข้อความในบทความโดยใช้ตัวหนาในการพิมพ์ เช่น “พวกเรางง และสมเพชพวกคุณทั้ง 8 คน จริงๆ ว่าคุณ โง่ หรือแก้งทำเป็นโง่” , “แต่คดีชุกหูนี่พวกคุณกลับวินิจฉัยตรงกันข้าม ทำไมพวกคุณจึงเลือกปฏิบัติ ทำไมพวกคุณมาพร้อมใจกันโง่ในการพิจารณาคดีนี้ มีอะไรมาช่วยปากพวกคุณใช้ใหม่ พวกคุณจึงกล้าระบิดลัทธิฝิ่นเขียนคำวินิจฉัยอย่างด้านๆ อย่างไร้ยางอายเช่นนี้” เป็นต้น
- หนังสือพิมพ์ข่าวสด ฉบับวันที่ 5 พฤศจิกายน 2544 ได้เสนอข่าวว่า ทางตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแจ้งความดำเนินคดีกับ นต. ประสงค์ สุ่นศิริ ผู้อำนวยการหนังสือพิมพ์แนวหน้า และเจ้าของคอลัมน์บทความนี้ลงพิมพ์ เป็นจำนวนที่ 1 นายจิระพงศ์ เต็มเปี่ยม บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์แนวหน้า เป็นจำนวนที่ 2 นายวารินทร์ พูนศิริวงศ์ ประธานกรรมการบริษัทหนังสือพิมพ์แนวหน้า เป็นจำนวนที่ 3 และนางผานิต พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้จัดการบริษัทหนังสือพิมพ์แนวหน้า เป็นจำนวนที่ 4 ในข้อหาหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาด้วยเอกสารและคู่มือศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีหรือพิพากษาคดี

วิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาข่าวกรณีศึกษา :

- การนำเสนอเนื้อหาของบทความมีลักษณะของการแสดงความคิดเห็นด้านเดียว คือเป็นการแสดงความคิดเห็นซึ่งมุ่งโจมตีบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่เพียงฝ่ายเดียว
- การเน้นข้อความบางส่วนในบทความของหนังสือพิมพ์ โดยข้อความดังกล่าวอาจเป็นส่วนสำคัญซึ่งเจ้าของคอลัมน์ต้องการนำเสนอ แต่ในขณะเดียวกันข้อความซึ่งหนังสือพิมพ์ทำเป็นตัวหนานั้นก็ไปกระทบต่อบุคคลซึ่งถูกอ้างถึงในบทความด้วย

ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทตามผู้ฟ้องร้อง :

- เป็นการแสดงความคิดเห็นโดยมิชอบ โดยผู้เสียหายได้ให้สัมภาษณ์ในหนังสือพิมพ์ข่าวสดว่า “บทความที่เอามาลงเป็นการดูหมิ่นพวกเราอย่างร้ายแรงที่สุด เป็นการวิพากษ์วิจารณ์เกินขอบเขตของกฎหมายและถ้อยคำที่วิพากษ์วิจารณ์นั้นมาจากความคิดเห็นที่เกิดขึ้นซึ่งพวกเราเรา

ถือว่าบทความนี้ไม่ได้ใช้หลักการของเหตุและผล แต่เป็นการวิจารณ์โดยอคติ หนังสือพิมพ์ที่นำเสนอก็อคติ คิดไปเองว่าเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้แล้วก็ตัดสินใจนำมาลง”

ปัจจัยที่ทำให้เกิดลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ปรากฏในเนื้อหา :

- การตีความและสรุปความประเด้นขาว

ข้อยุติ :

- ศาลพิพากษารับฟ้อง คดียังอยู่ในชั้นการพิจารณาในชั้นศาล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 : Codingsheet ที่ 10 (กรณีศึกษาที่ 10 : ปลดผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย)							
จำนวน	โจทก์ (ผู้เสียหาย)	ประเด็นปัญหา	รูปแบบการนำเสนอ		ลักษณะความผิด ตามผู้ฟ้องร้อง	ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิด ลักษณะหมิ่นประมาท	ข้อยุติ
			ข่าว	บทความ			
<p><u>จำนวนที่ 1</u> บริษัทแมนเนเจอร์ มีเดียกรุ๊ปจำกัด</p> <p><u>จำนวนที่ 2</u> นายดุลย์ ศิริกุลพัฒนา บก. ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา นสพ. ผู้จัดการ รายวัน</p>	นายวีระ มุสิกพงศ์	หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันฉบับวันที่ 3-6, 8-11 , 14-15 มกราคม 2545 ได้เสนอข่าวในประเด็นการปลดผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย โดยเนื้อหาข่าวกล่าวถึงการปฏิบัติหน้าที่ของนายวีระ ในฐานะประธานคณะกรรมการการรถไฟแห่งประเทศไทยว่าเป็นไปโดยทุจริต ข้อความในข่าวดังกล่าวเป็นเหตุให้นายวีระ ฟ้องร้องหนังสือพิมพ์ในข้อหาหมิ่นประมาท	/		เสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริง	การใช้แหล่งข่าว การตีความและสรุปความ ประเด็นข่าว	ศาลพิพากษา รับฟ้อง คดียัง อยู่ในชั้นการ พิจารณาในชั้น ศาล

กรณีศึกษาที่ 10 : ปลดผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย

ผู้เสียหาย : วีระ มุสิกพงศ์

หนังสือพิมพ์ที่ถูกร้อง : หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

การนำเสนอข่าวประเด็นปัญหา :

- หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันนำเสนอข่าวประเด็นดังกล่าวเป็นเวลาจำนวนทั้งสิ้น 14 วัน เริ่มนำเสนอตั้งแต่วันที่ 3 สิ้นสุดการนำเสนอฉบับวันที่ 22 มกราคม 2545 การนำเสนอไม่ได้เสนอทุกวันแต่ข่าวค่อนข้างต่อเนื่อง โดยนำเสนอเป็นพาดหัวข่าวหลัก พาดหัวข่าวรอง และบทความ
- โดยการนำเสนอข่าวที่เป็นประเด็นปัญหา คือการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันฉบับวันที่ 3-6 , 8-11 , 14-15 มกราคม 2545 ได้เสนอข่าวเรื่องการปลดผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย โดยเนื้อหาข่าวโดยรวมกล่าวถึงการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งประธานคณะกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทย โดยกล่าวว่าการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งดังกล่าวของผู้เสียหายนั้นเป็นไปอย่างไม่สุจริต มีการใช้อำนาจในการเสนอ , ปลด , ย้าย นายสราวุธ ธรรมศิริ โดยไม่ชอบด้วยระเบียบข้อบังคับของการรถไฟแห่งประเทศไทย เพราะผู้เสียหายหวังผลประโยชน์ในการใช้อำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการของการรถไฟฯ เพื่อเอื้อประโยชน์แก่พรรคพวกของผู้เสียหายที่จะได้เข้าเป็นคู่สัญญาในโครงการจัดซื้อ
- หนังสือพิมพ์เริ่มลงข่าวประเด็นดังกล่าวในหนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 3 มกราคม 2545 โดยลงข่าวในหน้า 1 เป็นข่าวหลักประจำฉบับ โดยพาดหัวข่าวว่า “วีระยึดอำนาจรถไฟเอาแบบทีจิ ปลดผู้ว่าฯ” โดยมีรายละเอียดข่าวว่า นายวีระ มุสิกพงศ์ ได้ออกคำสั่งปลดผู้ว่าการการรถไฟแห่งประเทศไทย โดยบอร์ด รฟท. มีมติเป็นเอกฉันท์ เตรียมเสนอเรื่อง เข้า ครม. โดยระบุว่าไม่พอใจผลงาน มีการอ้างแหล่งข่าววงในของหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นแหล่งข่าวปิดว่าการเมืองเข้ามาแทรกแซงการทำงานใน รฟท.
- หนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 4 มกราคม 2545 ซึ่งเป็นฉบับต่อเนื่องกัน ลงข่าวในหน้า 1 โดยพาดหัวว่า “ปลดผู้ว่าฯรถไฟ ส่อผิด กม.” โดยมีรายละเอียดข่าวว่า การปลดผู้ว่า รฟท. ของนายวีระ อาจไม่เป็นไปอย่างที่ตั้งใจไว้ เนื่องจากการตรวจสอบผลการดำเนินงานของผู้ว่าฯฯ ไม่พบความผิดร้ายแรง
- หนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 5-6 มกราคม 2545 (ฉบับเสาร์-อาทิตย์) ซึ่งเป็นฉบับต่อเนื่องกัน ลงข่าวในหน้า 1 โดยพาดหัวว่า “สราวุธถกวันนอร์ 7 ม.ค.” โดยมีรายละเอียดข่าวว่า นายสราวุธ ธรรมศิริ ผู้ว่าการการรถไฟแห่งประเทศไทย เตรียมเข้าพบ นายวันมูหะมัด นอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เพื่อหาทางออกในกรณีดังกล่าว

- หนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 8 มกราคม 2545 ลงข่าวในหน้า 1 โดยพาดหัวว่า “คีกรถไฟชกบานปลาย ส่งกฤษฎีกา ตรวจสอบบอร์ด” โดยมีรายละเอียดข่าวว่า มีการส่งเรื่องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมตรวจสอบว่าบอร์ดการรถไฟฟ้าฯขาดคุณสมบัติ ขณะนี้นายวิระยีนยันจะส่งเรื่องการปลดเข้าสู่รัฐมนตรีวันนี้โดยจะไม่รอฟังผลจากเวทีสาธารณะ ด้านพนักงานจำนวน 5,000 คน เข้าชื้อกันเพื่อระงับคำสั่งปลด พร้อมนายวิระได้กล่าวถึงหนังสือพิมพ์ผู้จัดการว่า นำเสนอเนื้อหาหมิ่นประมาทตนโดยตีความเอาเองจากข้อมูลที่มี
- หนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 9 มกราคม 2545 ลงข่าวในหน้า 1 โดยพาดหัวว่า “วันนอร์” พลาดปลดผู้ว่าฯรถไฟ วิระคืนประชุมด่วนแก้ไขมติบอร์ด โดยมีรายละเอียดข่าวว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมไม่กล้าเสนอเรื่องการปลดผู้ว่าฯ รฟท. เข้าคณะรัฐมนตรีเนื่องจากมติบอร์ดไม่เป็นเอกฉันท์ ด้านนายวิระเรียกประชุมบอร์ดเพื่อทบทวนผลการประชุมใหม่ และยังใช้อำนาจเรียกพบพนักงานซึ่งยื่นหนังสือคัดค้านการปลดผู้ว่าฯ นอกจากนี้ยังมีหลักฐานว่านายวิระขาดคุณสมบัติในการเป็นบอร์ด รฟท.
- หนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 10 มกราคม 2545 ลงข่าวในหน้า 1 โดยพาดหัวว่า “บ.รับสัมปทานฟองรถไฟ บอร์ดสั่งเลิกสัญญาชะลา” โดยมีรายละเอียดข่าวว่า ผู้รับสัมปทานบริหารจัดการสถานีรถไฟจังหวัดยะลา ฟ้องการรถไฟฯ เนื่องจากบอร์ดชุดของนายวิระสั่งให้ยกเลิกสัญญากะทันหัน ทางค่านายวิระให้สัมภาษณ์ว่าถ้าพนักงานการรถไฟฯ สงสัยในรายละเอียดให้ขุดได้แต่ไม่ยอมเปิดเผยต่อสื่อ มีการอ้างถึงเหตุปลดนายสราวุธ คือ การปรับปรุงสถานีรถไฟยะลา และการย้ายศาลาพักร้อน มีการอ้างแหล่งข่าววงใน ซึ่งเป็นแหล่งข่าวปิดเรื่องข้อมูลเพิ่มตั้งบบ้างกลุ่มทีมด้วยวิธีพิเศษแบบมีเงื่อนไข
- หนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 11 มกราคม 2545 ลงข่าวในหน้า 1 โดยพาดหัวว่า “ผ่านเงื่อนไขสถานีรถไฟยะลา วิระดึงวันนอร์ร่วมปลดผู้ว่าฯ” โดยมีรายละเอียดข่าวว่า นายวิระเตรียมแผนดึงมือบกดคืนปลดผู้ว่าฯ หลังจากที่ ครม. ไม่ยอมรับเป็นยุติคดีด่วน มีการอ้างแหล่งข่าววงในซึ่งเป็นแหล่งข่าวปิดว่า เรื่องความขัดแย้งดังกล่าวจริงๆแล้วเป็นเรื่องการเมืองในพื้นที่จังหวัดยะลา โดยในหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกันหน้า 14 เป็นการนำเสนอข้อมูลการฟ้องร้องของนายประเสริฐพงษ์สุวรรณศิริ พรรคประชาธิปัตย์ ผู้รับสัมปทานก่อสร้างอาคารสถานียะลาใหม่ มานำเสนอเป็นรายละเอียดประกอบ
- หนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 14 มกราคม 2545 ลงข่าวในหน้า 1 โดยพาดหัวข่าวว่า “ผู้ว่าฯยันวิระให้ช่วยคืนเงินค่าแก๊สโงโฮปเวลล์หมิ่นล้าน (เปิดคำ “วิระ” ปะทะ “สราวุธ” บนเวที)” โดยมีรายละเอียดข่าวซึ่งอ้างว่าได้มาจากแหล่งข่าววงใน ซึ่งเป็นแหล่งข่าวปิด ว่านายสราวุธนั้นพยายามชี้แจงข้อเท็จจริงในการตอบคำถามข้อกล่าวหาแต่ทางฝ่ายนายวิระนั้นเป็นฝ่ายที่ตอบไม่ตรงประเด็น

- หนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 15 มกราคม 2545 ลงข่าวในหน้า 1 โดยพาดหัวว่า “วันนอร์ชง กรม. ย้ายสราวุธ ผู้ว่าเปิดใจทำงาน 30 ปี” โดยมีรายละเอียดข่าวว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ยืนยันว่าจะเสนอย้ายผู้ว่าฯรถไฟไปเป็นที่ปรึกษาการรถไฟฯ โดยเปลี่ยนจากปลัดเป็นย้าย โดยกล่าวว่าจะใช้เพียงมติจากบอร์ดเป็นข้อมูลไม่ได้เอาข้อมูลจากเวทีสาธารณะร่วมพิจารณาด้วย ขณะที่สหภาพรถไฟฯ ยื่นหนังสือถึงนายกฯให้นำข้อมูลไต่สวนร่วมพิจารณาด้วย
- วันที่ 17 มกราคม 2545 นายวิระ มุสิกพงศ์ ได้ฟ้องหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน โดยมี บริษัทแมเนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด มหาชน เป็นจำเลยที่ 1 และ นายศุภชัย ศิริกุลพิพัฒน์ บรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันเป็นจำเลยที่ 2 ต่อศาลอาญาในข้อหาหมิ่นประมาท ตามหมายเลขคดีดำเลขที่ 158/45 วิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาข่าวกรณีศึกษา :
- การเสนอข่าวมีการอ้างแหล่งข่าววงในซึ่งเป็นแหล่งข่าวปิดโดยมีการอ้างถึงแหล่งข่าววงในการรถไฟแห่งประเทศไทย ซึ่งทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่โปร่งใส และเห็นได้ว่าเป็นการใช้แหล่งข่าวจากฝ่ายเดียว
- หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวโดยยึดประเด็นที่ว่านายวิระเป็นคนผิด ก็เสนอข่าวโดยพยายามหาข้อมูลมาเพื่อสนับสนุน ดังนั้นจึงเป็นลักษณะของการเสนอข่าวเพื่อโจมตีนายวิระเพียงด้านเดียว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแม้หนังสือพิมพ์จะยึดหลักการของการสร้างความสมดุล (Balance) แต่หนังสือพิมพ์ให้นำหนักกับข้อมูลเพียงด้านเดียว ซึ่งรวมไปถึงความเป็นธรรมต่อผู้ตกเป็นข่าวซึ่งหนังสือพิมพ์ได้ให้นายวิระชี้แจงต่อข้อตอบโต้ของอีกฝ่าย หากแต่ข้อความที่นำมาลงผ่านกระบวนการคัดสรรของหนังสือพิมพ์ เพื่อจะให้ข้อมูลมาสอดคล้องกับประเด็นที่ว่านายวิระทำไม่ถูกและเป็นคนผิด

ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทตามผู้ฟ้องร้อง :

- เป็นการเสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริง โดยบรรยายในคำฟ้องว่า หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันฉบับวันที่ 3-6 , 8-11, 14-15 มกราคม 2545 ได้นำเสนอข่าวพาดพิงถึงโจทก์โดยข้อความที่ปรากฏเป็นการนำข้อความที่ไม่เป็นจริงมากล่าวหา ก่อให้เกิดความเสียหายต่อ โจทก์

ปัจจัยที่ทำให้เกิดลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ปรากฏในเนื้อหา :

- การตีความและสรุปความประเด็นข่าว

ข้อยุติ :

- ศาลพิพากษารับฟ้อง คดียังอยู่ในชั้นการพิจารณาในชั้นศาล

สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหา :

จากการวิเคราะห์เนื้อหากรณีศึกษาทั้ง 10 กรณีผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการนำเสนอ

จากกรณีศึกษา 10 กรณีพบว่ามีการนำเสนอในรูปแบบของข่าว 9 กรณี คือ กรณีศึกษาที่ 1 เช็คบิล

ส.ส. ปชป. หนีทหาร , กรณีศึกษาที่ 2 จอยเลิฟซีน , กรณีศึกษาที่ 3 โกงเลือกตั้ง ส.ว. , กรณีศึกษาที่ 4 Post กับเหตุการณ์นองเลือดเดือนตุลา , กรณีศึกษาที่ 5 โฆษกรัฐบาลทักษิณค้ายา , กรณีศึกษาที่ 6 แฉกรรมการสรรหา กทช. ส่อเค้าไม่โปร่งใส , กรณีศึกษาที่ 7 ยู๋-ทนาย แดกค้อ , กรณีศึกษาที่ 8 บุกรโรงงานซีดีเถื่อนเมืองนนท์ และ กรณีศึกษาที่ 10 ปลดผู้การรถไฟแห่งประเทศไทย ส่วนอีก 1 กรณีคือกรณีศึกษาที่ 9 วิกฤตตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก เป็นการนำเสนอในรูปแบบของบทความ

จากการนำเสนอเป็นข่าว 9 กรณี พบว่าความผิดลักษณะหมิ่นประมาทนั้นปรากฏอยู่ในส่วนประกอบของข่าว คือ ในพาดหัวข่าว 1 กรณี คือในกรณีที่ 6 แฉกรรมการสรรหา กทช. ส่อเค้าไม่โปร่งใส ส่วน 8 กรณีที่เหลือลักษณะฐานหมิ่นประมาทปรากฏอยู่ในรายละเอียดของข่าว นอกจากนี้ใน 2 กรณีมีการเสนอภาพของผู้ที่ถูกพาดพิงถึง คือ ในกรณีที่ 2 จอยเลิฟซีน เป็นการลงภาพของผู้ที่ถูกพาดพิงพร้อมมีคำบรรยายใต้ภาพ และในกรณีที่ 5 โฆษกรัฐบาลทักษิณค้ายา มีการลงภาพผู้ที่ถูกพาดพิงในหน้าหนึ่ง พร้อมกับข้อความซึ่งเป็นพาดหัวของหนังสือพิมพ์ประกอบ

2. ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทตามผู้ฟ้องร้อง

จากกรณีศึกษา 10 กรณี ปรากฏลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทตามที่ผู้ฟ้องร้องระบุไว้ในคำบรรยายฟ้อง ตลอดจนการโต้แย้งซึ่งลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ดังนี้ คือ เป็นการเสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริง 9 กรณี คือในกรณีที่มีรูปแบบการนำเสนอเป็นข่าวทั้งหมด และ การเสนอความเห็นโดยมิชอบ 1 กรณี คือกรณีที่นำเสนอในรูปแบบของบทความ

3. ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิดลักษณะหมิ่นประมาทที่ปรากฏในเนื้อหา

จากกรณีศึกษา 10 กรณีพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิดลักษณะหมิ่นประมาทของกรณีศึกษานั้นแบ่งออกเป็น

- การใช้แหล่งข่าว 8 กรณี คือในกรณีที่ 1 เช็คบิล ส.ส. ปชป. หนีทหาร , กรณีศึกษาที่ 2 จอยเลิฟซีน , กรณีศึกษาที่ 3 โกงเลือกตั้ง ส.ว. , กรณีศึกษาที่ 4 Post กับเหตุการณ์นองเลือดเดือนตุลา , กรณีศึกษาที่ 5 โฆษกรัฐบาลทักษิณค้ายา , กรณีศึกษาที่ 6 แฉกรรมการสรรหา กทช. ส่อ

เค้าไม่โปร่งใส , กรณีศึกษาที่ 7 ยู๋-ทนาย แดกค้อ , และ กรณีศึกษาที่ 10 ปลดผู้การรถไฟแห่งประเทศไทย

- โดยแหล่งข่าวที่ใช้เป็นแหล่งข่าวเปิด 5 กรณี โดยแหล่งข่าวตกเป็นจำเลยร่วมกับหนังสือพิมพ์ 4 กรณี คือ กรณีศึกษาที่ 1 เช็คบิล ส.ส. ปชป. หนีทหาร , กรณีศึกษาที่ 4 Post กับเหตุการณ์นองเลือดเดือนตุลา , กรณีศึกษาที่ 6 แฉกรรมการสรรหา กทช. ส่อเค้าไม่โปร่งใส และ กรณีศึกษาที่ 7 ยู๋-ทนาย แดกค้อ ส่วนอีก 1 กรณีนั้น แหล่งข่าวไม่ได้ตกเป็นจำเลย คือ กรณีศึกษาที่ 5 โฆษกรัฐบาลทักษิณค้ายา
- นอกจากนี้อีก 3 กรณีที่เหลือเป็นการใช้แหล่งข่าวปิด
- การนำเสนอข่าวไปละเมิดสิทธิส่วนบุคคล 1 กรณี คือ กรณีศึกษาที่ 2 จอยเลิฟซีน
- ความเหมาะสมในการใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์ 1 กรณี คือ กรณีศึกษาที่ 6 แฉกรรมการสรรหา กทช. ส่อเค้าไม่โปร่งใส
- การตีความและสรุปความประเด็นข่าว 3 กรณี คือกรณีศึกษาที่ 8 บุคลากรงานซีดีเถื่อนเมืองนนท์กรณี, กรณีศึกษาที่ 9 วิศวกรตุลาการศาล และ กรณีศึกษาที่ 10 ปลดผู้การรถไฟแห่งประเทศไทย

4. ข้อยุติ

จากการวิเคราะห์เนื้อหากรณีศึกษา 10 กรณี พบว่าข้อยุติของประเด็นที่คดีความมีดังต่อไปนี้

- การเจรจาขอความหลังจากศาลพิพากษารับฟ้อง 3 กรณี คือ กรณีศึกษาที่ 1 เช็คบิล ส.ส. ปชป. หนีทหาร , กรณีศึกษาที่ 7 ยู๋-ทนาย แดกค้อ และกรณีศึกษาที่ 8 บุคลากรงานซีดีเถื่อนเมืองนนท์กรณี
- การเจรจาขอความก่อนศาลพิพากษารับฟ้อง 1 กรณี คือ กรณีศึกษาที่ 2 จอยเลิฟซีน
- ลงประกาศขอขมา โดยผู้เสียหายยินยอมถอนฟ้องหลังจากพิพากษารับฟ้อง 3 กรณี คือ กรณีศึกษาที่ 3 โกงเลือกตั้ง ส.ว. , กรณีศึกษาที่ 4 Post กับเหตุการณ์นองเลือดเดือนตุลา และ กรณีศึกษาที่ 6 แฉกรรมการสรรหา กทช. ส่อเค้าไม่โปร่งใส
- ศาลพิพากษารับฟ้อง คดียังอยู่ในชั้นพิจารณาในชั้นศาล 3 กรณี คือ กรณีศึกษาที่ 5 โฆษกรัฐบาลทักษิณค้ายา, กรณีศึกษาที่ 9 วิศวกรตุลาการศาล และ กรณีศึกษาที่ 10 ปลดผู้การรถไฟแห่งประเทศไทย

5. สรุปลักษณะเหตุการณ์ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้เสียหาย

- เหตุการณ์ที่นำเสนอผิดไปจากข้อเท็จจริง
- เหตุการณ์ที่นำเสนอถูกแต่เลือกใช้คำผิด
- เหตุการณ์ที่นำเสนอคลุมเครือแต่ผิดที่แหล่งข่าว
- เหตุการณ์ที่นำเสนอคลุมเครือแต่ยังนำเสนอทำให้ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

6. สรุปประเด็นปัญหาจากการวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาของกรณีศึกษา

จากการวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาของกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญจากรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดข่าวในลักษณะซึ่งหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงหมิ่นประมาท คือ

- หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวโดยไม่คำนึงถึงหลักความเป็นธรรม (Fairness) คือการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้แก้ข้อกล่าวหา
- หนังสือพิมพ์ยึดหลักความสมดุล (Balance) ในการนำเสนอข่าว แต่เกือบจะทุกกรณีที่นำเสนอข่าวทั้ง 2 ด้านแต่ให้น้ำหนักไปที่ด้านใดด้านหนึ่ง
- หนังสือพิมพ์นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลสาธารณะ (Public Person) ซึ่งบางครั้งข้อความที่หนังสือพิมพ์นำเสนอไปละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 : การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาซึ่งผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

1. บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ จำนวน 10 ท่าน จากหนังสือพิมพ์ 10 ฉบับ ดังนี้

1.1. นายสุชิน รุ่งเรืองกุล	หัวหน้ากองบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์
1.2. นายภิญญวรราช เกสรวัดนะ	หัวหน้าข่าวบันเทิงหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
1.3. นายจักรกฤษณ์ เพิ่มพูน	บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ
1.4. นายพนา จันทรวีโรจน์	บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์ The Nation
1.5. นายชรรกร ศรีสุขใส	กรรมการผู้ช่วยผู้อำนวยการใหญ่ ไอเอ็นเอ็นกรุ๊ป (หนังสือพิมพ์ข่าวอาทิตย์วิเคราะห์รายวัน)
1.6. นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์	บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน
1.7. นายอายุษ ประทีป ณ ถลาง	บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์
1.8. นายฐากร บุนปาน	บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ข่าวสด
1.9. นายจิระพงศ์ เต็มเปี่ยม	บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์แนวหน้า
1.10. นายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์	บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

โดยผู้วิจัยจะแบ่งการสัมภาษณ์เป็น 2 ส่วน คือข้อมูลเกี่ยวกับกรณีศึกษา และความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับข่าวหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์

ข้อมูลเกี่ยวกับกรณีศึกษา สัมภาษณ์ในประเด็นต่อไปนี้

- เจือใจในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้ข่าวดังกล่าวเป็นข่าวลักษณะหมิ่นประมาท
- ในส่วนนี้นอกจากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวที่เกี่ยวข้องกับข่าวกรณีศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้ให้บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นแสดงความเห็นเกี่ยวกับกรณีศึกษานี้ๆ

ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับข่าวหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ สัมภาษณ์ในประเด็นต่อไปนี้

- กระบวนการทำข่าวและนโยบายในการทำข่าวของหนังสือพิมพ์
 - เจือใจหรือปัจจัยในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ซึ่งทำให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท
 - ความรับผิดชอบต่อการนำเสนอข่าว (กรณีข่าวโดนฟ้องร้อง)
 - มาตรการควบคุมข่าวลักษณะหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมายหรือเชิงจริยธรรม
 - ความคิดเห็นต่อสิทธิส่วนบุคคล และสิทธิในการนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์
 - การเสนอแนวทางแก้ไขภายในกระบวนการทำข่าวเพื่อไม่ให้เกิดข่าวลักษณะหมิ่นประมาทหรือจริยธรรม
2. ผู้เสียหายจากกรณีศึกษาจำนวน 3 ท่าน จากกรณีศึกษาที่ 3 : โกงเลือกตั้ง ส.ว. , กรณีศึกษาที่ 4 : Post กับเหตุการณ์เดือนตุลา และ กรณีศึกษาที่ 6 : แฉ กก. สรรหา กทช. ไม่โปร่งใส เนื่องจากการศึกษาเป็นการศึกษาเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีความ บางกรณีผู้เสียหายไม่ยินยอมที่จะให้ความเห็น เนื่องจาก คดีความยังอยู่ในชั้นศาล , จำรายละเอียดในคดีไม่ได้ และไม่ยอมพูดถึงกรณีดังกล่าวอีก โดยผู้เสียหายจากกรณีศึกษาดังกล่าวที่ยินยอมให้สัมภาษณ์เป็นกรณีที่หนังสือพิมพ์ยอมรับในความผิด และมีการลงประกาศขอขมาในหน้าหนังสือพิมพ์ โดยผู้เสียหายจำนวน 3 ท่าน ได้แก่
2.1. นางพิกุลแก้ว ไกรฤกษ์	จากกรณีศึกษาที่ 3 : โกงเลือกตั้ง ส.ว.
2.2. นายสฤษชัย นกพลับ	จากกรณีศึกษาที่ 4 : Post กับเหตุการณ์นองเลือดเดือนตุลา
2.3. นายถวิล พึ่งมา	จากกรณีศึกษาที่ 6 : แฉ กก. สรรหา กทช. ไม่โปร่งใส

โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ความเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

- ความเห็นของกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ส่งผลให้เกิดการหมิ่นประมาทบุคคล
- ความเห็นต่อความรับผิดชอบต่อการนำเสนอข่าว (กรณีส่งผลกระทบต่อบุคคลในข่าว)

- ความเห็นต่อมาตรการควบคุมข่าวลักษณะหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมายหรือจริยธรรมของหนังสือพิมพ์
 - ความเห็นต่อสิทธิในการรักษาสิทธิส่วนบุคคลของประชาชน / องค์กร / หน่วยงานราชการ
 - ข้อเสนอแนะในการป้องกันไม่ให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท
- ผลการสัมภาษณ์มีดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา :

ข้อมูลเกี่ยวกับกรณีศึกษา :

เงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้ข่าวดังกล่าวเป็นข่าวลักษณะหมิ่นประมาท

ผลจากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา ได้กล่าวถึง ปัจจัยหรือเงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวซึ่งส่งผลทำให้ข่าวแต่ละกรณีที่ถูกวิพากษ์เลือกมาศึกษาถูก ฟ้องร้องในข้อหาหมิ่นประมาทนั้น ได้ข้อสรุปว่า เงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ ที่ทำให้ข่าวสารที่หนังสือพิมพ์นำเสนอถูกฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาทมีสรุปได้ดังนี้ กล่าวคือ

1. เงื่อนไขด้านตัวบุคคล ได้แก่ นักข่าว หัวหน้าข่าว บรรณาธิการข่าว แหล่งข่าว ตลอดจน บุคคล ในข่าว ซึ่งประเด็นหลักอยู่ที่ตัวนักข่าวซึ่งเป็นบุคคลซึ่งมีหน้าที่ในการทำข่าว ขาดความรู้และ ประสบการณ์ นอกจากนี้ในส่วนของหัวหน้าข่าวและบรรณาธิการเป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งผู้ให้ สัมภาษณ์กล่าวถึง โดยกล่าวในลักษณะของการไม่ตรวจสอบข้อมูลหรือข่าวที่จะลงพิมพ์อย่าง รอบคอบ และการเลือกประเด็นข่าวซึ่งไปส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นๆ ในส่วนของแหล่งข่าว หรือบุคคลในข่าวนั้น เป็นเงื่อนไขภายนอกองค์กร ซึ่งนักข่าว หัวหน้าข่าว ตลอดจน บรรณาธิการข่าวจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกและตรวจสอบที่ดี ซึ่งจากการสัมภาษณ์ จะเห็นว่ายังไม่ดีเท่าที่ควร
2. เงื่อนไขด้านข้อจำกัดของการทำงานหนังสือพิมพ์ ในที่นี้กล่าวถึงข้อจำกัดทางด้านเวลาในการ ทำงานข่าว ทำให้กระบวนการตรวจสอบข้อมูลเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และประเด็น สำคัญคือความกระชั้นชิดของเวลาในการทำข่าวแต่ละชิ้นทำให้หนังสือพิมพ์ไม่มีโอกาสตาม ประเด็นข่าวที่เหลือและให้โอกาสผู้เสียหายมาแก้ข้อกล่าวหาได้ทัน
3. เงื่อนไขทางด้านนโยบายขององค์กรที่มุ่งเน้นการขายได้เพื่อกำไร ซึ่งกำหนดให้กระบวนการทำข่าว ในส่วนของการเลือกประเด็นข่าวต้องตอบสนองในส่วนดังกล่าว

ดังจะแสดงผลแยกเป็นแต่ละกรณีศึกษา

ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 : เช็คบิล ส.ส. ปชป. หนีทหาร (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ ทั้งในส่วนของ บรรณาธิการที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาโดยตรง และความคิดเห็นของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าว ในองค์กรหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น พบว่า เงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้ กรณีศึกษา เช็คบิล ส.ส. ปชป. หนีทหาร เป็นกรณีหมิ่นประมาท มีความเห็นพ้องกันว่าเกิดจากนักข่าวซึ่งไม่มีการ ตรวจสอบข้อมูลที่ได้อย่างถี่ถ้วน ตลอดจน บก. ข่าว ซึ่งไม่ได้ทำการตรวจสอบข้อความก่อนจะ ลงตีพิมพ์)

โดย สุชิน รุ่งเรืองกุล หัวหน้ากองบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ซึ่งทำข่าวกรณีดังกล่าว กล่าวว่า “ในกรณีนี้มีอยู่ 3 สาเหตุหลัก ๆ ด้วยกัน คือ 1) เป็นสาเหตุจากนักข่าวของเราตลอดจน หัวหน้าข่าว บก. ข่าว ที่เล่นเลื้อ ซึ่งกล่าวไปแล้วว่าเราไม่คิดว่ากรณีนี้เราจะถูกฟ้อง เราถึงเล่นเลื้อ นักข่าวก็เขียนข่าวส่งเข้ามาทั้งคืน ไม่ตรวจสอบข้อเท็จจริง หัวหน้าข่าวและ บก. ข่าวก็เช่นเดียวกัน ไม่มีการ Double check ว่ากรณีนี้มันหมิ่นเหม่ต่อการถูกฟ้องร้องหรือไม่ ความจริงเราลงข่าวโดยหลีกเลี่ยงได้ โดยใช้ข้อเท็จจริงที่มีอยู่เดิมที่เราได้มาแต่สามารถทำให้ผู้ตกเป็นข่าวไม่เสียหายได้ แต่เราประมาท เราไม่ได้ทำ 2) คือแหล่งข่าว มันคาบเกี่ยวกัน คือในเมื่อเราเปิดเผยชื่อได้ เราสามารถลงว่าใครให้ข่าวเรา เราเลยไม่ตรวจสอบ บางทีอย่างกรณีนี้เป็นการโจมตีกันระหว่างกลุ่มคนสองขั้ว คือฝ่ายค้านกับรัฐบาล กรณีนี้แสดงให้เห็นว่าเมื่อเราไม่ตรวจสอบเราเลยตกเป็นเครื่องมือให้อีกฝ่ายใช้โจมตีในเชิงทำลายอีกฝ่าย 3) ข้อจำกัดในการทำข่าว ในเรื่องเวลาในกระบวนการทำข่าว ซึ่งต้องเร่งรีบให้เราต้องปิดประเด็นข่าว เพื่อส่งพิมพ์ ก็มีส่วนทำให้เราไม่ได้แก้ไขในส่วนที่ต้องแก้ ตลอดจนไม่ได้ตรวจสอบข้อมูลที่มีอยู่อย่างเพียงพอ”

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน กล่าวว่า “ในกรณีนี้ถือว่านักข่าวพลาดในส่วนของการเขียนข่าวจากคำสัมภาษณ์ของแหล่งข่าว เพราะคำสัมภาษณ์มันส่งผลหมิ่นประมาทบุคคล หนังสือพิมพ์พอเอามาลงจึงโดนฟ้องร้องไปโดยปริยาย”

ฐากร บุนปาน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ข่าวสด กล่าวว่า “นักข่าวและบรรณาธิการทำงานไม่หนักพอ ไม่ถี่ถ้วน เขาน่าจะรู้ว่าอะไรที่ลงไปแล้วมันจะเป็นหมิ่นประมาท ซึ่งเขาไม่แก้ไขตรงจุดนั้น”

กรณีศึกษาที่ 2 : จอยเลิฟจีน (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ)

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ ทั้งในส่วนองบรรณาธิการที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาโดยตรง และความคิดเห็นของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น พบว่า เจือใจในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้ กรณีศึกษา จอยเลิฟจีน เป็นกรณีหมิ่นประมาท มีความเห็นพ้องกันว่าเกิดจาก การคิดประเด็นข่าวที่ก้าวล่วงไปในสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลที่ตกเป็นข่าว และเป็นเรื่องของนโยบายที่เน้นแต่จะขายข่าวของหนังสือพิมพ์

โดย ภิญญวรุษ เกสรวัดนะ หัวหน้าข่าวบันเทิง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ซึ่งทำข่าวกรณีดังกล่าว กล่าวว่า “ถ้าจะผิดก็คงเป็นที่เราไปเอาเรื่องของคนที่อยู่ในข่าวมาลง ในกระบวนการทำข่าวของไทยรัฐนั้นค่อนข้างแน่นหนา แม้จะมีเรื่องของเวลามาเป็นตัวแปรในการผลิต แต่ไม่ค่อยจะมีผลสำหรับข่าวบันเทิง คนในข่าวเองที่เป็นตัวจักรสำคัญที่ทำให้การทำข่าวของเรามีปัญหา เนื่องจากเราไปก้าวล่วงความเป็นส่วนตัวตามที่พวกเขาอ้าง แต่พวกเขาต้องไม่ลืมความเป็นคนของประชาชนที่เรื่องราวของคุณเป็นเรื่องกระหายใคร่รู้ของคนอ่านของเรา

นอกจากนี้อีกปัจจัยหนึ่งคือการแข่งขันระหว่างหนังสือพิมพ์ สำหรับข่าวบันเทิง เราถือว่าเป็นสีสันของหนังสือพิมพ์หัวสีไม่น้อยไปกว่าข่าวอาชญากรรม ดังนั้นกรณีข่าวที่มันหวือหวาจึงค่อนข้างที่จะถูกเลือกมาลง เพราะมันเป็นจุดขาย แต่เราลงตามข้อเท็จจริงไม่ได้มั่ว เรื่องจะโดนฟ้องหรือไม่มันขึ้นอยู่กับตัวคนในข่าวมากกว่า”

สุชิน รุ่งเรืองกุล หัวหน้ากองบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ กล่าวว่า “เกิดจากการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ความจริงมีเรื่องอื่นที่น่าสนใจแล้วนำมาเสนอก็ได้”

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน กล่าวว่า “ในกรณีนี้น่าจะเป็นประเด็นข่าวที่มุ่งเน้นเรื่องของบุคคลสาธารณะมากเกินไป โดยลืมไปว่าเรามีสิทธิส่วนตัวเหมือนกัน”

ฐากร บุนปาน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ข่าวสด กล่าวว่า “หนังสือพิมพ์ต้องการขายข่าวมากกว่าอย่างอื่น การขายเป็นตัวกำหนดให้หนังสือพิมพ์เลือกทำข่าวนี”

จิระพงศ์ เต็มเปี่ยม บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์แนวหน้า กล่าวว่า “ต้องเข้าใจธรรมชาติของไทยรัฐที่อยากขายข่าว เลยเลือกประเด็นที่หวือหวามาลง เลยถูกฟ้อง”

กรณีศึกษาที่ 3 : โกงเลือกตั้ง ส.ว. (หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ)

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ ทั้งในส่วนของบรรณาธิการที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาโดยตรง และความคิดเห็นของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น พบว่า เจื่อนใจในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้ กรณีศึกษา โกงเลือกตั้ง ส.ว. เป็นกรณีหมิ่นประมาท มีความเห็นพ้องกันว่าเกิดจากนักหนังสือพิมพ์ไม่ตรวจสอบข้อมูลที่มีอยู่ก่อนตีพิมพ์ และการใช้แหล่งข่าวของหนังสือพิมพ์

โดย จักรกฤษณ์ เพิ่มพูน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ซึ่งทำข่าวกรณีดังกล่าว กล่าวว่า หากมองว่าเจื่อนใจในกระบวนการทำข่าวสำหรับข่าวนี้นี้ก็คงจะเป็นตัวบุคคลมาเป็นอันดับหนึ่งเลย โดยตัวนักข่าวเป็นปรากฏการณ์แรกในกระบวนการทำข่าว ทั้งออกไปหาข้อมูลตามประเด็นที่มอบหมาย เขียนข่าวจากข้อมูลที่ได้ แล้วก็นำเสนอเข้ามาที่โต๊ะข่าว ถ้ามันเกิดความผิดพลาดเกิดขึ้น มันก็เกิดตั้งแต่ตรงนี้ แต่ในกรณีนี้จะโทษตัวผู้สื่อข่าวอย่างเดียวก็ไม่ได้ ตัวหัวหน้าข่าวนั้นเองที่จะต้องรับผิดชอบมากที่สุด เพราะตัวเองจะเป็นผู้ตรวจสอบ ความจริงถ้าไม่ไปเอ่ยถึง หรือลงชื่อเขาก็ไม่ถูกฟ้อง แต่การตรวจสอบมันไม่ดีถ้วน ไม่ทันคิด

พนา จันทรวิโรจน์ บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์ The Nation กล่าวว่า น่าจะเกิดจากไม่ตรวจสอบข้อมูลที่ตี ซึ่งเป็นเรื่องปกติของนักหนังสือพิมพ์อยู่แล้ว

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน กล่าวว่า หนังสือพิมพ์ยอมรับผิดเพราะยังงักงันก็แพ้คดี จึงมีการประกาศขอขมา เขารู้กันอยู่ เนื่องจากเขาใช้แหล่งข่าวปิด ซึ่งข้อมูลที่ได้มานั้นเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้อง

ฐาภรณ์ บุญปาน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ข่าวสด กล่าวว่า ในกรณีนี้น่าจะเกิดจากการที่หนังสือพิมพ์ไม่ได้ตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาอย่างถี่ถ้วน การไม่ตรวจสอบข้อมูลแล้วไปลงชื่อผู้เสียหายอย่างชัดเจนจึงเสี่ยงต่อการโดนฟ้องร้องขึ้น

กรณีศึกษาที่ 4 : Post กับเหตุการณ์นองเลือดเดือนตุลา (หนังสือพิมพ์ The Nation)

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ ทั้งในส่วนของบรรณาธิการที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาโดยตรง และความคิดเห็นของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น พบว่า เงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้ กรณีศึกษา Post กับเหตุการณ์นองเลือดเดือนตุลา เป็นกรณีหมิ่นประมาท มีความเห็นพ้องกันว่าเกิดจาก บรรณาธิการซึ่งมีส่วนสำคัญในการเลือกนำเสนอประเด็นข่าวดังกล่าว และไม่ได้ตรวจสอบข้อมูลหรือขึ้นข่าวก่อนลงตีพิมพ์อย่างรอบคอบ

โดย พนา จันทรวโรจน์ บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์ The Nation ซึ่งทำข่าวกรณีดังกล่าว กล่าวว่า เราเริ่มมองเห็นว่าการเลือกประเด็นข่าวของเรามันค่อนข้าง Sensitive เพราะเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะเหตุการณ์เดือนตุลา หลักฐานหรือข้อมูลต่าง มันจางหายไปกับอากาศ ข้อเท็จจริงที่เราจะมีแม้จะมาจากคำสัมภาษณ์ของนักวิชาการซึ่งศึกษาในเรื่องนี้ หรือบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ก็แล้วแต่ มันลึ้นแต่มีช่องโหว่ และยิ่งประเด็นข่าวนี้อันเกี่ยวพันกับหนังสือพิมพ์ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นคู่แข่งของเรามันยิ่งตอกย้ำในสิ่งที่เราทำว่าน่าจะมีอะไร

บรรณาธิการก็น่าจะมีส่วนในข่าวนี้นี้ เพราะควรจะมีอะไรควรระวังอะไรไม่ควรลง หรืออะไรควรลงแค่ไหน แค่นั้นถึงเรียกว่ามาจนหมิ่นประมาท แค่นั้นที่น้อยจนข่าวขาดน้ำหนัก ข่าวนี้นั้นผิดที่เราไปพาดพิงถึงในเรื่องที่ไม่สามารถตรวจสอบ ผู้มีหน้าที่ในการตรวจสอบอย่างบรรณาธิการก็ไม่ทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ เราไปโทษนักข่าวไม่ได้ในกรณีข่าวหมิ่นประมาท มันไม่ได้ขึ้นกับตัวนักข่าวสำหรับกรณีนี้ มันขึ้นอยู่กับขั้นตอนของการตรวจสอบก่อนจะตัดสินใจให้ลงพิมพ์

จักรกฤษณ์ เพิ่มพูน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ กล่าวว่า กรณีดังกล่าว เมื่อหนังสือพิมพ์ลงไปแล้วต้องดูว่าผลกระทบมันเกิดขึ้นตามมามีมากหรือไม่ ในกรณีนี้บรรณาธิการควรจะตรวจสอบและเลือกประเด็นหรือข่าวที่จะทำหรือตีพิมพ์ให้ดีกว่านี้ เพราะเป็นหนังสือพิมพ์คู่แข่งกัน

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน กล่าวว่า กรณีนี้มันเกิดจากประเด็นข่าวที่ตรวจสอบยาก เพราะเป็นเรื่องที่คลุมเครือ ความจริงไม่น่าเอามาลงด้วยซ้ำ

ฐากร บุนปาน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์ข่าวสด กล่าวว่า น่าจะมีการตรวจสอบข้อความในพาดหัวหรือในเนื้อข่าวถ้าต้องการตีพิมพ์จริงๆ เพราะประเด็นข่าวมันสำคัญ แต่บรรณาธิการซึ่งรู้ว่าข่าวที่ลงมันส่งผลต่ออีกฝ่ายอย่างแน่นอน ก็ไม่ระมัดระวัง

กรณีศึกษาที่ 5 : โฆษกรัฐบาลทักษิณค้ายา (หนังสือพิมพ์ข่าวอาทิตย์วิเคราะห์)

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ ทั้งในส่วนของบรรณาธิการที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาโดยตรง และความคิดเห็นของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น พบว่า เงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้ กรณีศึกษาโฆษกรัฐบาลทักษิณค้ายา เป็นกรณีหมิ่นประมาท มีความเห็นพ้องกันว่าเกิดจากการตรวจสอบข่าวของหนังสือพิมพ์ ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดด้านเวลาในการทำงานข่าวของหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีเวลาจำกัดทำให้ การตรวจสอบของบรรณาธิการไม่ถึงถ้วน และนโยบายในการต้องการขายข่าวทำให้รีบร้อนนำเสนอโดยขาดการตรวจสอบที่ดี

โดย **ธนกร ศรีสุกใส** กรรมการผู้ช่วยผู้อำนวยการใหญ่ ไอเอ็นเอ็นกรุ๊ป ซึ่งทำข่าวกรณีดังกล่าว กล่าวว่า เรื่องนี้มันเป็นเรื่องของข้อจำกัดในการทำงานของหนังสือพิมพ์รายวัน ประเด็นหลักคือเรื่องเวลา เราต้องรีบเร่งในการทำงานภายใต้ข้อจำกัดของเวลา ข่าวต้องลงวันต่อวัน ตัวนักข่าวเอง หัวหน้าข่าว หรือแม้แต่กระทั่งบรรณาธิการข่าว ต่างต้องทำงานภายใต้ข้อจำกัดของเวลา มันทำให้การตรวจสอบไม่ถึงถ้วนและทั่วถึง อันนี้เรายอมรับ ในกรณีนี้ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ รู้เรื่องหลังจากที่หนังสือพิมพ์ได้เสนอข่าวออกไปแล้ว การดูแลและการตรวจสอบข่าวในลักษณะนี้ของกองบรรณาธิการมันมีการวางไว้เป็นนโยบายแต่มันทำไม่ได้ในทางปฏิบัติ ที่จะลงไปตรวจข่าวทุกข่าว เรื่องมันมาจากนักข่าวเขียนส่งมา หัวหน้าข่าวผ่านข่าวมายัง บรรณาธิการ แล้วก็ผ่านไปจนกระทั่งลงพิมพ์ ประเด็นสำคัญคือเราทำงานกันไม่ทัน

จักรกฤษณ์ เพิ่มพูน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ กล่าวว่า เขาเป็นสำนักข่าว ไม่ได้ทำข่าวหนังสือพิมพ์อย่างเดียว มันทำให้ช่องทางในการได้ข่าวของเขาเพิ่มขึ้น ประเด็นคือเขาได้ข่าวมาอย่างไร แล้วเขาตรวจสอบมันดีใจแค่ไหนได้ในระดับไหนว่าเขาควรลงในลักษณะนั้น

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน กล่าวว่า คิดว่าข่าวมันไม่ได้รับการตรวจสอบที่ดีในขั้นตอนก่อนการตีพิมพ์ ผมว่าถ้ามันอยู่ในมือบรรณาธิการร้อยทั้งร้อยจะไม่มีบรรณาธิการคนใดตัดสินใจลงข่าวในลักษณะเดียวกับที่ข่าวอาทิตย์ฯ ลง

ฐากร บุนปาน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ข่าวสด กล่าวว่าประเด็นมันคือหนังสือพิมพ์ต้องการขายข่าว เพราะดูจากทั้งหมดไม่มีใครเล่นข่าวนี้อยู่เลย คราวนี้อาจจะทำให้รับลงด้วยความคึกคะนองของนักข่าวและการตรวจสอบที่ไม่ดีของบรรณาธิการด้วย

กรณีศึกษาที่ 6 : แฉกรรมการสรรหา กทข. ส่อเค้าไม่โปร่งใส (หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน)

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ ทั้งในส่วนของบรรณาธิการที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาโดยตรง และความคิดเห็นของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น พบว่า เจือปนไขในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้ กรณีศึกษา แฉกรรมการสรรหา กทข. ส่อเค้าไม่โปร่งใส เป็นกรณีหมิ่นประมาท มีความเห็นพ้องกันว่าเกิดจากนักข่าวขาดความรู้ ขาดประสบการณ์ในการทำงานข่าว หัวหน้าข่าวหรือบรรณาธิการข่าว ละเลยในเรื่องการตรวจสอบที่ดีเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด

โดย **ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน** ซึ่งทำข่าวกรณีดังกล่าว กล่าวว่า ในเรื่องนี้มันไม่ได้ผิดที่ข้อเท็จจริง ความจริงข้อเท็จจริงมันถูกทั้งหมด แต่ผิดที่เราเลือกใช้คำผิด มันมีวิธีอีกเยอะที่จะทำให้ข่าวมัน Soft ลง แต่เราก็ไม่ได้ทำ เนื่องจากเวลาในการทำข่าวหนึ่ง เนื่องจากเราทำข่าววันต่อวัน สองเกิดจากตัวนักข่าวเองที่ขาดความรู้ ขาดประสบการณ์ และพวกบรรณาธิการ หัวหน้าข่าว ก็มีส่วน ที่ละเลยในการตัดหรือเปลี่ยนคำที่นักข่าวใช้ รู้ทั้งรู้อยู่แล้วว่าคำที่ใช้มันหมิ่นหมั่นต่อกรรมการหมิ่นประมาทก็ยังตัดสินใจให้ลงพิมพ์ แต่ในส่วนของแก้วสรรซึ่งถือว่าเป็นแหล่งข่าวเราไม่ถือว่าเป็นปัญหาเลย ปัญหามันอยู่ที่เรา อยู่ในกระบวนการของเรา เนื่องจากเราสามารถเปลี่ยนคำพูดของคุณแก้วสรรเพื่อหลีกเลี่ยงความผิดได้ แต่เราก็ละเลยที่จะทำ

สุชิน รุ่งเรืองกุล หัวหน้ากองบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ กล่าวว่า มันไม่ได้ผิดจากเนื้อหาเลย เพราะเป็นการรายงานตามข้อมูลจากการแถลงในสภา เดลินิวส์ก็ลงอย่างนี้ แต่เขาผิดเพราะไปพาดหัวโดยใช้คำที่ไปหมิ่นประมาทบุคคล ขั้นตอนนี้ต้องโทษบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวอย่างเดียวเลย

ฐากร บุนปาน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ข่าวสด กล่าวว่า นักข่าวไม่ได้เป็นคนพาดหัวข่าว ต้องเข้าใจว่าบรรณาธิการกับหัวหน้าข่าวหน้าหนึ่งเป็นคนช่วยกันตัดสินใจ ถ้าคิดว่าจะพาดหัวเอาความสะใจ ก็เลือกคำอย่างที่มีมติชนใช้ เลยถูกฟ้อง

จิระพงศ์ เต็มเปี่ยม บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์แนวหน้า กล่าวว่า บรรณาธิการไม่ตรวจสอบให้ดี ผมมองว่าเขามีสิทธิขยับยื่นก่อนลงตีพิมพ์หรือเปลี่ยนถ้อยคำแต่เขาไม่ทำ อาจเพราะขาดประสบการณ์หรือไม่ก็ละเลย

กรณีศึกษาที่ 7 : ยู้ย-ทนาย แตกคอ (หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์)

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ ทั้งในส่วนของบรรณาธิการที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาโดยตรง และความคิดเห็นของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น พบว่า เงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้ กรณีศึกษา ยู้ย-ทนาย แตกคอ เป็นกรณีหมิ่นประมาท มีความเห็นพ้องกันว่าเกิดจาก เวลาในการทำข่าวที่กระชั้นชิดทำให้ไม่สามารถนำตัวผู้ถูกพาดพิงมาแก้ช้อกล่าวหาได้

โดย **อายุษ ประทีป ณ ถลาง บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์ ไทยโพสต์** ซึ่งทำข่าวกรณีดังกล่าว กล่าวว่า เราไม่สามารถเอาตัวอัมภัพันธุ์มาพูดได้ คือไม่มีเวลาพอให้ตัวผู้เสียหายจากการลงข่าวของเรามาแก้ต่าง มันเลยคิดว่าเราไม่เป็นกลาง เพราะเราเสนอแต่คำสัมภาษณ์ของทนายความ ซึ่งอาจจะจริงหรือไม่จริงก็ได้ ถ้ามันไม่จริง เราก็เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่คำกล่าวหาของเขาให้แผ่กระจายออกไป

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน กล่าวว่า เพราะว่าเขาไม่สัมภาษณ์คู่กรณีเลย มันเลยมีปัญหา ส่วนของการนำข่าวที่ทนายมาสัมภาษณ์มันเป็นการรายงานตามเหตุการณ์อยู่แล้ว

ฐาตุร บุนปาน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ข่าวสด กล่าวว่า มันไม่มีการสัมภาษณ์อีกฝ่ายหนึ่ง อาจเพราะงใจหรือเวลาไม่พอ

กรณีศึกษาที่ 8 : บุกโรงงานซีดีเถื่อนเมืองนนท์ (หนังสือพิมพ์ข่าวสด)

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ ทั้งในส่วนของบรรณาธิการที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาโดยตรง และความคิดเห็นของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น พบว่า เงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้ กรณีศึกษา บุกโรงงานซีดีเถื่อนเมืองนนท์ เป็นกรณีหมิ่นประมาท มีความเห็นพ้องกันว่าเกิดจากการเลือกประเด็นข่าวซึ่งไปพัวพันกับคนที่มิชื่อเสียง นอกจากนี้ยังเป็นส่วนของการตรวจสอบของหัวหน้าข่าวตลอดจนบรรณาธิการข่าวซึ่งยังไม่ดีพอ

โดย **ฐาตุร บุนปาน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ข่าวสด** ซึ่งทำข่าวกรณีดังกล่าว กล่าวว่าคิดว่าไม่น่าจะมีอะไรนอกจากเราไปดึงเขา คือคุณฉลอง เข้ามาเกี่ยวข้องกับความเป็นคนมีชื่อเสียงของเขาทำให้ เกียรติของเขา มีมากกว่าคนอื่นๆ ในข่าวด้วยกันในระดับหนึ่ง ซึ่งถึงแม้ว่าเขาจะเกี่ยวเราอาจมีวิธีเลี่ยงหลบเพื่อไม่ไปกล่าวถึงเขาโดยตรงก็ได้ แต่เรานำเสนอโดยนำเขาเข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรง ในข่าวนี้มันเป็นเรื่องของความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ตรวจสอบข่าวคือบรรณาธิการข่าว มันเป็นตั้งแต่หัวหน้าข่าวมาเลย เพราะเราไม่คิดว่าจะโดนฟ้อง คือเราลงไปตามข้อเท็จจริงที่เรามีทั้งหมด และเราก็พยายามเสนอข่าวอย่างเป็นกลางและให้โอกาสให้ผู้ที่ถูกพาดพิงพูด แต่เขาก็ฟ้อง

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน กล่าวว่า อันนี้ไม่รู้เลย ไม่เห็นจะมีอะไรผิดปกติ ถ้าจะมีคงเป็นการไปดึงคนที่มีชื่อเสียงอย่างนักการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องในการรายงานข่าว ทั้งที่เขาอาจจะเกี่ยวหรือไม่เกี่ยวก็ได้

จิระพงศ์ เต็มเปี่ยม บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์แนวหน้า กล่าวว่า นักข่าวโยงความเข้ากับเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้น มันเป็นหน้าที่แต่ว่าคราวนี้มันไม่เกี่ยวกับตัวผู้ที่ถูกพาดพิงพอโยงข้อความไปอย่างนั้นก็เลยทำให้เขาเสียหาย

กรณีศึกษาที่ 9 : วิพากษ์ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก (หนังสือพิมพ์แนวหน้า)

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ ทั้งในส่วนของบรรณาธิการที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาโดยตรง และความคิดเห็นของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น พบว่า เจื่อนใจในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้ กรณีศึกษาวิพากษ์ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก เป็นกรณีหมิ่นประมาท มีความเห็นป้องกันว่าเกิดจากบรรณาธิการข่าวซึ่งเป็นคนตรวจสอบเรื่องราวว่าอะไรควรลงตีพิมพ์อะไรไม่ควร

โดย **จิระพงศ์ เต็มเปี่ยม** บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์แนวหน้า ซึ่งทำข่าวกรณีดังกล่าว กล่าวว่า เรื่องนี้ถ้าจะมีคงเป็นตัวบทความที่เราเลือกเอาไปลง คงอยู่ในขั้นตอนของการเลือกว่าอะไรควรตีพิมพ์อะไรไม่ควร ซึ่งมันอยู่ที่คนเลือก คือบรรณาธิการ ผมว่าถ้าจะผิดก็คือตัวคนอนุญาตให้พิมพ์ ซึ่งมันเป็นส่วนสุดท้ายก่อนหนังสือพิมพ์จะออกเป็นรูปเล่ม อย่างไรก็ตามเราตรวจสอบแล้วและไม่คิดว่าจะกระทบหรือเสียหาย แต่คนเรามันต่างจิตต่างใจ เราว่าไม่เสียหายแต่สำหรับเขามันเสีย

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน กล่าวว่า เอาเรื่องที่เขามาส่งมาลงไม่ผิดหรอก แต่ถ้าลงโดยไม่ดูเลยว่าเนื้อความที่เขาเขียนมาส่งผลกระทบต่อใครหรือไม่มันทำให้เกิดความผิด

ฐากร บุนปาน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ข่าวสด กล่าวว่า มันอยู่ตรงภาษาที่ใช้ในบทความด้วย มันเป็นบทความที่เกิดขึ้นจากความโกรธเกลียด ซึ่งเป็นอคติ แต่ประเด็นมันอยู่ที่ว่าบรรณาธิการผู้มีอำนาจตัดสินใจให้ตีพิมพ์คงไม่ได้ตรวจสอบอย่างถี่ถ้วนนัก

กรณีศึกษาที่ 10 : ปลดผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน)

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ ทั้งในส่วนของบรรณาธิการที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาโดยตรง และความคิดเห็นของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น พบว่า เจื่อนใจในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้ กรณีศึกษา ปลดผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นกรณีหมิ่นประมาท มีความเห็นป้องกันว่าเกิดจากเวลาในการทำข่าวที่กระชั้นชิดทำให้ผู้เสียหายไม่มีโอกาสแก้ชื่อกล่าวหา

โดย ตฤย์ ศิริกุลพิพัฒน์ บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันซึ่งทำข่าวกรณีดังกล่าว กล่าวว่า ในกระบวนการทำข่าวของเราไม่มีปัญหาอะไรเลย แต่บางครั้งการทำงานในหนังสือพิมพ์รายวัน เวลามันกระชั้นชิด ทำให้เราตามประเด็นไม่ได้ทุกประเด็น ในกรณีนี้เราตามนายวีระมาให้สัมภาษณ์เพื่อแก้ตัวหรือแก้ข้อสงสัยไม่ได้ ตามได้เขาก็หลบหลีกไม่ให้สัมภาษณ์ มันเลยกลายเป็นเราเสนอข่าวไม่เป็นกลาง ไปใส่ร้ายป้ายสี

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน กล่าวว่า หนังสือพิมพ์โน้มเอียงมากเกินไป ดูแล้วเห็นชัดเลยว่าเสนอข่าวด้านเดียว อาจเพราะความตั้งใจหรือไม่มีเวลาในการทำข่าว

ฐากร บุนปาน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ข่าวสด กล่าวว่า ข่าวไม่มีการนำเสนอประเด็นโต้แย้งจากผู้เสียหายในลักษณะซึ่งมีความสมดุลกับข้อมูลฝ่ายตรงข้าม

ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับข่าวหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ :

กระบวนการทำข่าวและนโยบายในการทำข่าวของหนังสือพิมพ์

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาในประเด็นดังกล่าว พบว่า กระบวนการในการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้งหมดมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยเริ่มจากการสำรวจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จากนั้นเข้าสู่กระบวนการคัดเลือกและคิดประเด็นข่าว โดยผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการทำข่าวได้แก่ นักข่าว หัวหน้าข่าว ซึ่งจะเป็นผู้วางแผนการทำงานในโต๊ะข่าว จากนั้นนักข่าวจะถูกส่งลงไปหาข้อมูล โดยในกระบวนการเขียนข่าว จะมีนักข่าวเองหรือ Rewriter ช่วยเขียนในโอกาสที่ข่าวถูกส่งเข้ามาทางโทรศัพท์หรือนักข่าวเขียนมาเป็นข้อเขียนหยาบๆ จากนั้นจะเข้าสู่กระบวนการในการคัดเลือกโดยหัวหน้าข่าว ว่าข่าวใดควรจะลงหรือไม่ควรลง ถ้าสมควรควรลงในลักษณะใด สุดท้ายจะเป็นการตรวจสอบโดยบรรณาธิการข่าวซึ่งเป็นผู้ตรวจสอบความเรียบร้อยของข่าวทั้งหมดก่อนนำลงตีพิมพ์ โดยในหนังสือพิมพ์บางฉบับ บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาอาจมีส่วนเข้ามาช่วยตรวจสอบด้วย

โดยในขั้นตอนของการคัดเลือกหรือวางแผนการทำข่าวนั้น แต่ละหนังสือพิมพ์จะมีความแตกต่างกันในรายละเอียดตามลักษณะของหนังสือพิมพ์ แต่ทั้งหมดจะยึดหลักว่า ข่าวที่จะนำเสนอจะต้องมีประโยชน์ต่อสังคมหรือสาธารณะ และจะต้องเป็นเหตุการณ์ที่ประชาชนสนใจ

นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ที่มีกลุ่มผู้อ่านเฉพาะกลุ่มเช่นกรุงเทพมหานคร The Nation และ แนวหน้า จะคำนึงถึงความต้องการของกลุ่มผู้อ่านของตนในการคัดเลือกเหตุการณ์ที่จะนำเสนอด้วยหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณเช่น ไทยรัฐ และข่าวสด ได้คำนึงถึงการขายได้ด้วยทำให้แนวทางในการนำเสนอข่าวจึงมีลักษณะที่เป็นข่าวสีสันที่มุ่งความสนใจไปที่คนทุกกลุ่ม

อย่างไรก็ตามในส่วนของนโยบายในการทำข่าวของหนังสือพิมพ์นั้นหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ได้กล่าวว่าในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์จะไม่มีนโยบายในการทำข่าวระบุไว้อย่างชัดเจน โดย

หนังสือพิมพ์จะใช้นโยบายขององค์กรเป็นกรอบในการทำข่าว โดยจะเป็นกรอบในการกำหนดการคัดเลือกที่จะนำเสนอหรือทำข่าวแบบใด

โดยสรุปจากคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

สุชิน รุ่งเรืองกุล กล่าวว่า กระบวนการทำข่าว เริ่มตั้งแต่การคัดเลือกคนเข้ามาทำงานข่าว โดยต้องเข้าใจว่ากระบวนการทำข่าวเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน คนต่างความรู้ต่างสิ่งแวดล้อม ต่างนิสัยมารวมกันอยู่ภายในห้องข่าว เราจึงต้องมีการประชุมโต๊ะข่าวก่อนทุกครั้ง เราไม่ปล่อยให้ นักข่าวคิดประเด็นเองคนเดียวแล้วทำส่งเข้ามา แต่เราจะช่วยกันคิดและคัดเลือก โดยจะมีการเสนอเหตุการณ์ต่างๆเข้ามาที่โต๊ะข่าวแล้วเราจะช่วย

กันคิด โดยจะใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณากันเป็นวันต่อวัน ไม่มีนโยบายที่เป็นรายละเอียด กำหนดแน่ชัดแต่เราพิจารณาจากความสำคัญของข่าวว่ามีผลกระทบต่อสังคมอย่างไร และที่สำคัญเราจะยึดหลักความเป็นกลางในการนำเสนอ หลังจากนั้นถึงส่งคนออกไปทำ แล้วพอเสร็จเขาจึงส่งข่าวเข้ามา Rewriter จะเขียนข่าวให้ใหม่จากข้อมูลที่ได้ หัวหน้าข่าวจะมีหน้าที่ในการกำหนดว่าอะไรควรอยู่ส่วนไหน ใ้รู้ไปไหน แล้วสุดท้าย บก. ข่าวจะทำหน้าที่ตรวจว่าควรลงอย่างไร

กัญญวรัช เกสรวัฒนะ กล่าวว่า ในกรณีของข่าวบันเทิง เราจะคุยกันว่าจะเสนออะไร เพราะส่วนใหญ่ดาราสหรือผู้จัดจะแจ้งข่าวคือเป็นแหล่งข่าวให้เราอยู่แล้ว เราจะทำข่าวตามที่เขาแจ้งเหมือนเป็นข่าวแจก เพียงแต่บางข่าวเราต้องออกไปสัมภาษณ์บ้างเมื่อมีเหตุการณ์น่าสนใจเกิดขึ้น มีการโทรไปขอสัมภาษณ์บ้าง นอกนั้นเราเพียงแต่มีหน้าที่ในการเลือกเนื้อหาซึ่งมันเป็นเรื่องของช่องหรือค่าย ที่เรียกในภาษาวิชาการคือเรามีหน้าที่เป็น Gate keeper มีหน้าที่ในการเลือกว่าอะไรควรลงไม่ควรลง ทำอย่างไรให้มันสมดุล ซึ่งตรงนั้น นโยบายขององค์กรมีอิทธิพลมาก เพราะจะมากำหนดขอบเขตของเหตุการณ์ที่เราจะลงไปทำ ไม่อย่างนั้นหนังสือพิมพ์จะไม่เป็นเอกภาพ อย่างไทยรัฐพูดตรงๆคือเน้นข่าวสีสัน เราก็ต้องทำให้มันมีสีสัน สิ่งที่เป็นตัวกำหนดการคัดเลือกคือนโยบายขององค์กรที่เน้นเสนอสิ่งที่ประชาชนต้องการรับทราบ เน้นความหลากหลายทางด้านเนื้อหา

จกัญญณ์ เพิ่มพูน กล่าวว่า ข่าวหลักของเราคือข่าวความเคลื่อนไหวทางการเงิน ข่าวเศรษฐกิจ เราเลือกประเด็นตามกลุ่มเป้าหมายหลักของเราก็คือนักธุรกิจ จะได้ใช้ประโยชน์ เมื่อเรามีแนวทางมันก็ง่ายสำหรับการคิดประเด็น หรือมุมมองในการนำเสนอ แล้วนักข่าวของเราก็มีหน้าที่ในการทำข่าว ซึ่งวิธีในการทำข่าวเราไม่ได้ไปวางกรอบ ขอให้คุณไปหาข่าวมาให้ได้ แต่มันจะมีกรอบทางจริยธรรมเป็นตัวกำหนด และในตอนท้าย ทาง บก. ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา และ บก. ข่าว มีหน้าที่ตรวจสอบเพราะเราโดนฟ้องมาก บก. ผู้พิมพ์ผู้โฆษณาจึงเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบด้วย ก่อนที่ข่าวจะถูกนำไปตีพิมพ์

พนา จันทรวโรจน์ กล่าวว่า ข่าวในเครือเนชั่น โดยเฉพาะของ The Nation เรามักเอาตลาดหรือกลุ่มเป้าหมายเป็นตัวตั้ง เรามองถึงคู่แข่งที่มีอยู่ฉบับเดียว อะไรที่เขาไม่เสนอ เราก็เสนอ หรือใน

ประเด็นใหญ่ๆ เราจะเสนอคนละมุมกัน นี่เป็นวิธีการเลือกประเด็นข่าวของเรา เราคำนึงถึงอีกฝ่ายเป็นหลักด้วย นักข่าวเรามีน้อย การเขียนภาษาไทยมันยากอยู่แล้ว เราต้องทำเป็นภาษาอังกฤษมันยิ่งยากกว่า ก่อนข่าวๆหนึ่งจะได้พิมพ์ สำหรับเราดูแล้วดูอีก มันพูดไม่ได้บางทีเราไม่ได้ทำอะไรเป็นขั้นตอน แต่เรามีการประชุมข่าวทุกวัน เพื่อคัดประเด็น วางแผนว่าจะทำอะไร หลังจากนั้นก็ไปทำข่าวกันมา แค่นั้น

ธนกร ศรีสุขใส กล่าวว่า เราไม่ได้ทำแต่ข่าวหนังสือพิมพ์อย่างเดียว แต่เราทำข่าวป้อนให้วิทยุตอนต้นชั่วโมงด้วย กระบวนการทำข่าวของเราอาจจะไม่เหมือนหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ เราทำข่าวจากเหตุการณ์ คือมีเรื่องราวถึงได้ทำ ไม่ได้คิดประเด็นข่าวขึ้นมาเอง แล้วค่อยออกไปหาข้อมูลหรือออกไปหาเองว่าจะทำอะไรแล้วค่อยเข้ามาคุยหรือทำส่งเข้ามา ทุกอย่างมันถูกกำหนดจากสิ่งที่เข้าไปในสังคม พอมีเหตุการณ์ขึ้นเราจึงมีการประชุมว่าเราจะนำเสนออย่างไร แล้วเราจึงส่งนักข่าวออกไปทำ โดยมี Rewriter และ หน.ข่าว หรือ บก. ข่าว เป็นผู้ตรวจสอบตามขั้นตอน ก่อนตีพิมพ์

ส่วนนโยบายคือเรานำเสนอข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในวงกว้าง ในที่นี้หมายถึงสังคม และข่าวที่นำเสนอจะต้องไม่ทำร้ายใคร ไม่ทำให้ใครเดือดร้อนหรือสังคมเดือดร้อน อันนี้เป็นกรอบของเรา

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ กล่าวว่า หลังจากที่เราได้ประเด็นที่จะนำเสนอมาแล้ว จะมีการประชุมหารือในห้องข่าว โต้ะข่าว โดยเราจะดูว่าเราจะเสนอประเด็นนี้อย่างไร พอได้แนวทางก็จะเป็นขั้นตอนของการทำข่าว ผู้สื่อข่าวจะลงพื้นที่ เข้าไปสู่สนามข้อมูล ตรงนี้เขาจะเป็นคนเลือกข้อมูลที่มีมืออยู่มากมายมาเขียนเป็นข่าว ตรงนี้ยังไม่เรียกว่าเป็นข่าวที่สมบูรณ์ เป็นเพียงข้อเขียนหยาบๆ นักข่าวจะส่งข้อเขียนนี้มาที่กอง บก. จะโทรมาหรือเอามาเองก็แล้วแต่ ในนี้จะมีคนเขียนให้ใหม่ พาดหัว ความนำ ต่างๆ แล้วหัวหน้าโต้ะข่าวเขาจะเลือกอีกที มันจะเลือกจะตรวจสอบเป็นขั้นๆ จากหัวหน้าโต้ะข่าว หัวหน้าข่าว หน้า 1 และบรรณาธิการข่าว

สำหรับนโยบายมันไม่มีชัดเจน แต่มันเป็นสิ่งที่รู้อยู่แล้วว่าควรทำอย่างไรควรปฏิบัติอย่างไร เรามีสำนักอยู่แล้วว่าสิ่งที่เราจะนำเสนอมันต้องเป็นลักษณะอย่างไร ต้องเป็นเรื่องอะไร ที่ง่ายๆคือ ข่าวต้องเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ต่อประชาชน ข่าวต้องเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อวงกว้าง ข่าวต้องเป็นสิ่งที่ชาวบ้านสนใจ ข่าวต้องเป็นเรื่องของคนที่มีชื่อเสียง มันเป็น

อายุข ประทีป ณ ถลาง กล่าวว่า เหมือนกับที่เรียนกันมา มีเหตุการณ์เกิดขึ้น เราก็ส่งคนไปทำ โดยเขาจะเลือกประเด็นหรือเราคิดประเด็นไปให้ แล้วก็ทำข่าวส่งเข้ามา โดยเราไม่มีนโยบายแต่คงเหมือนที่อื่นๆ คือ เหตุการณ์ที่เราจะนำเสนอหรือทำเป็นข่าว ต้องเป็นเรื่องอะไรที่น่าสนใจ แล้วเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ต้องเป็นสิ่งที่ขายได้

ฐากร บุนปาน กล่าวว่า สำหรับข่าวสด การทำข่าวขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น แล้วกอง บก. สนใจ เขามีหน้าที่ตัดสินใจว่าจะดำเนินการอย่างไร คือนำเสนอมันออกมาในทิศทางใด ซึ่งนักข่าวเป็นเหมือนนักเรียนในการออกไปหาข้อมูลมาทำเป็นรายงานตามหัวข้อที่ตกลง

ไว้กับอาจารย์ซึ่งเป็นเหมือน หัวหน้าข่าวของเขา ขั้นตอนการหาข่าวมีการสัมภาษณ์แหล่งข่าว ค้นคว้าจากเอกสาร เป็นต้น พอเขียนมาส่งทางหัวหน้าข่าวก็มีหน้าที่ตรวจแก้ เหมือนขั้นตอนการให้คะแนนของอาจารย์ และสุดท้ายของการทำข่าวคือ บก. จะเป็นคนวินิจฉัยว่าจะให้พิมพ์ได้หรือไม่ ถ้าเห็นว่าไม่ควรหรือว่าลงไปถูกฟองแน่ๆ เราจะแก้ไขกัน แต่ถ้าไม่ทันก็ไม่ลงหรือถ้าต้องลงแล้ว โคนฟอง เราต้องหาวิธีแก้ไขภายหลัง

ส่วนของนโยบายนั้นหลักการมันง่ายๆ ข่าวทุกข่าวเหมือนกัน เราจะพิจารณาว่าเสนอไปแล้วจะได้รับความสนใจจากประชาชนหรือไม่ มันเป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์หรือชีวิตความเป็นอยู่ของคนส่วนใหญ่หรือไม่ และสุดท้ายทุกคนตามตรงว่ามันเป็นข่าวขายได้ มันต้องเอาหลายอย่างนี้มารวมกัน แล้วมันเป็นหน้าที่ของเราแล้วว่าจะทำอะไรให้มันออกมาดูดี พอดี และขายได้ ที่ต้องเน้นเพราะหนังสือพิมพ์ไม่ได้ทำแจกแต่ทำขาย แต่ขายยังไงจะไม่ให้เกินกรอบจรรยาบรรณ อยู่ในจริยธรรมอันดี

จิระพงศ์ เต็มเปี่ยม กล่าวว่าแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือ มีประเด็นข่าว แล้วเราส่งคนออกไปทำ กับ นักข่าวเราไปเจออะไร ไปได้ประเด็นมาแล้วส่งข่าวนั้นกลับเข้าโรงพิมพ์ ทั้ง 2 แนวทางนี้จะผ่านการตรวจสอบเพื่อปรับเปลี่ยนและแก้ไขจากหัวหน้าของเขา มันต้องมาผ่านการคัดเลือกอีกทีว่าจะเอาอันไหนพิมพ์ตรงไหน จะเอาอะไรสำคัญกว่าอะไร ในกรณีของบทความก็เหมือนกัน ทุกข่าวหรือทุกอย่างที่ได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์แนวหน้า ต้องผ่านการกลั่นกรองจากที่ประชุมโต๊ะข่าว หัวหน้าข่าว และ บรรณาธิการก่อน โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการบังคับการทำข่าวของเราคือความต้องการของกลุ่มเป้าหมายคือผู้อ่านของเรา

ตุลย์ สิริกุลพิพัฒน์ กล่าวว่า สำหรับผู้จัดการ ฯ มีการพัฒนารูปแบบหรือกระบวนการทำข่าวไม่เหมือนกับเมื่อก่อนค่อนข้างมาก ขณะนี้เราทำข่าวในเชิงวิเคราะห์ที่เรียกว่า Interpretive news มากขึ้น คือนักข่าวต้องทำงานหนักขึ้น ซึ่งรวมไปถึง บก. ข่าวด้วย เราต้องรู้จักวิเคราะห์ทำให้ข่าวมันมีมิติ มีการซุกซุก ซึ่งมันเป็นวิธีการของเรา เมื่อเรามีประเด็นข่าว เราจะจัดแบ่งนักข่าวออกเป็นส่วนๆ มีส่วนรวบรวมข้อมูลก็ออกไปหาข้อมูลของเขา ส่วนเรียบเรียงข้อมูล และท้ายที่สุดทุกข่าวต้องผ่านสายตา บก. ก่อนลงพิมพ์เสมอ สำหรับผู้จัดการเราใช้กรอบการตัดสินใจจากการนำเสนอข้อเท็จจริงที่นักข่าวได้มา เราไม่สามารถไปตัดสินว่าควรจะนำเสนออย่างไร เราจะยึดตามข้อเท็จจริง นอกจากนี้เรามีนโยบายในการทำข่าว คือข่าวที่หนังสือพิมพ์ผู้จัดการจะเข้าไปแตะ จะมีลักษณะ 1) ต่อต้านคอร์รัปชันและนักการเมืองเลว 2)สวนกระแสเพื่อความถูกต้อง 3) เป็นผู้นำทางความคิด 4) เพื่อภูมิปัญญาตะวันออก

เงื่อนไขหรือปัจจัยในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ทำให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาในประเด็นดังกล่าว พบว่าเงื่อนไขภายในในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ทำให้เกิดข่าวซึ่งมีลักษณะหมิ่นประมาทสรุปได้ดังนี้

1. เงื่อนไขด้านตัวบุคคล ได้แก่ นักข่าว ซึ่งขาดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่จะรู้ว่าอะไรจะหมิ่นประมาทหรือไม่หมิ่นประมาท และขาดประสบการณ์ในการทำข่าว, หัวหน้าข่าวและบรรณาธิการข่าวที่ไม่รอบคอบในการเลือกประเด็นข่าวหรือตรวจสอบเหตุการณ์ที่จะมาเป็นข่าวหรือข่าวที่จะลงพิมพ์, แหล่งข่าว โดยมีกรกล่าวว่าเป็น 90 % ของการฟ้องร้องดำเนินคดีหมิ่นประมาทนั้น หนังสือพิมพ์จะตกเป็นจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นการนำข้อความจากแหล่งข่าวไปลงพิมพ์, ผู้เสียหายจากข่าวซึ่งมีอคติกับการทำงานของหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงคนตรวจรูป และช่างภาพ ซึ่งเป็นบุคลากรในกระบวนการทำข่าวด้วย
2. เงื่อนไขทางด้านเวลา ซึ่งเป็นข้อจำกัดให้การทำงานของหนังสือพิมพ์เสียไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ
3. เงื่อนไขทางด้านนโยบายองค์กรที่เป็นกรอบบังคับในการทำข่าว โดยถ้อยเน้นในการทำข่าวที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบนักการเมือง จะมีโอกาสถูกฟ้องร้องสูงกว่า หนังสือพิมพ์ที่เน้นข่าวชาวบ้าน หรือนโยบายที่เน้นด้านการขาย จะมุ่งทำแต่ข่าวขายได้ ซึ่งข่าวที่ขายได้เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้อง
4. เงื่อนไขด้านความเป็นข่าว การใช้คุณค่าข่าวเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกประเด็นข่าวส่งผลให้เกิดข่าวหมิ่นประมาทได้ เนื่องจากเป็นเรื่องของคนมีชื่อเสียง เป็นเรื่องความขัดแย้ง ฯลฯ

โดยสรุปจากคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

สุชิน รุ่งเรืองกุล กล่าวว่า การเลือกประเด็นข่าวที่ไปกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล ต้องเข้าใจว่าในการทำงานของหนังสือพิมพ์มันเป็นการทำงานเรียกว่านาที่ต่อนาที บางครั้งการนำเสนอข่าวที่เราได้ข้อมูลหลักฐานที่ไม่ชัดเจน และเรานำเสนอออกไปโดยไม่คิดว่าที่เราลงไปเขาจะเสียหายหรือเปล่า มันทำให้เกิดผลเสีย

ภิญญาวรรณ เกสวะวัฒนะ มันมีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้เกิดข่าวอย่างนี้ขึ้น แต่ที่สำคัญที่สุดคือ เรื่องที่เอามาหลง ข้อความที่เอามาใช้ เราเลือกเอามาเป็นข่าว แต่ข่าวนั้นไปกระทบคนอื่น แล้วทำให้เขาเสียหายเราก็โดนฟ้อง แหล่งข่าวมีส่วนในการทำให้เกิดข่าวอย่างนี้เยอะ บางทีเวลาที่เวลาทำงานของเราน้อย เราต้องรีบลงข่าว มันตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข่าวไม่ทัน มีหลายกรณีที่โดนฟ้องเพราะข่าวที่ได้มามันเป็นเรื่องผิด นอกจากนี้การแข่งขันระหว่างสื่อก็มีผล เพราะทำให้เราต้องมุ่งที่จะขาย ข่าวที่ขายได้มันก็มักจะเป็นข่าวที่ส่งผลกระทบต่อคนอื่น ๆ เปอร์เซนต์ในการ โดนฟ้องมันมีสูง

จักรกฤษณ์ เพิ่มพูน กล่าวว่า คุณเดี๋ยวน่าจะเป็นที่ตัวนักข่าว บรรณาธิการข่าว หัวหน้าข่าว นั่นเองที่เป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้เกิดข่าวในลักษณะนี้ พวกเขาเกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับกระบวนการทำข่าวมากที่สุด ดังนั้นการตัดสินใจ การคัดเลือก หรืออะไรก็ตามแต่ที่เกิดมาจากการทำงานของเขาอาจส่งผลต่อการเกิดข่าวที่หมิ่นเหม่ต่อการ โดนฟ้องหมิ่นประมาทได้

พนา จันทรวีโรจน์ กล่าวว่า ในกระบวนการทำข่าวมันมีปัจจัยทั้งที่ควบคุมได้แล้วก็ควบคุมไม่ได้ ปัจจัยที่ควบคุมได้เช่นบุคลากรทั้งหลาย นักข่าว ผู้สื่อข่าว คนตรวจปฐพี บรรณาธิการ ช่างภาพ อันนี้เรากำหนดมาตรการหรือกระบวนการบางอย่างลงไปควบคุมให้ทำตามหน้าที่ของตน อย่างละเอียดรอบคอบ ซึ่งข่าวที่หมิ่นประมาทส่วนมากมันเกิดจากพวกนี้แหละ ไม่รอบคอบ เลินเล่อ ส่วนปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้คือประเด็นข่าวที่มันเกิดขึ้นในแต่ละวัน เรามีหน้าที่ทำตามประเด็น เราจะไปรู้ได้อย่างไรว่าประเด็นไหนมันจะไปกระทบใคร สุดท้ายรู้ก็ตอนถูกฟ้องแล้ว

ธนกร ศรีสุภใส กล่าวว่า 1) ความเป็นรายวันที่ต้องเร่งรีบ ทำงานแข่งกับเวลา 2) วุฒิภาวะของคนเขียนข่าว นั่งอยู่ในกอง บางที่คนนอกอาจจะไม่รู้ มันอิสระจริงๆ เพราะฉะนั้นมันจะออกมาดีหรือไม่มันขึ้นอยู่กับตัวคนเขียนเลย 3) วุฒิภาวะและความละเอียดรอบคอบของ หัวหน้าข่าวหรือ บก. ข่าว คุณมีหน้าที่ตรวจสอบอยู่แล้ว ว่ามันจะถูกฟ้องหรือเปล่า แต่ตรงนี้บ่อยครั้งที่ถูกละเอียด

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ กล่าวว่า 1) อยู่ที่ตัวนักข่าวขาดความรู้ เรื่องกฎหมาย ที่จะรู้ว่าอะไรคือหมิ่นอะไรคือละเมิด 2) มันส์ เฟลิม สะใจ โดยไม่ไตร่ตรองให้รอบคอบ อาจจะรู้กฎหมาย แต่อยากได้ความสะใจ หรือขาดความละเอียดรอบคอบ เราต้องแยกให้ออกในเรื่องของข่าวผิดพลาดกับข่าวที่หมิ่นประมาท ข้อจำกัดในเรื่องเวลามันทำให้เกิดข่าวผิดพลาดได้ แต่ไม่เกี่ยวกับหมิ่นประมาท เพราะหมิ่นประมาทมันเป็นเรื่องของความรู้จักถ้อยคำ อย่างละเอียดรอบคอบ

อายุข ประทีป ณ ถลาง กล่าวว่า 1) นโยบายองค์กรที่เป็นแนวทางในการผลิตหรือลักษณะของหนังสือพิมพ์มันมีส่วนอยู่เหมือนกัน มันครอบคลุมว่าคุณจะต้องทำข่าวแบบไหน หนังสือพิมพ์ที่นโยบายองค์กรเป็นแบบนำเสนอเรื่องการเมือง มันก็มีเปอร์เซ็นต์ในการ โดนฟ้องเยอะกว่าหนังสือพิมพ์ที่มีนโยบายองค์กรที่เสนอข่าวชาวบ้าน 2) และสังเกตขึ้นตอนการเลือกประเด็นข่าวก็มีส่วนที่เรามักจะเอาคุณค่าข่าวมากำหนด มันก็ทำให้ โดนฟ้องเยอะ เพราะเราไปเสนอเรื่องคนที่มีชื่อเสียง เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ฯลฯ 3) แหล่งข่าวเป็นปัจจัยหนึ่งด้วย ร้อยละ 90 ของคดีหมิ่นประมาทที่หนังสือพิมพ์เป็นจำเลย เป็นเรื่องของที่เราไปเอาข้อความจากที่คนหนึ่งพาดพิงถึงคนหนึ่งมาลง

ฐากร บุนปาน กล่าวว่า เรื่องจริงใจจะทำให้ผิดไม่มีหรอก แต่เรื่องความบังเอิญหรือพลั้งเผลอ มันมีบ้าง ตัวนักข่าวที่ขาดประสบการณ์ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหา แต่ไม่ทั้งหมด ถ้าเรามีกระบวนการตรวจสอบภายในกระบวนการทำข่าวที่ดี ผมว่าถ้าข่าวหนึ่งมันเกิดผิดขึ้นมาจริง เราไปโทษว่าเป็นเพราะส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ ผิดมันผิดทั้งกระบวนการ

จิระพงศ์ เต็มเปี่ยม กล่าวว่า คือนั่นมืออยู่ว่าข่าวที่ถูกฟ้องมันเกิดจากความพลั้งเผลอ บก. ไม่อยู่ นักเขียนบางคนก็มันในอารมณ์ ยังมีวุฒิภาวะไม่มากพอ ผมว่า อีกกรณีหนึ่งก็คือ ตัวผู้เสียหาย เราว่ามันไม่ใช่เรื่องการไม่ถูกกัน คนทำหน้าที่สื่อพิมพ์ไม่มีเรื่องอย่างนี้อยู่ในสมอง แต่มันเป็นที่ตัวผู้เสียหายมากกว่าที่เขาจงเกลียดจงชังเรา เราลงอะไรเกี่ยวกับเขานิดหน่อยก็ฟ้อง ผิดไม่ผิดไม่รู้ฟ้องไว้ก่อนก็มี เวลาในการผลิตก็เป็นปัจจัยหนึ่งด้วยเหมือนกัน ของผมห้าทุ่มกระบวนการพิมพ์ต้องเริ่มแล้วเพราะมี 2 กรอบ แต่บางฉบับที่มี 4-5 กรอบ ก็เย่หน่อย แหล่งข่าวก็มีส่วน มันมีการฟ้องได้คือพวกนี้เค้าพูดแล้วเราเอาไปเผยแพร่ ตรงนั้นจะเป็นการฟ้องพ่วงกันไปทั้งสองคน ข้อหาเปิดเผยหรือร่วมกันหมิ่นประมาท

ตุลย์ สิริกุลพิพัฒน์ กล่าวว่า บางครั้งการทำงานของหนังสือพิมพ์รายวันไม่ได้เป็นข้ออ้าง แต่เป็นข้อเท็จจริงว่า เวลากระชั้นชิด เราจะตามประเด็นทุกประเด็นไม่ได้ บางคนตามได้ก็ดีไป แต่ที่เราโดนฟ้องก็เพราะเราตามประเด็นไม่ได้ ไม่ทัน เราตามมาสัมภาษณ์ภายในวันนั้นไม่ได้ มันเลยดูเหมือนเป็นการนำเสนอข้างเดียว ขาดความเป็นกลาง

ความรับผิดชอบต่อการนำเสนอข่าว (กรณีที่ข่าวโดนฟ้องร้อง)

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาในประเด็นดังกล่าว พบว่าหนังสือพิมพ์เห็นว่าความรับผิดชอบต่อการนำเสนอข่าวที่โดนฟ้องหมิ่นประมาทที่ดีที่สุดคือ “การลงประกาศขอขมา” โดยการลงประกาศขอขมานั้นขึ้นอยู่กับกรณีตัดสินของศาลและขึ้นอยู่กับการเจรจาระหว่างผู้เสียหายกับหนังสือพิมพ์

นอกจากนี้การแก้ข่าวให้เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่หนังสือพิมพ์จะกระทำในกรณีที่มีผู้ได้แย้ง ซึ่งเป็นกระบวนการก่อนผู้เสียหายจะฟ้องร้องต่อศาล แต่หลังจากเรื่องเป็นคดีความแล้ว หนังสือพิมพ์จะไม่ลงแก้ข่าวให้เพราะถือว่าต้องขึ้นอยู่กับกระบวนการศาลที่จะตัดสิน การติดต่อเจรจากับผู้เสียหายในทันทีก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่หนังสือพิมพ์คิดว่าเป็นการแสดงความรับผิดชอบ โดยออกมาในรูปของการเจรจาเพื่อให้ข่าวเพื่อแก้ไขในส่วนที่หนังสือพิมพ์ลงไป หรือเป็นการเจรจาเพื่อให้ผู้เสียหายถอนฟ้องหรือยอมความกัน

หนังสือพิมพ์ยังถือว่าการเสียค่าสินไหมทดแทนให้ถือเป็นการแสดงความรับผิดชอบอีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตาม มีบรรณาธิการบางท่านกล่าวว่า การลงข่าวเมื่อหนังสือพิมพ์โดนฟ้อง เป็นการแสดงความรับผิดชอบอีกทางหนึ่ง ซึ่งหนังสือพิมพ์มักไม่กระทำกัน

โดยสรุปจากคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

สุชิน รุ่งเรืองกุล กล่าวว่า เมื่อถูกฟ้องสิ่งที่ต้องทำสิ่งแรกคือตรวจสอบดูเพื่อหาข้อผิดพลาดของตัวเอง จากนั้นเราจะติดต่อกับผู้เสียหาย ถ้าเขาไม่ถอนฟ้องก็ต้องดำเนินคดีกันจนถึงที่สุด และสุดท้ายถ้าเราผิดจริง เราต้องลงประกาศขอขมาในหนังสือพิมพ์ เพื่อเป็นการแก้ไขในส่วนที่เราเคยรายงานไปแล้วทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเสียหาย

ภิญญวรราช เกษะวัฒน์ กล่าวว่า การลงประกาศขอขมา และความพยายามในการพูดคุย เพื่อให้ข่าวดังกล่าว เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้แก้ข้อกล่าวหา

จักรกฤษณ์ เพิ่มพูน กล่าวว่าลงประกาศขอขมา แล้วก็ลงคำพิพากษาในคดี

พนา จันทรวโรจน์ กล่าวว่าลงประกาศขอขมา บางทีมีการจ่ายเงินให้ด้วยถ้าถูกฟ้องเป็นคดี ความทางแพ่ง การลงประกาศขอขมาถือเป็นความรับผิดชอบต่อการนำเสนอข่าวที่ไม่ถูกต้องของ หนังสือพิมพ์ ซึ่งน่าจะเป็นวิธีการเดียวที่ศาลมักถือเป็นบทลงโทษเราในกรณีอย่างนี้ การแก้ข่าวให้ ไม่เคยเกิดขึ้น เพราะเราถือว่าคุณยินยอมให้กระบวนการยุติธรรมตัดสินแล้ว เรามีหน้าที่ทำตามที่ ศาลสั่งเท่านั้น

ธนกร ศรีสุขใส กล่าวว่าลงขอขมา ที่อาทิตย์ ๗ สังกัดได้เราลงค่อนข้างใหญ่กว่าการลงของ หนังสือพิมพ์อื่น มันเป็นการแสดงความรับผิดชอบที่ทำให้เขาเสียหาย

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ กล่าวว่า รับผิดชอบในแง่ไหน รู้ว่าความรับผิดชอบมันเป็นส่วน หนึ่งของการแสดงความจริงใจของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวใดข่าวหนึ่ง การลงประกาศขอ ขมาถือเป็นความรับผิดชอบหรือเปล่า เพราะว่ามันแสดงให้เห็นว่าเพราะเราผิดเราถึงขอขมาคุณ หรือในกรณีหนึ่งคือเรารู้ว่าไม่ผิดหรอก แต่หลักฐานเรามั่นยืนยันตรงนี้ได้ ขึ้นศาลก็แย่อยูดี เลย ขอขมาเข้าไป การขอขมามันไม่ใช่พอเรารู้ว่าเราผิดเราก็ลงเลยแต่มันเป็นที่ศาลสั่งหนึ่ง และ ขึ้นอยู่ กับการเจรจากันของผู้เสียหายกับหนังสือพิมพ์ บางทีก็ไม่ลง แค่หยุดเสนอเรื่องของเขา ก็เป็นการ แสดงความรับผิดชอบแล้ว

อายุษ ประทีป ณ ถลาง กล่าวว่า ถ้าเราผิดเราก็แก้ให้ ส่วนมากเป็นการลงข่าวแก้ให้ หรือ เขียนคอลัมน์แก้ แต่ที่คนเค้าตำหนิหนังสือพิมพ์คือทำไมเวลาแก้ถึงไม่เท่ากับที่เสนอข่าวไปครั้งแรก ไม่ได้ใช้พื้นที่เดียวกัน การประกาศขอขมาก็เช่นกัน ไม่ได้ใช้หัวขนาดเดียวกัน ซึ่งมันก็เกิดจากพอ ข้ามวันข้ามเดือน มันมีข่าวอื่นที่สำคัญกว่า เราก็ต้องลง ความรับผิดชอบเรามีระดับไม่ให้นำเกลียด เท่านั้น

ฐาตุร บุญปาน กล่าวว่า ยกตัวอย่างอย่างนี้คือ ข่าวที่ถูกฟ้องร้องมันเป็นกรณีที่หลีกเลี่ยง ไม่ได้ ไม่ใช่พอเค้าฟ้องแล้วเรามาแก้ข่าวให้ในวันรุ่งขึ้นแล้วเรื่องจะจบ เขาจะถอนฟ้อง มันไม่ใช่ แต่ อย่างที่หมอบอกว่า ในกรณีที่เรารู้ว่ามันเป็นแก้ว เราจะไปโกหกว่ามันเป็นจานไม่ได้ ถ้าเราเขียนไปตาม ข้อเท็จจริงแล้วถูกฟ้อง เรามีสิทธิชี้แจงได้ในชั้นศาล ซึ่งจะตัดสินความยุติธรรมให้เรา แต่ถ้าเราเสนอ บิดเบือนไปทำให้โดนฟ้อง ความรับผิดชอบคือ ต้องรับผิดชอบต่อรับผิดชอบ ถ้าเป็นไปได้จะมีการลงประกาศ ขอขมา แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับการประนีประนอมกับผู้เสียหายด้วย ว่าต้องการให้เราทำอะไร ส่วนมากเขาจะเฝ้าประกาศขอขมา อันนี้เป็นความรับผิดชอบของคนทำหนังสือพิมพ์

จิระพงศ์ เต็มเปี่ยม กล่าวว่า อย่างกรณีที่เสนอข่าวผิดไปวันนี้ พรุ่งนี้เราจะลงแก้ไขในพื้นที่ เดิมทันที มันเป็นขั้นตอนในการบั่นทอนความโกรธในจิตใจของผู้ที่ได้รับผลกระทบ แสดงให้เห็นว่าเราทำพลาดและยอมรับผิด ซึ่งถ้าเค้ายังยืนยันจะฟ้องศาลอีก แล้วเราผิดจริง ศาลก็จะเมตตา

ปราณี เห็นว่าเราได้พยายามแก้ไขปัญหาให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบแล้ว อาจยกฟ้องหรืออะไรก็ว่าไป แต่ส่วนใหญ่ในกรณีหมิ่นประมาท มักเป็นการลงประกาศขอขมา

ศุภชัย ศิริกุลพิพัฒน์ กล่าวว่า ผิดก็ยอมรับ และลงประกาศขอขมา เราไม่เคยเกรงองถ้าเราผิด นอกจากนี้ตอนที่เราโดนฟ้องบางครั้งเราลงด้วยว่าตอนนี้เราถูกฟ้อง จากข่าวกรณีนี้ ประชาชนจะรับรู้และคอยจับตาม หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ขาดตรงนี้ เพราะไม่อยากให้คนอ่านรู้ว่าเราทำผิด แต่สำหรับผู้จัดการเราลงเพราะเรายืนยันว่าสิ่งที่เราทำมันถูกต้อง และถ้าผิดจริงเราก็พร้อมให้กระบวนการทางศาลตัดสิน

มาตรการควบคุมข่าวลักษณะหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมายหรือเชิงจริยธรรม

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาในประเด็นดังกล่าว พบว่ามาตรการในการควบคุมภายในองค์กรหนังสือพิมพ์นั้น มีทั้งมาตรการในการควบคุมกับข่าวที่จะหมิ่นเหม่เชิงความผิดทางกฎหมายและความผิดเชิงจริยธรรม โดยในส่วนของจริยธรรมจะยึดเอาตามจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์เป็นหลัก โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนบ้างตามลักษณะขององค์กร

ในส่วนของมาตรการควบคุมข่าวที่มีลักษณะหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมายนั้น หนังสือพิมพ์จะมีการกำหนดแนวทางในการทำข่าว เช่น ยึดหลักความเป็นกลางในการนำเสนอ ละเว้นจากเรื่องที่จะละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคล เสนอตามข้อเท็จจริงที่ได้มา โดยในกระบวนการทำข่าวจะมีการตรวจสอบและควบคุมเป็นชั้นๆ ตั้งแต่ที่ประชุมข่าว หัวหน้าข่าว สุดท้ายคือที่บรรณาธิการข่าว นอกจากนี้ในองค์กรหนังสือพิมพ์ใหญ่ๆ จะมีฝ่ายกฎหมายคอยตรวจสอบข่าวที่จะเข้าข่ายความผิดเชิงกฎหมาย ในบางองค์กรมีการวางมาตรการในการลงโทษผู้สื่อข่าวในกรณีที่ทำข่าวผิดพลาดด้วย

อย่างไรก็ตามบรรณาธิการบางท่านได้ให้ข้อเสนอแนะว่ามาตรการในการควบคุมหนังสือพิมพ์ที่ดีที่สุดคือผู้บริโภค

โดยสรุปจากคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

สุชิน รุ่งเรืองกุล กล่าวว่า เป็นเรื่องปกติ องค์กรอื่นก็ต้องมี เรามีนโยบายในการควบคุมข่าวโดยยึดหลักที่ว่าเราเป็นผู้ให้ข่าวสาร เราจะบอกแต่เพียงว่าอะไรเกิดขึ้นแต่ไม่ได้มีหน้าที่สรุปหรือตัดสินว่าใครถูกใครผิด โดยมาตรการในการควบคุมคือการยึดหลักความเป็นกลางในการนำเสนอ มันควบคุมได้ นอกจากนี้เรื่องที่เราให้ความสำคัญคือเรื่องการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล มันเข้าข่ายผิดทั้งทางกฎหมายและทางจริยธรรมตรงนี้เราควบคุมเป็นพิเศษ เรากำหนดแนวทางไว้ว่า จะต้องไม่ทำให้ผู้ที่ตกเป็นข่าวได้รับความเสียหายไม่ว่ากรณีใดๆ มันก็ควบคุมได้ในระดับหนึ่ง

ภิญญวรราช เกสรวัดนะ กล่าวว่า เรามีฝ่ายกฎหมายในการตรวจสอบ ข่าวอันไหนที่มันหมิ่นเหม่มาก ฝ่ายกฎหมายมีหน้าที่บอกเราว่าควรพิมพ์หรือไม่ หรือให้เราไปปรับเปลี่ยนตรงไหน

ถึงจะพิมพ์ได้ ในส่วนของจริยธรรม เราควบคุมไม่ได้มันเป็นเรื่องความตระหนักเฉพาะคน แต่เราวางกรอบให้เขาปฏิบัติ ตามจรรยาบรรณนักหนังสือพิมพ์ ที่สภาการฯ เป็นผู้บัญญัติ

จักรกฤษณ์ เพิ่มพูน กล่าวว่า การควบคุมมันมีอยู่ตั้งแต่ในกระบวนการทำข่าวแล้ว การเข้าไปเช็คของ บก. หรือ หัวหน้าข่าว หรือในกรณีหนังสือพิมพ์เรามีการเช็คจาก บก. ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ก่อนการตีพิมพ์ก็ถือเป็นมาตรการควบคุมขององค์กรเรา หรืออาจจะองค์กรอื่นด้วย แต่ผมว่า มาตรการควบคุมเพื่อไม่ให้เกิดข่าวที่ผิดต่อกฎหมายหรือจริยธรรมที่น่าจะได้ผลควรเป็นการควบคุม โดยผู้บริโภคคือคนอ่านของเราเอง เพราะมาตรการในองค์กรผมว่าบางครั้งมันหละหลวม

พนา จันทรวโรจน์ กล่าวว่า เสนอแต่เรื่องจริง ก็เป็นมาตรการได้แล้ว เราไม่ต้องไปควบคุมอะไรมาก เดี่ยวจะหาว่าไปกำหนดกฎเกณฑ์ ซึ่งนักข่าวทุกคนมีสำนึกในการหลีกเลี่ยงสิ่งต่างๆที่จะทำให้เกิดความผิดพลาดในการนำเสนอข่าวอยู่แล้ว

ธนกร ศรีสุขใส กล่าวว่า สำหรับในแง่ของกฎหมายเราก็นำเสนอไปตามข้อเท็จจริงที่เราได้มา อะไรที่ตรวจสอบไม่ได้ในแง่ข้อมูลเราก็ไม่นำเสนอ ส่วนในเชิงจริยธรรมก็เช่นเดียวกัน ข่าวพวกนี้ บก. จะมีหน้าที่ Screen ก่อนตีพิมพ์ อันนั้นถือว่าเป็นมาตรการของเรา

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ กล่าวว่า การควบคุมมันมีเป็นชั้นๆ คือ หนึ่งเริ่มจากที่ประชุมข่าว บก. ข่าว หัวหน้าข่าว หัวหน้าข่าวก็ต้องดูแลเป็นชั้นๆอยู่ แม้ว่าตามกฎหมาย บก. ผู้พิมพ์ผู้โฆษณาจะเป็นผู้รับผิดชอบ ก็แน่นอนอยู่แล้วที่หัวหน้าข่าวจะต้องตรวจสอบความถูกต้อง แล้วก็แน่นอนว่ามันเป็นหลักที่เราต้องสอนว่าข่าวไหนมันมีความ Sensitive ต้องเช็คสมดุล คือหัวหน้าข่าวก็ต้องกรองของเขาอยู่แล้ว แต่ในกรณีข่าว Sensitive ก็จะมีการเช็คซ้ำ นอกจากนี้ยังมีกรวางมาตรการในการควบคุมการทำผิดของนักข่าว ข่าวเขียนมาผิดมาก โดนฟ้องมาก ก็มีการดำเนินคดี ตามลำดับ

อายุข ประทีป ณ ถลาง กล่าวว่า เวลาเราดูข่าวเราจะรู้ว่าอันนี้น่าจะถูกฟ้อง จากคำเฉลียวถ้าเราคิดว่าอันนี้น่าจะถูกฟ้องเราก็เลี่ยง แต่ถ้าเรานำเสนอไปนั่นแสดงว่าเราไม่คิดว่าเราจะถูกฟ้อง ในเชิงจริยธรรมก็ยึดตามจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์ทั่วไป เป็นตัวควบคุม

ฐากร บุนปาน กล่าวว่า คือต้องแยกเป็น 2 เรื่อง ต้องแยกเป็นเรื่องจริยธรรม คือเรื่องจริยธรรมเนี่ยคุณต้องรู้ตั้งแต่คุณเข้ามาทำอาชีพนี้ มาตรการควบคุมมันต้องเริ่มตั้งแต่รับคนเข้ามาทำงาน ว่าคุณคัดเลือกคนยังไงเข้ามาทำงาน ตัวองค์กรเองเป็นอย่างไร มาจำกัดเฉพาะมาตรการคุมการเสนอข่าวเนี่ยมันไม่ใช่หรอก ต้องเริ่มตั้งแต่ ตัวองค์กร ผู้ปฏิบัติ และวิธีการทำงาน ถ้าตัวองค์กรเนี่ยพอใช้ได้ อยู่ เป็นองค์กรที่มีจริยธรรมเข้มแข็ง มีระบบในการตรวจสอบที่เข้มแข็ง คนทำงานมีอุดมการณ์ชัดเจน ข่าวที่ออกมามันก็น่าจะเชื่อถือได้ว่า มันไม่น่าจะไปไกลจากแนวที่มันเป็นนัก ในแง่ของจริยธรรม ในแง่กฎหมายก็ต้องอาศัยประสบการณ์นิดหน่อย คือ ถ้าเขียนข่าวอย่างนี้ไม่ได้นะ เรื่องนี้อาจจะเป็นเรื่องจริงแต่คุณเขียนข่าวอย่างนี้ไม่ได้แน่ โดนแน่ วิธีที่ทำให้ทุเลา ก็คือ ถูกฟ้องแล้วพอจะมีทางสู้คดี หรือ เขียนข่าวไม่ให้ถูกฟ้อง ซึ่งก็ยากเหมือนกัน เออก็ต้องเขียนอย่างนี้ละ

เขียนให้เข้าใจเอง เขียนหลบเขียนเลี่ยง หรือเขียนทิ้งไว้ หรือศัพท์ภาษากฎหมายของศาลท่านเรียกว่าอย่าไปยืนยัน ข้อเท็จจริง

จิระพงศ์ เต็มเปี่ยม กล่าวว่า ไซ้ มีผมเป็นคนวางนโยบายเอง ตรงไปที่ผู้สื่อข่าว บรรณาธิการต่างๆ จนกระทั่งแผนกปฏิรูปที่ตรวจสอบที่พิสูจน์ในตัวอักษร ก็จะมีในเรื่องหลัก 2-3 ข้อ คือ 1) รมั้ดระวังการนำเสนอข่าวที่พาดพิงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ 2) รมั้ดระวังการกล่าวหาว่ามีผู้ หรือเป็นเอดส์ 3) รมั้ดระวังเรื่องผิดศีลธรรม จรรยาบรรณต่อสังคม

ตุลย์ สิริกุลพิพัฒน์ กล่าวว่า การนำเสนอความจริงที่เราได้มา เป็นเรื่องที่เป็นพื้นฐานในการทำข่าว ถ้าเรายึดหลักความจริงเราไม่มีทางถูกฟ้อง หรือถูกฟ้องก็จะพ้นผิด

ความคิดเห็นต่อสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิในการนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาในประเด็นดังกล่าว พบว่าหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เห็นว่าสิทธิส่วนบุคคลเป็นสิ่งที่นักหนังสือพิมพ์ควรตระหนัก โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการนำเสนอเรื่องส่วนบุคคลของหนังสือพิมพ์คือ เรื่องเหล่านั้นมีประโยชน์ต่อสาธารณะหรือไม่ มีเพียงหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจเท่านั้นที่เห็นว่าสิทธิในการนำเสนอข่าวสำคัญกว่าโดยกล่าวว่าบุคคลมีสิทธิในการใช้การควบคุมสิทธิของตนได้จากองค์กรอิสระและทางกฎหมาย

นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังเห็นว่าบุคคลสาธารณะจะมีสิทธิส่วนตัวน้อยกว่าบุคคลทั่วไป ทั้งนี้เพราะเรื่องของบุคคลเหล่านี้อยู่ในความสนใจของประชาชน โดยหนังสือพิมพ์ไทยรัฐกล่าวว่า เป็นเรื่องที่ขายได้ นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ข่าวอาทิตย์วิเคราะห์และหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ได้ให้ทรรศนะว่าความเป็นบุคคลสาธารณะจำเป็นจะต้องได้รับการตรวจสอบในทุกกรณี

โดยสรุปจากคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

สุชิน รุ่งเรืองกุล กล่าวว่า สิ่งที่หนังสือพิมพ์ต้องตระหนักและไตร่ตรองให้รอบคอบ คือการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นมนุษย์ ซึ่งหนังสือพิมพ์ต้องให้ความสำคัญและระวังมาก แต่การนำเสนอข่าวก็เป็นหน้าที่มันต้องไปกระทบกับคนใดคนหนึ่ง ถ้าเขาไม่กระทบกระเทือนก็ดี แต่บ่อยครั้งการฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์จะเกิดจากประเด็นนี้ สิ่งที่สำคัญคือความละเอียดรอบคอบและความระมัดระวัง

ภิญญวรรัช เกสวะวัฒนะ กล่าวว่า เรื่องคนทั่วไป ถ้ามีสิทธิในการปกป้องตัวของเขาอยู่แล้ว แต่ในกรณีของบุคคลสาธารณะอย่างดารา นักร้อง นักแสดง หรือนักการเมือง สิทธิของเค้าในส่วนนี้มันก็ต้องน้อยลง เพราะเมื่อคุณกลายมาเป็นบุคคลสาธารณะ พุดง่าย ๆ เลยคือ เรื่องราวของคุณก็เป็นเรื่องที่เราจะขายได้ และต้องไม่ลืมว่าถ้าไม่มีประชาชนบุคคลเหล่านี้ก็ไม่สามารถมีชื่อเสียงในสังคมได้

จักรกฤษณ์ เพิ่มพูน กล่าวว่า ถ้าถามนักวิชาชีพโดยให้มองว่าอะไรสำคัญกว่ากัน ผมว่าเกือบร้อยละ 90 จะตอบว่า สิทธิในการนำเสนอข่าวสำคัญกว่า เพราะยังงั้นบุคคลที่โดนอ้างถึงเขามีวิธีการใช้สิทธิเพื่อปกป้องตัวเองจากข่าวที่หนังสือพิมพ์ลงทั้งจากทางองค์กรอิสระอย่างสภาการหนังสือพิมพ์ หรือทางกระบวนการยุติธรรม

พนา จันทรวีโรจน์ กล่าวว่า เป็นเรื่องของหน้าที่ หนังสือพิมพ์มีหน้าที่ในการนำเสนอข้อเท็จจริงแก่ประชาชน ขณะเดียวกัน บุคคลใดๆ ก็มีหน้าที่ในการปกป้องความเป็นตัวเองไม่ให้สาธารณชนรับรู้ หากการทำหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่งมัน ไปละเมิดหรืออะไรก็ตามแต่ มันก็เกิดเรื่องราวฟ้องร้อง เดินขบวน แต่ว่าสิทธิส่วนบุคคลมันเป็นเรื่องพึงระวังของหนังสือพิมพ์เลย คุณได้สิทธิในการเสนอก็จริง แต่ทุกเรื่องที่คุณจะนำเสนอ คุณต้องตระหนักถึงความเป็นส่วนตัวของผู้ตกเป็นข่าวเสมอ อะไรจะทำให้เขาเสียหายก็ไม่ควรไปแตะต้อง

ธนกร ศรีสุขใส กล่าวว่า สิทธิทั้ง 2 อย่างนี้มันต้องถ่วงดุลซึ่งกันและกัน คือมันก็ชัดในเรื่องของกฎหมายรัฐธรรมนูญ ข้อกฎหมายมันมีชัดเจนอยู่แล้ว เรื่องที่เป็นเรื่องส่วนบุคคล แล้วมันไม่ใช่ประโยชน์ต่อสาธารณะ คือนักข่าวที่ตีพิมพ์หลักเลียงอยู่แล้ว โดยจรรยาบรรณ ส่วนคำว่าบุคคลสาธารณะ พวกเขามีมาตรฐานทางสังคมมากกว่าคนทั่วไป ดังนั้นเป็นสิทธิของสื่อมวลชนในการนำเสนอเรื่องของคนเหล่านี้ เพราะพวกเขาต้องอยู่ภายใต้กระบวนการตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ กล่าวว่า สิทธิส่วนบุคคล เราไม่สามารถไปละเมิดได้ ในขณะเดียวกันใครก็ไม่สามารถมาห้ามไม่ให้เรานำเสนอข่าวได้เหมือนกัน ผมว่ากรอบการตัดสินใจของนักข่าวหรือบรรณาธิการข่าวส่วนใหญ่ มักมองในส่วนแรกก่อน โดยอาศัยกรอบของประโยชน์ต่อสังคม สาธารณะ ถ้ามีประโยชน์ เราตัดสินใจลงเลย แต่ถ้าลงไปก็ไม่ได้อะไร ถ้าถูกฟ้องก็แพ้ ก็ไม่ลงนำเสนอ

อายุขย ประทีป ณ ถลาง กล่าวว่า ผมว่าถ้าเป็นกรณีของบุคคลสาธารณะมันง่าย แต่ถ้าเป็นบุคคลธรรมดาหนังสือพิมพ์ต้องคำนึง ถ้าเป็นหนังสือพิมพ์การเมือง เราจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับเรื่องเด็ก เรื่องผู้หญิง เรื่องข่มขืนฆ่า เราตัดออกมาแล้ว เราจะไม่มีปัญหา แต่ก็จะมีปัญหาในเรื่องบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม อย่างไรก็ตาม ในส่วนของบุคคลสาธารณะ เรื่องส่วนตัวของเขา เช่น เรื่องลูกเมีย โดยแท้ เราก็ไม่ยุ่ง สิ่งที่เรายึดคือเรื่องราวดังกล่าว ประชาชนควรรู้แค่ไหน ส่วนเรื่องการนำเสนอมันเป็นหน้าที่ของเราอยู่แล้ว เพียงแต่เราต้องมีกรอบในเรื่องการรักษาสิทธิส่วนบุคคลด้วย ไม่ใช่เอะอะก็ลง

ฐากร บุนปาน กล่าวว่า บุคคลมีสิทธิที่จะรักษาเรื่องส่วนตัวของตน ในขณะที่เดียวกันหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนก็มีสิทธิในการนำเสนอเรื่องราวต่างๆต่อสังคม ผมว่าถ้าการนำเสนอของเรามันไม่ก้าวเข้าไปในวิถีชีวิตของใครมากนักก็ใช้ได้ หนังสือพิมพ์จะมีหลักอยู่ข้อหนึ่งคือ คุณต้องแยกให้ออกว่าเรื่องที่คุณจะนำเสนอมันมีประโยชน์ต่อสาธารณะอย่างจริงหรือไม่ ถ้ามันมี

ประโยชน์ต่อสังคมในวงกว้าง มันก็ต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ตรงนี้มันมีกฎหมายคุ้มครองด้วย

จิระพงศ์ เต็มเปี่ยม กล่าวว่า อย่าใช้คำว่าสิทธิเลย มันเป็นหน้าที่ นักหนังสือพิมพ์เราไม่ได้มีสิทธิอะไร มันเป็นหน้าที่มันการนำเสนอให้สังคมรู้ หนังสือพิมพ์มีอยู่สองส่วน คือ ส่วนหนึ่งที่เป็นข่าว คือข้อเท็จจริง ที่เกิดขึ้น โดยไม่ได้เสริมแต่งอะไร อันที่สอง คือบทความ ซึ่งอาจจะเขียนความคิดเห็นของเขา แล้วแต่ว่าจะชี้นำสังคมอย่างไร มันเป็นหน้าที่ที่เราต้องทำในสองส่วนนี้ แล้วผู้ถูกผลกระทบเขาก็มีสิทธิที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะพิสูจน์ตัวเขา ผมมองว่าสิทธิส่วนบุคคลเป็นสิ่งที่วิชาชีพเราต้องพึงระวัง แต่ไม่ว่าจะเป็นบุคคลสาธารณะ หรือบุคคลธรรมดา ก็จะมีสิทธิที่เท่าเทียม หนังสือพิมพ์จะให้ความเป็นธรรมเหมือนกันหมด

ศุภย์ ศิริกุลพิพัฒน์ กล่าวว่า ทุกคนในสังคมมีสิทธิที่จะทำอะไรก็ได้ตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย ซึ่งการทำอะไรนั้นมันต้องไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเรามีสิทธิที่จะทำ รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองบางประการไว้ แต่ถ้าสิ่งที่เรานำเสนอมันไปทำให้คนอื่นเดือดร้อน เขาก็มีสิทธิในการปกป้องตัวของเขา การฟ้องร้องเป็นกระบวนการใช้สิทธิในการปกป้องความเป็นส่วนตัวอย่างหนึ่ง แต่นักการเมืองชอบเอาเรื่องการทำงานไปเป็นเรื่องส่วนตัว มันไม่ใช่ บุคคลที่เป็นคนสาธารณะสิทธิของเขามันไม่เท่ากับคนอื่น เขาต้องมีความพร้อมในการที่จะถูกตรวจสอบ

การเสนอแนวทางแก้ไขในกระบวนการทำข่าวเพื่อไม่ให้เกิดข่าวลักษณะหมิ่นประมาทหรือจรรยาบรรณ

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาในประเด็นดังกล่าว พบว่าแนวทางในการแก้ไขในกระบวนการทำข่าวเพื่อไม่ให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาทนั้น หนังสือพิมพ์ได้เสนอว่าควรมีการกำหนดมาตรการในการควบคุมข่าวลักษณะดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม โดยเพิ่มการควบคุมเข้าไปในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิต โดยในระดับหัวหน้าข่าวหรือบรรณาธิการข่าวจำเป็นต้องมีความตระหนักและเข้ามามีส่วนในการควบคุมดังกล่าว โดยอาจจะมีการกำหนดบทลงโทษอย่างเป็นรูปธรรมในกรณีที่มีการทำข่าวและเกิดความผิดพลาดจนถึงขั้นโดนฟ้องร้องขึ้น

นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ได้เสนอว่าควรมีการจัดอบรมบุคลากรในกระบวนการทำข่าวทั้งในระดับนักข่าว ในเรื่องกฎหมายและจรรยาบรรณ เพื่อให้ นักข่าวมีประสบการณ์และมีการพัฒนาความรู้ในเรื่องดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ได้เสนอให้ บุคลากรในกระบวนการผลิตข่าวนั้นควรจะต้องมีความตระหนักและความรับผิดชอบในการทำข่าวและยึดมั่นในอุดมการณ์ในการนำเสนอข่าวเพื่อประชาชน และเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ นอกจากนี้การยึดหลักการทางวารสารศาสตร์ในเรื่องความเป็นกลาง หนังสือพิมพ์เสนอว่าจะช่วยลดปัญหาดังกล่าวได้

โดยสรุปจากคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

สุชิน รุ่งเรืองกุล กล่าวว่า การยึดหลักความเป็นกลางเป็นแนวทางจะช่วยได้ นอกจากนี้การจัดให้มีการอบรมคนทำข่าวเสมอๆ ทั้งในแง่กฎหมายและจริยธรรมมันทำให้เขามีประสบการณ์ มีแนวทางในการทำงาน และพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้น

ภิญญวรัช เกสรวัฒนะ กล่าวว่า การควบคุมที่เข้มแข็งในกระบวนการทำข่าวในทุกๆ ขั้นตอนอาจจะช่วยได้ ผมว่ามันแก้จากส่วนของของคนทำข่าวก็ได้ แต่มันยาก คนเรามันมาจากพื้นเพที่ต่างกัน กระบวนการในการควบคุมจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำข่าวดังหัวหน้าข่าว หรือบรรณาธิการมันจะช่วยแก้ปัญหานี้ได้

จักรกฤษณ์ เพิ่มพูน กล่าวว่า เวลาที่ข่าวของเราโดนฟ้องร้องเรามีความพยายามเหมือนกันในการหาว่าทำไมมันโดนฟ้องอยู่เรื่อย จนเราพบว่าการควบคุมในระดับปฏิบัติ เช่นการออกนโยบายในการทำงาน การอบรมบางที่มันได้ผลแต่น้อย เราเลยให้ความสำคัญกับระดับผู้บริหาร เช่น หัวหน้าข่าว บรรณาธิการ เราว่าพวกนี้มีน้อยควบคุมได้ง่าย กว่าสายปฏิบัติ คนเหล่านี้จะมีหน้าที่ตรวจสอบข่าวที่จะนำเสนอ อย่างรอบคอบ อะไรที่ทำอย่างรอบคอบผมว่าผลที่ได้มันจะออกมาดี

พนา จันทรวิโรจน์ กล่าวว่า การแก้ไขให้ข่าวที่โดนฟ้องร้องลดลง คือ มันต้องมีกระบวนการเข้ามาควบคุมการทำงานของนักข่าว อย่างเห็นเป็นรูปธรรมมากกว่าที่เป็นอยู่ นักข่าวเราทำผิด มันไม่มีการลงโทษจริงๆ ในเรื่องข่าวโดนฟ้อง เราถือว่ามันเกิดจากปัจจัยหลายๆอย่างซึ่งนักข่าวมันเป็นปัจจัยสำคัญก็จริง แต่เราทำโทษไม่ได้ มันก็ไม่หลากหลาย ผมว่าจะแก้ก็ต้องหามาตรการมาควบคุมนักข่าว

ธนกร ศรีสุโขใส กล่าวว่า ส่วนที่มันแก้ไขได้ในกระบวนการผมคิดว่าน่าจะเป็นที่ตัวบุคคลของเราเองมากที่สุด พวกเขาต้องมีความรอบคอบและปฏิบัติตามอุดมการณ์ เพื่อสังคมไม่ใช่เพื่อขาย ความรอบคอบ ละเอียดอ่อนน่าจะช่วยลดปัญหาดังกล่าวได้ หนังสือพิมพ์ไม่ได้อยากถูกฟ้อง แต่เมื่อโดนฟ้องแล้วเราก็หาแนวทางแก้ไขทุกที แต่มันยังไม่ได้ผลสักทีเหมือนกัน เพราะความตระหนักในการทำข่าวมันมีน้อยและลักษณะของการทำงานมันเอื้อให้เกิดความผิดพลาดได้สูง

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ กล่าวว่า ข่าวหมิ่นประมาทมันต้องลดด้วยความรู้ ความรอบคอบของคนเขียน ของหัวหน้าข่าว ในกระบวนการทำข่าวทุกขั้นตอนต้องระมัดระวังและรอบคอบมากขึ้น เรื่องอัตราการลงโทษผมว่าสูงนะ แต่ถ้าจะให้ลดจริงๆ อย่าให้ บก. ผู้พิมพ์ผู้โฆษณาเห็น้อยคนเดียว มันต้องมีการสอบสวนในองค์กรถ้าเกิดการฟ้องร้อง หากคนรับผิดชอบมาให้ได้ แล้วลดเงินเดือนอาจจะช่วยได้อีกทางหนึ่ง

อายุข ประทีป ณ ถลาง กล่าวว่า ถ้าเชิงจริยธรรม มีทางแก้ไขอะ มันเป็นเรื่องที่แก้ง่าย ก็แก้ที่ตัวคนทำมันนั่นแหละ หรือไม่ก็กำหนดข้อบังคับมาสักอย่าง ให้ปฏิบัติตามกัน แต่ในเชิงกฎหมายมันแก้ยาก การใช้สิทธิของผู้เสียหาย มันนอกเหนือความคาดหมาย แต่ผมว่าถ้าเราทำหน้าที่ของเรา

ภายใต้ขอบเขตที่ว่า เราให้ความสำคัญกับคนนั้นพอสมควรหรือเปล่า เราพิจารณาข้อมูลข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นพอสมควรหรือไม่ ภายในกระบวนการทำข่าวมันต้องช่วยๆกันแก้ไข

ฐากร บุนปาน กล่าวว่า การแก้ไขมันมี สองทาง คือ 1) ต้องมีความรู้แตกฉาน รู้จริง รู้ชัดในเรื่องที่ตนเองนำเสนอ 2) ต้องมีสติในการทำงาน รู้ว่าขอบเขตที่เหมาะสมควรอยู่ตรงไหน ถ้ามีความรู้คุณก็เขียนไม่ผิด มีสติก็จะทำให้ไม่พลุ่งพล่าน แต่หลังจากนั้น ไม่ได้หมายความว่า คุณจะไม่ต้องถูกฟ้อง เราเพียงทำหน้าที่ของเราให้ดีที่สุด รอบคอบที่สุดเท่านั้น

จิระพงศ์ เต็มเปี่ยม กล่าวว่า ผมเองพยายามระมัดระวัง ในเมื่อเราเป็น บก. เราต้องเข้มงวดเวลาประชุมเราก็ต้องให้นโยบาย บอกลูกน้องให้มากกว่าเดิมว่าเมื่อเราถูกฟ้อง 1 คดี ประกันตัวในชั้นพนักงาน 1 คดี สองแสนบาท ถ้าโดน 10 คดี ก็สองล้านบาท จะเดือนกันให้ระมัดระวัง โรงพิมพ์ก็ไม่ค่อยมีรายได้ ถ้าโดนฟ้องเยอะๆเราต้องเจอปัญหาในเรื่องธุรกิจ เมื่อเกิดผลกระทบก็ระมัดระวังให้มากขึ้น สิ่งที่เขียนด้วยความถึกคอง สิ่งที่เขียนด้วยอารมณ์อย่าให้มี ระมัดระวังให้มากขึ้น อันนี้เราต้องคอยบอก นอกจากนั้นคงต้องมีการจัดอบรม และประชุมบ่อยๆ ประเด็นไหนที่เคยถูกฟ้องก็ให้หลีกเลี่ยง

ตุลย์ สิริกุลพิพัฒน์ เราต้องวางนโยบายในการทำข่าวให้ชัดเจน แล้วทำไปตามนั้นอย่างเคร่งครัด ตัวนี้จะเป็นตัวควบคุมการทำงานทั้งหมดภายในกระบวนการทำข่าว หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ไม่มีตรงนี้

วิเคราะห์คำสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา :

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าว ได้พบประเด็นสำคัญซึ่งสังเคราะห์ได้กล่าวคือ นักหนังสือพิมพ์พยายาม ให้เหตุผลจากการกระทำของตน (Justification) ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายต่างๆกัน

- อ้างว่าสิ่งที่นำเสนอถูกแต่การเลือกใช้คำผิด เช่น ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ซึ่งทำข่าวกรณีศึกษาที่ 6 แฉ กก. สรรหา กทช. ส่อเค้าไม่โปร่งใส กล่าวว่า “ในเรื่องนี้มันไม่ได้ผิดที่ข้อเท็จจริง ความจริงข้อเท็จจริงมันถูกทั้งหมด แต่ผิดที่เราเลือกใช้คำผิด”
- อ้างโดยโทษตัวผู้เสียหายในลักษณะที่ฟ้องแก้แค้น หรือเกิดมาเป็นบุคคลสาธารณะ เช่น นักการเมือง หรือ ดารา จำเป็นจะต้องมีการตรวจสอบ เช่น ภิญญาวรช เกสสะวัตนะ หัวหน้าข่าวบันเทิง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ซึ่งทำข่าวกรณีศึกษาที่ 2 จอยเลิฟซินดังกล่าว กล่าวว่า “ถ้าจะผิดก็คงเป็นที่เราไปเอาเรื่องของคนที่อยู่ในข่าวมาลง คนในข่าวเองที่เป็นตัวจักรสำคัญที่ทำให้การทำข่าวของเรามีปัญหา เนื่องจากเราไปก้าวล่วง

ความเป็นส่วนตัวตามที่พวกเขาอ้าง แต่พวกเขาต้องไม่ลืมความเป็นคนของประชาชนที่
เรื่องราวของคุณเป็นเรื่องกระหายใคร่รู้ของคนอ่านของเรา”

ข้ออ้างดังกล่าว เกิดขึ้นหลังจากข่าวถูกนำเสนอออกไปและส่งผลกระทบต่อบุคคลในข่าว
แล้ว แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการหาเหตุผลมาอธิบายการกระทำของตน โดยเหตุผลดังกล่าว
เป็นไปในลักษณะที่ชี้ให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ไม่ได้มีความผิดอะไร สิ่งที่ทำไปทำไปตามหน้าที่ แต่มี
ปัจจัยอื่นๆที่ทำให้การนำเสนอข่าวมีความผิดพลาดจนเกิดผลกระทบต่อบุคคลในข่าว

ผลการสัมภาษณ์ความเห็นของผู้เสียหายจากกรณีศึกษา :

ความเห็นต่อกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ส่งผลให้เกิดการหมิ่นประมาทบุคคล

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เสียหายจากกรณีศึกษากรณีศึกษาในประเด็นดังกล่าว
พบว่า ผู้เสียหายทั้งสามท่านได้ให้ความเห็นว่าภายในกระบวนการมีเงื่อนไขหรือปัจจัยที่ทำให้เกิด
ปัญหาในการรายงานข่าว โดยผู้เสียหายมีความเห็นพ้องกันในประเด็นที่ว่านักหนังสือพิมพ์มีความ
ต้องการที่จะขายข่าวจึงเกิดความไม่รอบคอบในการนำเสนอ นอกจากนี้ปัญหาหลักในกระบวนการ
ทำข่าวที่ผู้เสียหายกล่าวถึงคือ นักข่าว ซึ่งไม่มีความรู้ที่ดีพอ , ชอบตีความไปเอง และกลวิธีในการทำ
ข่าวของนักข่าวในความเป็นจริงมีปัญหา บางที่มีการลอกข่าวกัน

นอกจากนี้ผู้เสียหายได้ให้ทรรศนะว่า จากความประพฤตินักข่าวก่อให้เกิดภาพที่ว่า
นักข่าวเป็นเครื่องมือของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือไม่ อย่างไรก็ตามผู้เสียหายยังมองในเรื่องแรง
กดดันภายในกระบวนการทำข่าว ซึ่งมีเวลาที่กระชั้นชิดเป็นตัวกำหนด ทำให้บรรณาธิการ
ตรวจสอบไม่ดีพอ

โดยสรุปจากคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

พิทูลแก้ว ไกรฤกษ์ กล่าวว่า ไม่รู้ว่าหนังสือพิมพ์เขาทำข่าวกันอย่างไร แต่คิดว่า นโยบายของ
หนังสือพิมพ์ที่ต้องการแต่จะขายข่าว มันมีส่วนอย่างมาก ข่าวบางข่าวไม่เห็นควรจะทำก็ทำเป็น
เรื่องราวใหญ่โต ข่าวที่ควรทำกลับไม่ทำหรือทำก็ทำแบบผิดๆ ใส่ร้ายป้ายสี จะได้ขายได้ นอกจากนี้
ตัวนักข่าวสำคัญมาก บางที่ไม่มีความรู้ เอาความตรงนั้นมาปะติดปะต่อ แล้วก็ตีความไปเอง พอเกิด
ความผิดพลาด ไปกระทบต่อชื่อเสียง ถึงมีการฟ้องร้องกันมันก็ช่วยอะไรไม่ได้แล้ว เราเสียหายไป
แล้ว นักข่าวชอบทำตัวเหมือนเป็นเครื่องมือของใครบางคน ทั่วๆไปไม่ได้ตั้งใจ แต่มันมาจากการ
กระทำของตัวเอง

สฤษฎี นกพลับ กล่าวว่า ในฐานะที่เป็นคนทำหนังสือพิมพ์ ผมมองว่า ในกระบวนการทำ
ข่าวมันเกิดความกดดันอยู่ในทุกขณะ กดดันจากเรื่องที่ต้องมาข่าว ต้องแข่งขันในการนำเสนอข่าว
บก. คือผู้บริหารข่าวบางครั้งก็ไม่ได้มีการกลั่นกรองที่ดีพอ หนังสือพิมพ์ทุกฉบับมีความคิด
เหมือนกันในเรื่อง ความเป็นกลาง หรือ Fairness เราต้องให้โอกาสแก่ผู้ตกเป็นข่าวชี้แจงข้อกล่าวหา
แต่มันมีแรงกดดันอย่างที่ว่า ในการที่จะต้องปิดข่าวให้ทันในแต่ละวัน ทำข่าวมันมี Deadline ถ้าเรา

จะเอาข่าวนี้ลงแต่มันยังไม่สมบูรณ์ คนทำหน้าที่จะทิ้งรูไว้สำหรับข่าวนี้ ในขณะที่เราตรวจสอบเวลาก็กระชั้นเข้ามา บางครั้งเราต้องตัดสินใจ ไม่ใช่ไม่รอบคอบ มันทำให้ข่าวที่ลงไปเสี่ยงต่อการโดนฟ้องเยอะ คิดว่าไม่มีหนังสือพิมพ์ฉบับใดต้องการลงข่าวเพื่อให้ใครเสียหาย แต่เราว่ากันตามเนื้อหาข้อเท็จจริง เพียงแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบมันไม่ค่อยดีนัก พุดง่าย ๆ เราไม่มีเวลามากนัก

ถวิล พึ่งมา กล่าวว่า การทำข่าวของนักข่าวมันไม่รอบคอบ บางทีโศกคำพูดแล้วตัดเอาแต่ที่เขาพูดไม่ดีไปลง คือลงไม่หมด เขาก็เสียหาย บางทีนักข่าวเป็นเครื่องมือของคนบางกลุ่มเพื่อมาทำลายคนอีกกลุ่ม พวกเขาทำให้คนอ่านคิด ได้อย่างนั้น การเสนอข่าวไม่มีแล้วความเป็นกลาง นักข่าวมือคด คิดและตีความจากสิ่งที่ตัวเองได้ยินมาแค่น้อยนิด แล้วไปตีความเป็นเรื่องใหญ่เรื่องโต ผมว่ากระบวนการคิดของคนทำข่าวมีปัญหา เพราะเขาคิดแบบลวกๆ ทำข่าวให้มันผ่านไปเท่านั้น ให้มันขายได้เป็นพอ ตรงนี้มันเลยเกิดผลเสียต่อคนอื่น แล้วที่ผมเห็นส่วนมากเขาไม่ได้ทำข่าวกันเอง ลอกกัน ไปดูตามทำเนียบหรือสภา บางทีก็ไปขอเอกสารที่ทางสภาเขาเตรียมไว้แล้วก็เอามาทำ ผมไม่รู้ว่าเป็นแบบนี้เขาทำข่าวกันแบบนี้ อย่างนี้ถ้าเป็นข่าวลือหรือเรื่องไม่จริงก็ไม่มีการรู้ เพราะไม่เห็นเขาจะตรวจสอบอะไร ได้อะไรมาก็เอาไปลง

ความเห็นต่อความรับผิดชอบต่อการนำเสนอข่าว (กรณีส่งผลกระทบต่อบุคคลในข่าว)

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เสียหายจากกรณีศึกษากรณีศึกษาในประเด็นดังกล่าว พบว่า ผู้เสียหายเห็นว่า การลงประกาศขอขมาเป็นการแสดงความรับผิดชอบในกรณีที่หนังสือพิมพ์เสนอข่าวไปกระทบบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่การลงประกาศขอขมาของหนังสือพิมพ์ก็มีปัญหาตรงที่ลงในเนื้อที่จำกัด

ผู้เสียหายยังเสนอความคิดเห็นว่ากระบวนการทางกฎหมายเป็นกระบวนการที่ทำให้หนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่อการนำเสนอข่าวมากขึ้น

โดยสรุปจากคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

พิบูล แก้ว ไกรฤกษ์ กล่าวว่า ไม่เห็นเขาจะรับผิดชอบอะไร เสนอข่าวแล้วก็จบ แต่ถ้ามันเกิดผลเสียมันจะย่ำอยู่กับบุคคลที่ตกเป็นข่าว ถ้าเราไม่ฟ้องร้อง ไม่ฟ้องกระบวนการยุติธรรม ไม่มีทางที่จะให้หนังสือพิมพ์มาขอโทษเราได้ เขาทำอะไรไม่รู้ตัวว่าผิด การลงขอขมามันก็เป็นเรื่องดี แสดงให้เห็นว่าเขามีความรับผิดชอบต่อบ้าง แต่คนที่เชื่อว่าเราโกงเขาจะมาอ่านหรือ ไม่เราก็ไม่รู้ การประกาศขอขมาน่าจะลงหน้าหนึ่งเลยด้วยซ้ำจะได้เห็นชัดๆบางทีไปแอบอยู่ข้างใน เนื้อที่นิดเดียวแต่ตอนลงข่าวของเราลงซะใหญ่โต

สฤษฎ์ นกพลับ กล่าวว่า มันมีการพุดกันมากในเรื่องการลงประกาศขอขมา ว่าหนังสือพิมพ์บางครั้งลงข่าวจนทำให้เป็นเรื่องใหญ่ ลงหลายวัน ยิ่งที่ลงหน้าหนึ่ง คนอ่านต้องสนใจเป็นพิเศษ แต่พอลงขอโทษหรือลงแก้ข่าวหรือประกาศขอขมา ลงนิดเดียว อย่างมากสุดลงแค่เจ็ดวัน มันไม่สมควร แต่ไม่ใช่แค่หนังสือพิมพ์เมืองไทย เมืองนอกก็เป็นแบบนี้ แต่ผมคิดว่าการลงขอขมามันเป็น

การแสดงความรักชอบของหนังสือพิมพ์ที่เห็นได้ชัดแล้ว ไม่มีใครอยากลงขอมมากนัก เพราะเราต้องเสียเงินเอง แล้วถ้าคนอ่านมาเห็นหนังสือพิมพ์นี้ขอมอีกแล้ว มันก็กระทบความเชื่อถือไปได้เยอะ การลงขอมมาจึงเป็นความกล้าของหนังสือพิมพ์ในการยอมรับความผิดโดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ

ถวิล พึ่งมา กล่าวว่า การใช้อำนาจทางกฎหมายจัดการกับหนังสือพิมพ์มันเป็นตัวบังคับให้หนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบมากขึ้น ผมว่าถ้าผมนั่งเฉยหรือโต้แย้งเองโดยไม่พึ่งศาล ไม่มีทางที่หนังสือพิมพ์จะยอมมาคุยด้วย ผมเข้าใจว่าเขามีศักดิ์ศรี แต่เขาต้องมองว่าคนอื่นเขาก็มีเกียรติมีศักดิ์ศรีไม่น้อยกว่าคุณ ศักดิ์ศรีของหนังสือพิมพ์จะหมดไปเลยถ้าไม่มีความรับผิดชอบต่อข่าวที่ตัวเองนำเสนอ

ความเห็นต่อมาตรการควบคุมข่าวลักษณะหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมายหรือจริยธรรมของหนังสือพิมพ์

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เสียหายจากกรณีศึกษากรณีศึกษาในประเด็นดังกล่าวพบว่า ผู้เสียหายมีความเห็นว่ามาตรการควบคุมภายในองค์กรหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการควบคุมข่าวในลักษณะที่หมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมายหรือจริยธรรมนั้นไม่ได้ผลในทางปฏิบัติ เพราะปัจจัยหลายอย่างภายในองค์กรหนังสือพิมพ์เอง เช่น สภาพของนักข่าวที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ภายในองค์กรหนังสือพิมพ์ยังไม่มีกำหนดบทลงโทษอย่างชัดเจน

ผู้เสียหายได้ให้ทรรศนะที่น่าสนใจว่าการควบคุมการทำงานของหนังสือพิมพ์นั้นไม่ควรจะเกิดแต่ภายในองค์กร มาตรการควบคุมภายนอกควรดำเนินไปด้วย ถึงจะทำให้การควบคุมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

โดยสรุปจากคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

พิศุลแก้ว ไกรฤกษ์ กล่าวว่า มันไม่มีบทลงโทษที่แน่ชัดในองค์กรของเขาเอง นักข่าวคนหนึ่งทำผิด ก็ไม่มีอะไรเกิดขึ้น บางทีนโยบายหรือมาตรการในการควบคุมมันเป็นเพียงกระดาษที่แปะไว้ตามข้างฝา ไม่มีใครสนใจเอาไปปฏิบัติ เพราะถ้าเขาทำตามมาตรการนั้นๆ คงไม่มีข่าวในลักษณะที่ทำให้คนอื่นเสียหายเกิดขึ้นอยู่อย่างทุกวันนี้

สฤษฎชัย นกพลับ กล่าวว่า ในองค์กรหนังสือพิมพ์จะใช้มาตรการหรือมาตรฐานทางจริยธรรมจากสภาการหนังสือพิมพ์มาเป็นตัวกำหนดจรรยาบรรณาในหน่วยงานของตน จรรยาบรรณไม่ใช่แค่เรื่องจริยธรรมเท่านั้นแต่เป็นเรื่องของกฎหมายด้วย ตัวบทที่กำหนดไว้เป็นข้อกำหนดที่ดีแต่มันไม่ได้ผลในทางปฏิบัติ เพราะปัจจัยหลายอย่างทั้งตัวองค์กรเอง กระบวนการในการทำข่าว และสถานะของนักข่าวเอง ที่มีระบบความคิดที่ต่างกัน

ถวิล พึ่งมา กล่าวว่า มันคงกำหนดอะไรได้ไม่มาก การกำหนดกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมหรือการทำงานเพื่อหลีกเลี่ยงความผิดเชิงกฎหมายมันขึ้นอยู่กับส่วนตัวของนักหนังสือพิมพ์ว่ามีสำนึกใน

เรื่องดังกล่าวมาน้อยแค่ไหน ในองค์กรมีมาตรการควบคุมก็จริง ในขณะที่เดียวกันภายนอกองค์กรก็ต้องควบคุมเขาด้วย มันต้องมีลักษณะในการควบคุมเป็นชั้นๆ ถึงจะได้ผล อย่างพอการควบคุมภายในไม่ได้ผล เราก็มีกฎหมายมาเป็นตัวควบคุมอีกชั้นหนึ่ง เป็นต้น

ความเห็นต่อสิทธิในการรักษาสิทธิส่วนบุคคลของประชาชน / องค์กร / หน่วยงานราชการ

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เสียหายจากกรณีศึกษากรณีศึกษาในประเด็นดังกล่าวพบว่า หนังสือพิมพ์ยังตระหนักต่อคำว่าสิทธิส่วนบุคคลน้อย ซึ่งการเสนอข่าวส่วนใหญ่เพียงเพื่อต้องการขายข่าวเท่านั้น ซึ่งวิธีการที่ดีที่สุดในการปกป้องสิทธิส่วนบุคคลจากการละเมิดของหนังสือพิมพ์คือการดำเนินทางกฎหมายให้ถึงที่สุด นอกจากนี้ยังมีองค์กรอิสระซึ่งดูแลสื่อหนังสือพิมพ์เช่นสภาการหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นช่องทางในการปกป้องสิทธิส่วนบุคคลได้อีกทางหนึ่ง

โดยสรุปจากคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

พิศกุลแก้ว ไกรฤกษ์ กล่าวว่า ตามรัฐธรรมนูญเรามีสิทธิในการรักษาความเป็นส่วนตัวของเราอยู่แล้ว แต่หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นๆ มักไม่ค่อยตระหนัก เรื่องบางเรื่องไม่เห็นจะเป็นประโยชน์ต่อใครเลย เขากลับเอาเรื่องเหล่านั้นมานำเสนอ ทั้งๆที่เป็นเรื่องบนเตียง เพราะหนังสือพิมพ์ขากความตระหนักในเรื่องนี้ของบุคคลอื่นๆ ทำให้เขาเสนอข่าวที่ไม่ดีเยอะมากกว่าข่าวที่ดี การฟ้องร้องต่อศาลจึงเป็นวิธีหนึ่งที่เราเลือกใช้ในการปกป้องสิทธิของเราไม่ให้ถูกล่วงละเมิด และอาจจะเป็นวิธีการเดียวที่ได้ผลก็ได้

สฤษฎชัย นกพลับ กล่าวว่า การรักษาสิทธิส่วนบุคคลเป็นเรื่องสำคัญมาก คงเป็นการวิพากษ์วิจารณ์กันเอง ว่าสื่อไทยค่อนข้างที่จะให้ความสำคัญกับสิทธิส่วนบุคคลน้อย ก็จะพยายามขายเนื้อหา ขายหัว แล้วบางครั้งต้องยอมรับว่ามันเสียหายต่อคนที่ตกเป็นข่าวเป็นอย่างมาก อันนี้ต้องยอมรับ แล้วเป็นสิ่งที่สื่อจะต้องปรับปรุง โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ การลงรูปที่ไม่เหมาะสมที่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเสียหาย การลงข่าวที่ไม่ดีโดยที่เจ้าตัวไม่มีโอกาสแก้ตัว เป็นสิ่งไม่ถูก แล้วคนไทยยังให้ความสำคัญกับการปกป้องสิทธิส่วนบุคคลน้อย บางคนไม่ทำอะไร ผมว่าควรฟ้อง มันทำให้สื่อที่ทำไม่ดีเค้าจะได้รู้ว่าเค้าไม่สามารถจะหลุดไปง่ายๆเหมือนแต่ก่อน

ถวิล พึ่งมา กล่าวว่า การที่หนังสือพิมพ์มีสิทธิและเสรีภาพในการนำเสนอข่าวมันเป็นเรื่องที่ดี แต่การใช้เสรีภาพของคุณมันต้องไม่ไปละเมิดสิทธิของคนอื่นด้วย เพราะในตอนนี้หนังสือพิมพ์กำลังใช้เสรีภาพของตัวเองมากुकความประชาชนอย่างมาก การฟ้องร้องมันเป็นเรื่องสมควรแล้ว สื่อที่ไม่ดีจะได้ถูกลงโทษบ้าง จะหลาบจำหรือไม่มันอีกเรื่องหนึ่ง แต่พลังของประชาชนอย่างเราต้องทำให้เขารู้บ้าง มันมีองค์กรอิสระเกี่ยวกับสื่ออย่างสภาการหนังสือพิมพ์ก็เป็นช่องทางที่เราสามารถเข้าไปรักษาสิทธิได้เหมือนกัน

ข้อเสนอแนะในการป้องกันไม่ให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เสียหายจากกรณีศึกษากรณีศึกษาในประเด็นดังกล่าว พบว่าผู้เสียหายจากข่าวกรณีศึกษาได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการป้องกันไม่ให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท ดังนี้

1. ควรมีการจัดการอบรมภายในหน่วยงาน เพื่อให้หนังสือพิมพ์ต้องมีความตระหนักในเรื่องความยุติธรรม และความเป็นกลาง และฝึกฝนให้หนังสือพิมพ์ต้องไม่คาดคะเน และควรตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาอย่างดี
2. ต้องมีระบบสนับสนุนในการทำงานเพื่อพัฒนามาตรฐานทางวิชาชีพ เช่น สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์, สภาการหนังสือพิมพ์

โดยสรุปจากคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

พิบูลแก้ว ไกรฤกษ์ กล่าวว่า หนังสือพิมพ์ต้องไม่คาดคะเน อย่าสรุปเอาเอง การสรุปอะไรต้องทำต่อเมื่อมีข้อเท็จจริงของมันเป็นเรื่องที่ดีทำให้หนังสือพิมพ์ไม่กล้าออกนอกกลุ่มนอกทาง การจัดอบรมในหน่วยงานก็เป็นเรื่องที่เหมาะสมควรจะทำ

สฤษฎชัย นกพลับ กล่าวว่า หลักการง่ายๆเลย คนทำข่าวต้องมีความตระหนักในเรื่องความยุติธรรม ความเป็นกลาง เราต้องฝึกให้นักข่าวมีระบบความคิดในเรื่องนี้

ถวิล พึ่งมา กล่าวว่า สื่อมวลชนยังขาดระบบที่จะสนับสนุนในการทำงานที่จะพัฒนามาตรฐานทางวิชาชีพ ถ้าไม่ยอมให้รัฐเข้าไปจัดการก็ทำกันเองได้หรือไม่ สมาคมนักข่าวหรือสภาการหนังสือพิมพ์อะไรที่มีอยู่ จัดอบรม ฟันฟู เนาะแนว ให้นักข่าวมีความสามารถในเชิงปฏิบัติการได้มากขึ้นและดีขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 : การสำรวจความคิดเห็น (Survey)

ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) เกี่ยวกับกระบวนการทำข่าว เพื่อหาข้อมูลมา ประกอบให้การสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ให้มีความสมบูรณ์ขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 100 คน คือ ผู้สื่อข่าว ในองค์กรหนังสือพิมพ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา จำนวน 10 ชื่อฉบับ ชื่อฉบับละ 10 คน

จากการตอบแบบสอบถามผู้วิจัยได้สรุปเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

- ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- ปัจจัยหรือเงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวที่ก่อให้เกิดข่าวลักษณะหมิ่นประมาท
- สิทธิส่วนบุคคลและสิทธิในการนำเสนอข่าว
- ความตระหนักของนักข่าวต่อการถูกฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาท
- มาตรการในการควบคุมข่าวลักษณะหมิ่นประมาทต่อความผิดเชิงกฎหมาย
- แนวทางแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาทหรือความผิดเชิงจริยธรรม

ผลจากการสำรวจความคิดเห็นมีดังนี้

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์จำนวน 100 คน เป็นเพศชายจำนวน 76 คน เพศหญิง 24 คน โดยนักข่าวส่วนใหญ่จะมีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี โดยอายุการทำงานในวิชาชีพส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 6-10 ปี สำหรับการศึกษามาก่อนจบการศึกษาทางนิติศาสตร์และวารสารศาสตร์ และผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งเป็นนักข่าว 3 สายข่าว ได้แก่ นักข่าวสายการเมือง 57 คน นักข่าวสายเศรษฐกิจ 22 คน และ นักข่าวสายบันเทิง 21 คน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 : ข้อมูลส่วนบุคคลกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	ชาย	76 คน (76%)
	หญิง	24 คน (24%)
อายุ	21-30 ปี	54 คน (54%)
	31-40 ปี	39 คน (39%)
	41-50 ปี	7 คน (7%)
การศึกษา	นิเทศศาสตร์/วารสารศาสตร์	67 คน (67%)
	อื่นๆ	33 คน (33%)
ระยะเวลาในวิชาชีพ	1-5 ปี	12 คน (12%)
	6-10 ปี	79 คน (79%)
	11-15 ปี	9 คน (9%)
ตำแหน่งงานในองค์กร	ผู้สื่อข่าวการเมือง	57 คน (57%)
	ผู้สื่อข่าวบันเทิง	22 คน (22%)
	ผู้สื่อข่าวเศรษฐกิจ	21 คน (21%)

ปัจจัยหรือเงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวที่ก่อให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท

จากแบบสอบถามพบว่าปัจจัยหรือเงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวหนังสือพิมพ์ที่ก่อให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท ปัจจัยแรกที่สุดที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นได้แก่ ประเด็นที่นักข่าวขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำข่าว คิดเป็น 28% อันดับรองลงมาคือ บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าว ซึ่งขาดความรอบคอบในกระบวนการตรวจสอบ คิดเป็น 18% นอกจากนี้มีปัจจัยอื่นๆ อีกได้แก่ เวลาในการทำข่าวที่กระชั้นชิด คิดเป็น 16% ตัวผู้ตกเป็นข่าวเป็นบุคคลสาธารณะมีชื่อเสียง คิดเป็น 14% แหล่งข่าวไม่สามารถอ้างอิงได้ คิดเป็น 11% การตั้งประเด็นไปละเมิดสิทธิส่วนบุคคล คิดเป็น 7% และ เรื่องคุณค่าข่าว คิดเป็น 6%

ตารางที่ 13: ปัจจัยหรือเงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวที่ก่อให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท

นักข่าวขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำงาน	28	28%
บรรณาธิการข่าว / หัวหน้าข่าว ขาดความรอบคอบในการตรวจสอบ	18	18%
เวลาในการทำข่าวที่กระชั้นชิด	16	16%
ตัวผู้ตกเป็นข่าวเป็นบุคคลสาธารณะมีชื่อเสียง	14	14%
แหล่งข่าวไม่สามารถอ้างอิงได้	11	11%
การตั้งประเด็นไปละเมิดสิทธิส่วนบุคคล	7	7%
คุณค่าข่าว 10 ประการ	6	6%
รวม	100(คน)	100

สิทธิส่วนบุคคลและสิทธิในการนำเสนอข่าว

จากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่านักข่าวมีความตระหนักต่อการรักษาสิทธิส่วนบุคคลของผู้เสียหาย จากการตอบแบบสอบถามมีแนวโน้มคำตอบไปในทิศทางเดียวกันว่า การเสนอข่าวของนักข่าวนั้นไม่ควรละเมิดสิทธิส่วนบุคคล คิดเป็น 87 % ส่วนอีก 13% คิดว่าหนังสือพิมพ์มีสิทธิทำหน้าที่ของตนได้ ถ้าเรื่องราวที่ไปละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

ตารางที่ 14 สิทธิส่วนบุคคลและสิทธิในการนำเสนอข่าว

การรายงานข่าวไม่ควรไปละเมิดสิทธิส่วนบุคคล	87	87%
สิทธิส่วนบุคคลละเมิดได้ถ้าเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ	13	13%
รวม	100(คน)	100

ความตระหนักของนักข่าวต่อการถูกฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์

จากแบบสอบถามพบว่านักข่าวหนังสือพิมพ์ยังขาดความตระหนักต่อการถูกฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาท เนื่องจาก ความคิดเห็นต่อการถูกฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาทของนักข่าวนั้น คิดว่าการถูกฟ้องร้องเป็นเรื่องปกติของการทำงานหนังสือพิมพ์ คิดเป็น 25% คิดว่าจะหาข้อมูลหรือหลักฐานเพื่อต่อสู้ในชั้นศาล คิดเป็น 23% และ คิดว่าผู้เสียหายฟ้องเพื่อแก้แค้น คิดเป็น 21% ในขณะที่ นักข่าวซึ่งคิดว่าต้องรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้น คิดเป็น 18% และคิดว่าเป็นความบกพร่องของตนเอง เพียง 9% เท่านั้น

ตารางที่15:ความคิดเห็นต่อการถูกฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาท

คิดว่าเป็นเรื่องปกติของการทำงานหนังสือพิมพ์	25	25%
คิดว่าจะหาข้อมูล/หลักฐานเพื่อต่อสู้ในชั้นศาล	23	23%
คิดว่าผู้เสียหายฟ้องแก้แค้น	21	21%
คิดว่าต้องรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้น	18	18%
คิดว่าเป็นความบกพร่องของตนเอง	9	9%
รวม	100(คน)	100

มาตรการในการควบคุมข่าวลักษณะหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมาย

จากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่าในองค์กรหนังสือพิมพ์ไม่มีมาตรการในการควบคุมข่าวซึ่งกำหนดอย่างชัดเจน โดยผลจากการตอบแบบสอบถามในประเด็นดังกล่าวคิดเป็น 59% นอกจากนี้ ตอบว่ามีกระบวนการตรวจสอบภายในกระบวนการทำข่าวเป็นระดับ คิดเป็น 32% และมีฝ่ายกฎหมายให้คำปรึกษาและมีหน้าที่ตรวจสอบ คิดเป็น 9 %

ตารางที่ 16: มาตรการในการควบคุมข่าวขององค์กรหนังสือพิมพ์

ไม่มีการกำหนดที่ชัดเจน	59	59%
ในกระบวนการทำข่าวมีการตรวจสอบเป็นระดับ	32	32%
มีฝ่ายกฎหมายให้คำปรึกษาและมีหน้าที่ตรวจสอบ	9	9%
รวม	100 (คน)	100

แนวทางในการแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาทหรือความผิดเชิงจริยธรรม

จากแบบสอบถามนักข่าวได้เสนอแนวทางในการแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาทหรือความผิดเชิงจริยธรรม โดยให้จัดอบรมนักข่าว คิดเป็น 64 % เพิ่มบทลงโทษในองค์กร คิดเป็น 24 % และ ให้องค์กรมีการกำหนดนโยบายในการทำข่าวอย่างชัดเจนโดยยึดหลักความเป็นกลางคิดเป็น 12 %

ตารางที่ 17 : แนวทางแก้ไข

ให้มีการจัดอบรมนักข่าวในองค์กร	64	64%
เพิ่มบทลงโทษในองค์กรและทางกฎหมาย	24	24%
ให้องค์กรมีการกำหนดนโยบายในการทำข่าวอย่างชัดเจนโดยยึดหลักความเป็นกลาง	12	12%
รวม	100 (คน)	100

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “คดีหมิ่นประมาทกับปัญหาในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารวบรวมและจัดหมวดหมู่ลักษณะความผิดพลาดจากการเสนอข่าวสารในลักษณะหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ และเพื่อศึกษาถึงกระบวนการทำงานของหนังสือพิมพ์ ในส่วนของการผลิตข่าวสารและการควบคุมข่าวสารที่สัมพันธ์กับข่าวลักษณะหมิ่นประมาท ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการผลิตข่าวสารของหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีลักษณะหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายในลักษณะหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ โดยผู้วิจัยได้รวบรวมผลการวิจัยเพื่อนำเสนอในประเด็นที่สำคัญดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. การเสนอเนื้อหาข่าวลักษณะหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์

จากการวิเคราะห์เนื้อหากรณีศึกษาทั้ง 10 กรณี พบว่า รูปแบบการนำเสนอเนื้อหากรณีศึกษาซึ่งหนังสือพิมพ์โดนฟ้องร้องหมิ่นประมาท นั้นแบ่งเป็น การนำเสนอเป็นข่าว 9 กรณี และนำเสนอเป็นบทความ 1 กรณี

โดยจากการนำเสนอเป็นข่าว 9 กรณีนั้น ผู้วิจัยพบลักษณะสำคัญ กล่าวคือ ข้อความที่ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของบุคคลที่ถูกพาดพิงในข่าวจะ ปรากฏอยู่ตามองค์ประกอบต่างๆของข่าว จากกรณีศึกษาพบว่า ปรากฏอยู่ในพาดหัวข่าว 1 กรณี คือ กรณี แฉกรรมการสรรหา กทช. ส่อเค้าไม่โปร่งใส โดยเป็นลักษณะของการใช้คำในพาดหัวข่าว ซึ่งคำดังกล่าวมีความหมายในทางลบต่อตัวผู้ตกเป็นข่าว นอกจากนี้อีก 8 กรณีจะปรากฏอยู่ในรายละเอียดข่าว

นอกจากนี้ยังพบว่า ใน 2 กรณีข่าว มีการเสนอภาพของผู้ที่ถูกพาดพิงถึง คือ ในกรณีศึกษาที่ 2 จอยเลิฟซิน เป็นการลงภาพของผู้ที่ถูกพาดพิงพร้อมมีคำบรรยายได้ภาพ และ ในกรณีศึกษาที่ 5 โฆษกรัฐบาลทักษิณค้ายา มีการลงภาพผู้ที่ถูกพาดพิงในหน้าหนึ่งประกอบข้อความซึ่งเป็นพาดหัวของหนังสือพิมพ์

จากการวิเคราะห์กรณีศึกษาดังกล่าวพบว่า การนำเสนอเนื้อหาของกรณีศึกษานั้นมีประเด็นปัญหาซึ่งส่งผลให้การนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ตกเป็นข่าว ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวโดยไม่คำนึงถึงหลักความเป็นธรรม (Fairness) โดยจากการนำเสนอข่าวกรณีศึกษาทั้ง 9 กรณีนั้น พบว่าหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับการโต้แย้งหรือให้พื้นที่แก่ผู้ที่ถูกพาดพิงโต้แย้งน้อย หรือไม่มีเลย

2. หนังสือพิมพ์พยายามทำข่าวตามหลักความสมดุล (Balance) โดยจากการนำเสนอข่าวกรณีศึกษา 9 กรณีนั้น พบว่าบางกรณีหนังสือพิมพ์มีความพยายามในการสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นในข่าวโดยการนำเสนอเนื้อหาทั้งสองด้าน หากแต่การนำเสนอมักจะให้น้ำหนักไปที่ข้อมูลด้านใดด้านหนึ่งจนเห็นได้ชัด
3. จากกรณีศึกษาทั้ง 10 กรณีเห็นว่าหนังสือพิมพ์นำเสนอเรื่องราวของบุคคลซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะ (Public Person) ซึ่งเรื่องของบุคคลกลุ่มดังกล่าวเป็นที่สนใจแก่ประชาชนทั่วไป

2. ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์

จากการวิเคราะห์เนื้อหากรณีศึกษาทั้ง 10 กรณี พบว่า ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทที่ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะการเสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริง 9 กรณี ซึ่งเป็นกรณีที่น่าเสนอในรูปแบบข่าวและ ลักษณะการเสนอความเห็น โดยมิชอบ 1 กรณี ซึ่งเป็นกรณีที่น่าเสนอในรูปแบบบทความ

โดยจากการวิเคราะห์ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทดังกล่าวพบประเด็นว่าปัจจัยที่ทำให้หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาซึ่งมีลักษณะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทมีดังนี้

1. การใช้แหล่งข่าวของหนังสือพิมพ์ จากการศึกษา พบว่า 8 กรณีข่าวที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ นั้นเป็นการนำคำสัมภาษณ์จากแหล่งข่าวมาลงตีพิมพ์ โดยมีทั้งแหล่งข่าวปิดและแหล่งข่าวเปิด
2. การนำเสนอข่าวไปล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล พบว่า 1 กรณีข่าวนั้นเป็นการนำเสนอเนื้อหาซึ่งเป็นเรื่องส่วนบุคคล
3. ความเหมาะสมในการใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์ พบว่า 1 กรณีข่าวนั้น หนังสือพิมพ์เลือกใช้คำซึ่งสื่อความหมายไปในทางลบ ทำให้ส่งผลกระทบต่อผู้ตกเป็นข่าว
4. การตีความและสรุปความประเด็นข่าว พบว่า 2 กรณีข่าว และ 1 กรณีซึ่งนำเสนอเป็นบทความนั้น หนังสือพิมพ์มีลักษณะตีความและสรุปความจากข้อมูลที่มีอยู่ ตลอดจนตีความหรือสรุปความเพื่อให้สอดคล้องกับทัศนคติของตัวหนังสือพิมพ์ที่มีต่อบุคคลในข่าว

3. กระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ถูกฟ้องหมิ่นประมาท

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาพบว่า กระบวนการทำข่าวขององค์กรหนังสือพิมพ์ทั้งหนังสือพิมพ์ปริมาณ และหนังสือพิมพ์คุณภาพ ตลอดจนหนังสือพิมพ์ธุรกิจ นั้นมีกระบวนการทำข่าวที่คล้ายคลึงกัน โดย

ภายในกระบวนการทำข่าวแบ่งออกได้เป็นกระบวนการย่อยๆ ได้ดังนี้คือ กระบวนการคัดเลือก กระบวนการรวบรวม และ กระบวนการตรวจสอบ

โดยในส่วนของกระบวนการคัดเลือก บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวได้แสดงความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า เป็นเรื่องของการคัดเลือกเหตุการณ์ที่จะมาเป็นข่าว และเป็นการคัดเลือกข่าวที่จะลงตีพิมพ์ โดยนโยบายในการคัดเลือกเหตุการณ์ที่จะเป็นข่าวหรือข่าวที่จะลงตีพิมพ์นั้น บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ยึดถือว่า สิ่งที่น่าเสนอจะต้องเป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือสาธารณะ และจะต้องเป็นเหตุการณ์ที่ประชาชนสนใจ

อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ที่มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้บริโภค เช่น กรุงเทพธุรกิจ The Nation หรือแนวหน้า จะคำนึงถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในการคัดเลือกข่าวหรือเหตุการณ์ที่น่าเสนอ นอกจากนี้หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณอย่างไทยรัฐ หรือ ข่าวสด จะคำนึงถึงการขายได้มาเป็นแนวทางในการคัดเลือกข่าวด้วย ทำให้การนำเสนอข่าวจึงมีลักษณะเป็นข่าวสีสัน

ในกระบวนการรวบรวมนั้นเป็นขั้นตอนของการหาข้อมูลเพื่อนำเสนอเป็นข่าว ซึ่งนักข่าวจะมีหน้าที่ในกระบวนการนี้ และส่วนของกระบวนการตรวจสอบ จะเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาและตรวจสอบข่าวก่อนตัดสินใจตีพิมพ์ ซึ่งบรรณาธิการจะมีส่วนในกระบวนการนี้ โดยบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวได้ให้ความเห็นว่าส่วนใหญ่จะเป็นบรรณาธิการข่าว แต่มีหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจฉบับเดียวที่กล่าวว่า บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาจะเข้ามามีส่วนในกระบวนการตรวจสอบด้วย เนื่องจากหนังสือพิมพ์โดนฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาทมาก

4. เงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้หนังสือพิมพ์ถูกฟ้องหมิ่นประมาท

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาตลอดจนผู้เสียหายจากกรณีศึกษา และจากแบบสอบถามความเห็นของนักข่าวเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว พบว่า นักข่าวเป็นเงื่อนไขสำคัญในกระบวนการทำข่าวซึ่งทำให้หนังสือพิมพ์ถูกฟ้องร้องหมิ่นประมาท โดยจากแบบสอบถามคิดเป็นร้อยละ 28 ที่กล่าวในแนวทางว่า เพราะนักข่าวขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำงาน

อย่างไรก็ตามจากแบบสอบถามความเห็นของนักข่าวเพื่อวัดความตระหนักของนักข่าวต่อการถูกฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาทพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 25 เห็นว่าการฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาทเป็นเรื่องปกติสำหรับการทำงานหนังสือพิมพ์ โดยในอันดับต่อมาคิดว่าหาข้อมูลหรือหลักฐานเพื่อต่อสู้ในชั้นศาล คิดเป็นร้อยละ 23 และคิดว่าผู้เสียหายฟ้องแก้แค้น คิดเป็นร้อยละ 21 แสดงให้เห็นว่านักข่าวขาดความตระหนักในเรื่องการถูกฟ้องร้อง และไม่คิดว่าเป็นความผิดของตน จากผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเนื่องจากนักข่าวไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการถูกฟ้องร้องว่าเป็นปัญหาในการทำงาน ทำให้การทำข่าวของนักข่าวขาดความระมัดระวัง

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวยังได้ให้ความเห็นว่า บรรณาธิการ น่าจะมีส่วนในการทำให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาทด้วยเช่นกัน เหตุเพราะไม่มีความรอบคอบในการตรวจสอบ โดยจากแบบสอบถามความเห็นนักข่าวคิดเป็นร้อยละ 18 ซึ่งเป็นอันดับรองจากนักข่าว ซึ่งจากการสัมภาษณ์ในส่วนของเงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวในแต่ละกรณีศึกษาพบว่า การตรวจสอบที่ไม่ดีพอของบรรณาธิการเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้แต่ละกรณีศึกษามีลักษณะของความผิดฐานหมิ่นประมาทปรากฏอยู่

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากกรณีศึกษาได้ให้ความเห็นสอดคล้องกันในส่วนของ นโยบายที่ต้องการแต่จะขายของหนังสือพิมพ์ เป็นสาเหตุให้กระบวนการทำข่าวหนังสือพิมพ์มีปัญหาจนก่อให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาทตามมา

ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปโดยสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งสองกลุ่ม และจากแบบสอบถามของนักข่าวว่าเงื่อนไขภายในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้หนังสือพิมพ์ถูกฟ้องหมิ่นประมาท มีดังนี้

1. เงื่อนไขด้านตัวบุคคลได้แก่
 - บุคคลภายในกระบวนการผลิต ได้แก่ นักข่าว บรรณาธิการข่าว คนตรวจ ปรู๊ฟ ช่างภาพข่าว
 - บุคคลภายนอกกระบวนการผลิต ได้แก่ แหล่งข่าว ผู้เสียหายจากข่าว
2. เงื่อนไขด้านองค์กรได้แก่ นโยบายองค์กรที่เน้นการขายและการแข่งขันระหว่างหนังสือพิมพ์
3. เงื่อนไขด้านกระบวนการผลิตของหนังสือพิมพ์ ได้แก่ เวลาในการทำงานหนังสือพิมพ์ที่จำกัด
4. เงื่อนไขด้านความเป็นข่าว ได้แก่ คุณค่าข่าว

อนึ่ง เงื่อนไขดังกล่าวสอดคล้องกับข้อสันนิษฐานเบื้องต้นที่ผู้วิจัยตั้งไว้

อย่างไรก็ตาม พบประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวถึงความพยายามในการที่จะให้เหตุผลต่อการกระทำของหนังสือพิมพ์ในส่วนที่ทำให้เกิดข่าวที่ส่งผลกระทบต่อบุคคล และจากการสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวตลอดจนแบบสอบถามความเห็นจากนักข่าว เห็นลักษณะสำคัญของการโทษกันเอง และเกี่ยวกันในการที่จะหาบุคคลมารับผิดชอบต่อความผิดที่เกิดขึ้น

5. มาตรการในการควบคุมข่าวลักษณะหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์

จากแบบสอบถามความคิดเห็นนักข่าวเกี่ยวกับมาตรการในการควบคุมข่าวลักษณะหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ได้ผลว่า ร้อยละ 59 ตอบว่าในองค์กรหนังสือพิมพ์ไม่มีการกำหนดมาตรการควบคุมเป็นรูปธรรมและชัดเจน แต่จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวไม่

ปรากฏข้อมูลในประเด็นนี้ แต่มีความเห็นซึ่งสอดคล้องกับแบบสอบถามความคิดเห็นของนักข่าวที่กล่าวว่า มาตรการการควบคุมในองค์กรหนังสือพิมพ์มีเป็นลักษณะควบคุมกันเป็นชั้นๆ ภายในกระบวนการทำข่าว โดยจากแบบสอบถามคิดเป็นร้อยละ 32 นอกจากนี้ยังมีฝ่ายกฎหมายคอยตรวจสอบ ซึ่งเป็นเฉพาะในองค์กรหนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่ จากแบบสอบถามคิดเป็นร้อยละ 9

อย่างไรก็ตามบรรณาธิการบางท่านได้ให้ความเห็นว่ามาตรการในการควบคุมหนังสือพิมพ์ที่ดีที่สุดคือผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากกรณีศึกษาซึ่งพบว่า การควบคุมหนังสือพิมพ์ที่มีประสิทธิภาพไม่ควรจำกัดแต่ในองค์กรการควบคุมภายนอกควรดำเนินไปด้วยกัน ซึ่งจะทำให้การควบคุมหนังสือพิมพ์มีประสิทธิภาพมากขึ้น

อภิปรายผล

จากการสรุปผลจากการวิเคราะห์เนื้อหากรณีศึกษา และการสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์และผู้เสียหายจากกรณีศึกษา ตลอดจนผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นนักข่าว ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นเพื่ออภิปรายผลดังนี้

เนื้อหาลักษณะหมิ่นประมาทบนหน้าหนังสือพิมพ์ :

พิศิษฐ์ ขวาลาวัช (2542) ได้กล่าวว่า ความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้นแยกเป็นองค์ประกอบคือ องค์ประกอบภายใน คือ การใส่ความผู้อื่น ต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียหาย ชื่อเสีย ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง และองค์ประกอบภายใน คือ การกระทำโดยเจตนา ซึ่งหากเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์มีลักษณะเพียงส่วนแรกคือองค์ประกอบภายนอก ถือว่าหนังสือพิมพ์นั้นๆ มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

จากการศึกษากรณีศึกษา 10 กรณี พบว่า ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทตามที่ถูกฟ้องร้องระบุไว้ในคำบรรยายฟ้อง ตลอดจนการโต้แย้งซึ่งลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น นั้นมีผลสรุปดังนี้ เป็นการนำเสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริง 9 กรณี และเป็นการเสนอความเห็นโดยมิชอบ 1 กรณี โดย 9 กรณีศึกษาซึ่งมีลักษณะความผิดในส่วนของ การเสนอเนื้อหาผิดไปจากข้อเท็จจริงนั้น ใช้รูปแบบการนำเสนอเป็นข่าวทั้งหมด ส่วน 1 กรณีที่เหลือใช้รูปแบบการนำเสนอเป็นบทความ

จากลักษณะความผิดดังกล่าว อธิบายได้จากลักษณะการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ กล่าวคือ การเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ มีรูปแบบโดยจำแนกได้ดังนี้ คือ การนำเสนอเนื้อหาประเภทข่าว การเสนอข่าวเป็นหน้าที่ประการแรกของสื่อมวลชน, การเสนอเนื้อหาประเภทบทความ หมายถึง ความเรียงที่เสนอเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นจริง การเขียนมักจะเขียนด้วยท่วงทำนองที่ค่อนข้าง

เอาจริงเอาจัง บทความ จึงมีความหมายถึงบทบรรณาธิการ บทวิจารณ์ บทวิเคราะห์ เหตุการณ์ ฯลฯ รวมทั้งคอลัมน์ ส่วนบุคคล ต่างๆ อันมีลักษณะแตกต่างจากการนำเสนอเป็นข่าว

การนำเสนอของหนังสือพิมพ์ซึ่งมุ่งตอบสนองผู้อ่าน โดยการให้ข่าวสาร (To inform) เป็นหน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์ ในการแสวงหาข้อมูลซึ่งเป็นข้อเท็จจริงมารายงานให้ประชาชนทราบ ในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์นั้น สิ่งที่ต้องตระหนักอย่างมากคือความถูกต้อง (Accuracy) ของข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่มีอยู่ เนื่องจาก ข่าว ก็คือ ข้อเท็จจริง (Fact) (ใน มาลี บุญศิริพันธ์, 2534) ดังนั้นหากข้อมูลที่มีอยู่หรือที่ได้มาไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ บุคลากรในกระบวนการผลิตมีหน้าที่ต้องตรวจสอบ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาด เพราะถ้าเกิดความคลาดเคลื่อนของข้อเท็จจริงเพียงนิดเดียว อาจหมายถึงผลกระทบที่ตามมาต่อผู้ที่ถูกพาดพิงในข่าว

นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังต้องให้ข้อเสนอแนะ (To give opinion) โดยการนำเสนอเป็นบทความแสดงความคิดเห็น ซึ่งการนำเสนอบทความของหนังสือพิมพ์นั้นจะต้องเป็นไปด้วยความรับผิดชอบ ไม่นิยมเอียงหรือเสนออย่างมีอคติ (มาลี บุญศิริพันธ์, 2534) ซึ่งในการวิพากษ์วิจารณ์บุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือลงตีพิมพ์คำวิพากษ์วิจารณ์ของบุคคลที่ส่งเข้ามายังหนังสือพิมพ์นั้น หลักการณ์ในการยึดถือและปฏิบัติเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาที่ว่านักหนังสือพิมพ์มีอคติ คือ ต้องยึดหลักความเป็นกลาง (Objectivity) ในการนำเสนอซึ่งในที่นี้หมายถึงรวมในเรื่องการเสนอข่าวด้วย (จิระพงศ์ เต็มเปี่ยม, สัมภาษณ์ 6 มิถุนายน 2545)

โดยลักษณะการนำเสนอดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัย กล่าวคือ จากกรณีศึกษา 10 กรณี นั้น ผู้วิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์มีรูปแบบในการนำเสนอข่าวลักษณะหมิ่นประมาทแบ่งออกเป็น 2 แบบด้วยกัน คือนำเสนอเป็นข่าว และนำเสนอเป็นบทความ

ในส่วนของกรณีที่นำเสนอเป็นข่าวนั้นปรากฏลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทในส่วนประกอบของข่าวที่น่าสนใจ คือ “พาดหัวข่าว” ซึ่ง บุญยงค์ สุชีวะ (2513) กล่าวว่า การพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ยึดหลักความตื่นเต้นเร้าใจ เพื่อให้ประชาชนสนใจเฉพาะพาดหัวข่าวอย่างเดียว โดยไม่พิจารณาถึงความเห็นก็เป็นหมิ่นประมาทได้

การพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์เป็นประเด็นที่พูดถึงกันในวงกว้าง เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งในการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ซึ่งมักปรากฏปัญหาทางจริยธรรมอยู่บ่อยครั้ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการลักษณะของพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์เอง ที่ต้องเด่น และมีลักษณะจูงใจ ให้ผู้อ่านเลือกซื้อ จาก

การใช้ถ้อยคำและภาษาที่กระชั้นตนเอง บ่อยครั้งทำให้การพาดหัวข่าวปรากฏถ้อยคำที่หมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงจริยธรรมและสุ่มเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องเชิงกฎหมาย

นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอโดยการลงรูปภาพของผู้ที่ถูกพาดพิงในเนื้อหาและมีคำบรรยายประกอบภาพนั้นๆ บัญญัติ สุชีวะ (2513) ได้กล่าวถึง ลักษณะของภาพข่าวที่หมิ่นเหม่ต่อการหมิ่นประมาทผู้อื่น มีทั้งการลงรูปภาพแล้วบรรยายได้รูปสั้นๆ เพื่อให้เข้าใจ และความผิดในข้อหาหมิ่นประมาทจะเด่นชัดมากขึ้นเมื่อภาพที่ลงแสดงให้เห็นบุคคลที่ถูกพาดพิงในข่าวอย่างชัดเจน และมีคำบรรยายประกอบภาพนั้นในลักษณะที่เสื่อมเสีย

ในส่วนของการนำเสนอในรูปแบบบทความ ซึ่งพบจากกรณีศึกษาที่ 9 วิพากษ์ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก นั้นเป็นการเสนอบทความเพื่อวิพากษ์วิจารณ์บุคคลหรือกลุ่มคน ถึงแม้ว่าในบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ สීමวลงชนมีสิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้อย่างเสรี (สุวัฒน์ ทองธนากุล , 2542) บทความนั้นถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสดงความคิดเห็น แต่ การวิพากษ์วิจารณ์นั้นจะต้องอยู่ในขอบเขตและไม่ไปกระทบต่อชื่อเสียงของผู้อื่น (อนันต์ ณะโสธร , 2535)

จะเห็นได้ว่า การนำเสนอข่าวหรือบทความของหนังสือพิมพ์นั้น ต้องกล่าวถึงบุคคลอื่นเป็นปัจจัยหลักเสมอ และหากหนังสือพิมพ์ไม่ได้เสนอข่าวตามความเป็นจริง หรือผิดไปจากข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างมีอคติ หนังสือพิมพ์มีความเสี่ยงสูงในการถูกฟ้องร้องในข้อหาหมิ่นประมาท หากข้อความที่ปรากฏในข่าวหรือบทความไปละเมิดต่อชื่อเสียงของบุคคลที่ถูกพาดพิงถึง

อย่างไรก็ตาม ในการตัดสินใจในการใช้คำในพาดหัวข่าว สำหรับกรณีศึกษาที่ 6 แฉกรรมการสรรหา กทช. ส่อเค้าไม่โปร่งใส หรือการลงพิมพ์ภาพผู้ที่ถูกพาดพิงพร้อมทั้งบรรยายภาพในสื่อไปทางเสียหาย ของกรณีศึกษาที่ 2 จอยเลิฟซีน กับ กรณีศึกษาที่ 5 โฆษกรัฐบาลทักษิณค้ายาตลอดจนการตัดสินใจลงพิมพ์บทความของหนังสือพิมพ์ในกรณีศึกษาที่ 9 วิพากษ์ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก สะท้อนประเด็นปัญหาที่สำคัญในการทำงานของหนังสือพิมพ์ คือ “ความต้องการที่จะขาย” ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าได้เข้ามามีบทบาทในการเป็นกรอบในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาที่หนังสือพิมพ์ต้องการนำเสนอ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในประเด็นกระบวนการทำข่าวและนโยบายในการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ นั้น พบว่า “นโยบายประการหนึ่งของหนังสือพิมพ์ใน

การนำเสนอข่าวสู่สาธารณะคือการมุ่งแสวงหาหากำไร คือความต้องการที่จะขาย” สะท้อนให้เห็นว่าการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์นั้น ต้องตกอยู่ภายใต้นโยบายองค์กรที่กำหนดอย่างเข้มแข็งจากนายทุนผู้ดำเนินถึงผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นหลัก (อภิชาติ ศักดิเศรษฐ์ , 2542) ซึ่งความต้องการขายของหนังสือพิมพ์นั่นเอง ที่ทำให้หนังสือพิมพ์ขาดความตระหนักในส่วนของเนื้อหาที่จะนำเสนอว่าจะส่งผลกระทบต่อบุคคลใดๆ ในทางเสื่อมเสียหรือไม่ ดังนั้นเมื่อนโยบายเชิงธุรกิจได้เข้ามามีอำนาจในการควบคุมการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์แล้ว ความเป็นกลางจึงไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นจริงในการทำงานของหนังสือพิมพ์

นอกจาก “ความต้องการขาย” ของหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดข่าวที่หมิ่นเหม่ต่อการส่งผลกระทบต่อบุคคลแล้ว จากการวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาของข่าวกรณีศึกษาทั้ง 10 กรณีของหนังสือพิมพ์ ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งเป็นปัญหาในการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ซึ่งนำไปสู่การถูกฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาท กล่าวคือ

จากกรณีศึกษาทั้ง 10 กรณี พบว่า ข้อบกพร่องในการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์คือความไม่ตระหนักต่อหลักความเป็นธรรม (Fairness) พบว่าจากกรณีศึกษา 7 กรณี หนังสือพิมพ์ได้ละเลยในการให้พื้นที่แก่ผู้เสียหายหรือผู้ที่ถูกพาดพิงในข่าว ได้ชี้แจงข้อกล่าวหา โดยหนังสือพิมพ์นำเสนอข้อมูลเพียงด้านเดียว ซึ่งสอดคล้องกับหลักความสมดุล (Balance) ที่กล่าวว่า หนังสือพิมพ์ต้องให้ความเสมอภาคในการเสนอข้อเท็จจริงทุกด้าน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์ได้อย่างถูกต้อง ให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลในข่าว โดยในกรณีเสนอข่าวที่มีความขัดแย้งควรเปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นและรายงานข่าวสู่สายตาผู้อ่านอย่างเท่าเทียมกัน (ใน ดร.ฉวี หิรัญรักษ์ ,2534) ซึ่งจากการศึกษากรณีศึกษาดังกล่าวพบว่าหนังสือพิมพ์ขาดความตระหนักในเรื่องนี้

นอกจากหลักการทางวารสารศาสตร์ในส่วนของหลักความสมดุลและเป็นธรรมนั้น จากกรณีศึกษาทั้ง 10 กรณี พบว่าหนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาในกรณีศึกษาจะเป็นเรื่องของบุคคลสาธารณะ (Public Person) ซึ่งจาก แนวคิดของ Ralph L. Holsinger & John Paul Dilts (อ้างถึงในอังชิตา ลิ้มปัทมปาณี,2540) กล่าวว่าลักษณะการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ที่ไม่ถือว่าเป็นการหมิ่นประมาท คือ ความมีชื่อเสียง (Identity) ซึ่งสื่อมวลชนสามารถใช้เป็นข้อโต้แย้ง เนื่องจากการเป็นบุคคลสาธารณะย่อมตกอยู่ในความสนใจของประชาชนไปโดยปริยาย และต้องยอมรับถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้น

อย่างไรก็ดี จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในประเด็นความเห็นต่อสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์นั้น บรรณาธิการส่วนใหญ่มีความเห็น

สอดคล้องกันว่า สิทธิส่วนบุคคลเป็นเรื่องที่หนังสือพิมพ์ควรตระหนัก ซึ่งสอดคล้องกับแบบสอบถามเพื่อสอบถามความคิดเห็นของนักข่าวในประเด็นดังกล่าวว่า การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ไม่ควรไปละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคล อย่างไรก็ตาม บรรณาธิการและหัวหน้าข่าวมีความเห็นว่าบุคคลสาธารณะจะมีสิทธิส่วนตัวน้อยกว่าบุคคลทั่วไป ในส่วนของบุคคลสาธารณะ เช่น ดารา นักร้อง นักการเมือง ซึ่งหนังสือพิมพ์จะถือว่าคนเหล่านี้เป็นคนที่ประชาชนเรื่องราวของบุคคลเหล่านี้เป็นเรื่องที่ประชาชนสนใจ (กัญญวรราช เกษะวัฒนะ , สัมภาษณ์ 26 มีนาคม 2545) และเรื่องราวของบุคคลสาธารณะสื่อมีสิทธิที่จะตรวจสอบ (ชนกร ศรีสุกใส , สัมภาษณ์ 16 กรกฎาคม 2545) ซึ่งหนังสือพิมพ์จะอาศัยกรอบในเรื่องของการนำเสนอเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในการหลีกเลี่ยงไม่ให้นำเสนอเรื่องที่มีนัยต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลนั้นเกิดการฟ้องร้อง หรือถ้าโดนฟ้องก็มีข้อโต้แย้งในชั้นพิจารณาคดี

จากการศึกษาในส่วนของลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิดลักษณะดังกล่าวที่ปรากฏในเนื้อหากรณีศึกษา โดยจากการศึกษากรณีศึกษาทั้ง 10 กรณี พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิดลักษณะดังกล่าว คือ การใช้แหล่งข่าว , การนำเสนอข่าวไปละเมิดสิทธิส่วนบุคคล , ความเหมาะสมในการใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์ และ การตีความและสรุปความประเด็นข่าว

ในส่วนของ การนำเสนอเสนอข่าวที่ไปละเมิดสิทธิส่วนบุคคล จากกรณีศึกษาที่ 2 จอยเลิฟซิน พบว่าหนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาซึ่งหมิ่นหมิ่นต่อการละเมิดส่วนบุคคล โดยเนื้อหาที่นำเสนอเป็นเรื่องความประพฤติทางเพศ โดย บวรศักดิ์ อูรรณโณ (2526) ได้กล่าวว่า การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์พาดพิงไปถึงบุคคลอื่นในเรื่อง ความประพฤติทางเพศ ศาลถือเสมอว่าเป็นเรื่องหมิ่นประมาท ซึ่งเรื่องดังกล่าวที่ผู้สื่อข่าวนำมาเสนอไม่ได้มีประโยชน์ต่อสาธารณะแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าการนำเสนอเรื่องของบุคคลสาธารณะเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของหนังสือพิมพ์ หากแต่หนังสือพิมพ์ต้องคำนึงว่า สิ่งที่น่าเสนอ นั้นมีประโยชน์ต่อสาธารณะมากน้อยเพียงไร จากกรณีศึกษาที่ 2 จอยเลิฟซิน แสดงให้เห็นถึงการขาดความตระหนักของหนังสือพิมพ์ในเรื่องดังกล่าวในการตีพิมพ์เผยแพร่เนื้อหาที่เป็นความประพฤติทางเพศของผู้เสียหายซึ่งถือว่าไม่ได้มีประโยชน์ต่อสาธารณะเลย กรอบปฏิบัติของหนังสือพิมพ์เพื่อโต้แย้งในกรณีเสนอข่าวเกี่ยวกับบุคคลสาธารณะนั้นคือ เรื่องราวที่น่าเสนอจะต้องเป็นประโยชน์ต่อสังคมในวงกว้าง ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในองค์กรหนังสือพิมพ์พบว่า แนวทางหรือกรอบในการทำงานของหนังสือพิมพ์ทุกฉบับคือ การนำเสนอเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และต้องเป็นประโยชน์ต่อสังคมในวงกว้าง แต่บ่อยครั้งที่พบว่า การนำเสนอ

ของหนังสือพิมพ์ขาดความตระหนักในเรื่องดังกล่าว จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากกรณีศึกษา กล่าวว่า “หนังสือพิมพ์ยังตระหนักต่อคำว่าสิทธิส่วนบุคคลน้อย ซึ่งการเสนอข่าวส่วนใหญ่เพียงเพื่อต้องการขายข่าวเท่านั้น” และด้วยเหตุที่ว่าหนังสือพิมพ์มีข้อโต้แย้งจึงทำให้ ประเด็นเรื่องการรักษา สิทธิส่วนบุคคล ไม่ได้ได้รับความสนใจจากหนังสือพิมพ์เท่าที่ควร จึงทำให้เกิดคดีฟ้องร้องที่ หนังสือพิมพ์ไปละเมิดต่อชื่อเสียงของบุคคลอยู่เสมอ

ในส่วนของการใช้แหล่งข่าวนั้น จากการศึกษาคณะนิติศึกษาทั้ง 10 กรณี พบว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้ เกิดความผิดในลักษณะหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์มากที่สุด 8 กรณีศึกษา โดยเป็นความผิดที่ เกิดจากการใช้ แหล่งข่าวเปิด 5 กรณี และใช้แหล่งข่าวปิด 3 กรณี

ประเด็นที่น่าสนใจพบว่า จากการใช้แหล่งข่าวเปิดของหนังสือพิมพ์ใน 4 กรณี นั้น หนังสือพิมพ์ตกเป็นจำเลยร่วมกับแหล่งข่าวในกรณีหมิ่นประมาท โดยเกือบ 90 % ของ คดีหมิ่น ประมาทนั้นจะมีลักษณะของการตกเป็นจำเลยร่วม (อายุช ปรทป ฅ ถลาง ,สัมภาษณ์ , 30 พฤษภาคม 2545) โดยแหล่งข่าวของหนังสือพิมพ์จะตกเป็นจำเลยที่ 1 และหนังสือพิมพ์ โดย ส่วนมากจะเป็นบรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาจะตกเป็นจำเลยที่ 2

จะเห็นได้ว่าการใช้แหล่งข่าวของหนังสือพิมพ์นั้นเป็นไปอย่างประมาท โดยในกรณีที่ เป็น แหล่งข่าวเปิด ซึ่งหนังสือพิมพ์สามารถเปิดเผยชื่อได้ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่ ตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลที่ได้มาอย่างถี่ถ้วน ในกรณีศึกษาที่ 1 เช็คบิล ส.ส. ปชป. หนีทหาร นั้น บรรณาธิการได้ให้ความเห็นว่า “ในเมื่อเราเปิดเผยชื่อได้ เราสามารถลงว่าใครให้ข่าวเรา เราเลย ไม่ตรวจสอบ บางทีอย่างกรณีนี้เป็นการ โจมตีกันระหว่างกลุ่มคนสองขั้ว คือฝ่ายค้านกับรัฐบาล กรณีนี้แสดงให้เห็นว่าเมื่อเราไม่ตรวจสอบเราเลยตกเป็นเครื่องมือให้อีกฝ่ายใช้โจมตีในเชิงทำลาย อีกฝ่าย” (สุชิน รุ่งเรืองกุล , สัมภาษณ์ , 11 เมษายน 2545)

การเพิกเฉยในการตรวจสอบข้อความจากการสัมภาษณ์ของแหล่งข่าวส่งผลให้ หนังสือพิมพ์ต้องตกเป็นจำเลยร่วมในการหมิ่นประมาทบุคคล เมื่อมีการฟ้องร้องกันขึ้น เนื่องจากมี กฎหมายข้อหนึ่งระบุว่าแม้ว่าหนังสือพิมพ์จะไม่ได้แต่งเรื่องขึ้นเอง แต่พึ่งเขาเล่ามาถ่ายทอดก็ไม่ พ้นผิด (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ,2526)

ในส่วนของการใช้แหล่งข่าวปิดนั้น พิศิษฐ์ ชวลาธวัช (2540) กล่าวว่าเรื่องราวจาก แหล่งข่าวปิดได้แก่ การทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยราชการ หรือภาคเอกชน ความลับทางราชการ ทางการเมือง เศรษฐกิจ สัญญาลับระหว่างประเทศนอกจากนั้น นอกจากนั้นยังเสนอแนวเกี่ยวกับการ รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข่าวปิด ว่า “ผู้สื่อข่าวหรือผู้รับผิดชอบในระดับสูงควรวางตัวอยู่เหนือ

ความขัดแย้งหรือผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะหากเรื่องราวถูกเปิดเผยไปแล้วไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าเป็นจริงตามข่าว ความเชื่อในสื่อ นั้นจะเสื่อมหรือถูกกล่าวหาว่าถูกปิดข่าวได้”

ซึ่งจากกรณีศึกษาที่ 3 โกงเลือกตั้ง ส.ว. หนังสือพิมพ์อ้างแหล่งข่าววงใน กกด. ให้ข่าวว่าผู้เสียหายเป็นบุคคลที่โครงการเลือกตั้ง หนังสือพิมพ์ตัดสินใจนำข้อมูลนั้นมาลงโดย ลงชื่อเสียงของผู้เสียหาย อย่างชัดเจน ทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของผู้ที่ตกเป็นข่าว จนเป็นกรณีฟ้องร้องและหนังสือพิมพ์ยอมลงประกาศขอขมา แสดงให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์ไม่ได้มีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้อีกก่อนการตีพิมพ์เป็นข่าว โดยการให้แหล่งข่าวปิดนั้นนอกจากการตัดสินใจในการเลือกบุคคลใด ๆ มาเป็นแหล่งข่าวของนักข่าวแล้ว การตรวจสอบข้อมูลที่ได้อีกก็เป็นสิ่งสำคัญ แต่จากการศึกษาพบว่าหนังสือพิมพ์มักจะไม่ได้ตระหนักตรงส่วนนี้จึงทำให้เกิดความผิดพลาดจากการนำเสนอดังกล่าว

ในส่วนของความเหมาะสมในการใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์ 1 กรณี คือ กรณีศึกษาที่ 6 แฉกรรมการสรรหา กทช. ส่อเค้าไม่โปร่งใส โดย หนังสือพิมพ์สามารถเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมในการพาดหัวข่าว หรือแม้แต่ในเนื้อหาข่าวได้ แต่หนังสือพิมพ์ละเลยที่กระทำ อาจสืบเนื่องมาจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ว่าภาษาลักษณะดังกล่าวส่งผลต่อการหมิ่นประมาทบุคคล โดยในกรณีศึกษาที่ 6 นั้นหนังสือพิมพ์ใช้คำว่า “อึ้งยี้” ในการพาดหัวข่าว เพื่ออธิบายถึงกลุ่มผู้เสียหาย ซึ่ง ประสงค์ รัตวิสุทธิ์ (สัมภาษณ์ 28 พฤษภาคม 2545) กล่าวว่า “การฟ้องร้องในคดีนี้เกิดจากการใช้คำในพาดหัวข่าว ซึ่งไปหมิ่นประมาทบุคคลอื่น โดยเลือกเอาคำว่า “อึ้งยี้” ซึ่งมีความหมายถึงการรวมกลุ่มกันตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป เพื่อกระทำการทุจริต มาเป็นพาดหัว”

เนื่องจากการใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์นั้นมีลักษณะแตกต่างไปจากภาษาในงานพิมพ์ชนิดอื่น โดยมีการใช้ภาษาที่กระชับ รวดเร็ว กะทัดรัด เพื่อให้สะดวกตาม , ใช้คำหรือสำนวนแปลก ๆ เพื่อเร้าใจ , และ วางรูปแบบของเนื้อความแตกต่างจากความเรียงทั่วไป โดยเน้นจุดสำคัญของเรื่องก่อนแล้วจึงค่อยขยายความนำไปสู่รายละเอียด (ชำนาญ รอดเหตุภัย , 2521) ทำให้อาจเกิดความบกพร่องจากการใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์ในการรายงานข่าวอยู่เสมอ

การใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์นั้นมีส่วนทำให้เกิดการหมิ่นประมาทบุคคล ได้ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกจากจะเพราะลักษณะของภาษาหนังสือพิมพ์ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวแล้ว อาจสืบเนื่องจากหนังสือพิมพ์เป็น “วรรณกรรมรีบเร่ง” ซึ่งทุกฝ่ายต้องทำงานแข่งกับเวลาโดยตลอด เพื่อแข่งขันกันในเรื่อง “ความใหม่สด” ของข่าวกับหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น การใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์จึงขาดความประณีต ขาดการตรวจทาน และพิจารณาอย่างรอบคอบ

ในส่วนของการตีความสรุปความประเด็นข่าว นั้น พบใน 3 กรณี จากการโต้แย้งที่ปรากฏในเนื้อหาพบว่า ผู้เสียหายกล่าวว่า หนังสือพิมพ์ชอบประเมินสถานการณ์ โดยตั้งสมมุติฐานไว้ก่อนแล้วค่อยหาข้อมูลมาสนับสนุนสมมุติฐานนั้นๆ ทั้ง 3 กรณีชี้ให้เห็นว่า นักข่าว หรือ หัวหน้าข่าว ตลอดจนบรรณาธิการข่าว จะทำหน้าที่ในฐานะนายทวารข่าวสาร (Gate keeper) เพื่อคัดเลือก ข้อมูลมาสนับสนุนให้ข่าวเป็นไปในแนวทางที่ตั้งข้อสันนิษฐานไว้

จากกรณีศึกษาที่ 10 ปลอดภัยว่า การรถไฟแห่งประเทศไทย ผู้เสียหายจากกรณีศึกษาดังกล่าว ได้กล่าวในเนื้อหาข่าวว่า หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ ได้นำเสนอเนื้อหาซึ่งหมิ่นประมาทตน โดยตีความเอาเองจากข้อมูลที่มีอยู่ โดยในการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ได้ตั้งข้อสันนิษฐานจากการตีความหรือสรุปความจากข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข่าว โดยเนื้อหาที่หนังสือพิมพ์นำเสนอจะมุ่งไปในทางที่ชี้ว่าผู้เสียหายมีความผิด

อภิชาติ สักดิเศรษฐ์ (2542) ได้ กล่าวถึงลักษณะความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการรายงานของหนังสือพิมพ์ เกิดจากสาเหตุประการหนึ่งคือ การตีความและสรุปความประเด็นข่าว โดย เสนอว่าการที่หนังสือพิมพ์มักจะพิพากษาบุคคลใดบุคคลหนึ่งก่อนการนำเสนอ ทำให้แนวทางการนำเสนอคลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริง และด้วยเหตุนี้เองทำให้การนำเสนอข่าวในประเด็นนั้นๆ มักจะเกิดความผิดพลาด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในประเด็นดังกล่าวของผู้วิจัย

จาก ปัจจัยดังกล่าว ส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนของข้อเท็จจริง ทำให้การนำเสนอประเด็นของหนังสือพิมพ์หมิ่นเหม่ต่อการเสนอข่าวที่เป็นเท็จ และการแสดงความเห็นซึ่งเต็มไปด้วยอคติ ประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยพบก็คือ บุคลากรในกระบวนการทำข่าว เป็นผู้ที่ทำให้เกิดปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกใช้แหล่งข่าว การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข่าว , การตัดสินใจในการใช้ภาษาเพื่อบรรยายหรืออธิบายข่าว , การคัดเลือกประเด็นข่าวซึ่งไปละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคล และการตีความหรือสรุปความข่าวจากข้อมูลที่มีอยู่ ล้วนแล้วแต่เกี่ยวพันกับการทำงานในกระบวนการทำข่าวของบุคลากรในกระบวนการทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามภายใต้ข้อจำกัดทางนโยบายที่มุ่งเน้นกำไรของหนังสือพิมพ์ อาจส่งผลให้การปฏิบัติงานของบุคลากรในกระบวนการผลิตเป็นไปอย่างขาดความรับผิดชอบ

จึงอาจสรุปได้ว่า เนื้อหาลักษณะหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์นั้น ปัจจัยที่สำคัญซึ่งเป็นการรอบในการปฏิบัติของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอซึ่งส่งผลให้เกิดเนื้อหาลักษณะดังกล่าว คือ นโยบายเชิงธุรกิจของหนังสือพิมพ์ ที่มุ่งเน้นแต่จะแสวงหากำไร จากการสัมภาษณ์ ศุภย์ ศิริกุลพิพัฒน์ บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน (สัมภาษณ์ 28 มีนาคม 2545) ได้

กล่าวว่า “ สื่อในประเทศไทยนั้นต้องยึดหลัก อุดมการณ์นำธุรกิจ ซึ่งประชาชนจะได้รับประโยชน์มาก แต่สื่อในเมืองไทยนั้น ธุรกิจจะนำอุดมการณ์ ซึ่งส่งผลในสื่อกลายเป็น “สินค้า” ราคาถูก มีหน้าซ้ำยังส่งผลกระทบต่อประชาชนในแง่ที่ขายของที่ไม่จริง ไม่มีประโยชน์ และที่สำคัญคือ สินค้าชิ้นนั้นย้อนกลับมาทำร้ายตัวผู้ซื้อเอง ” จะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งซึ่งมีการแข่งขันทางธุรกิจ ต้องทำทุกวิถีทางเพื่อความอยู่รอดขององค์กร การคำนึงถึงกำไร หรือ รายได้ ไม่ใช่เรื่องผิด แต่หนังสือพิมพ์ต้องไม่ลืมว่า พันธกิจของตัวเอง ที่ยึดประโยชน์ต่อสาธารณะและประชาชนเป็นใหญ่ ดังนั้นการแสวงหารายได้ของหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องกระทำอย่างมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นในสังคมเป็นที่ตั้ง

ปัญหาในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ทำให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท :

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการทำข่าวและนโยบายในการทำข่าวของหนังสือพิมพ์นั้น บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวกล่าวโดยสรุปว่า กระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์มีลักษณะคล้ายคลึงกันในแต่ละองค์กร โดยภายในกระบวนการทำข่าวจะประกอบด้วย กระบวนการคัดเลือก กระบวนการรวบรวม กระบวนการตรวจสอบ และการนำเสนอ

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องทางเดินของข่าว ซึ่ง มาลี บุญศิริพันธ์ (2534) ที่ได้อธิบายไว้ว่าผู้สื่อข่าวเป็นบุคคลแรกที่สัมผัสกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายนอกเป็นประจำ และเป็นผู้รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงทั้งหมด นำมาเขียนเป็นข่าวส่งให้กับหัวหน้าข่าว หรือบรรณาธิการข่าวแต่ละประเภท ในกรณีที่ผู้สื่อข่าวส่งข่าวทางโทรศัพท์ หรือทางจดหมายซึ่งไม่ได้เขียนในรูปของข่าว หรือเขียนข่าวไม่ชัดเจน บรรณาธิการอาจส่งให้ผู้เรียบเรียงข่าว หรือผู้เขียนข่าว (Rewriter) นำไปเขียนเป็นข่าวให้ถูกต้องก่อนส่งไปพิมพ์ โดยหัวหน้าข่าวและบรรณาธิการข่าวจะทำการคัดเลือกและเป็นผู้ตรวจสอบความเรียบร้อยของข้อมูลก่อนการลงพิมพ์

ในส่วนของกระบวนการคัดเลือก นั้น มีทั้งการเลือกเหตุการณ์ที่จะมาเป็นข่าวและเลือกข่าวสำหรับจะลงตีพิมพ์ โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการคัดเลือกได้แก่ ผู้สื่อข่าว (Reporter) ซึ่งเป็นปรากฏแรกในการคัดเลือกเหตุการณ์มานำเสนอต่อโต๊ะข่าว เพื่อเข้าสู่กระบวนการคัดเลือกอีกครั้งหนึ่ง ชวรัตน์ เจริญชัย (2521) กล่าวว่า ผู้สื่อข่าวเป็นผู้รักษาประตูข่าว (gatekeeper) คนแรกของหนังสือพิมพ์ ดังนั้นในขั้นตอนของการเลือกประเด็นที่จะส่งผลกระทบต่อบุคคลในลักษณะหมิ่นประมาทหรือไม่อยู่ที่การตัดสินใจของผู้สื่อข่าวเป็นเบื้องต้น นอกจากนั้นบุคคลที่มีส่วนในการคัดเลือกข่าวหรือเหตุการณ์ที่จะเป็นข่าวภายในกระบวนการทำข่าว ได้แก่ หัวหน้าข่าวและบรรณาธิการข่าว

จากการสัมภาษณ์ฐากร นูนปาน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ข่าวสด (สัมภาษณ์ 6 มิถุนายน 2545) เกี่ยวกับเงื่อนไขที่ทำให้ข่าวบุกโรงงานซีดีเดือนเมืองนนท์ ถูกฟ้องหมิ่นประมาท คือ การเลือกประเด็นซึ่งไปเกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีชื่อเสียง ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในควมเห็นทั่วไปพบว่า เงื่อนไขหนึ่งภายในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาทคือ การเลือกประเด็นซึ่งไปละเมิดต่อชื่อเสียงของบุคคลหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีชื่อเสียง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของนักข่าว โดยกล่าวว่า การเลือกประเด็นไปละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคล เป็นเงื่อนไขหรือปัจจัยในกระบวนการทำข่าวที่ก่อให้เกิดข่าวลักษณะหมิ่นประมาท คิดเป็น ร้อยละ 7

กรอบในการคัดเลือกเหตุการณ์ใดๆเพื่อเป็นข่าว ตลอดจนการคัดเลือกข่าวเพื่อลงตีพิมพ์นั้น David Manning White (1950) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกข่าว ได้แก่ 1) ทัศนคติของบรรณาธิการ 2) ความรีบเร่งที่ใช้ในการทำข่าว 3) คุณค่าข่าว 4) คุณภาพของการเขียนข่าว 5) หลักที่ยึดถือในการบริหาร 6) ความต้องการของผู้อ่าน และ 7) การแข่งขันระหว่างสื่อ

“ คุณค่าข่าว ” เป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งซึ่งทำให้เกิดข่าวลักษณะหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ โดยจากแบบสอบถามความคิดเห็นผู้สื่อข่าว ร้อยละ 6 กล่าวว่า คุณค่าข่าวนั้นเป็นเงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวซึ่งทำให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวซึ่งกล่าวว่า คุณค่าข่าว เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดข่าวลักษณะหมิ่นประมาท ทั้งนี้เพราะ มีหลักอยู่ที่เรื่องความขัดแย้ง เรื่องของบุคคลมีชื่อเสียง ฯลฯ

ซึ่ง “คุณค่าข่าว” เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลในการกำหนดการคัดเลือกข่าวที่จะนำเสนอแก่ประชาชน ซึ่งถูกตั้งคำถามเกี่ยวกับความเหมาะสมในการใช้คุณค่าข่าวเป็นหลักในการคัดเลือกข่าวหรือเหตุการณ์ที่จะนำเสนอแก่ประชาชนนั้น บ่อยครั้งที่ทำให้เกิดข่าวที่หมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงจริยธรรมหรือเชิงกฎหมาย ดังนั้นการตัดสินใจในการคัดเลือกข่าวของบุคลากรในกระบวนการทำข่าวนั้น จำเป็นต้องมืองค์ประกอบหลายอย่างเป็นตัวชี้วัด จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในส่วนของนโยบายการทำข่าวนั้น ได้กล่าวว่าการคัดเลือกหรือวางแผนการทำข่าวนั้น แต่ละหนังสือพิมพ์จะมีความแตกต่างกันในรายละเอียดตามลักษณะของหนังสือพิมพ์ แต่ทั้งหมดจะยึดหลักว่า ข่าวที่จะนำเสนอจะต้องมีประโยชน์ต่อสังคมหรือสาธารณะ และจะต้องเป็นเหตุการณ์ที่ประชาชนสนใจ

นอกจากนี้ กรอบในการกำหนดการคัดเลือกข่าวอีกประการหนึ่งของหนังสือพิมพ์ คือ นโยบายขององค์กร ซึ่งเป็นตัวกำหนดนโยบายในการทำข่าว จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าว ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญจากข่าวกรณีศึกษา ให้ความเห็นว่า นโยบายทางการตลาด ที่มุ่ง

แสวงหากำไรขององค์กรหนังสือพิมพ์ เป็นเหตุหนึ่งซึ่งทำให้เกิดข่าวลักษณะหมิ่นประมาท โดยผู้เสียหายจากข่าวให้ความเห็นว่า การคำนึงถึงความขายได้ ของหนังสือพิมพ์ เป็นเหตุให้หนังสือพิมพ์เสนอข่าวอย่างขาดความรับผิดชอบ จากที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า นโยบายขององค์กรนั้นมี ส่วนสัมพันธ์ในการกำหนดกรอบการทำงานของหนังสือพิมพ์ เนื่องจากองค์กรหนังสือพิมพ์เป็น องค์กรธุรกิจ การมุ่งหวังกำไรจึงเป็นสิ่งสำคัญ อย่างไรก็ตามแม้เงินทุนจะเข้ามากำหนดกรอบการ ทำงานภายในกระบวนการทำข่าว หากแต่ถ้านักหนังสือพิมพ์มีอุดมการณ์และความรับผิดชอบต่อ เพียงพอก็จะแก้ไขปัญหานั้นได้

จะเห็นได้ว่า กรอบของความสนใจของประชาชนและประโยชน์ต่อสังคมนั้นเป็นสิ่งที่ช่วย แก้ปัญหาการถูกฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ได้ โดยถึงแม้จะถูกฟ้องร้องก็ สามารถใช้เหตุผลดังกล่าวเป็นข้อโต้แย้งได้ นอกจากนี้นักหนังสือพิมพ์ต้องพึงระลึกอยู่เสมอ ว่า หนังสือพิมพ์ต้องมีอิสระปราศจากการควบคุมใดๆ แม้แต่ นโยบายขององค์กรก็ไม่สามารถควบคุมจิต วิญญาณของหนังสือพิมพ์ที่เต็มไปด้วยความรับผิดชอบต่อได้ (สดศรี เฝ้าอินทร์จันทร์, 2537) อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการคัดเลือก คือ ผู้สื่อข่าว หัวหน้าข่าว และบรรณาธิการ ข่าว ซึ่งมีส่วนในการตัดสินใจในการคัดเลือกเหตุการณ์ที่จะนำเสนอ

ในส่วนของกระบวนการรวบรวมนั้น หลังจากที่ได้เหตุการณ์ที่จะนำเสนอเป็นข่าวแล้วนั้น ผู้สื่อข่าวจะดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดย รวบรวมจากแหล่งข่าว (News Source) ซึ่งมีทั้งแหล่งข่าว ปิดและแหล่งข่าวเปิด โดยการใช้แหล่งข่าวของหนังสือพิมพ์นั้นพบว่าเกิดปัญหามากมาย โดย อภิชาติ สักดิเศรษฐ์ (2542) ได้กล่าวว่า การใช้แหล่งข่าว เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งนำไปสู่การเสนอข่าวสาร ที่ผิดพลาด จากผลการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวกล่าวว่า แหล่งข่าวเป็นเงื่อนไขหนึ่งใน กระบวนการทำข่าวที่ทำให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท โดย อายุษ ประทีป ณ ถลาง (สัมภาษณ์ 28 พฤษภาคม 2545) กล่าวว่า ร้อยละ 90 ของการฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ แหล่งข่าวจะตกเป็นจำเลยที่หนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแบบสอบถามถามความคิดเห็นนักข่าวซึ่งตอบว่า แหล่งข่าวซึ่งไม่สามารถเปิดเผยได้ ของหนังสือพิมพ์เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดข่าวลักษณะหมิ่น ประมาท คือเป็นร้อยละ 11

จากกรณีศึกษา เช็คบิล ส.ส. ปชป. หนีทหาร นั้น สุชิน รุ่งเรืองกุล หัวหน้ากองบรรณาธิการ ข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (สัมภาษณ์ 11 เมษายน 2545) กล่าวว่า เงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวที่ ทำให้ข่าวดังกล่าวถูกฟ้องร้องเงื่อนไขหนึ่ง คือ แหล่งข่าวเปิดซึ่งหนังสือพิมพ์สามารถเปิดเผยชื่อได้ หนังสือพิมพ์จึงละเลยในการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มา เนื่องจากสามารถลงข่าวมาจากไหน

ดังนั้นเมื่อหนังสือพิมพ์ละเลยในการตรวจสอบทำให้กลายเป็นเครื่องมือในการโจมตีบุคคลอื่นให้ได้รับความเสียหาย

การใช้แหล่งข่าวของหนังสือพิมพ์นั้น ผู้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาเขียนเป็นข่าวต้องพึงระมัดระวัง เนื่องจากอาจตกเป็นเครื่องมือของบุคคลหนึ่งบุคคลใดในการใช้ทำลายชื่อเสียงของอีกคนหนึ่งได้ ในกรณีที่เสนอข่าวความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนสองฝ่าย

ในส่วนของกระบวนการตรวจสอบนั้น เห็นได้ว่าข่าวลักษณะหมิ่นประมาทเกิดจากการขาดการตรวจสอบที่ดี ทั้งในส่วนของข้อมูลจากแหล่งข่าว และการตรวจสอบข่าว จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าว และแบบสอบถามความคิดเห็นนักข่าวให้ความเห็นว่า เจือใจในกระบวนการทำข่าวอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดข่าวลักษณะหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ คือ การที่บรรณาธิการข่าวหรือหัวหน้าขาดความรอบคอบในการตรวจสอบข้อมูลหรือข่าวก่อนลงตีพิมพ์อย่างถี่ถ้วน

โดยจากกรณีศึกษา แฉกรรมการสรรหา กทช. ส่อเค้าไม่โปร่งใส ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ บรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์มติชน (สัมภาษณ์ 28 พฤษภาคม 2545) กล่าวว่าเหตุที่ทำให้ข่าวดังกล่าวโดนฟ้องร้องเป็นเพราะ “บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว ละเลยในการคัดหรือเปลี่ยนคำที่นักข่าวใช้ รู้ทั้งรู้อยู่แล้วว่าคำที่ใช้หมิ่นเหม่ต่อการหมิ่นประมาทยังตัดสินใจให้ลงพิมพ์” หรือในกรณีศึกษา Post กับเหตุการณ์นองเลือดเดือนตุลา พนา จันทรวีโรจน์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ The Nation (สัมภาษณ์ 11 กรกฎาคม 2545) กล่าวว่า “บรรณาธิการซึ่งมีส่วนสำคัญในการเลือกนำเสนอประเด็นข่าวดังกล่าว และไม่ได้ตรวจสอบข้อมูลหรือขึ้นข่าวก่อนลงตีพิมพ์อย่างรอบคอบ”

โดยเจือใจทางด้านข้อจำกัดในการทำงานของหนังสือพิมพ์ มีส่วนทำให้เกิดปัญหาในการที่ความเร่งรีบที่ต้องปิดต้นฉบับให้ทัน หรือต้องส่งข่าวให้ทัน ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการตรวจสอบ โดยจากแบบสอบถามความคิดเห็นผู้สื่อข่าว กล่าวว่าเวลาในการทำข่าวที่กระชั้นชิด คิดเป็นร้อยละ 16 เป็นเหตุให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาทได้ นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าว และความเห็นจากผู้เสียหายกรณีศึกษา ได้กล่าวว่าเวลาในการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ทำให้บรรณาธิการไม่มีเวลาในการตรวจสอบที่ดีพอ และอาจลุกลามไปถึงการตามประเด็นข่าวหรือให้โอกาสแก่ผู้เสียหายสัมภาษณ์ไม่ทัน

จากกรณีศึกษา โฆษกรัฐบาลทักษิณค้ายา ธนกร ศรีสุขใส กรรมการผู้ช่วยผู้อำนวยการใหญ่ ไอเอ็นเอ็นกรุ๊ป (สัมภาษณ์ 16 กรกฎาคม 2545) กล่าวว่า การที่ข่าวโดนฟ้องร้องเกิดจาก ข้อจำกัด

ด้านเวลาในการทำงานข่าวของหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีเวลาจำกัดทำให้ การตรวจสอบของบรรณาธิการ ไม่ถี่ถ้วน

จากกระบวนการทำข่าวดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงปัญหาภายในกระบวนการทำข่าวที่เป็นเงื่อนไขซึ่งทำให้เกิดข่าวลักษณะหมิ่นประมาท โดยสามารถสรุปจากผลการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าว ทั้งในส่วนของเงื่อนไขในกระบวนการทำข่าวของข่าวกรณีศึกษา และความคิดเห็นทั่วไป ตลอดจนความคิดเห็นของผู้เสียหายจากกรณีข่าว และแบบสอบถามความคิดเห็นจากนักข่าว โดยได้สาระสำคัญดังนี้

เงื่อนไขด้านตัวบุคคล สรุปได้ว่า นักข่าว และ บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ โดยในส่วนของนักข่าวนั้น จากการสัมภาษณ์เห็นพ้องต้องกันในทุกกลุ่มว่า เกิดจากการที่นักข่าวเองขาดประสบการณ์และไม่มีความรู้เพียงพอ โดยจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักข่าวนั้น เห็นเป็นร้อยละ 28 ในประเด็นที่นักข่าวขาดความรู้ความสามารถในการทำข่าว ในส่วนของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวนั้น จากการสัมภาษณ์ จะกล่าวถึงในแง่ของการขาดความรอบคอบในการตรวจสอบที่ดี ไม่มีความรับผิดชอบต่องานเท่าที่ควร โดยจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักข่าวนั้น เห็นเป็นร้อยละ 18

ผู้สื่อข่าว (Reporter) หรือนักข่าว บุญเลิศ ช่างใหญ่ (2545) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์จะดีหรือไม่ดี มีคนอ่านมากหรือน้อย ได้รับการยอมรับแค่ไหน ข่าวสารที่นำมาเสนอมีความน่าเชื่อถือเพียงไร ขึ้นอยู่กับฝีมือของผู้สื่อข่าวว่าจะหาข่าวได้เก่งและสามารถเลือกสรรสิ่งที่เกิดขึ้นมาเสนอต่อผู้อ่านได้อย่างตรงใจได้ขนาดไหน ผู้สื่อข่าวจะเป็นผู้พิจารณาตัดสินประเมินคุณค่าข่าวด้วยตัวเองในระดับต้น และจะเป็นผู้พิจารณาว่าใครเป็นแหล่งข่าว ข่าวนั้นจะมีผลกระทบต่อสังคม กระทบต่อหนังสือพิมพ์ของตนเอง และต่อผู้สื่อข่าวในลักษณะที่สร้างปัญหาขึ้นภายหลังหรือไม่ เช่น ถูกปฏิเสธข่าว การถูกประท้วง การถูกแจ้งความฟ้องร้องดำเนินคดีในข้อหาหมิ่นประมาทหรือไม่

อภิชาติ สักดิเศรษฐ์ (2542) กล่าวว่าผู้สื่อข่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความผิดพลาดจากการเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ ดังนั้นนักข่าวจึงมีความสำคัญมากในกระบวนการทำข่าว ข่าวจะดีหรือไม่ดี จะส่งผลกระทบต่อใครหรือไม่ หรือจะลุ่่มเสี่ยงต่อความผิดเชิงจริยธรรมหรือเชิงกฎหมายหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการทำงานของนักข่าวทั้งสิ้น ดังนั้นการแก้ปัญหาในกระบวนการผลิตเพื่อลดปัญหาการฟ้องร้องดังกล่าวจึงต้องเริ่มที่ตัวนักข่าวก่อนเป็นเบื้องต้น

อย่างไรก็ตามเหตุผลหนึ่งที่ทำให้นักข่าวเพิกเฉยต่อการทำข่าวให้ถูกต้อง อาจขึ้นอยู่กับความตระหนักในส่วนของกรรณการฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาทเนื่องจาก การถูกฟ้องร้องในคดีนักข่าวไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้อง และในองค์กรก็ไม่ได้มีบทลงโทษอย่างชัดเจนแก่นักข่าวที่ทำข่าวจนเกิดการฟ้องร้อง เนื่องมาจากข่าวหนึ่งๆ มีบุคคลร่วมกันผลิตหลายคน จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักข่าวเพื่อดูความตระหนักต่อการถูกฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาทพบว่า นักข่าวคิดว่าการถูกฟ้องร้องเป็นเรื่องปกติของการทำงานหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 25 และ คิดว่าผู้เสียหายฟ้องเพื่อแก้แค้น คิดเป็น ร้อยละ 21 ในขณะที่คิดว่าเป็นความบกพร่องของตนเอง เพียงร้อยละ 9 เท่านั้น เห็นว่านักข่าวไม่ได้คิดว่าการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีในข้อหาหมิ่นประมาทนั้นเป็นเรื่องผิดปกติ ซึ่งเป็นปัญหาที่น่ากลัวเพราะนักข่าวขาดความตระหนักในส่วนดังกล่าว ในส่วนนี้ทำให้การรายงานข่าวของนักข่าวจึงเป็นไปอย่างปราศจากความรับผิดชอบ

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการเกิดขึ้นของข่าวลักษณะหมิ่นประมาทนั้น บรรณาธิการและหัวหน้าข่าวเป็นปัจจัยหนึ่ง ซึ่งต้องมีส่วนรับผิดชอบในกรณีดังกล่าวมาลี บุญศิริพันธ์ (2534) กล่าวว่าบรรณาธิการ นับเป็นหัวใจของการผลิตหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ สำหรับบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งนี้เปรียบเสมือนกับต้นเรือที่สามารถจะควบคุมลูกเรือและทิศทางเดินเรือให้หันเหไปทางใดก็ได้ ในขณะที่ มานิจ สุขสมจิต (2534) กล่าวว่า บรรณาธิการจะต้องเป็นผู้วินิจฉัยข่าวสารบางเรื่องว่าจะเหมาะสมต่อการตีพิมพ์หรือไม่ ทั้งๆที่ข่าวสารนั้นเป็นความจริง และนักข่าวได้เสาะแสวงหามาและได้เขียนอย่างถูกถ้วนแล้ว ทั้งนี้ถ้าหากว่ามีผลกระทบกระเทือนของข่าวชิ้นนั้น อาจพัวพันไปถึงปัญหาทางกฎหมาย ปัญหาทางจริยธรรม หรือปัญหาการเมือง

จะเห็นได้ว่าบทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการไม่ได้ยิ่งหย่อนไปกว่าผู้สื่อข่าวเลย เพราะบรรณาธิการจะเป็นผู้ควบคุมภายในกระบวนการทำข่าวทั้งหมด และประการสำคัญข่าวทุกข่าวจะต้องผ่านสายตาของบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ดังนั้นบรรณาธิการต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบมากกว่าใครในกระบวนการทำข่าวทั้งหมด เพราะถือว่าเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะและประสบการณ์ในการทำงานข่าว พอจะรู้ได้ว่าข่าวใดลงไปแล้วจะโดนฟ้องร้อง ข้อความใดที่เป็นการหมิ่นประมาท

ในส่วนของเงื่อนไขด้านองค์กร นั้นส่วนที่เป็นตัวกำหนดการทำงานทั้งหมดขององค์กรหนังสือพิมพ์คือ นโยบายองค์กร กาญจนา แก้วเทพ (2543) กล่าวว่า เจ้าของหนังสือพิมพ์เป็นนายทุนเสมอ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ระดับชาติหรือนานาชาติก็ตาม คนกลุ่มนี้เข้ามาทำหนังสือพิมพ์เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองด้วยวิธีการ 2 ด้าน คือ เอาเปรียบแรงงานลูกจ้าง และเอากำไรจากผู้บริโภค ซึ่งเมื่อนายทุนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตหนังสือพิมพ์ ก็ย่อมสามารถควบคุม

การผลิต รวมถึงความคิดที่อยู่ในเนื้อหาสื่อได้ด้วย ดังนั้นนโยบายที่ถูกระบุโดยนายทุน จึงมุ่งหวังกำไรจากการผลิต นโยบายในการทำข่าวจึงมุ่งเพื่อขายได้มากกว่าสิ่งอื่น

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวและผู้เสียหายจากกรณีศึกษา นั้นมีความเห็นว่า การขายได้ ที่หนังสือพิมพ์ออกเป็นนโยบายนั้นส่งผลกระทบต่อการทำข่าวเป็นอย่างมาก วิทยุวรัช เกสวะวัฒนะ หัวหน้าข่าวบันเทิงหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (สัมภาษณ์ 26 มีนาคม 2545) กล่าวว่า นโยบายขององค์กรมีอิทธิพลมาก เพราะจะมากำหนดขอบเขตของเหตุการณ์ที่เราจะลงไปทำ ไม่อย่างนั้นหนังสือพิมพ์จะไม่เป็นเอกภาพ ซึ่งจากทัศนคติของ พิภูลแก้ว ไกรฤกษ์ ผู้เสียหายจากกรณีศึกษา โกงเล็อกตั้ง ส.ว. (สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2545) กล่าวว่า นโยบายของหนังสือพิมพ์ที่ต้องการแต่จะขายข่าว มันมีส่วนอย่างมาก ข่าวบางข่าวไม่เห็นควรจะทำก็ทำเป็นเรื่องราวใหญ่โต ข่าวที่ควรทำกลับไม่ทำหรือทำก็ทำแบบผิดๆ ใส่ร้ายป้ายสี จะได้ขายได้

เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการทำงานภายในกระบวนการทำข่าวนั้นตกอยู่ภายใต้ นโยบายขององค์กร ที่กำหนดอย่างเข้มแข็งจากนายทุนเจ้าของหนังสือพิมพ์ ที่มีผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นเป้าหมายสูงสุด บ่อยครั้งที่นักข่าวต้องเผชิญกับการตัดสินใจที่ต้องเลือกระหว่างประโยชน์ของสาธารณะกับผลกำไรขององค์กร นักข่าวจำเป็นต้องเลือกยืนข้างประโยชน์ขององค์กรของตัวเอง เป็นสำคัญ รวมทั้งการแข่งขันทางธุรกิจระหว่างหนังสือพิมพ์ด้วยกันเอง นักข่าวต่างก็จำเป็นต้องเลือกยืนอยู่ข้างหนังสือพิมพ์ตัวเองเช่นกัน

ในกรณีศึกษา จอย เลิฟชิน และ Post กับเหตุการณ์นองเลือดเดือนตุลา สะท้อนให้เห็นภาพของการนำนโยบายขององค์กรมากำหนดการทำงานของหนังสือพิมพ์ โดยกรณีแรก เป็นการนำเสนอข่าวเพื่อมุ่งแค่ “ขายได้” ในขณะที่กรณีที่สอง เป็นการนำเสนอข่าวเพื่อมุ่งโจมตีหนังสือพิมพ์ฝ่ายตรงข้ามซึ่งเป็นคู่แข่งทางธุรกิจ ในการที่องค์กรมุ่งดำเนินถึงแต่ผลประโยชน์ทางธุรกิจ ทำให้เกิดการละเลยต่อการพัฒนาทางด้านวิชาชีพของบุคลากรภายในองค์กร ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อ การนำเสนอข่าวทั้งในส่วนของการที่ผิดจริยธรรมและข่าวที่ผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง

ในส่วนของเงื่อนไขทางด้านความเป็นข่าว จะเห็นได้ว่า “คุณค่าข่าว” เป็นเงื่อนไขที่กำหนดการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ ซึ่งส่งผลให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ โดยจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักข่าวคิดเป็นร้อยละ 6 ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวที่กล่าวว่า คุณค่าข่าว เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท อย่างไรก็ตามการพิจารณาคุณค่าข่าวของบรรณาธิการ/หัวหน้าข่าว และนักข่าวนั้น ต้องมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการ นโยบายขององค์กรที่เน้นผลประโยชน์ทางธุรกิจดังที่กล่าวข้างต้น จะมา

สนับสนุนให้นักข่าวหรือบรรณาธิการข่าววินิจฉัยคุณค่า เพื่อมุ่งที่จะขายข่าว ในขณะที่ถ้อยนโยบายขององค์กรเป็นไปในลักษณะเพื่อตอบสนองประโยชน์สาธารณะ การวินิจฉัยคุณค่าข่าวของนักข่าวหรือบรรณาธิการข่าวจะออกมาในอีกแง่มุมหนึ่ง

อย่างไรในกรณีศึกษา จอยเลิฟซิน เห็นได้ว่า นักข่าววินิจฉัยคุณค่าข่าวเพียงเพื่อต้องการที่จะขายข่าวเท่านั้น โดยจะเห็นว่าเนื้อหาข่าวเป็นเรื่องส่วนตัวของนักแสดง และเป็นเนื้อหาความประพฤติทางเพศซึ่งไม่ได้มีประโยชน์ต่อสาธารณะแต่อย่างใด จะเห็นได้ว่าคุณค่าข่าวนั้นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างมาเป็นตัวสนับสนุน ถ้านักข่าวมีการตัดสินใจที่ดี นึกถึงประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก “คุณค่าข่าว” จะไม่เป็นปัญหาในการพิจารณาเลือกข่าวที่น่าเสนอ หากแต่เมื่อใดที่นักข่าวนึกถึงผลประโยชน์ขององค์กรเป็นหลักการวินิจฉัยคุณค่าจะมีปัญหา ต้องแก้ไข

เงื่อนไขสุดท้ายคือเงื่อนไขทางด้านข้อจำกัดทางการผลิต ซึ่ง จากแบบสอบถามความคิดเห็นผู้สื่อข่าว กล่าวว่าเวลาในการทำข่าวที่กระชั้นชิด คิดเป็นร้อยละ 16 เป็นเหตุให้เกิดข่าวในลักษณะ همینประมาทได้ นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าว และความเห็นจากผู้เสียหายกรณีศึกษา ได้กล่าวว่าเวลาในการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ทำให้บรรณาธิการไม่มีเวลาในการตรวจสอบที่ถี่พอ และอาจลุกลามไปถึงการตามประเด็นข่าวหรือให้โอกาสแก่ผู้เสียหายสัมภาษณ์เพื่อแก้ข่าวไม่ทัน เช่นจากกรณีศึกษา ปลอดภัยทัวร์แห่งประเทศไทย ตูย์ ศิริกุลพิพัฒน์ กล่าวว่าเงื่อนไขที่ทำให้เกิดความผิดพลาดในข่าวจนเกิดการฟ้องร้องคือ การที่เราไม่มีเวลาตามประเด็นข่าว และไม่มีเวลาที่จะให้ผู้เสียหายมาแก้ข่าวได้

โดยเงื่อนไขทางด้านข้อจำกัดในการทำงานของหนังสือพิมพ์ มีส่วนทำให้เกิดปัญหาในเรื่องความเร่งรีบที่ต้องปิดต้นฉบับให้ทัน หรือต้องส่งข่าวให้ทัน ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการตรวจสอบข่าวหรือการตามประเด็นข่าวไม่ทัน จินตนา ดันสุวรรณานนท์ (2541) กล่าวว่างานหนังสือพิมพ์เป็นงานที่ต้องรีบเร่งแข่งกับเวลา เพื่อที่จะเสนอข่าวที่สด ใหม่ ให้ทันต่อเหตุการณ์แก่ผู้อ่าน จากความรีบเร่งนี้เองบางครั้งก็ทำให้นักหนังสือพิมพ์ไม่มีเวลาพอที่จะตรวจสอบข้อมูลให้ถี่ถ้วนรอบด้าน

ปัญหาในกระบวนการทำข่าวที่กล่าวมาทั้งหมด แสดงให้เห็นถึงความไม่ถี่ถ้วนและรอบคอบของส่วนสำคัญในกระบวนการผลิตคือในส่วนของบุคลากร ซึ่งขาดความตระหนักในปัญหาการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีในกรณี همینประมาท ดังนั้นเมื่อบุคลากรในกระบวนการทำข่าวไม่ตระหนักในปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ข่าวที่ همینประมาทบุคคลเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด

มาตรการควบคุมภายในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ :

สุภา ศิริมานนท์ (2530) ได้กล่าวถึงจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ว่า จะต้องเกี่ยวข้องกับ ปัจจัย 4 ประการ คือ สิทธิ (Rights) เสรีภาพ (Freedom) หน้าที่ (Function) และความรับผิดชอบ (Responsibility) โดยทั้งสี่ปัจจัยล้วนแต่เป็นพื้นฐานของจริยธรรมทั้งสิ้น โดยแบ่งออกเป็นสองกลุ่มด้วยกัน คือ เมื่อกล่าวถึงสิทธิก็ต้องคู่กับเสรีภาพ และหน้าที่ก็จะเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

ในส่วนของความรับผิดชอบต่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการนำเสนอข่าวซึ่งหมิ่นเหม่ต่อความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้น จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าว พบว่า ความรับผิดชอบต่อการนำเสนอข่าวที่โดนฟ้องหมิ่นประมาทที่ดีที่สุดคือ “การลงประกาศขอขมา” ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เสียหายจากกรณีศึกษาเห็นว่า การลงประกาศขอขมาของหนังสือพิมพ์ก็มีปัญหาตรงที่ลงในเนื้อที่จำกัด โดย พิภพล แก้ว ไกรฤกษ์ ผู้เสียหายจากกรณีศึกษา โกงเลื้อกตั้ง ศ.ว. (สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2545) กล่าวว่า การลงขอขมาเป็นเรื่องดี แสดงให้เห็นว่าเรามีความรับผิดชอบต่อคนที่เราโก่งเขาจะมาอ่านหรือไม่เราก็ไม่รู้ การประกาศขอขมาน่าจะลงหน้าหนึ่งเลยจะได้เห็นชัดๆบางทีไปแอบอยู่ข้างใน เนื้อที่นิดเดียวแต่ตอนลงข่าวของเราลงชะใหญ่โต

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าว ยังกล่าวว่า การแสดงความรับผิดชอบต่อการเสนอข่าวในลักษณะดังกล่าว ว่ามีวิธีการอื่นๆ กล่าวคือ การแก้ข่าวให้ , การติดต่อเจรจากับผู้เสียหายในทันทีออกมาในรูปของการเจรจาเพื่อให้ข่าวเพื่อแก้ไขในส่วนที่หนังสือพิมพ์ลงไป หรือเป็นการเจรจาเพื่อให้ผู้เสียหายถอนฟ้องหรือยอมความกัน , การเสียค่าสินไหมทดแทน ให้ เห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์จะมองความรับผิดชอบต่อเมื่อเกิดกรณีความผิดขึ้นแล้ว ซึ่งบางกรณีไม่ได้เกิดจากความเต็มใจของหนังสือพิมพ์ในการปฏิบัติแต่เป็นการปฏิบัติตามคำสั่งของศาลหรือที่ผู้เสียหายเรียกร้อง

แม้ว่าหนังสือพิมพ์จะมีวิธีการในการแสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในกรณีที่เสนอข่าวไปส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงบุคคล แต่แสดงให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์เพิกเฉยต่อการแสดงความรับผิดชอบต่อจนกระทั่งมีการฟ้องร้องเกิดขึ้น ซึ่งทำให้เห็นว่าในบางกรณีที่หนังสือพิมพ์เสนอข่าวผิดพลาดหรือไปส่งผลกระทบต่อบุคคลใดๆ หากไม่มีการฟ้องร้องหนังสือพิมพ์ก็ยังไม่ดำเนินการใดๆ เพื่อแก้ไข ผู้เสียหายจึงเสนอว่าความคิดเห็นว่ากระบวนการทางกฎหมายน่าจะเป็นกระบวนการที่ทำให้หนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่อการนำเสนอข่าวมากขึ้น

เมื่อหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อระดับปฏิบัติการจึงจำเป็นต้องมาตรการขึ้นมาควบคุมให้หนังสือพิมพ์ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดย Wilbur Schramm (1966) ได้กล่าวไว้ว่า

การควบคุมที่ดีที่สุดคือการควบคุมจากตัวเอง โดยสื่อต้องมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และปฏิบัติหน้าที่ในสิ่งที่จำเป็นและเหมาะสม

ซึ่งจากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวและแบบสอบถามความคิดเห็นนักข่าว โดยคิดเป็นร้อยละ 32 พบว่าในองค์กรหนังสือพิมพ์จะมีการควบคุมในกระบวนการทำข่าวเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการตรวจสอบของนักข่าว และบรรณาธิการจะเป็นผู้ควบคุมในขั้นตอนสุดท้าย ก่อนข่าวสารจะนำเสนอออกไปสู่สาธารณะ อย่างไรก็ตามจากที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า ในกรณีของข่าวลักษณะหมิ่นประมาทของหนังสือพิมพ์ชี้ให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์มีปัญหาในกระบวนการตรวจสอบข่าวก่อนการตีพิมพ์ด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ ทำให้เห็นว่าการควบคุมในลักษณะดังกล่าวจึงไม่ได้ผลเต็มที่นัก

ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เสียหายจากกรณีศึกษา พบว่า มาตรการควบคุมภายในเกี่ยวกับการควบคุมข่าวในลักษณะที่หมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมายหรือจริยธรรมของหนังสือพิมพ์นั้น ไม่ได้ผลในทางปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยหลายอย่างภายในองค์กรหนังสือพิมพ์เอง เช่น สภาพของนักข่าวที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ภายในองค์กรหนังสือพิมพ์ยังไม่มี การกำหนดบทลงโทษอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นผลทำให้การทำข่าวของนักหนังสือพิมพ์ยังเป็นไปอย่างขาดความรับผิดชอบ

นอกจากนี้บรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวยังระบุว่า หนังสือพิมพ์มีการกำหนดแนวทางในการทำข่าว เช่น ยึดหลักความเป็นกลางในการนำเสนอ ละเว้นจากเรื่องที่จะละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคล เสนอตามข้อเท็จจริงที่ได้มา เพื่อควบคุมข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท นอกจากนี้ในองค์กรหนังสือพิมพ์ใหญ่ๆ จะมีฝ่ายกฎหมายคอยตรวจสอบข่าวที่จะเข้าข่ายความผิดเชิงกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ แบบสอบถามความคิดเห็นนักข่าว ในประเด็นมีฝ่ายกฎหมายคอยตรวจสอบ คิดเป็นร้อยละ 9 นอกจากนี้ในบางองค์กรมีการวางมาตรการในการลงโทษผู้สื่อข่าวในกรณีที่ทำข่าวผิดพลาดด้วย

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าจากการตอบแบบสอบถาม หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ไม่มี มาตรการในการควบคุมข่าวลักษณะดังกล่าวอย่างชัดเจน โดยคิดเป็นร้อยละ 59 โดยมาตรการในการควบคุมอาจเป็นมาตรการเดียวกันกับการควบคุมข่าวซึ่งหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงจริยธรรมก็ได้ อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ควรมีมาตรการในการควบคุมข่าวในลักษณะนี้อย่างชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำงานของนักข่าว ตลอดจนบรรณาธิการ หรือบุคลากรในกระบวนการทำข่าวทั้งหมด

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทรรศนะที่น่าสนใจว่าการควบคุมการทำงานของหนังสือพิมพ์นั้นไม่ควรจะเกิดแต่ภายในองค์กร มาตรการควบคุมภายนอกควรดำเนินไปด้วย ถึงจะทำให้การควบคุมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้สอดคล้องกับความเห็นของบรรณาธิการข่าวซึ่งเห็นว่า มาตรการในการควบคุมหนังสือพิมพ์ที่ดีที่สุดคือผู้บริโภค

ซึ่งสุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533) ได้กล่าวถึงมาตรการควบคุมโดยสาธารณะ ที่เป็นการควบคุมที่เกิดจากสาธารณชน ที่อยู่ภายนอกวงการสื่อสารมวลชน ซึ่งได้แก่การควบคุมจากประชาชนในฐานะผู้บริโภคที่เปิดรับสารจากสื่อมวลชน โดยสอดคล้องกับ Wilbur Schramm (1966) ซึ่งกล่าวว่า สาธารณชนต้องทำหน้าที่เป็นตัวจักรที่สำคัญในกระบวนการสื่อสาร เพราะสาธารณชนมีอำนาจในการกำหนดรูปแบบของระบบและการตอบสนองของสื่อมวลชน ทำให้สื่อมวลชนสนองความต้องการของสังคมได้

ดังนั้นการสนับสนุนให้กลุ่มผู้บริโภคสื่อมีความเข้มแข็งน่าจะเป็นวิธีการหนึ่งในการลดปัญหาที่เกิดจากข่าวซึ่งส่งผลกระทบต่อบุคคลได้ จะเห็นได้ว่าในความเป็นจริงแล้ว ผู้บริโภคยังไม่มีความจริงจังในการปกป้องสิทธิของตนจากการถูกล่วงละเมิดโดยสื่อ โดยจากการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า ข้อยุติของกรณีศึกษา 10 กรณีนั้น มีการยอมความ 4 กรณี ซึ่งในส่วนของกรณียอมความนั้น สวชัย นกพลับ ผู้เสียหายจากกรณีศึกษา Post กับเหตุการณ์นองเลือดเดือนตุลา (สัมภาษณ์ 5 กรกฎาคม 2545) กล่าวว่า การยอมความเป็นกระบวนการที่ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่เข็ดหลาบกับการโดนฟ้องร้อง ผู้เสียหายควรดำเนินคดีให้ถึงที่สุด

เห็นได้ว่าการควบคุมข่าวในลักษณะหมิ่นประมาทภายในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์นั้นอาจจะยังไม่ได้ผลมากนัก ดังนั้นมาตรการควบคุมที่ดีที่สุดจึงไม่ได้มีเพียงมาตรการเดียวเพื่อควบคุมให้หนังสือพิมพ์ดำเนินการอย่างมีความรับผิดชอบ หนังสือพิมพ์ต้องมีการจัดการเกี่ยวกับมาตรการควบคุมภายในองค์กรของตนเองอย่างดี โดยยึดหลักตามสภากาหนังสือพิมพ์และความเป็นไปได้ขององค์กร นอกจากนี้ผู้บริโภคต้องมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งเพื่อให้มีอำนาจต่อรองกับหนังสือพิมพ์ และหนังสือพิมพ์ต้องมีระบบควบคุมกันเองที่ปราศจากอิทธิพลใดๆ ซึ่งหากการควบคุมทั้งภายนอกและภายในองค์กรสื่อเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานในวิชาชีพหนังสือพิมพ์ก็จะถูกพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นในที่สุด

แนวทางแก้ไขเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท:

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัญหาในกระบวนการทำงานเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคลากรในกระบวนการทำข่าวเป็นสำคัญ เพื่อลดไม่ให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาทจึงจำเป็นต้องแก้ที่ต้นตอของปัญหาโดยจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวได้เสนอแนวทางในการแก้ไขในกระบวนการทำข่าวเพื่อไม่ให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาทแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์ควรมีการกำหนดมาตรการในการควบคุมข่าวลักษณะดังกล่าวอย่างเป็นทางการ โดยเพิ่มการควบคุมเข้าไปในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิต โดยในระดับหัวหน้าข่าวหรือบรรณาธิการข่าวจำเป็นต้องมีความตระหนักและเข้ามามีส่วนในการควบคุมดังกล่าว
2. ควรมีบทลงโทษอย่างเป็นทางการในกรณีที่มีการทำข่าวและเกิดความผิดพลาดจนถึงขั้นโดนฟ้องร้องขึ้น
3. ควรมีการจัดอบรมบุคลากรในกระบวนการทำข่าวทั้งในระดับนักข่าว ในเรื่องกฎหมายและจริยธรรม เพื่อให้ นักข่าวมีประสบการณ์และมีการพัฒนาความรู้ในเรื่องดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ
4. บุคลากรในกระบวนการผลิตข่าวนั้นควรจะต้องมีความตระหนักและความรับผิดชอบในการทำข่าวและยึดมั่นในอุดมการณ์ในการนำเสนอข่าวเพื่อประชาชน และเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ นอกจากนี้การยึดหลักการทางวารสารศาสตร์ในเรื่องความเป็นกลาง

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เสียหายจากกรณีศึกษา พบว่าผู้เสียหายจากข่าวกรณีศึกษาได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการป้องกันไม่ให้เกิดข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท ดังนี้

1. ควรมีการจัดการอบรมภายในหน่วยงาน เพื่อให้หนังสือพิมพ์ต้องมีความตระหนักในเรื่องความยุติธรรม และความเป็นกลาง และฝึกฝนให้หนังสือพิมพ์ต้องไม่คาดคะเน และควรตรวจสอบข้อมูลที่ได้อย่างดี
2. ต้องมีระบบสนับสนุนในการทำงานเพื่อจะพัฒนามาตรฐานทางวิชาชีพ

ในส่วนของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักข่าวมีความเห็นสอดคล้องกับความเห็นของบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวและความเห็นของผู้เสียหายจากกรณีศึกษา กล่าวคือ ให้มีการจัดอบรมนักข่าวในองค์กร, เพิ่มบทลงโทษในองค์กรและทางกฎหมาย และให้องค์กรมีการกำหนดนโยบายในการทำข่าวโดยยึดหลักความเป็นกลาง

จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยเห็นว่าปัจจัยที่ทำให้หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาซึ่งส่งผลกระทบต่อบุคคล คือ บุคลากรในกระบวนการผลิต โดยแนวทางแก้ไขได้พุ่งเป้าไปที่กลุ่มดังกล่าว แนวทางดังกล่าวจะเน้นเป้าหมายเพื่อพัฒนาหรือยกระดับความรู้และความตระหนักในการผลิตข่าวของนักข่าวเป็นสำคัญ

งานวิจัยเรื่อง “คดีหมิ่นประมาทกับปัญหาในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์” เป็นตัวอย่างหนึ่งในการศึกษากระบวนการทำข่าวที่ก่อให้เกิดเนื้อหาซึ่งส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยมุ่งเน้นหาคำตอบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต่อไป

จากผลการวิจัยในส่วนของเนื้อหาพบประเด็นสำคัญคือ ข่าวในลักษณะหมิ่นประมาททั้งหมด จะเป็นข่าวซึ่งหนังสือพิมพ์นำเสนอโดยไม่คำนึงถึงหลักความเป็นธรรม (Fairness) โดยการนำเสนอข่าวนั้นพบประเด็นว่าข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนกับความเป็นจริงและเมื่อผนวกกับการใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์ซึ่งบ่อยครั้งที่ใช้ถ้อยคำที่กล่าวถึงบุคคลที่ตกเป็นข่าวในแง่ลบ ทำให้ข่าวหรือบทความที่นำเสนอผ่านหน้าหนังสือพิมพ์นั้นส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของผู้ตกเป็นข่าว

ปัญหาที่พบจากการวิเคราะห์เนื้อหานั้นสะท้อนให้เห็นภาพกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ประกอบไปด้วยกลไกที่ซับซ้อน ได้เกิดปัญหาหลายประการขึ้นภายใน ซึ่งส่งผลกระทบต่อข่าวสารที่หมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมายและเชิงจริยธรรม โดยในส่วนที่สำคัญที่สุดคือส่วนของบุคลากรในกองบรรณาธิการ ซึ่งประกอบด้วย ผู้สื่อข่าว และบรรณาธิการข่าวเป็นสำคัญ

จากการทำงานข่าวของนักข่าวและบรรณาธิการ สะท้อนให้เห็นภาพประการหนึ่งของความตระหนักต่อการทำหน้าที่สื่อมวลชนของนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งเพิกเฉยต่ออุดมการณ์ที่จะนำเสนอข่าวสารที่ถูกต้องและไม่ส่งผลกระทบต่อบุคคลใด นอกจากนั้นการที่ภายในองค์กรหนังสือพิมพ์ขาดมาตรการในการควบคุมข่าวในลักษณะดังกล่าว อย่างเป็นทางการ ทำให้ข่าวสารในลักษณะดังกล่าวยังคงเกิดขึ้นไม่มีที่สิ้นสุด

อย่างไรก็ตามประเด็นสำคัญที่เห็นได้จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยทั้งหมดนั้น แสดงให้เห็นว่า บุคลากรในกระบวนการผลิตข่าวทั้งหมด เช่น ผู้สื่อข่าว บรรณาธิการข่าว เป็นอาทิ นั้น ไม่ใส่ใจกับความเสียหายที่ตนเองนำเสนอและไปส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่น ในระบบการทำงานของหนังสือพิมพ์ที่ต้องทำเป็นรายวัน (Routine) นั้นทำให้เกิดความเคยชินที่จะไม่ใส่ใจกับความเจ็บปวดของบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่น่าเศร้าใจอย่างยิ่ง

วิธีการแก้ไขไม่ให้ข่าวในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นหรือลดลงนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า นักหนังสือพิมพ์ควรขออนมองตัวเองว่าตนเองมีความรับผิดชอบในการเสนอข่าวสารไปสู่สาธารณะมากน้อยแค่ไหนในยุคที่หนังสือพิมพ์กำลังถูกผู้บริโภคทยอยมาเป็นประเด็นในเรื่องความอ่อน

ค้อยทางจริยธรรมและจรรยาบรรณ และถามตัวเองว่าพร้อมหรือไม่ที่จะพัฒนาตัวเองไปสู่ผู้ที่มีมาตรฐานทางวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะต่อวิชาชีพหนังสือพิมพ์

1. หนังสือพิมพ์ควรมีการจัดอบรมให้แก่บุคลากรภายในกระบวนการผลิตเกี่ยวกับกฎหมาย สื่อสารมวลชนและจริยธรรมสื่อสารมวลชน โดยในการอบรมนั้นควรเน้นไปในเชิงการปฏิบัติ ไม่ใช่เน้นแต่ภาคทฤษฎี
2. หนังสือพิมพ์ควรมีมาตรการในการควบคุมข่าวในลักษณะที่จะหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมายและความผิดเชิงจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรม
3. องค์กรทางวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต้องมีการกำหนดมาตรการขึ้นมาควบคุมข่าวในลักษณะหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมายโดยเฉพาะ
4. ประการสำคัญนักหนังสือพิมพ์จำเป็นจะต้องมีความใส่ใจและความตระหนักในทุกๆขั้นตอนของกระบวนการผลิตข่าว โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อบุคคลที่ตกเป็นข่าวเป็นที่ตั้ง

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กรณีศึกษา ซึ่งคัดเลือกจากข่าวที่โดนฟ้องร้องในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น หากมีการศึกษาในหัวข้อดังกล่าวต่อไป น่าจะมีการศึกษาไปถึงข่าวลักษณะดังกล่าวในอดีต จนถึงปัจจุบัน จะทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการของการนำเสนอข่าวลักษณะหมิ่นประมาทตลอดจนในส่วนของเนื้อหาได้กว้างขวางยิ่งขึ้น
2. เนื่องจากข่าวหมิ่นประมาทเป็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายจากข่าวโดยตรง ดังนั้น การศึกษาแบบเจาะลึกในส่วนของผลกระทบต่อผู้เสียหายจึงเป็นประเด็นทางวิชาการที่น่าสนใจ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. สื่อมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : เอ็ดดิสัน เพรส โพรดักส์ จำกัด, 2543.
- จักรกฤษณ์ เพิ่มพูน. บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2543.
- จินตนา ต้นสุวรรณนนท์. ปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ไทยในมุมมองของนักหนังสือพิมพ์. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- จิระพงศ์ เต็มเปี่ยม. บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์แนวหน้า. สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2545.
- ฉอาน วุฑฒิกธรรมรักษา. หลักการรายงานข่าว. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประกายพริก , 2535.
- ชวรัตน์ เชิดชัย. การสื่อข่าว. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2521.
- ชำนาญ รอดเหตุภัย. สัมมนาการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์ , 2522.
- ฐากร บุนปาน. บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ข่าวสด. สัมภาษณ์ 6 มิถุนายน 2545.
- ดร.ฉวี หิรัญรักษ์. เทคนิคการหาข่าวและการเขียนข่าวหนังสือพิมพ์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2534.
- ดร.ฉวี หิรัญรักษ์. เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานหนังสือพิมพ์หน่วยที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2534.
- ศุภชัย สิริกุลพิพัฒน์ . บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน . สัมภาษณ์ 28 มีนาคม 2545.
- ถวิล พึ่งมา. คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารช่างลาดกระบัง (ผู้เสียหายจากกรณีศึกษา) . สัมภาษณ์ 20 กรกฎาคม 2545.
- ชนกร ศรีสุขใส . กรรมการผู้ช่วยผู้อำนวยการใหญ่ ไอเอ็นเอ็น กรุ๊ป. สัมภาษณ์ 16 กรกฎาคม 2545.
- บวรศักดิ์ อูวรรณโณ. หมิ่นประมาทโดยสื่อมวลชน. ทนายชาวบ้าน ฉบับที่ 1 , 2526.
- บัญญัติ สุชีวะ. หมิ่นประมาท. บทบัญญัติ ฉบับที่ 27 , 2513.
- บุญเลิศ ช่างใหญ่. นักข่าวมืออาชีพ . กรุงเทพมหานคร : มติชน , 2545.
- ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ. บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน . สัมภาษณ์ 28 พฤษภาคม 2545.

- พนา จันทรวิโรจน์. บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ The Nation. สัมภาษณ์ 11 กรกฎาคม 2545.
- พิกุลแก้ว ไกรฤกษ์. อดีตผู้สมัครส.ว. จังหวัดพิษณุโลก (ผู้เสียหายจากกรณีศึกษา). สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2545.
- พินทุ์สุดา ยุทธประคณ. กระบวนการผลิตและนำเสนอข่าวบนเทงทางโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- พิศิษฐ์ ชวลาธวัช. การรายงานข่าวชั้นสูง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2540.
- พิศิษฐ์ ชวลาธวัช. กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน. กรุงเทพมหานคร : ดับเบิลยูบีพี พรินติ้ง, 2542.
- ภิญญวรราช เกษะวัฒนะ. หัวหน้าข่าวบนเทงหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. สัมภาษณ์ 26 มีนาคม 2545.
- มานิจ สุขสมจิต. เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานหนังสือพิมพ์หน่วยที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2534.
- มาลี บุญศิริพันธ์ และ สมควร กวียะ. หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประกายพริก, 2534.
- ขงยุทธ รัชศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตหนังสือพิมพ์ หน่วยที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2534.
- วรวิทย์ ฤทธิพิศ. สื่อมวลชนกับความรับผิดชอบทางกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.
- วิมลพรรณ ตั้งจิตเพิ่มความดี. ปัจจัยและวิธีการสื่อหนังสือพิมพ์คัดเลือกข่าวและบทความประชาสัมพันธ์ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- สฤษฎ์ นกพลับ. ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ (ผู้เสียหายจากกรณีศึกษา). สัมภาษณ์ 5 กรกฎาคม 2545.
- สดศรี เผ่าอินทร์จันทร์. เสรีภาพกับจริยธรรมของหนังสือพิมพ์. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2537.
- สิริทิพย์ ชันสุวรรณ. การหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประกายพริก, 2539.
- สุกัญญา ตีรวณิช. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรมสื่อมวลชน หน่วยที่ 11. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2529.
- สุชิน รุ่งเรืองกุล. หัวหน้ากองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เดลินิวส์. สัมภาษณ์ 11 เมษายน 2545.
- สุภา ศิริमानนท์. จริยธรรมของหนังสือพิมพ์. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พรินติ้ง กรุ๊ป, 2530.
- สุภาพ วาดเขียน. แนวทางการเขียนวิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

สุรพงษ์ โสชนะเสถียร. การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2533.

สุวัฒน์ ทองชนากุล. ปัญหาด้านจริยธรรมและบทบาทของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติในการกำกับด้านจริยธรรมของหนังสือพิมพ์. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร , 2542.

อนันต์ ชนะโสธร. เสรีภาพของหนังสือพิมพ์กับความผิดฐานหมิ่นประมาท. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

อภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์ , ปัจจัยในการเสนอข่าวสารผิดพลาดและการยอมรับและการยอมรับของหนังสือพิมพ์, วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542.

อังชิตา ลิ้มปัทมปาณี , การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของหนังสือพิมพ์ ต่อนักการเมือง ศิลปินนักแสดง นักธุรกิจและประชาชนทั่วไป , วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540.

อายุขย ประทีป ณ ถลาง. บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ . สัมภาษณ์ 30 พฤษภาคม 2545.

ภาษาอังกฤษ

Belsy , A. and Chadwick, R.. Ethical Issues in Journalism and the Media. Routledge N.Y., 1992.

Black, J., Steel, B. and Barney, R. Doing Ethics in Journalism . Massachusetts, 1995.

Duane Bradley. The newspaper: Its place in Democracy. N.Y., 1971.

Earl Babbie. The Practice of Social Research . California , 1995.

Harris , Julian. The Complete reporter : Fundamentals of News Gathering , Writing and Editing . N.Y.,1977.

Leonard Ray Teel and Ron Taylor. In to the Newsroom, an introduction to Journalism. New Jersey, 1983.

McQuail , D. Mass Communication Theory. Sage, 1994.

Moore , Roy L.. Mass Communication law and ethics. New Jersey ,1994.

Schramm , Wilbur.. Mass Communication . University of Illinois, 1996.

White, D.M.. "The Gate Keeper: A case study in The Selection of News", Journalism Quarterly. Fall, 1950.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบบันทึกคดี

ปีที่เป็นคดีความ	ว/ด/ป ที่นำเสนอ	ผู้เสียหาย(โจทก์)	น.ส.พ ที่ถูกฟ้องร้อง	ผลดำเนินคดี/การสิ้นสุด	แหล่งข้อมูล
พ.ศ. 2542	19 มค. 42	ผ่อง เล่งอี้	เดลินิวส์	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	10-12 กพ. 42	ธารินทร์ นิมมานฯ	ผู้จัดการรายวัน	ผิดจริง ลงคำพิพากษาโดยย่อ ในหนังสือพิมพ์ เป็นเวลา 7 วัน	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	17-18 กพ. 42	จำเริญ วราภรณ์	เดลินิวส์	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	22-24 กพ. 42	วีรพงษ์ แทนนิมิต	ไทยรัฐ	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	6 มีค. 42	อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	เดลินิวส์	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	8 เมย.-8 กค. 42	พวง ผกา รัตนประฯ	ไทยรัฐ	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	25-29 พค. 42	เสรี เตมียเวส	ข่าวสด	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	20 มิย. 42	สมิทธ ธรรมสโรช	ผู้จัดการรายวัน	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	20-21 มิย. 42	การปิโตรเลียม	ไทยรัฐ	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	28 มิย. 42	บุญนาคนินเตอร์ ฯ	ประชาชาติธุรกิจ	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	29-30 มิย. 42	อนุรักษ์ จูรีมาศ	สยามรัฐ	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	1 กค. 42	รักเกียรติ สุขธนะ	ไทยโพสต์	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	4 กค. 42	ไพฑูรย์ แก้วทอง	เดลินิวส์	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	15 สค.-12 พย.42	พระภาณุมาศฯ	ข่าวสด	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	1 กย. 42	กรรณิกา ธรรมเกษร	เดลินิวส์	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	14 กย. 42	นันทวัฒน์ ไกรเสม	ผู้จัดการรายวัน	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	23 กย. 42	เสรี เตมียเวส	ข่าวสด	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com

ปีที่เป็นคดีความ	ว/ด/ป ที่ลงพิมพ์	ผู้เสียหาย(โจทก์)	น.ส.พ ที่ถูกฟ้องร้อง	ผลดำเนินคดี/การสิ้นสุด	แหล่งข้อมูล
พ.ศ. 2542	29 กย. 42	สุมิตร ด่านวณิช	เดลินิวส์	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	7-8 ตค. 42	วีรจักร ก้อนทอง	มติชนรายวัน	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	1 พย.-1 ธค. 42	พระภาณุมาศฯ	เดลินิวส์	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	10-14 พย.42	พงศ์ศักดิ์ นำสุณีย์	ประชาชาติธุรกิจ	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	18 พย. 42	ปิติ กุลศิริโรจน์	ผู้จัดการรายวัน	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	23 พย. 42	เสรี เตมียเวส	มติชนรายวัน	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	23 พย. 42	ศิริลักษณ์ ผ่องโชค	ไทยรัฐ	เจรจาขอความ	มติชน น.24/11/12
พ.ศ. 2542	24 พย. 42	เกียรียงศักดิ์ สุขิตานนท์	ไทยรัฐ	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	24-27 พย. 42	เสรี เตมียเวส	มติชนรายวัน	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2542	11 ธค. 42	พวงเพ็ชร สำนภาพา-	ไทยรัฐ	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	21-22 มค. 43	เสียงพิมพ์ไทย	มติชนรายวัน	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	5 กพ. 43	เอกสิทธิ์ บุตรคล้าย	มติชนรายวัน	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	20 กพ. 43	ชัชวาล คงอุดม	มติชนรายวัน	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	27 กพ. 43	ทรงชัย สัตพงษ์พันธุ์	ไทยรัฐ	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	28 กพ. 43	พิกุลแก้ว ไกรฤกษ์	กรุงเทพธุรกิจ	ลงประกาศขอมา	มติชน น.6/9/43
พ.ศ. 2543	9 มีค. 43	อรรณวุฒิ แดนทอง	ผู้จัดการรายวัน	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	16 มีค. 43	สอง วัชรศรีโรจน์	มติชนรายวัน	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	31 มีค. 43	เสรี เตมียเวส	ข่าวสด	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com

ปีที่เกิดคดีความ	ว/ด/ป ที่ลงพิมพ์	ผู้เสียหาย(โจทก์)	น.ส.พ ที่ถูกฟ้องร้อง	ผลดำเนินคดี/การสิ้นสุด	แหล่งข้อมูล
พ.ศ. 2543	3 เมย. 43	ยุกติ สาริกะภูติ	ผู้จัดการรายวัน	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	9 เมย. 43	เสรี เตมีเยเวส	ข่าวสด	โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายไม่มีอำนาจฟ้องร้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	12 เมย. 43	ศักดิ์ดา ณรงค์	ข่าวสด	จำนำคดีไปยังศาลอุทธรณ์	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	14,15,19 เมย. 43	สุกัญญา ณ.ลำพูน	ไทยรัฐ	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	15 มิย. 43	ประสิทธิ์ ทรัพย์สาคร	Bangkok Post	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	22 กค. 43	ยุทธนา เดิบบักดี	ข่าวสด	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	5 สค. 43 (น.19)	สุเทพ อาสถิตย์	ไทยรัฐ	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	8 สค. 43	วรกัญญา สิทธิธรรม มะลิวรรณ สิทธิธรรม	ข่าวสด	โจทก์ถอนคำร้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	15 สค. 43	ขวัญชัย พนมขวัญ	สยามรัฐ	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	16 สค.43	ขวัญชัย พนมขวัญ	มติชนรายวัน	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	23 สค. 43	มานพ ยิ่งใจเย็น	สยามรัฐ	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	12 สค. 43	ถนัด คอมันตร์	Bangkok Post	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	2 ตค. 43	สุรเดช ยะสวัสดิ์	ข่าวสด	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	6 ตค. 43	Bangkok Post	The Nation	ลงประกาศขอขมา	มติชน ฉ.4/5/44
พ.ศ. 2543	9 ตค. 43	จระชัย อายุคะนิน	ข่าวสด	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	9 ตค. 43	จระชัย อายุคะนิน	มติชนรายวัน	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	9 ตค. 43	จระชัย อายุคะนิน	ไทยรัฐ	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	10 ตค. 43	จระชัย อายุคะนิน	เดลินิวส์	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com

ปีที่เป็นคดีความ	ว/ด/ป ที่ลงพิมพ์	ผู้เสียหาย(โจทก์)	น.ส.พ ที่ถูกฟ้องร้อง	ผลดำเนินคดี/การสิ้นสุด	แหล่งข้อมูล
พ.ศ. 2543	30-31 ตค.43	สุเทพ เทือกสุบรรณ	มติชนรายวัน	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	30-31 ตค.43	สุเทพ เทือกสุบรรณ	ไทยรัฐ	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	8 พย. 43	ลักขมี พรหมเลิศ	มติชนรายวัน	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	9 พย. 43	ชัช จันทร์ชม	ไทยรัฐ	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	29 พย. 43	ถาวร เสนเนียม	เดลินิวส์	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2543	22 ธค. 43	วรพจน์ สุพรรณกุล	ผู้จัดการรายวัน	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2544	31 มค. 44	ธรรมนุญ จุลมณีโชติ	ผู้จัดการรายวัน	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2544	10 กพ. 44	สุนันท์ พัชรครุگانนท์	ไทยรัฐ	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2544	15 กพ. 44	ธรรมนุญ จุลมณีโชติ	ผู้จัดการรายวัน	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2544	15 กพ. 44(น1-3)	เอเชียวอร์ปอเรชั่น	ผู้จัดการรายวัน	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2544	24-25 กพ. 44	ศศิมา ภาลาวัฒน์	ไทยรัฐ	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2544	25 กพ. 44	ยงยุทธ ดิยะไพรัช	ข่าวอาทิตย์รายวัน	ศาลรับฟ้อง คดีอยู่ในชั้นศาล	อาทิตย์ฯ จ.29/5/44
พ.ศ. 2544	19 เมย. 44	ชาญชัย อิศระเสนาฯ	ข่าวสด	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2544	3-4 พค. 44	ถวิล พึ่งมา	มติชนรายวัน	ลงประกาศขอขมา	แนวหน้า จ. 8/5/44
พ.ศ. 2544	18 พค. 44	อัมพาพันธุ์ ธเนศเดชะ	ไทยโพสต์	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2544	14-17 มิย. 44	สุทัต รัตตะกฤษกร	ประชาชาติธุรกิจ	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2544	2 กค. 44	พรณรงค์ แสงอำพล	มติชนรายวัน	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2544	4 กค. 44	ฉลอง เรียวแรง	ข่าวสด	เจรจาขอความ	www.cmcourt.com

ปีที่เป็นคดีความ	ว/ด/ป ที่ลงพิมพ์	ผู้เสียหาย(โจทก์)	น.ส.พ ที่ถูกฟ้องร้อง	ผลดำเนินคดี/การสิ้นสุด	แหล่งข้อมูล
พ.ศ. 2544	23 สค. 44	ศาล รธน. 8 ท่าน	แนวหน้า	ศาลรับฟ้อง คดีอยู่ในชั้นศาล	ข่าวสด ฉ.5/11/44
พ.ศ. 2544	3 กย. 44	วรพงษ์ พุตระกูล	ผู้จัดการรายวัน	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2544	3-5 กย. 44	อรัญ อภิจारी	ประชาชาติธุรกิจ	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2544	16 พย. 44	สุเทพ เบญจโกคี	เดลินิวส์	พิพากษายกฟ้อง	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2544	28 พย. 44	เอเชียดอร์ปอเรชั่น	ผู้จัดการรายวัน	เจรจาอมความ	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2545	3-11,14-15 มค. 45	วีระ มุสิกพงศ์	ผู้จัดการรายวัน	ศาลรับฟ้อง คดีอยู่ในชั้นศาล	www.cmcourt.com
พ.ศ. 2545	4 มค. 45	ชูชัย ศุภวงศ์	ผู้จัดการรายวัน	ไม่มีข้อมูล	www.cmcourt.com

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างแบบบันทึกคดี

ปีที่เป็นคดีความ	ว/ด/ป ที่ลงพิมพ์	ผู้เสียหาย(โจทก์)	น.ส.พ ที่ถูกฟ้องร้อง	ผลดำเนินคดี/การสิ้นสุด	แหล่งข้อมูล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างตารางรหัส (Coding-Sheet)

จำนวน	โจทย์ (ผู้เสียหาย)	ประเด็นปัญหา	รูปแบบการนำเสนอ		ลักษณะความผิด ตามผู้ฟ้องร้อง	ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิด ลักษณะหมิ่นประมาท	ข้อยุติ
			ข่าว	บทความ			

ภาคผนวก ค.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเพื่อการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ของคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยท่านไม่จำเป็นต้องเขียนชื่อ-สกุล ของท่านลงบนแบบสอบถามแต่อย่างใด สิ่งที่ท่านตอบทุกข้อถือเป็นความลับ คำตอบของท่านทุกข้อมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงขอความกรุณาตอบตามความคิดเห็นที่แท้จริง

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนตัว

1. เพศ หญิง ชาย
2. อายุ 21 – 30 31 – 40 41 – 50
นอกเหนือจากตัวเลือกโปรดระบุ.....
3. ท่านจบการศึกษาทางด้านนิเทศศาสตร์หรือวารสารศาสตร์หรือการสื่อสารมวลชนมาโดยตรงหรือไม่
 ใช่
 ไม่ใช่ โปรดระบุสาขาที่ท่านจบการศึกษา..... 4.
- ระยะเวลาการทำงานในวิชาชีพข่าว
 1 – 5 ปี 6 – 10 ปี 11 – 15 ปี
นอกเหนือจากตัวเลือกโปรดระบุ.....
5. ตำแหน่งงานในองค์กร.....(เป็นผู้สื่อข่าวสายใด)

ส่วนที่ 2 : คำถามเกี่ยวกับเงื่อนไขหรือปัจจัยในกระบวนการทำข่าวที่ทำให้เกิดข่าวลักษณะหมิ่นประมาทและมาตรการควบคุมภายในองค์กรหนังสือพิมพ์และจริยธรรมหนังสือพิมพ์

6. ท่านคิดว่าปัจจัยหรือเงื่อนไขใดในกระบวนการทำข่าว ที่ทำให้หนังสือพิมพ์ถูกฟ้องหมิ่นประมาท

.....

.....

.....

.....

.....

7. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อคำว่า “สิทธิส่วนบุคคล” กับ “สิทธิในการนำเสนอข่าว”

.....

.....

.....

.....

8. มาตรการในการควบคุมข่าวในลักษณะหมิ่นเหม่ต่อความผิดเชิงกฎหมายหรือเชิงจริยธรรมในองค์กร
หนังสือพิมพ์ของท่านเป็นอย่างไร

.....
.....

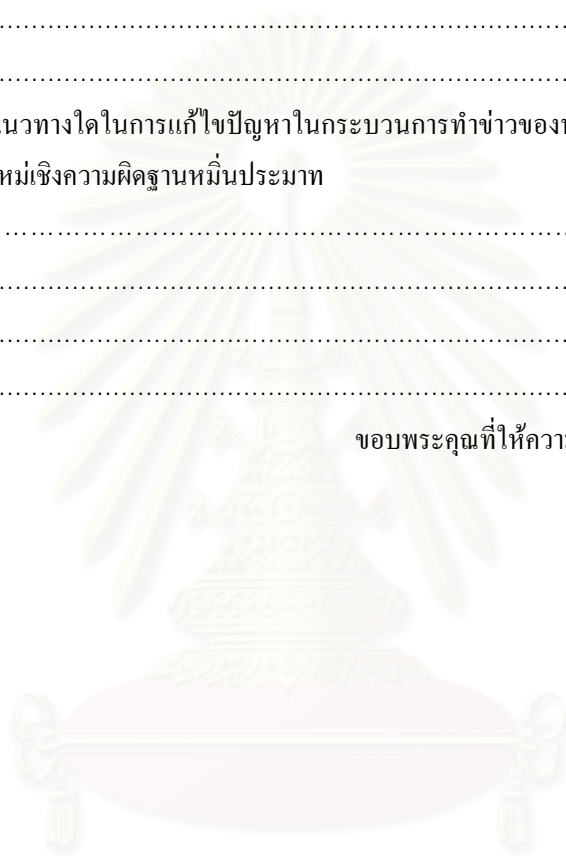
9. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรถ้าข่าวที่ท่านทำถูกฟ้องร้องในคดีหมิ่นประมาท

.....
.....
.....

10. ท่านคิดว่าจะมีแนวทางใดในการแก้ไขปัญหาในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์เพื่อลดหรือไม่ให้เกิด
ข่าวในลักษณะหมิ่นเหม่เชิงความผิดฐานหมิ่นประมาท

.....
.....
.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
นพวรรณ บุษหมั่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวนพวรรณ บุษหมั่น เกิดวันที่ 17 เมษายน 2521 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีอักษรศาสตรบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อปีการศึกษา 2542 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2543

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย